

IZVJEŠĆE
O STANJU I RADU KAZNIONICA,
ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA
ZA 2013. GODINU

Sadržaj

0.	UVODNI DIO.....	5
0.1	ORGANIZACIJSKA STRUKTURA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV	6
0.2	SREDIŠNJI URED.....	6
0.3	CENTAR ZA DIJAGNOSTIKU U ZAGREBU	8
0.4	KAZNIONICE.....	9
0.5	ZATVORI.....	9
0.6	ODGOJNI ZAVODI.....	9
0.7	CENTAR ZA IZOBRAZBU	9
0.8	STANDARDI IZVRŠAVANJA KAZNE ZATVORA I ODGOJNE MJERE UPUĆIVANJA U ODGOJNI ZAVOD	10
0.8.1	Smještaj zatvorenika i maloljetnika	11
0.8.2	Prehrana zatvorenika i maloljetnika	12
0.9	UPRAVLJANJE ORGANIZACIJSKOM KLIMOM I RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA U ZATVORSKOM SUSTAVU	13
1	OSOBE KOJIMA JE ODUZETA SLOBODA.....	14
1.1	ZATVORENICI	15
1.1.1	Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora	15
1.1.2	Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 75. Kaznenog zakona	25
1.1.3	Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora	26
1.1.4	Neubrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 551. Zakona o kaznenom postupku	32
1.2	MALOLJETNICI	32
1.2.1	Kazna maloljetničkog zatvora	33
1.2.2	Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod.....	34
1.2.3	Maloljetnici u istražnom zatvoru.....	36
1.3	KAŽNJENICI.....	36
1.4	OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI	37
1.5	OSOBE S INVALIDITETOM	37
1.6	ZATVORENICI OVISNICI.....	39
1.6.1	Ovisnici o drogama	39
1.6.2	Supstitucijska terapija (parcijalnim) opijatskim agonistima	43
1.6.3	Zloupotreba psihoaktivnih sredstava	45
1.6.4	Ovisnici o alkoholu	46
1.7	ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZATVORENIKA I MALOLJETNIKA	47
1.7.1	Prevenција i liječenje virusnih hepatitisa	49
1.8	TRETMAN ZATVORENIKA	50

1.8.1	OPĆI PROGRAMI.....	50
1.8.1.1	Izobrazba zatvorenika i maloljetnika	50
1.8.1.2	Rad zatvorenika	52
1.8.1.3	Organizacija slobodnog vremena.....	55
1.8.1.4	Dušobrižništvo i vjeroispovijedanje	56
1.8.2	POSEBNI PROGRAMI TRETMANA.....	56
1.8.2.1	Posebni program tretmana ovisnika o alkoholu.....	58
1.8.2.2	Posebni program tretmana ovisnika o drogama.....	59
1.8.2.2.1	Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama	61
1.8.2.3	Prevenција recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP	61
1.8.2.4	Trening kontrole agresivnog ponašanja	62
1.8.2.5	Posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu.....	62
1.8.2.6	Posebni program tretmana zatvorenika oboljelih od PTSP-a	63
1.8.2.7	Edukativno razvojni programi	64
1.8.2.7.1	Odgovorno roditeljstvo	64
1.8.2.7.2	Zatvorenik kao roditelj.....	64
1.8.2.7.3	Komunikacijske radionice.....	65
1.9	SURADNJA S INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA	65
1.10	SURADNJA S LOKALNOM ZAJEDNICOM.....	67
1.11	POGODNOSTI ZATVORENIKA	68
1.12	PREMJEŠTAJ ZATVORENIKA.....	69
1.13	TRANSFER ZATVORENIKA	70
1.14	UVJETNI OTPUST ZATVORENIKA	71
1.14.1	UVJETNI OTPUST PO ODLUCI POVJERENSTVA ZA UVJETNI OTPUST I PO ODLUCI UPRAVITELJA.....	71
1.14.2	UVJETNI OTPUST PO ODLUCI SUDA ILI SUCA IZVRŠENJA	73
1.15	PRAVA ZATVORENIKA I NJIHOVA ZAŠTITA.....	73
1.16	PRITUŽBE ZATVORENIKA	75
1.17	ZAHTJEVI ZATVORENIKA ZA NAKNADU ŠTETE	75
2	ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA	76
2.1	UVOD - OCJENA STANJA SIGURNOSTI	76
2.2	PRIMJENA SREDSTAVA PRISILE	78
2.3	POSEBNE MJERE ODRŽAVANJA REDA I SIGURNOSTI.....	81
2.4	TESTIRANJE ZATVORENIKA NA PRISUTNOST ALKOHOLA TE NA PRISUTNOST DROGA I DRUGIH NEDOPUŠTENIH PSIHOAKTIVNIH SREDSTAVA U ORGANIZMU	83
2.5	SAMOUBOJSTVA I SMRT ZATVORENIKA	84

2.6	BIJEG ZATVORENIKA.....	85
2.7	STEGOVNI PRIJESTUPI.....	90
2.7.1	Zatvorenici	90
2.7.2	Zatvorenici u istražnom zatvoru.....	91
2.7.3	Maloljetnici	92
2.8	OSTALI ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA	92
2.8.1	Samoozljeđivanje zatvorenika.....	92
2.8.2	Odbijanje hrane	93
2.8.3	Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne	94
2.8.4	Tjelesni sukobi	94
2.8.5	Sprovođenja.....	95
2.8.6	Liječenje u vanjskim bolnicama.....	95
2.8.7	Pretrage.....	96
2.8.8	Posjete zatvorenicima.....	97
2.8.8.1	Zatvorenici roditelji maloljetne djece i posjete maloljetne djece roditeljima 98	
2.8.9	Paketi, pisma	99
2.8.10	Telefonski razgovori	100
2.9	ZAKLJUČAK - OCJENA STANJA SIGURNOSTI	100
3	ZAPOSLENICI USTROJSTVENIH JEDINICA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV 101	
3.1.	POPUNJENOST SISTEMATIZIRANIH RADNIH MJESTA.....	101
3.2.	IZOBRAZBA SLUŽBENIKA	105
3.3.	PSIHOSOCIJALNA POMOĆ OVLAŠTENIM OSOBAMA.....	106
3.4.	SURADNJA SA SINDIKATIMA.....	106
3.5.	BOLOVANJA ZAPOSLENIKA.....	107
3.6.	SUDSKI ZAHTJEVI ZA ISPLATOM.....	107
3.7.	ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU	107
3.8.	PRESTANAK DRŽAVNE SLUŽBE	108
3.9.	ODGOVORNOST ZBOG POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI.....	109
4	IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2013. GODINE (KONSOLIDIRANI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI)	110
4.1.	TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI.....	110
4.2.	IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA	113
5	NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA ..	116
5.1.	NADZOR SREDIŠNJEG UREDA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV	116
5.2.	OBILASCI SUDACA IZVRŠENJA	117

5.3. NADZOR UREDA PUČKE PRAVOBRANITELJICE I NACIONALNOG PREVENTIVNOG MEHANIZMA	118
5.4. NADZOR PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU	121
5.5. NADZOR PRAVOBRANITELJICE ZA INVALIDE.....	123
5.6. NADZOR PRAVOBRANITELJICE ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	125
5.7. ZDRAVSTVENO – INSPEKCIJSKI NADZOR MINISTARSTVA ZDRAVLJA	125
2.8. OSVRT NA PERIODIČNI POSJET EUROPSKOG ODBORA ZA SPREČAVANJE MUČENJA I NELJUDSKOG I PONIŽAVAJUĆEG POSTUPANJA ILI KAŽNJAVANJA (CPT) REPUBLICI HRVATSKOJ	126
6 MEĐUNARODNA SURADNJA	127
7 AKTIVNOSTI NA PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE ZATVORSKOG SUSTAVA 2011.-2014.	130
POPIS SLIKA:	135
POPIS TABLICA:.....	137

0. UVODNI DIO

Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora te drugih ustrojbenih jedinica koje se nalazi pred Vama, sadrži osnovne pokazatelje o brojnom stanju i strukturi zatvorenika, vrsti i opisu poslova vezanih uz postupanje sa zatvorenicima, broju i strukturi službenika, kao i financijskom poslovanju Uprave za zatvorski sustav.

Radi usporedbe podataka i rezultata iz ranijih godina, kao i zbog zakonske obveze u pogledu sadržaja, godišnje izvješće u pravilu sadrži iste dijelove kao i izvješća u prethodnim razdobljima.

Godina iza nas bila je puna izazova. Osigurati zaštitu ljudskih prava zatvorenika tijekom boravka u zatvoru i maloljetnika u odgojnom zavodu, osigurati im potrebnu skrb, human tretman i sigurno okruženje s ciljem da ih se osposobi za život u skladu s pravnim pravilima kako tijekom boravka u zatvoru tako i po otpuštanju na slobodu, a istovremeno osigurati zaštitu društva, u uvjetima recesije, uvjetima u kojima nismo kao sustav amnestirani od rezanja proračunskih sredstava namijenjenih redovitom poslovanju, investicijama ili plaćama službenika, zahtijevala je svu našu umješnost, znanje i prije svega želju da se posao obavi u skladu sa svim normama koje smo si postavili sami ili su postavljene pravnim propisima Republike Hrvatske i Europske unije.

Poslovi izvršavanja kazne zatvora od posebnog su interesa za Republiku Hrvatsku. Upravne i stručne poslove u svezi s izvršavanjem kazne zatvora obavlja Uprava za zatvorski sustav koja je jedinstvena upravna organizacija u sastavu Ministarstva pravosuđa.

Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, Ustavom Republike Hrvatske, nacionalnim zakonima i međunarodnim ugovorima propisani su nadležnosti i način rada Uprave za zatvorski sustav kao i prava zatvorenika.

Prema zakonskim odredbama u ustrojstvenim jedinicama Uprave kaznu zatvora izdržavaju punoljetne osobe kojima je izrečena kazna zatvora u kaznenom, prekršajnom ili drugom sudskom postupku i kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna (supletorna kazna), maloljetnici i mlađi punoljetnici kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora te se izvršavaju sigurnosne mjere izrečene uz kaznu zatvora.

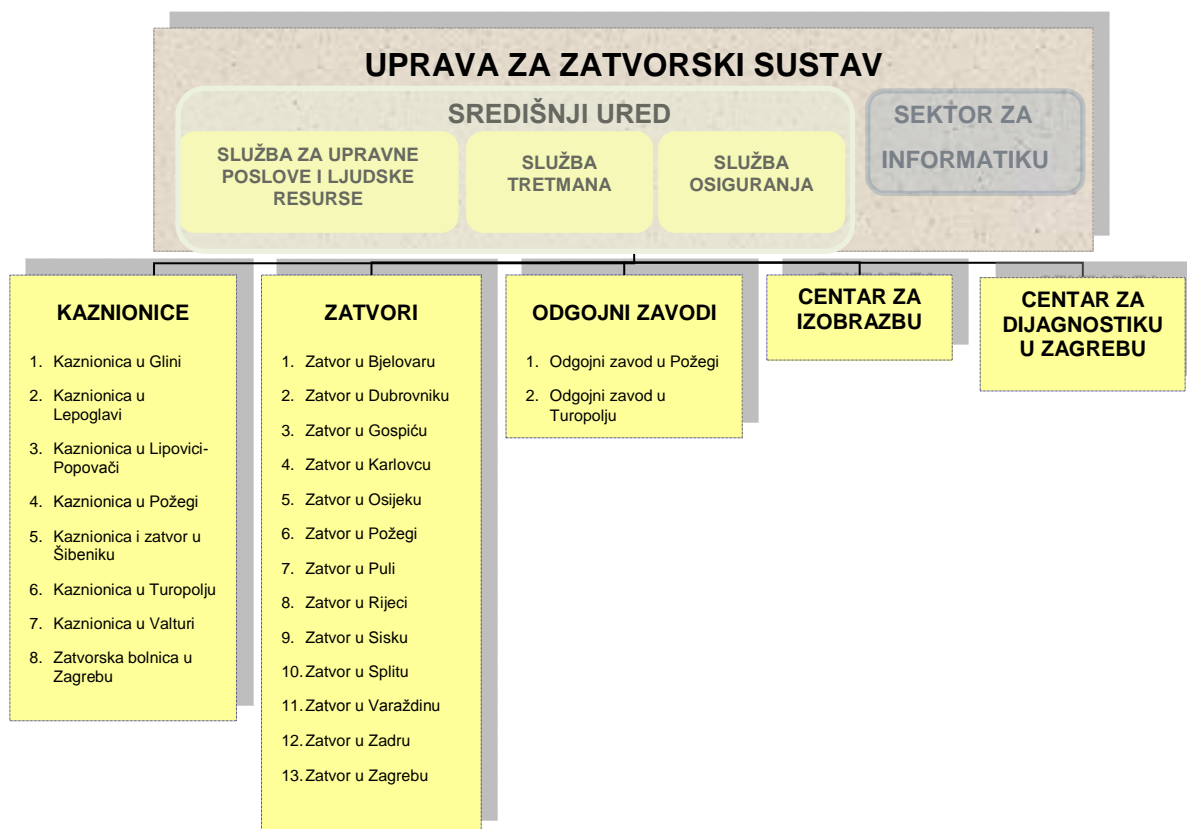
U ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav izvršava se mjera istražnog zatvora, prekršajnog zadržavanja i ekstradijcijskog pritvora.

Poslovi od posebnog značaja za Upravu su i stručna izobrazba službenika zatvorskog sustava te obavljanje unutarnjih nadzora pravilnog, pravodobnog i zakonitog rada ustrojstvenih jedinica, službenika i namještenika Uprave.

0.1 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV

Ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav čine Središnji ured, trinaest zatvora, osam kaznionica među kojima je i Zatvorska bolnica, dva odgojna zavoda, Centar za dijagnostiku u Zagrebu te Centar za izobrazbu.

Slika 1 Organizacijska struktura Uprave za zatvorski

0.2 SREDIŠNJI URED

Središnji ured prati i nadzire zakonitost rada i postupanja u kaznionicama, zatvorima, odgojnim zavodima, Centru za dijagnostiku u Zagrebu (kaznenim tijelima) i Centru za izobrazbu, donosi odluke i poduzima mjere u vezi izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera, osiguranja i unapređenja materijalnih, kadrovskih i stručnih uvjeta za njihovo izvršavanje.

U Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav pored ostalih, obavljaju se i sljedeći poslovi:

osiguravanje svih uvjeta potrebnih za izvršavanje kazne zatvora, mjere pritvora i istražnog zatvora te odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, odlučivanje o kaznionici ili zatvoru u kojem će zatvorenik nakon obavljene dijagnostike nastaviti izdržavati kaznu, premještaju zatvorenika na daljnje izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor, smještaju zatvorenika na liječenje u zdravstvenu ustanovu provedba postupaka izručenja i premještaja (transferi) zatvorenika u drugu državu ili iz druge države, postupanje po predstavkama, pritužbama i žalbama zatvorenika, maloljetnika i državnih službenika i namještenika, postupanje po podnescima tijela državne vlasti, suca izvršenja te neovisnih tijela i međunarodnih organizacija ovlaštenih za nadzor i zaštitu ljudskih prava zatvorenika, nadzor nad zakonitošću rada i postupanja sa zatvorenima i maloljetnika te ujednačavanje rada i postupanja, planiranje zapošljavanja, odobravanje popune radnih mjesta u zatvorskom sustavu, prijam službenika pravosudne policije i postavljanja u zvanja te utvrđivanje potreba za dodatnom izobrazbom službenika zatvorskog sustava, planiranje financiranja kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda, Centra za izobrazbu i Centra za dijagnostiku, planiranje nabave opreme i investicija za zatvorski sustav, prikupljanje, obrada i objedinjavanje svih izvješća i dokumentacija kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda, Centra za izobrazbu i Centra za dijagnostiku, međunarodna suradnja, izrada nacрта propisa iz djelokruga Uprave za zatvorski sustav.

U okviru navedenih poslova završen je niz aktivnosti koje su doprinijele kvaliteti ostvarivanja ljudskih prava osoba kojima je oduzeta sloboda, a osobito:

Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj 8/2012. od 14.11.2012.g. objavljen je Zakon o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1725 (2010) između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu) provodi se nešto sporije od planirane dinamike, uglavnom zbog objektivnih razloga a što ne bi trebalo značajno utjecati na konačan završetak planirane obnove i dogradnje.

Odlukom pomoćnika ministra Uprave za zatvorski sustav od 14. studenog 2012.g. koja se primjenjuje od 1. prosinca 2012.g. u Kaznionici u Glini, u dijelu obnovljenog objekta „Internat“ osnovan je odjel za izvršavanje kazne zatvora u poluotvorenim uvjetima. Odjel ima kapacitet za 67 zatvorenika. Dio navedenog objekta koji nije obnovljen se ne koristi, te je ukupni kapacitet Kaznionice u Glini smanjen za 109 mjesta.

U Zatvoru u Bjelovaru tijekom 2013. godine nastavile su se aktivnosti za potrebe rekonstrukcije dijela objekta u kojem je smješten zatvor i koje će rezultirati dodatnim prostorom za smještaj petnaest zatvorenika, adekvatnim prostorijama za pohranu arhivske građe, kao i poboljšanim prostorom kuhinje u kojoj se pripremaju obroci za zatvorenike s pratećim prostorijama za pripremu namirnica i skladištem. Vrijednost investicije je oko 500.000,00 kuna.

Uprava za zatvorski sustav uvrštena je u IPA TAIB 2012-2013 projekt pod nazivom PODRŠKA ZATVORSKOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE s predviđenim sredstvima od 4,69 milijuna eura i općim ciljem povećanja profesionalnih i upravljačkih vještina Uprave za zatvorski sustav te podrškom primjeni Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljni sloboda u zatvorskim sustavima.

Svrhe projekta su:

- Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta i cijeloživotnog obrazovanja zaposlenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa,
- Unaprjeđenje životnog okruženja u svrhe rehabilitacije maloljetnika u Odgojnom zavodu u Turopolju i
- Informatizacija Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

U Sektoru za informatizaciju zatvorskog sustava od 31.03.2013. godine nema zaposlenog niti jednog službenika. Poslovi ovog Sektora integrirani su u Samostalni sektor za informatiku, koji za potrebe cijelog Ministarstva pravosuđa obavlja stručne poslove u svrhu informatizacije, brine oko planiranja, izgradnje i održavanja informatičke infrastrukture, nadograđuje informacijski sustav u skladu sa zakonskim promjenama i potrebama korisnika, obavlja poslove informacijske sigurnosti, upravlja i koordinira projekte koji sadrže informatičku komponentu, nadzire izvršavanje ugovora, pruža neposrednu i koordinira vanjsku pomoć korisnicima, organizira i koordinira informatičku edukaciju djelatnika, te obavlja i druge poslove u okviru svojega djelokruga.

0.3 CENTAR ZA DIJAGNOSTIKU U ZAGREBU

Upućivanje na izvršavanje kazne zatvora u nadležnosti je suca izvršenja nadležnog županijskog suda. U Centar za dijagnostiku u Zagrebu (u daljnjem tekstu Centar za dijagnostiku), upućuju se sve osobe osuđene na kaznu zatvora dulju od šest mjeseci, a osobe osuđene na kaznu zatvora do šest mjeseci u pravilu upućuju se u zatvore najbliže mjestu prebivališta zatvorenika. Sve osobe kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora, osobe kojima je izrečena mjera obveznog psihijatrijskog liječenja i osobe transferirane iz drugih zemalja, upućuju se u Centar za dijagnostiku, bez obzira na dužinu kazne.

Za vrijeme boravka zatvorenika u Centru za dijagnostiku, stručnjaci različitih specijalnosti obavljaju poslove psihosocijalne dijagnostike u svrhu izrade prijedloga pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora kao i prijedloga o izboru vrste i tipa kaznenog tijela gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora, o čemu odluku donosi Središnji ured.

U Centru za dijagnostiku se za svakog zatvorenika radi cjelovita dijagnostika sadašnjeg stanja koja se sastoji od psihološke, pedagoške, socijalne, kriminološke i medicinske obrade; utvrđuju se osobine koje su u izravnoj ili posrednoj vezi s kaznenim djelom i kriminalnim ponašanjem općenito; predlažu se osnovni tretmanski postupci nužni za ostvarivanje svrhe izdržavanja kazne te na osnovu toga formira prijedlog o izboru vrste i tipa kaznenog tijela gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora. Tijekom boravka u Centru se pruža stručna psihološka, socijalna ili pravna pomoć zatvorenicima u svrhu olakšavanja prilagodbe na uvjete izdržavanja kazne zatvora.

Tijekom 2013. godine u Centar je upućeno 1689 zatvorenika, što je za 10,02% manje u odnosu na prethodnu godinu. Svi su prošli postupak dijagnostike te je za sve izrađeno izvješće stručnog tima s prijedlogom pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora i prijedlogom kaznionice, odnosno zatvora gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora.

Uz poslove dijagnostike novo upućenih zatvorenika, u Centru se na traženje kaznionica i zatvora radi i reopservacija zatvorenika koji su na izdržavanju kazne duže od 5 godina. Tijekom 2013. godine reopservirano je sedam zatvorenica i tri zatvorenika.

0.4 KAZNIONICE

Kaznionice su ustrojene kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav izvan sjedišta Ministarstva radi izvršavanja kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku, sigurnosnih mjera izrečenih uz kaznu zatvora i kazne maloljetničkog zatvora. Poslovi kaznionica su osiguranje kaznionica, održavanja unutarnjeg reda i nadzora nad zatvorenicima, poslovi dežurstva i sprovođenja zatvorenika, smještaj, prehrana i osiguravanje odgovarajuće opreme za zatvorenike, predlaganja, provedbe i praćenja pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora, obrazovanje zatvorenika, organiziranja slobodnog vremena zatvorenika, organizacije rada i strukovne izobrazbe zatvorenika, zdravstvene zaštite zatvorenika, vođenja propisanih evidencija, službenički i financijsko-knjigovodstvenih poslova te obavljanje ostalih poslova koji osiguravaju upravljanje i rad kaznionicama izvan sjedišta Ministarstva.

Za obavljanje navedenih poslova ustrojene su: Kaznionica u Glini, Kaznionica u Lepoglavi, Kaznionica u Lipovici-Popovači, Kaznionica u Požegi, Kaznionica u Turopolju, Kaznionica u Valturi, Kaznionica i zatvor u Šibeniku i Zatvorska bolnica u Zagrebu.

0.5 ZATVORI

Zatvori se ustrojavaju kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav za obavljanje poslova izvršavanja mjere istražnog zatvora, kazne zatvora izrečene u kaznenom, prekršajnom i drugom sudskom postupku, osiguranja zatvora, održavanja unutarnjeg reda i nadzora nad zatvorenicima, poslovi dežurstva i sprovođenja zatvorenika, smještaj, prehrana i osiguravanje odgovarajuće opreme zatvorenika, predlaganja, provedbe i praćenja pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora, obrazovanje zatvorenika, organiziranja slobodnog vremena zatvorenika, organizacije rada i strukovne izobrazbe zatvorenika, zdravstvene zaštite zatvorenika, vođenja propisanih evidencija, kadrovskih i financijsko-knjigovodstvenih poslova i ostalih poslova koji omogućuju upravljanje i rad zatvora, izvan sjedišta Ministarstva.

Za izvršavanje navedenih poslova ustrojeni su: Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Dubrovniku, Zatvor u Gospiću, Zatvor u Karlovcu, Zatvor u Osijeku, Zatvor u Požegi, Zatvor u Puli-Pola, Zatvor u Rijeci, Zatvor u Sisku, Zatvor u Splitu, Zatvor u Varaždinu, Zatvor u Zadru, Zatvor u Zagrebu.

0.6 ODGOJNI ZAVODI

Odgojni zavodi su ustrojeni kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav za izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod izrečene u kaznenom postupku maloljetnim počiniteljima kaznenog djela, izvan sjedišta Ministarstva.

Za izvršavanje navedenih poslova ustrojeni su: Odgojni zavod u Požegi i Odgojni zavod u Turopolju.

0.7 CENTAR ZA IZOBRAZBU

U Centru za izobrazbu provodi se izobrazba svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih na zatvorenike i maloljetnike.

Iako se Centar ne bavi neposrednim radom s osobama kojima je oduzeta sloboda, postoji visoka funkcionalna povezanost Centra s drugim ustrojstvenim jedinicama i Upravom u

cjelini, koja se očituje na sljedeće načine: osposobljavanje službenika za pružanje potrebne skrbi, humanog tretmana i sigurnog okruženje zatvorenicima te povezanost u smislu korištenja i raspolaganja materijalnim i drugim resursima.

Kako je proces izobrazbe u svojoj biti proces prijenosa i razmjene informacija, znanja, vrijednosti te dobrih iskustava i prakse, u velikoj mjeri u tom su procesu iskorišteni potencijali unutar Zatvorskog sustava. Kako u pripremi samih edukativnih programa tako i u njihovom provođenju. Centar je točka kroz koju se takva razmjena može vrlo uspješno provoditi, što je u 2013. godini dobro iskorišteno.

Centar je isto tako vrlo dobar potencijalni katalizator međunarodne suradnje te unatoč objektivnom ograničenju u vidu skromnih financijskih sredstva koja za tu svrhu stoje na raspolaganju Centru za izobrazbu i Upravi za zatvorski sustav u cjelini, CZI je bio nositelj sudjelovanja Uprave za zatvorski sustav RH u međunarodnim seminarima, konferencijama i studijskim posjetima.

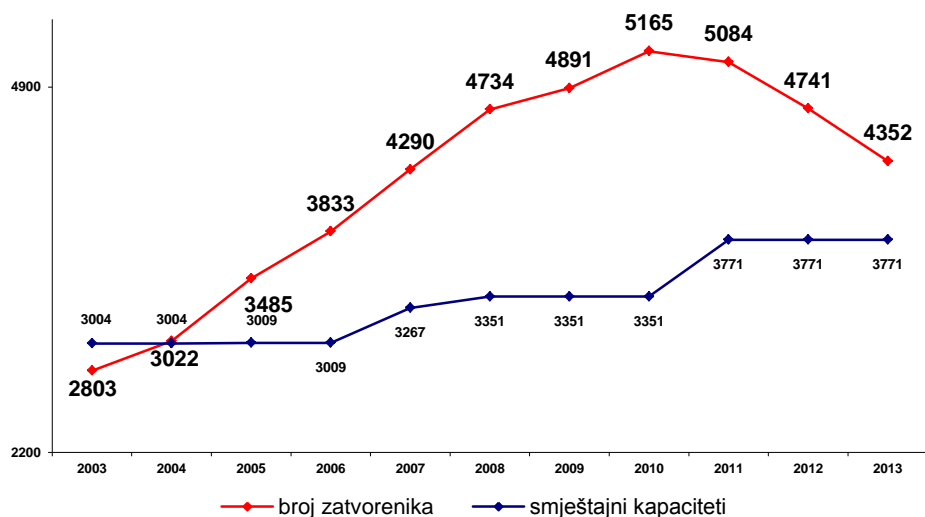
0.8 STANDARDI IZVRŠAVANJA KAZNE ZATVORA I ODGOJNE MJERE UPUĆIVANJA U ODGOJNI ZAVOD

Zakon o izvršavanju kazne zatvora i međunarodni ugovori te drugi pravno neobvezujući pravni izvori propisuju, pored ostalog, standarde smještaja i prava zatvorenika.

Maloljetni zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili mjere istražnog zatvora ostvaruju neka prava u širem opsegu od prava punoljetnih zatvorenika, odnosno istražnih zatvorenika:

-pravo na posjete članova obitelji od najmanje četiri puta mjesečno i blagdanom u trajanju od najmanje dva sata, a po odobrenju upravitelja i trećih osoba još najmanje dva puta mjesečno u trajanju najmanje jedan sat, boravak na zraku najmanje tri sata dnevno.

Slika 2. Prikaz broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta na 31.12. od 2003. do 2013. godine

U razdoblju od 2010. godine, kada je prenapučenost dostigla najvišu razinu, bilježi se blagi ali stalan pad broja zatvorenika. Na to su prije svega utjecale promjene u Zakonu o kaznenom postupku vezane uz ograničenja u trajanju istražnog pritvora, promjene u Kaznenom zakonu vezane uz mogućnosti izricanja alternativnih kazni, djelovanje Probacijske službe u sve

većem opsegu i na području cijele države, te u određenoj mjeri i blago povećanje uvjetovanog dijela kazne i ranijeg otpuštanja zatvorenika.

Iako ovi podaci ulijevaju optimizam, nikako ne treba zaboraviti i neke druge podatke iz ovog izvješća (podaci o istražnim zatvorenici) koji upozoravaju na veliku vjerojatnost da je ovaj trend samo privremen.

0.8.1 Smještaj zatvorenika i maloljetnika

Kazna zatvora dulja od 6 mjeseci izrečena u kaznenom postupku muškim osobama izvršava se u svim kaznionicama, a izrečena ženskim osobama izvršava se u Kaznionici u Požegi.

Mjera istražnog zatvora, kazna zatvora izrečena u kaznenom postupku do šest mjeseci, kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku te kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršava se u zatvorima.

U četiri zatvora (Gospić, Pula-Pola, Šibenik i Zagreb) ustrojani su posebni odjeli za izvršavanje kazne zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci.

U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu izvršava se sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja kada je izrečena uz kaznu zatvora. Nadalje, obavlja se liječenje svih kategorija osoba kojima je oduzeta sloboda.

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u zatvorenim i poluotvorenima uvjetima u posebnim odjelima unutar Kaznionice u Požegi, dok je odjel za izvršavanje ove kazne u otvorenim uvjetima ustrojen u Kaznionici u Valturi.

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod koju sudovi izriču maloljetnim počiniteljima kaznenih djela izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju i Odgojnom zavodu u Požegi.

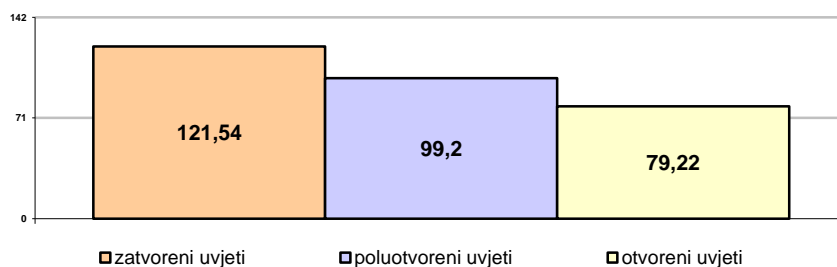
Posebno pravo vezano za smještaj i boravak u zatvoru propisima je zajamčeno zatvorenici-osebama s invaliditetom kojima smještaj i boravak mora biti prilagođen vrsti i opsegu invaliditeta.

Zakonom o izvršavanju kazne zatvora propisani su standardi smještaja zatvorenika, a pored ostalog i 4m² i 10m³ prostora u spavaonici po zatvoreniku. Trenutni kapacitet je za smještaj 3771 zatvorenika, a na dan 31. prosinca 2013. godine u zatvorskom sustavu bilo je smješteno 4352 zatvorenika.

Ukupni zakonski kapacitet u 2013. godini u kaznionicama i zatvorima bio je za smještaj 3771 zatvorenika od čega:

- 2915 (77,30%) u zatvorenim uvjetima izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora,
- 625 (16,57%) u poluotvorenim te
- 231 (6,13%) u otvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora.

Slika 3. Prikaz popunjenosti u % na dan 31. 12. 2013. godine

Kroz godišnja izvješća Uprave za zatvorski sustav godinama se iskazuje problem prekapacitiranosti. Postojeći podaci o kapacitetima se koriste godinama, te su slijedom povećanih potreba za prostorima izmijenjeni. Dosadašnji kapacitet je iznosio 3.771. mjesto. Tijekom godina dograđivanjem, preuređivanjem, te prenamjenom prostorija kapaciteti su povećani na 3.900 mjesta, što je 129 mjesta više, odnosno povećanje od 3,42%. Pri izmjeri i računanju novih kapaciteta vodilo se računa da se poštuju odredbe čl. 74 st. 3 Zakona o izvršavanju kazne zatvora koji glasi „Prostorije u kojima borave zatvorenici moraju biti čiste, suhe i dovoljno prostrane. Za svakog zatvorenika u spavaonici mora biti najmanje 4 m² i 10 m³ prostora.“.

Novi kapaciteti sustava prema stupnju sigurnosti i ograničavanju kretanja zatvorenika iznose u zatvorenim uvjetima 2911 mjesta, u poluotvorenim uvjetima 704 mjesta, te u otvorenim uvjetima 285 mjesta. Na prvi pogled izgleda da se smanjio broj u zatvorenim uvjetima gdje je prenapučenost jedino iznad 100%, međutim situacija je popravljena jer se smanjio kapacitet u Kaznionici u Glini izbacivanjem s popisa prostora koji nije adekvatan za smještaj zatvorenika, a istovremeno se u nekim zatvorima povećao.

0.8.2 Prehrana zatvorenika i maloljetnika

Zatvorenicima i maloljetnicima osiguravaju se tri obroka dnevno, poslužena u pravilnim razmacima, kalorične vrijednosti minimalno 3000 kcal dnevno. Zatvorenicima koji su radno angažirani osigurava se dodatan obrok.

Obroci moraju kakvoćom i količinom zadovoljavati prehrambene i zdravstvene standarde, te moraju biti primjereni životnoj dobi, zdravstvenom stanju, naravi posla kojeg zatvorenik obavlja te njegovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.

Jelovnik se sastavlja periodično prema jedinstvenom jelovniku izrađenom od Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Zagrebu.

U povjerenstvu za sastav jelovnika sudjeluje liječnik ili drugi službenik medicinske struke, strukovni učitelj kuhar, ekonom te predstavnik zatvorenika. Svaki pripremljeni obrok kuša upravitelj ili osoba koju ovlasti, a zapažanja se evidentiraju u posebnu evidenciju.

Od svakog obroka ostavlja se uzorak radi eventualne analize za slučaj pojave trovanja hranom. Sanitarne inspekcije redovito obavljaju nadzor nad stanjem čistoće i higijene u kuhinjama i pomoćnim prostorijama o čemu dostavljaju nalaz.

0.9 UPRAVLJANJE ORGANIZACIJSKOM KLIMOM I RAZVOJ Ljudskih POTENCIJALA U ZATVORSKOM SUSTAVU

U sklopu predpristupnog programa MATRA financiranom od strane vlade Kraljevine Nizozemske od siječnja 2009. godine do studenog 2011. godine provodio se program „Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u Zatvorskom sustavu Republike Hrvatske“ u suradnji s nizozemskom Agencijom kazneno-pravnih institucija.

Projekt se provodio s ciljem jačanja sposobnosti prilagođavanja novim zahtjevima i okolnostima obavljanja poslova izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora u uvjetima članstva Republike Hrvatske u Europskoj Uniji.

Završetkom projekta dobivena je razvijena misija i vizija zatvorskog sustava, model unutarnjeg upravljanja i rukovođenja te plan upravljanja ljudskim potencijalima.

Tijekom 2013. godine sve ustrojbene jedinice, sukladno svom planu rada, redovito su izvještavale Središnji ured o ostvarenim rezultatima po pojedinim indikatorima.

1 OSOBE KOJIMA JE ODUZETA SLOBODA

Kad navodimo statističke podatke o osobama kojima je oduzeta sloboda u kontekstu Uprave za zatvorski sustav, to se odnosi isključivo na kategorije koje su obuhvaćene Zakonom o izvršavanju kazne zatvora:

- zatvorenici (osobe na izdržavanju kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku, osobe na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora, osobe na izdržavanju mjere istražnog zatvora, osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora, osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, osobe kojima je temeljem članka 135. Prekršajnog zakona određeno zadržavanje)

- maloljetnici (osobe na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod)

Zakon o izvršavanju kazne zatvora u člancima 3. i 14. propisuje prava zatvorenika kao i mogućnosti privremenog ograničenja tih prava i to samo u iznimnim slučajevima propisanim Zakonom.

Pobliži način i uvjeti pod kojima zatvorenici ostvaruju prava propisani su navedenim Zakonom, odgovarajućim provedbenim propisima kao i kućnim redovima kaznenih tijela.

S ciljem ujednačavanja postupanja sa zatvorenicima u svim kaznenim tijelima te osiguravanjem ujednačenih kriterija i uvjeta u ostvarivanju prava propisanih Zakonom i stvaranja ujednačenih mogućnosti za odobravanjem dodatnih pogodnosti, tijekom 2013. godine upravitelji svih kaznenih tijela uz suglasnost pomoćnika ministra donesli su nove kućne redove.

Tijekom 2013. godine, kroz zatvorski sustav Republike Hrvatske prošlo je 15.766 zatvorenika različitih formalno-pravnih statusa.

U odnosu na 2012. godinu (16.743), ukupan broj svih kategorija zatvorenika u 2013. godini manji je za 5,84%.

Omjer spolova relativno je stabilan tijekom godina i iznosi oko 19:1 u korist muškaraca, pa je tako i tijekom 2013. godine, od ukupnog broja zatvorenika koji su bili u zatvorskom sustavu, bilo 94,98% muškaraca te 5,02% žena.

Tabela 1 Kretanje svih kategorija zatvorenika u 2013. godini

KATEGORIJE ZATVORENIH OSOBA	31.12.2012.			primljeni tijekom 2013.			ukupno tijekom 2013.			Otpušteni			Premješteni u drugu kaznionicu/zatvor			31. 12. 2013.					
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U			
Zatvorenici	3519	159	3678	2989	152	3141	6508	311	6819	2974	181	3155	465	3	468	3069	127	3196			
Istražni zatvor	731	36	767	3215	243	3458	3946	279	4225	3030	221	3251	29	2	31	887	56	943			
Prekršajno kažnjeni	U prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora			52	1	53	654	25	679	706	26	732	679	26	705	0	0	0	27	0	27
	Zadržani u prekršaju			83	1	84	2345	105	2450	2428	106	2534	2368	101	2469	0	0	0	60	5	65
	Supletorno kažnjeni			52	2	54	1154	55	1209	1206	57	1263	1184	57	1241	0	0	0	22	0	22
Odgojna mjera	76	8	84	62	4	66	138	12	150	61	6	67	0	0	0	77	6	83			
Maloljetnički zatvor	21	0	21	22	0	22	43	0	43	23	0	23	4	0	4	16	0	16			
UKUPNO	4534	207	4741	10441	584	11025	14975	791	15766	10319	592	10911	498	5	503	4158	194	4352			

1.1 ZATVORENICI

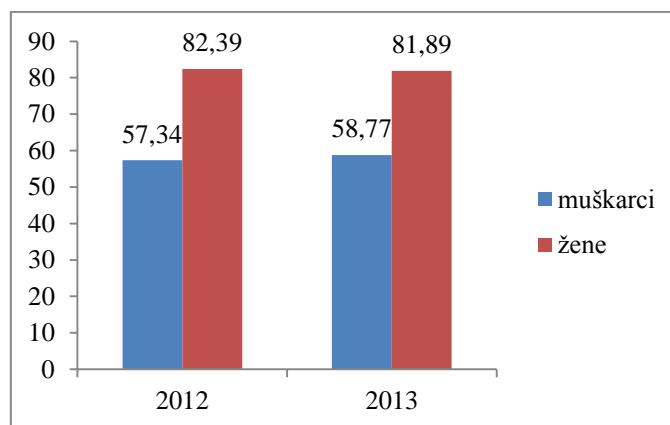
1.1.1 Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora

Tijekom 2013. godine kaznu zatvora izdržavalo je 6862 zatvorenika što predstavlja 44,00% od ukupnog broja zatvorske populacije koja se u 2013. godini nalazila u zatvorskom sustavu, a što je za 9,84% manje u odnosu na 2012. godinu. S izdržavanja kazne zatvora otpušteno je 3178 zatvorenika.

Zatvorenici kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci ili dulje upućuju se u Centar za dijagnostiku u Zatvoru u Zagrebu u kojem je tijekom 2013. godine zaprimljeno 1689 zatvorenika, što je za 10,02% manje u odnosu na prethodnu godinu; dok je u zatvore zaprimljeno 1474 zatvorenika kojima je izrečena kazna ispod 6 mjeseci ili je ostatak izrečene kazne ispod 6 mjeseci, što je za 18,43% manje u odnosu na 2012. godinu. Značajno veća stopa pada prijama zatvorenika s kaznama kraćim od 6 mjeseci je posljedica češćeg izricanja alternativnih sankcija.

Postotak zatvorenika koji prvi put izdržavaju zatvorsku kaznu stabilan je tijekom godina i iznosi približno 60% (na kraju 2012. godine iznosio je 61,40%, a 31. 12. 2013. godine 63,83%). Međutim, obzirom na to nalaze li se prvi put na izdržavanju zatvorske kazne, zatvorenici se značajno razlikuju obzirom na spol i takav omjer je stabilan tijekom godina. Žene u većini slučajeva prvi put izdržavaju kaznu zatvora (81,89%), dok se 58,77% od ukupnog broja muškaraca na 31. 12. 2013. prvi put nalazi na izdržavanju zatvorske kazne.

Slika 4 Postotak zatvorenika koji su prvi put na izdržavanju zatvorske kazne na 31. 12.

Tijekom 2013. godine su u otvorenu kaznionicu upućeni samo zatvorenici koji prvi put izdržavaju kaznu, s tim da većina njih nikada ranije nije bila osuđivana (90,70%), a samo 9,30% je ranije bilo osuđeno na uvjetnu kaznu. U poluotvorene kaznonice su također u većini slučajeva upućeni zatvorenici koji su prvi put na izdržavanju kazne (62,27% neosuđivanih i 29,14% ranije uvjetno osuđivanih), dok je 8,59% ranije bilo na izdržavanju zatvorske kazne. U zatvore je upućeno 45,13% onih koji su već ranije izdržavali kaznu zatvora. U zatvorene kaznionice je upućeno 45,67% onih koji ranije nisu bili osuđivani, 26,99% onih koji su ranije uvjetno osuđivani te 27,34% onih koji su već ranije bili na izdržavanju kazne.

Slika 5 Prethodna osuđivanost i vrsta kaznenog tijela u koje su zatvorenici upućeni 2013. god

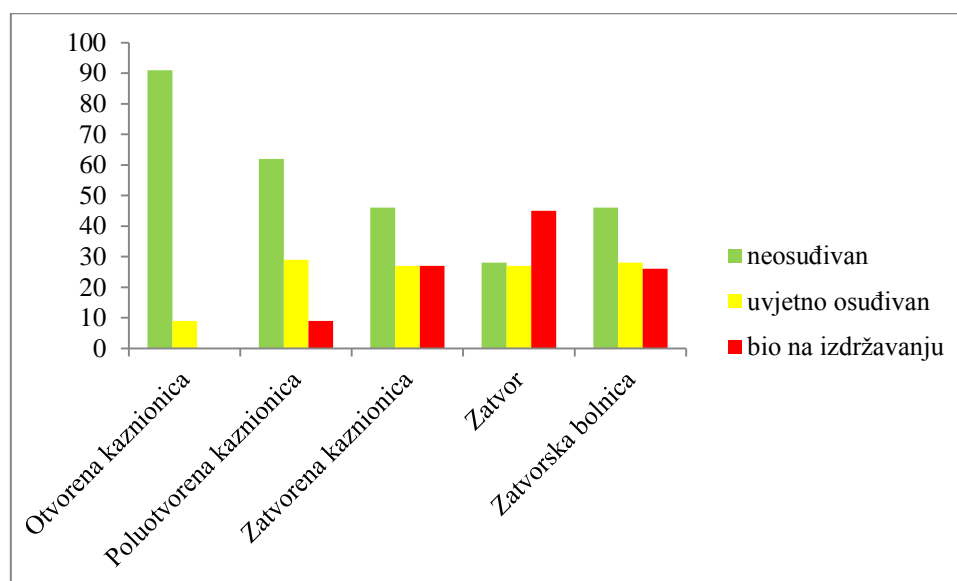

Tabela 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama na dan 31.12.2013. godine

IZREČENE SIGURNOSNE MJERE	muškarci	žene	UKUPNO
čl. 75. obvezno psihijatrijsko liječenje	133	2	135
čl. 76. obvezno liječenje od ovisnosti	448	11	459
obvezno liječenje od ovisnosti - droga	/282/	/6/	/288/
obvezno liječenje od ovisnosti - alkohol	/166/	/5/	/171/
čl. 77. zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti	11	6	17
čl. 78. zabrana upravljanja motornim vozilom	111	4	115
čl. 79. protjerivanje stranca iz zemlje	40	0	40
čl. 80. oduzimanje predmeta	304	4	308
UKUPNO	1047	27	1074

Na dan 31. 12. 2013. godine u zatvorskom sustavu je bilo 24,68% zatvorenika s nekom od izrečenih sigurnosnih mjera.

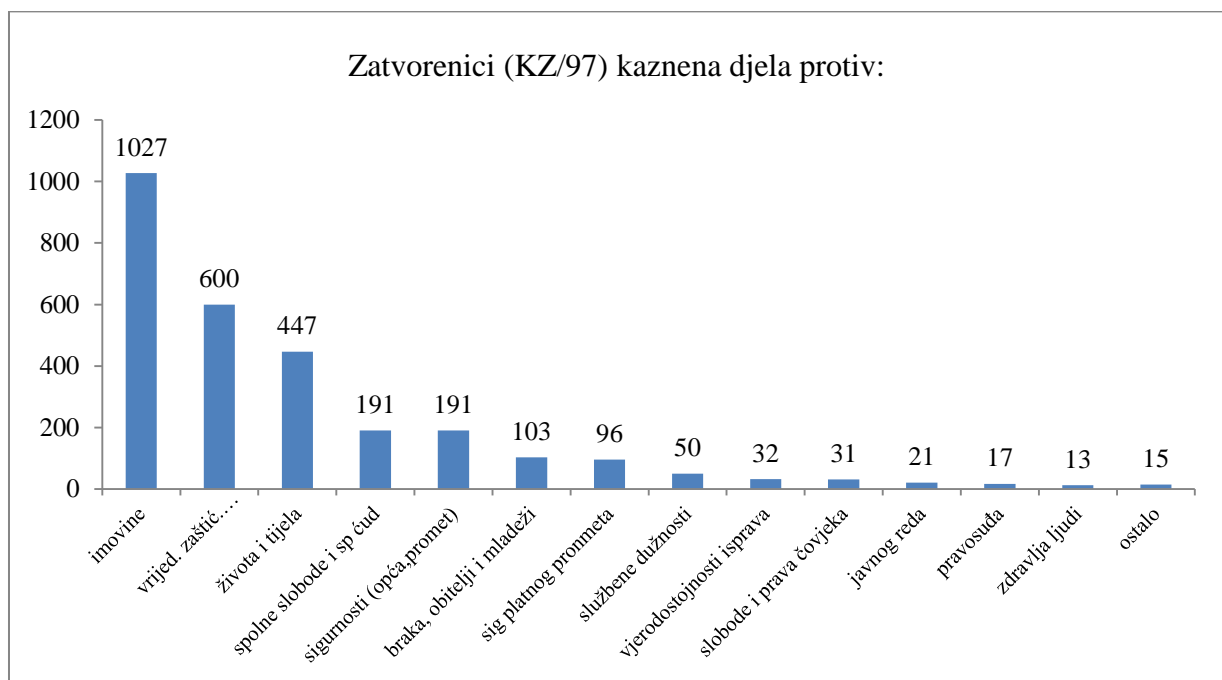
Razdioba prema vrsti kaznenih djela također je stabilna tijekom godina s najvećom učestalošću imovinskih kaznenih djela, pa tako i na kraju 2013. godine najbrojniju skupinu zatvorenika čine zatvorenici koji su počinili imovinsko kazneno djelo (36,06%), bez obzira radi li se o muškarcima (36,24%) ili ženama (29,06%). Druga po redu je skupina zatvorenika koji su počinili kazneno djelo zlorabe droge (19,76%). Zatvorsku kaznu za djela protiv života i tijela je na dan 31. 12. 2013. godine izdržavalo 15,74% zatvorske populacije, odnosno 15,77% od ukupnog broja zatvorenika i 16,24% od ukupnog broja zatvorenica.

Tabela 3. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2013. – KZ/97

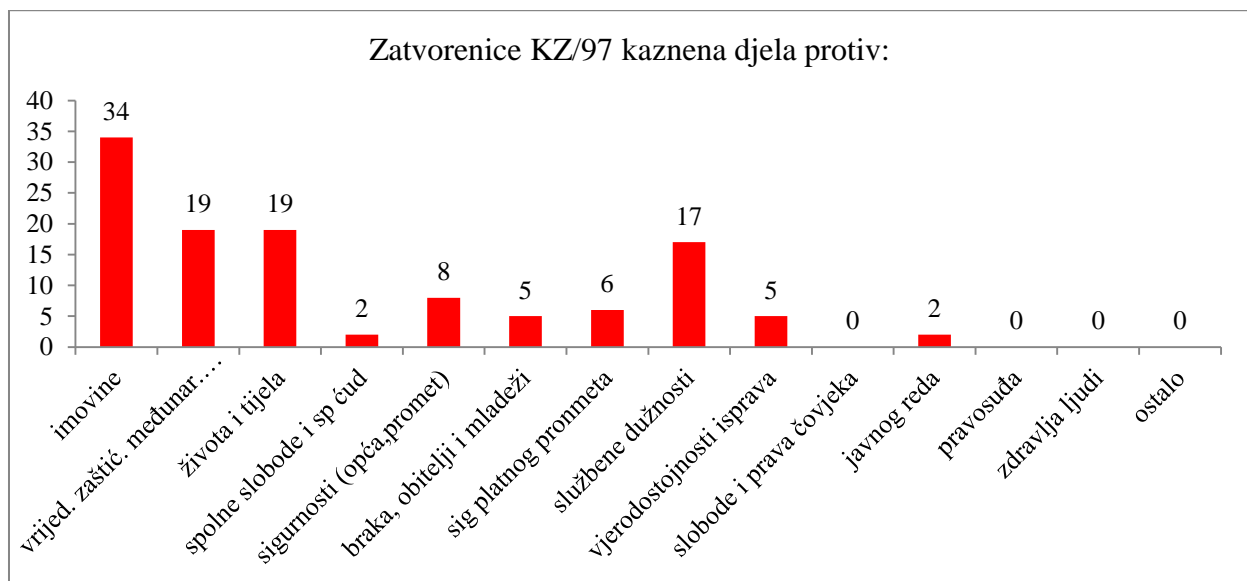
KAZNENA DJELA	M	Ž	
protiv života i tijela	ubojstvo, teško ubojstvo i ubojstvo na mah	376	17
	čedomorstvo	0	2
	teška tjelesna ozljeda, tjelesna ozljeda	37	0
	sudjelovanje u tučnjavi	0	0
	ostala kaznena djela protiv života i tijela	34	0
protiv slobode i prava čovjeka i građanina	otmica	5	0
	ostala kaznena djela protiv slobode i prava građanina	26	0
protiv Republike Hrvatske	služba u neprijateljskoj vojsci	0	0
	špijunaža	0	0
	udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv RH	0	0
	kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH	0	0
	ostala kaznena djela protiv RH	1	0
protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	genocid	0	0
	ratni zločin protiv civilnog pučanstva	27	0
	ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	5	0
	zlouporaba opojnih droga	560	17
	ostala kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	8	2
protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	silovanje	93	0
	spolni odnošaj s nemoćnom osobom	10	0
	spolni odnošaj s djetetom	48	1
	bludne radnje	22	0
	podvođenje	6	1
	ostala kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	12	0
kaznena djela protiv časti i ugleda	kaznena djela protiv časti i ugleda	1	0
	povreda dužnosti uzdržavanja	60	0
	zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	24	4
kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	ostala kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	18	1
	krađa	76	5
	teška krađa	415	3
protiv imovine	razbojništvo	334	7
	razbojnička krađa	14	0
	utaja	9	0
	oduzimanje tuđe pokretne stvari	2	2
	prijevvara	153	14
	prikrivanje	0	0
	ostala kaznena djela protiv imovine	24	3
	kaznena djela protiv zdravlja ljudi	13	0
	kaznena djela protiv okoliša	2	0
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	dovođenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom	11	0
	teška kaznena djela protiv opće sigurnosti	16	0
	izazivanje prometne nesreće	151	7
	ostala kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	13	1
protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	krivotvorenje novca	13	0
	ostala kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	83	6
protiv vjerodostojnosti	kaznena djela protiv pravosuđa	17	0
	krivotvorenje isprave	30	4

isprava	krivotvorenje službene isprave	1	0
	ostala kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava	1	1
	kaznena djela protiv javnog reda	21	2
protiv službene dužnosti	primanje mita	7	2
	davanje mita	1	0
	ostala kaznena djela protiv službene dužnosti	42	15
	kaznena djela protiv oružanih snaga RH	1	0
	ostali zakoni	6	0
	ovršni zakon	4	0
ukupno		2834	117

Slika 6 Raspodjela zatvorenika prema vrstama kaznenih djela (KZ/97)

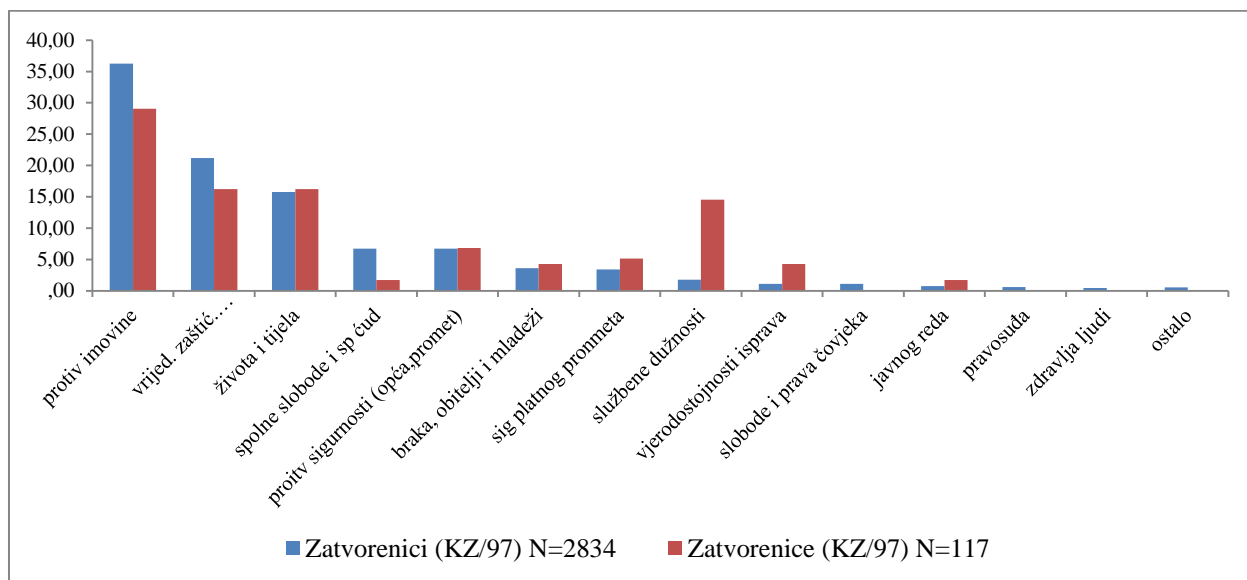

Slika 7 Raspodjela zatvorenica prema vrstama kaznenih djela (KZ/97)

Kada usporedimo postotke zatvorenika i zatvorenica prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) vidimo da prva tri mjesta po učestalosti kod oba spola zauzimaju djela protiv imovine (36,2% zatvorenika i 29,1% zatvorenica), zatim protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (21,2% zatvorenika i 16,2% zatvorenica, pri čemu se glavnina odnosi na zlouporabu droge) te protiv života i tijela (15,8% zatvorenika i 16,2% zatvorenica). Četvrta skupina kaznenih djela prema učestalosti kod zatvorenika su djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (6,7%), dok su kod zatvorenica na četvrtom mjestu djela protiv službene dužnosti (14,5% zatvorenica je na izdržavanju kazne zbog ove vrste djela).

Slika 8 Raspodjela prema vrsti kaznenog djela (KZ/97) i spolu

Među zatvorenicima koji na dan 31. 12. 2013. izdržavanju kaznu zatvora bilo je ukupno 248 onih koji su osuđeni prema KZ/11 (238 zatvorenika i 10 zatvorenica). I ovdje je omjer zatvorenika i zatvorenica sličan omjeru onih koji su osuđeni prema KZ/97 (95,8% zatvorenika i 4,2% zatvorenica).

Tabela 4. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2013. – KZ/11

KAZNENA DJELA	M	Ž	
protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva	zločin protiv čovječnosti	0	0
	ratni zločin	1	0
	ropstvo	0	0
	trgovanje ljudima	0	0
	ostala	0	0
protiv života i tijela	ubojstvo	5	0
	teško ubojstvo	0	0
	usmrćenje	0	0
	prouzročenje smrti iz nehaja	0	0
	sudjelovanje u samoubojstvu	0	0
	tjelesna ozljeda	3	0
	teška tjelesna	2	0
	osobito teška tjelesna ozljeda	0	0
	teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti	0	0
	ostala	1	0

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV: Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2013. godinu

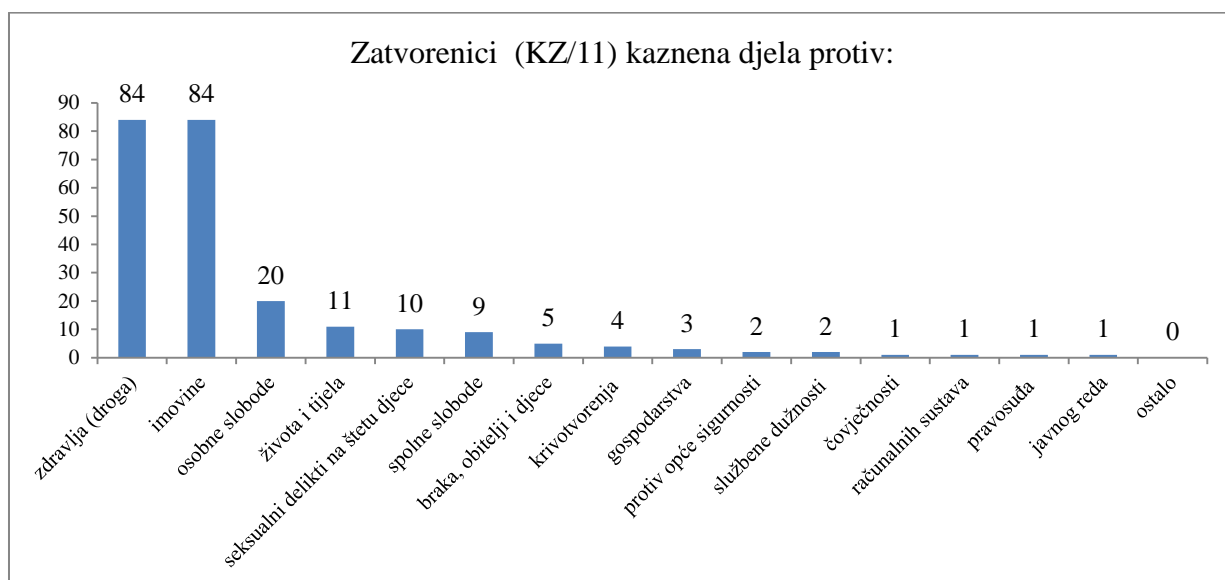
protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda	svi članci od 125. - 130.	0	0
protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja	svi članci od 131. - 135.	0	0
protiv osobne slobode	protupravno oduzimanje slobode	2	0
	otmica	0	0
	prisila	0	0
	prijetnja	18	0
	nametljivo ponašanje	0	0
protiva privatnosti	svi članci od 141. - 146.	0	0
protiv časti i ugleda	svi članci od 147. - 151.	0	0
protiv spolne slobode	silovanje	6	0
	teka kaznena djela protiv spolne slobode	3	0
	bludne radnje	0	0
	spolno uznemiravanje	0	0
	prostitucija	0	0
spolno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta	spolna zlorporaba djeteta mlađeg od petnaest godina	6	0
	spolna zlorporaba djeteta starijeg od petnaest godina	0	0
	zadovoljavanje pohote pred djetetom mladim od petnaest godina	0	0
	podvođenje djeteta	0	1
	iskorištavanje djece za pornografiju	3	0
	teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta	1	0
	ostalo	0	0
protiv braka, obitelji i djece	povreda dužnosti uzdržavanja	1	0
	ostala	4	0
protiv zdravlja ljudi	neovlašteno posjedovanje, proizvodnja i trgovanje drogama i tvarima zabranjenim u športu	78	3
	ostalo	6	0
protiv okoliša	svi članci od 193. - 214.	0	0
protiv opće sigurnosti	svi članci od 215. - 222.	2	0
protiv sigurnosti prometa	obijesna vožnja u cestovnom prometu	0	0
	izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu	0	0
	ostala	0	0
protiv imovine	krađa	12	2
	teška krađa	38	0
	razbojništvo	27	0
	razbojnička krađa	1	0
	utaja	0	1
	pronevjera	3	0
	prijevvara	1	2
	iznuda	2	0
	lihvarski ugovor	0	0
	ostala	0	0
protiv gospodarstva	primanje i davanje mita u postupku stečaja	0	0
	primanje mita u gospodarskom poslovanju	0	0
	davanje mita u gospodarskom poslovanju	0	0
	pranje novca	0	0
	ostalo	3	1
protiv računalnih sustava, programa i podatka	svi članci od 266. - 273.	1	0
djela protiv krivotvorenja	svi članci od 274. - 283.	4	0

djela protiv intelektualnog vlasništva	svi članci od 284. - 290.	0	0
protiv službene dužnosti	svi članci od 291. - 300.	2	0
protiv pravosuđa	svi članci od 301. - 313.	1	0
protiv javnog reda	svi članci od 314. - 332.	1	0
djela protiv biračkog prava	svi članci od 333. - 339.	0	0
protiv RH	svi članci od 340. - 351.	0	0
protiv strane države ili međunarodne organizacije	svi članci od 352. - 356.	0	0
protiv oružanih snaga RH	svi članci od 357. - 380.	0	0
ukupno		238	10

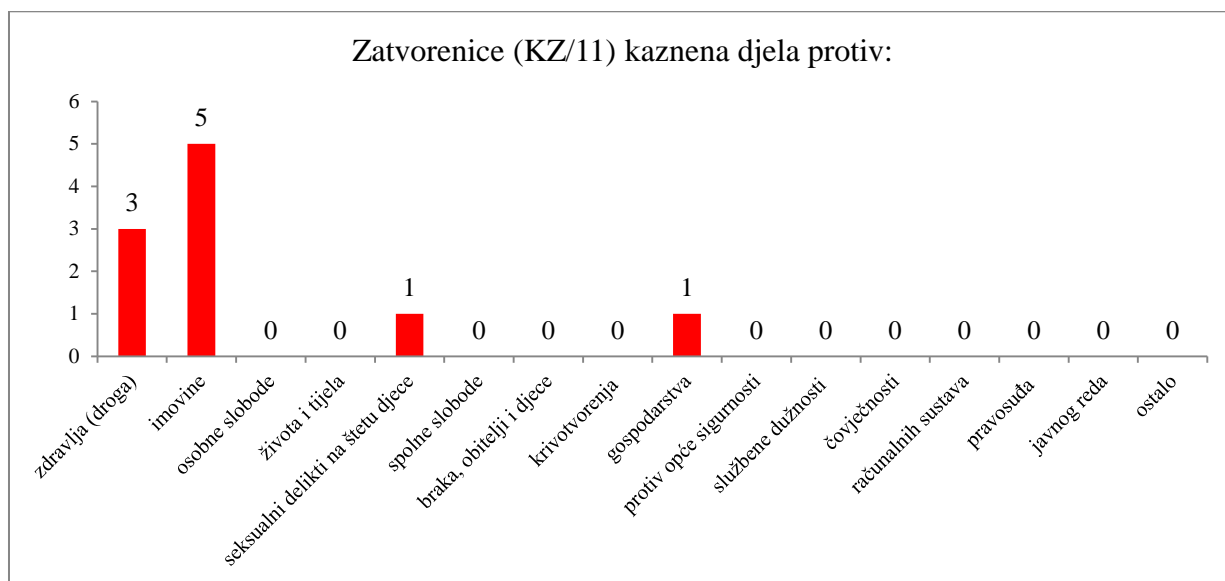
Niti jedan zatvorenik/ca se nije nalazio/la 31. 12. na izdržavanju kazne osuđen/a prema KZ/11 za kaznena djela protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda, radnih odnosa i socijalnog osiguranja, privatnosti, časti i ugleda, okoliša, sigurnosti prometa, intelektualnog vlasništva, biračkog prava, RH, strane države ili međunarodne organizacije ili oružanih snaga RH.

Raspodjela zatvorenika i zatvorenica prema vrsti djela slijedi sličan obrazac kao i raspodjela onih koji su osuđeni prema KZ/97, s tim da je za skupinu zatvorenika osuđenih prema KZ/11 kazneno djelo zloporabe droge podjednako zastupljeno kao i kaznena djela protiv imovine, što se za sada ne može generalizirati obzirom na mali broj zatvorenika osuđenih prema novom Kaznenom zakonu (ukupno 238 zatvorenika).

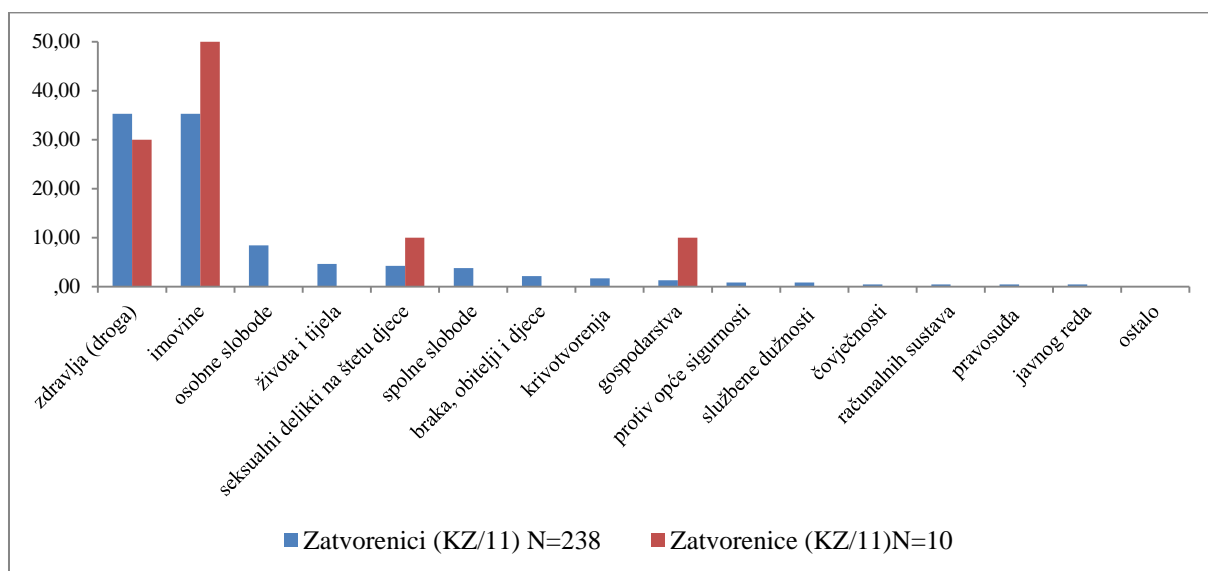
Slika 9 Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11)

Slika 10 Raspodjela zatvorenica prema vrsti kaznenih djela (KZ/11)

Slika 11 Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenog djela i spolu (KZ/11)

Slično kao i prethodne godine, na dan 31. 12. 2013. godine, najbrojnija skupina zatvorenika (34,26%) izdržava kaznu zatvora u trajanju između jedne i tri godine, 19,02 zatvorenika izdržava kaznu u trajanju od tri do pet godina, kaznu zatvora kraću od jedne godine izdržava 13,33% zatvorenika, a na izdržavanju dugotrajne kazne zatvora nalazi se ukupno 4,09% zatvorenika,

Tabela 5. Zatvorenici obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2013. godine

duljina kazne	broj zatvorenika		duljina kazne	broj zatvorenika	
	m	ž		m	ž
do 1 mjeseca	3	0	5 do 10 god.	557	14
1 do 3 mjeseca	13	1	10 do 15 god.	242	8
3 do 6 mjeseci	71	3	točno 15 god.	53	2
6 mj. do 1 god.	324	11	15 do 20 god.	60	0
1 do 2 god.	557	34	točno 20 god.	25	1
2 do 3 god.	474	30	20 do 30 god.	63	0
3 do 5 god.	586	22	30 do 40 god.	41	1
			UKUPNO	3069	127

Slika 12 Duljina kazne svih zatvorenika na dan 31. 12. 2013.

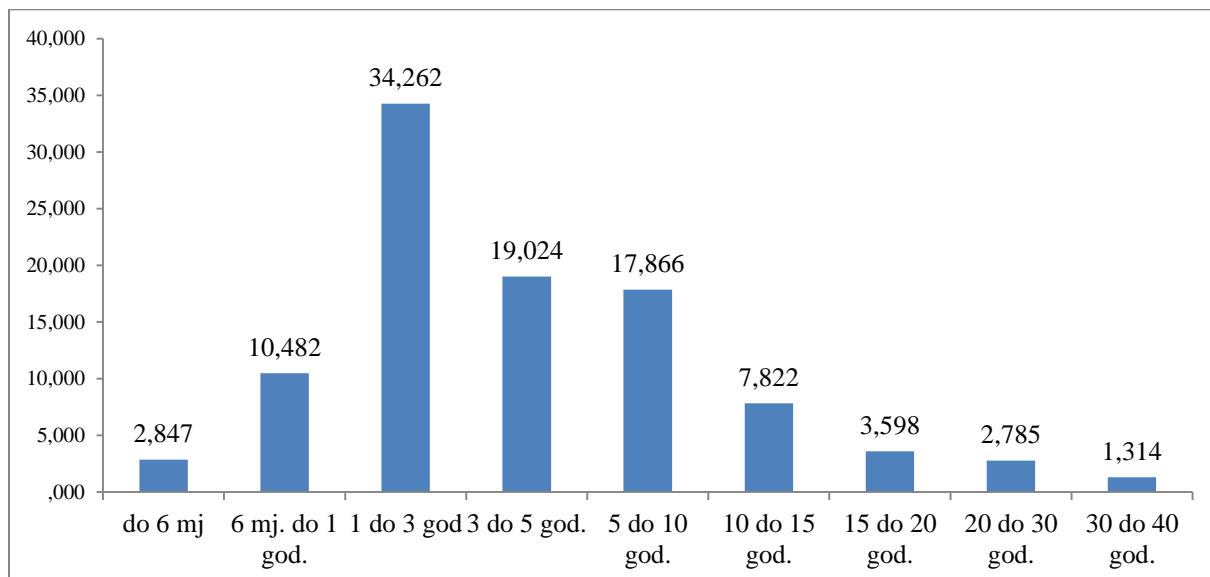

Tabela 6. Struktura zatvorenika obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12 2013.

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj zatvorenika		
	muškarci	žene	ukupno
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	9	0	9
bez školske izobrazbe	42	0	42
nezavršena OŠ	231	13	244
završena OŠ	754	33	787
nezavršena srednja ili obrtnička škola	109	2	111
završena srednja ili obrtnička škola	1820	60	1880
završena viša škola	49	6	55
završena visoka škola	78	19	97
drugo	70	0	70
UKUPNO	3162	133	3295

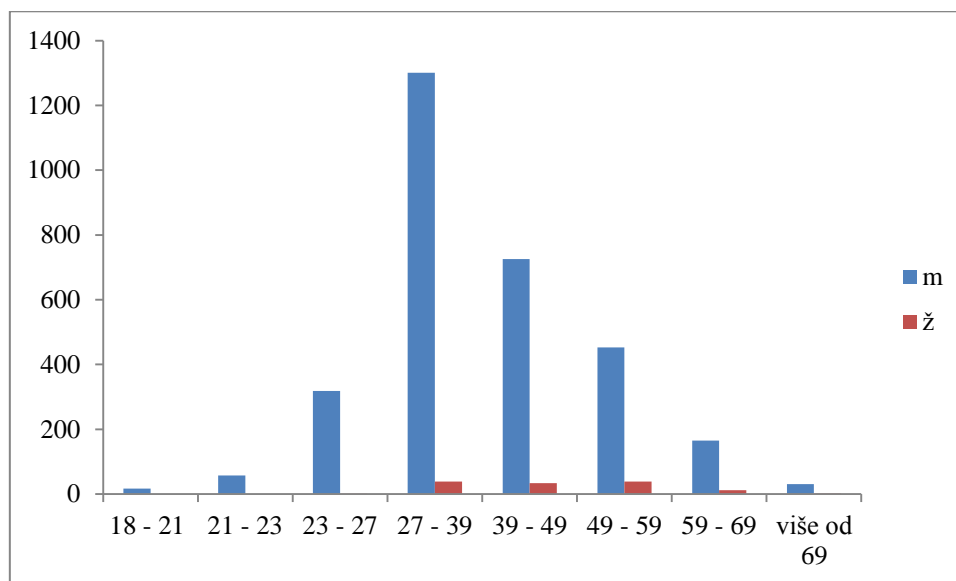
Obrazovna struktura zatvorenika na dan 31. 12. 2013. je slična prošlogodišnjoj, pa tako preko polovine od ukupnog broja zatvorenika (57,10%) ima završenu srednju školu, dok 8,98% zatvorenika nema završenu osnovnu školu. Žene na izdržavanju kazne zatvora u zastupljenije su u skupinama s višim obrazovnim statusom (18,80% žena u odnosu na 4,02% muškaraca ima završenu višu ili visoku školu).

Kao i prošle godine, i u 2013. godini prevladavaju zatvorenici u dobi između 27 i 39 godina (42,39%), a zatvorenice su prosjeku starije od zatvorenika.

Tabela 7. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2013. godine

DOB ZATVORENIKA	Broj zatvorenika	
	muškarci	žene
18 - 21	17	0
21 - 23	58	0
23 - 27	318	1
27 - 39	1301	39
39 - 49	726	34
49 - 59	453	39
59 - 69	165	12
više od 69	31	2
UKUPNO	3069	127

Slika 13 Zatvorenici obzirom na dob na dan 31. 12. 2013.

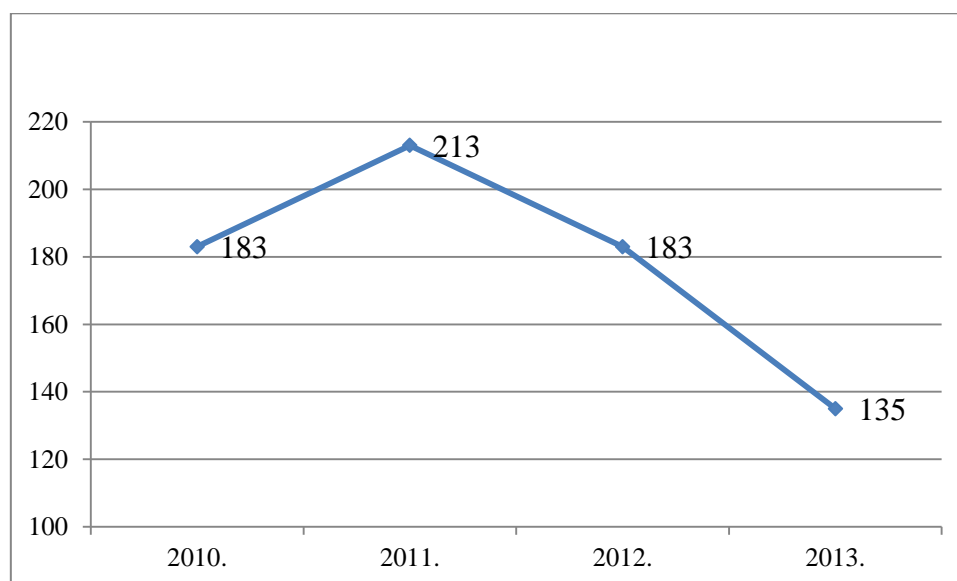

1.1.2 Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 75. Kaznenog zakona

Prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora, zatvorenici koji uz kaznu zatvora imaju izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja iz čl. 75 Kaznenog zakona (KZ/97), upućuju se na izdržavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu, gdje se mjera izvršava u stacionarnom obliku. Ovisno o dijagnozi, psihičkom zdravstvenom stanju zatvorenika, visini izrečene kazne zatvora i uspješnosti provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, Stručni tim za nadzor provođenja sigurnosne mjere predlaže Središnjem uredu premještaj zatvorenika u kaznionici ili zatvor, u blaže ili iste uvjete, radi daljnjeg provođenja mjere u ambulantnim uvjetima, uz nadzor liječnika psihijatra.

Tijekom 2013. godine u zatvorski sustav zaprimljeno je 78 zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja izrečene uz kaznu zatvora. Na dan 31.12.2013. godine bilo je ukupno 135 zatvorenika na stacionarnom ili ambulantom provođenju ove sigurnosne mjere u zatvorskom sustavu, što je nastavak pozitivnog trenda smanjenja u odnosu na prethodne godine (za 26,23 % u odnosu na 2012. godinu).

Slika 14 Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31.12.

Smanjenje u 2013. godini broja novozaprimljenih zatvorenika kojima je izrečena ova mjera uz kaznu zatvora dijelom je očekivano, jer novi Kazneni zakon (KZ/11) propisuje mogućnost izricanja ove sigurnosne mjere samo za počinitelje koji su bili bitno smanjeno ubrojivi u trenutku počinjenja kaznenog djela, a uz to su opasni za okolinu. Nadalje, potrebu nastavka izvršavanja ove mjere, prema novom KZ/11, jedanput godišnje preispituje prvostupanjski sud, koji ju je izrekao uz kaznu zatvora, što znači da uz zakonom predviđene uvjete može doći do obustave izvršavanja ove mjere u penalnom sustavu.

U svrhu zakonitog postupanja i ujednačavanja prakse, Središnji ured dao je tijekom 2013. godine uputu svim kaznionicama i zatvorima o tome kako u praksi provesti ove odredbe KZ/11 koje su novina, a sve u svrhu zakonitog izvršavanje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja, čije trajanje sada nije vremenski ograničeno.

1.1.3 Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora

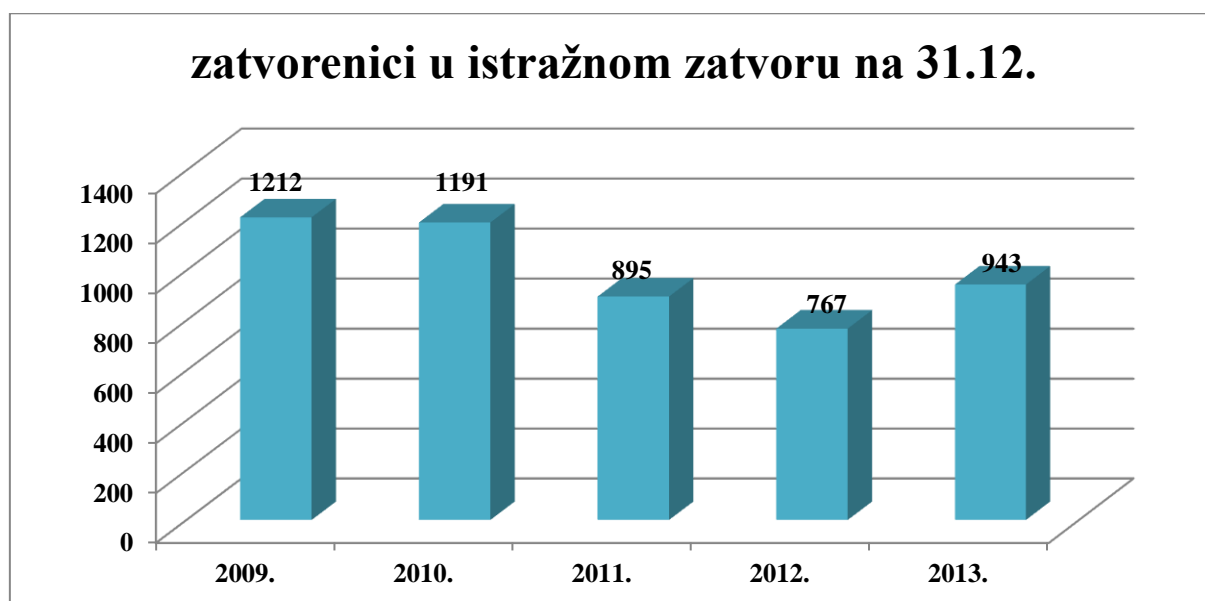
Tijekom 2013. godine mjeru istražnog zatvora izdržavalo je ukupno 4225 zatvorenika što je u odnosu na ukupan broj zatvorenika tijekom 2013. godine 26,79%. Od toga broja bilo je 279 žena ili 6,6%. Maloljetnih zatvorenika bilo je 52 ili 1,23%.

Na dan 31.12. 2013. mjeru istražnog zatvora izdržavalo je ukupno 943 zatvorenika ili 21,66% od ukupnog broja svih kategorija zatvorenika (4352) .

Na kraju 2013. godine mjeru istražnog zatvora izdržavalo je 22,94% više istražnih zatvorenika u odnosu na kraj 2012. godine, a isti trend pojavljuje se i u ukupnom broju istražnih zatvorenika tijekom godine.

Promatrajući nekoliko posljednjih godina, možemo zamijetiti naglu promjenu u smjeru kretanja broja istražnih zatvorenika. Grafički prikaz odnosi se samo na dan 31. 12. posljednjih pet godina, ali istovjetno kretanje podataka je i s ukupnim brojem istražnih zatvorenika.

Slika 15. Zatvorenici u istražnom zatvoru na dan 31. 12. od 2009. do 2013. godine

Uzroke ovih promjena treba tražiti, ne samo u promjenama zakonskih odredbi, već i u širem društvenom i socijalnom kontekstu. Ono na što nas upozoravaju ovi podaci je činjenica da će se ovakav trend s godinom ili dvije odmaka odraziti na povećanje broja zatvorenika.

U odnosu na kaznena djela mjeru istražnog zatvora izdržavalo je najviše zatvorenika koji su počinili kaznena djela protiv imovine njih 299 ili 31,7% zatvorenika. Na drugom mjestu su kaznena djela vezana za zlouporabu droga 135 zatvorenika ili 14,31%,

Tabela 8. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/97 na dan 31.12.2013.

KAZNENA DJELA	KZ/97	31.12.2013.			
		istražni zatvorenici		mlt. istražni zatvorenici	
		M	Ž	M	Ž
protiv života i tijela	ubojstvo, teško ubojstvo i ubojstvo na mah	37	2	0	0
	čedomorstvo	0	0	0	0
	teška tjelesna ozljeda, tjelesna ozljeda	2	0	0	0
	sudjelovanje u tučnjavi	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv života i tijela	2	0	0	0
protiv slobode i prava čovjeka i građanina	otmica	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv slobode i prava građanina	2	1	0	0
protiv Republike Hrvatske	služba u neprijateljskoj vojsci	0	0	0	0
	špijunaža	0	0	0	0
	udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv RH	0	0	0	0
	kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv RH	1	0	0	0
protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	genocid	0	0	0	0
	ratni zločin protiv civilnog pučanstva	15	0	0	0
	ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	1	0	0	0
	zlouporaba opojnih droga	34	3	0	0

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV: Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2013. godinu

	ostala kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	8	0	0	0
protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	silovanje	10	0	0	0
	spolni odnošaj s nemoćnom osobom	2	0	0	0
	spolni odnošaj s djetetom	5	0	0	0
	bludne radnje	0	0	0	0
	podvođenje	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	13	0	0	0
	kaznena djela protiv časti i ugleda	0	0	0	0
kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	povreda dužnosti uzdržavanja	0	0	0	0
	zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	1	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	0	0	0	0
protiv imovine	krađa	2	0	0	0
	teška krađa	13	1	0	0
	razbojništvo	17	1	0	0
	razbojnička krađa	2	0	0	0
	utaja	0	0	0	0
	oduzimanje tuđe pokretne stvari	0	0	0	0
	prijevvara	8	0	0	0
	prikrivanje	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv imovine	19	1	0	0
	kaznena djela protiv zdravlja ljudi	5	0	0	0
	kaznena djela protiv okoliša	0	0	0	0
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	dovođenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom	0	1	0	0
	teška kaznena djela protiv opće sigurnosti	2	0	0	0
	izazivanje prometne nesreće	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	0	0	0	0
protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	krivotvorenje novca	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	3	0	0	0
	kaznena djela protiv pravosuđa	0	0	0	0
protiv vjerodostojnosti isprava	krivotvorenje isprave	1	0	0	0
	krivotvorenje službene isprave	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava	0	0	0	0
	kaznena djela protiv javnog reda	11	2	0	0
protiv službene dužnosti	primanje mita	1	0	0	0
	davanje mita	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv službene dužnosti	4	3	0	0
	kaznena djela protiv oružanih snaga RH	0	0	0	0
	ovršni zakon	0	0	0	0
	ostali zakoni	17	1	0	0
ukupno		238	16	0	0

Tabela 9. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/11 na dan 31.12.2013.

KAZNENA DJELA	KZ/11	31.12.2013.			
		istražni zatvorenici		mlt. istražni zatvorenici	
		M	Ž	M	Ž
protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva	zločin protiv čovječnosti	0	0	0	0
	ratni zločin	0	0	0	0
	ropstvo	1	0	0	0
	trgovanje ljudima	2	0	0	0
	ostala	0	0	0	0
protiv života i tijela	ubojstvo	30	2	0	0
	teško ubojstvo	21	2	0	0
	usmrćenje	0	0	0	0
	prouzročenje smrti iz nehaja	0	0	0	0
	sudjelovanje u samoubojstvu	0	0	0	0
	tjelesna ozljeda	10	0	0	0
	teška tjelesna	16	2	0	0
	osobito teška tjelesna ozljeda	0	0	0	0
	teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti	0	0	0	0
	ostala	6	2	0	0
protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda	svi članci od 125. - 130.	1	0	0	0
protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja	svi članci od 131. - 135.	6	0	0	0
protiv osobne slobode	protupravno oduzimanje slobode	1	0	0	0
	otmica	0	0	0	0
	prisila	1	1	0	0
	prijetnja	70	1	0	0
	nametljivo ponašanje	2	0	0	0
protiv privatnosti	svi članci od 141. - 146.	0	0	0	0
protiv časti i ugleda	svi članci od 147. - 151.	0	0	0	0
protiv spolne slobode	silovanje	10	0	0	0
	teka kaznena djela protiv spolne slobode	16	0	0	0
	bludne radnje	1	0	0	0
	spolno uznemiravanje	0	0	0	0
	prostitucija	2	0	0	0
spolno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta	spolna zlouporaba djeteta mlađeg od petnaest godina	13	0	0	0
	spolna zlouporaba djeteta starijeg od petnaest godina	0	0	0	0
	zadovoljavanje pohote pred djetetom mlađim od petnaest godina	0	0	0	0
	podvođenje djeteta	1	0	0	0
	iskorištavanje djece za pornografiju	3	1	0	0
	teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta	3	0	0	0
	ostalo	0	0	0	0
protiv braka, obitelji i djece	povreda dužnosti uzdržavanja	2	0	0	0
	ostala	4	0	0	0
protiv zdravlja ljudi	neovlašteno posjedovanje, proizvodnja i trgovanje drogama i tvarima zabranjenim u	93	5	0	0

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV: Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2013. godinu

	športu				
	ostalo	23	0	0	0
protiv okoliša	svi članci od 193. - 214.	1	2	0	0
protiv opće sigurnosti	svi članci od 215. - 222.	6	1	0	0
protiv sigurnosti prometa	obijesna vožnja u cestovnom prometu	0	0	0	0
	izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu	3	0	0	0
	ostala	2	0	0	0
protiv imovine	krađa	15	0	0	0
	teška krađa	107	7	2	0
	razbojništvo	67	2	2	0
	razbojnička krađa	8	0	0	0
	utaja	1	0	0	0
	pronevjera	0	0	0	0
	prijevarena	9	1	0	0
	iznuda	6	2	0	0
	lihvarski ugovor	1	0	0	0
	ostala	3	1	0	0
protiv gospodarstva	primanje i davanje mita u postupku stečaja	0	0	0	0
	primanje mita u gospodarskom poslovanju	0	0	0	0
	davanje mita u gospodarskom poslovanju	0	0	0	0
	pranje novca	0	0	0	0
	ostalo	3	0	0	0
protiv računalnih sustava, programa i podatka	svi članci od 266. - 273.	4	1	0	0
djela protiv krivotvorenja	svi članci od 274. - 283.	15	2	0	0
djela protiv intelektualnog vlasništva	svi članci od 284. - 290.	0	0	0	0
protiv službene dužnosti	svi članci od 291. - 300.	6	0	0	0
protiv pravosuđa	svi članci od 301. - 313.	1	0	0	0
protiv javnog reda	svi članci od 314. - 332.	48	5	1	0
djela protiv biračkog prava	svi članci od 333. - 339.	0	0	0	0
protiv RH	svi članci od 340. - 351.	0	0	0	0
protiv strane države ili međunarodne organizacije	svi članci od 352. - 356.	0	0	0	0
protiv oružanih snaga RH	svi članci od 357. - 380.	0	0	0	0
ukupno		644	40	5	0

U odnosu na duljinu trajanja istražnog zatvora najviše je zatvorenika (294) boravilo je od jednog do tri mjeseca. Dok je do godinu dana mjeru pritvora izdržavalo 833 zatvorenika ili njih 88,33%.

Tabela 10. Zatvorenici obzirom na trajanje istražnog zatvora na dan 31. 12. 2013. godine

Trajanje istražnog zatvora	zatvorenici u istražnom zatvoru		maloljetni zatvorenici u istražnom zatvoru		UKUPNO		SVEUKUPNO
	m	ž	m	ž	m	ž	
do 1 mjesec	176	21	1	0	177	21	198
od 1 do 3 mjeseca	271	16	7	0	278	16	294
od 3 do 6 mjeseci	203	8	0	0	203	8	211
od 6 do 12 mjeseci	126	4	0	0	126	4	130
od 12 do 18 mjeseci	40	0	0	0	40	0	40
od 18 do 24 mjeseca	31	1	0	0	31	1	32
od 24 do 30 mjeseci	17	4	0	0	17	4	21
preko 30 mjeseci	15	2	0	0	15	2	17

U strukturi zatvorenika obzirom na dob prevladavaju zatvorenici (oba spola) stari između 27-39 godina njih 349 odnosno njih 37%.

Na 31.12. 2013. godine u zatvorima je bilo pet maloljetnika kojima je bila određena mjera istražnog zatvora, po dvojica u zatvorima u Varaždinu i Splitu, te jedan u Zatvoru u Osijeku.

Tabela 11. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2013. godine

Dob	31.12.2013.	
	zatvorenici u istražnom zatvoru	
	M	Ž
14 - 16	0	0
16 - 18	5	0
18 - 21	51	1
21 - 23	41	0
23 - 27	95	8
27 - 39	323	26
39 - 49	206	12
49 - 59	111	5
59 - 69	44	3
više od 69	11	1
UKUPNO	887	56

Kad prema Zakonu o kaznenom postupku postoje uvjeti za određivanje istražnog zatvora, prema maloljetniku će se odrediti istražni zatvor samo kao krajnja mjera, u razmjeru prema težini djela i očekivanoj sankciji, u najkraćem nužnom trajanju (najdulje mjesec dana i uz produljenje dva puta po mjesec dana).

Tijekom 2013. godine u istražnom zatvoru bilo je 57 maloljetnika. Broj dana boravka maloljetnika u istražnom zatvoru kreće se u rasponu od 1 dana do 150 dana.

Ministar pravosuđa donio je dana 22. svibnja 2013. godine Odluku o osnivanju posebnih zatvorskih jedinica za maloljetnike prema kojima je određen istražni zatvor. Navedenom Odlukom u zatvorima u Bjelovaru, Dubrovniku, Gospiću, Karlovcu, Osijeku, Požegi, Puli, Rijeci, Sisku, Splitu, Varaždinu, Zadru, Zagrebu i u Kaznionici i zatvoru u Šibeniku osniva se posebna zatvorska jedinica za maloljetnike u kojoj će se do osnivanja zatvorenih zavodskih ustanova iz članka 66. stavka 2. Zakona o sudovima za mladež izvršavati istražni zatvor određen maloljetniku.

1.1.4 Neubrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 551. Zakona o kaznenom postupku

Tijekom 2013. godine 51 osoba je na temelju Zakona o kaznenom postupku tijekom kaznenog postupka proglašena neubrojivom i smještena u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu do donošenja rješenja o prisilnom smještaju u psihijatrijsku zdravstvenu ustanovu.

Iako je Zakon o kaznenom postupku propisao da do pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju neubrojivi počinitelji kaznenih djela mogu biti smješteni na psihijatrijski odjel bolnice nadležne prema mjestu prebivališta, u pravilu se određuje smještanje takvih osoba u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu.

Neubrojive osobe i po pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju vrlo često i dalje mjesecima ostaju unutar zatvorskog sustava čekajući realizaciju prisilnog smještaja u ustanovama javnog zdravstva (Psihijatrijska bolnica Vrapče, Psihijatrijska bolnica „dr. I. Barbot“ u Popovači, Psihijatrijska bolnica Rab i Psihijatrijska bolnica Ugljan).

Ovo predstavlja problem prisutan već dugi niz godina zbog kršenja zakona i temeljnih ljudskih prava neubrojivih osoba, na koji zatvorski sustav bezuspješno ukazuje, pa je potrebno ustrajati na kvalitetnijoj međuresorskoj suradnji nadležnih ministarstva i sudova koji provode postupak.

1.2 MALOLJETNICI

U Upravi za zatvorski sustav izvršavaju se slijedeće sankcije izrečene maloljetnicima: kazna maloljetničkog zatvora, odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod, istražni zatvor te sigurnosne mjere izrečene uz kaznu maloljetničkog zatvora i odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod.

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u Odjelu maloljetničkog zatvora Kaznionice u Požegi, u zatvorenim i poluotvorenim uvjetima te u otvorenim uvjetima Odjela maloljetničkog zatvora Kaznionice u Valturi. Za ženske osobe kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u Kaznionici za žene u Požegi.

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju (muški) i Odgojnom zavodu u Požegi (žene). Maloljetnike se može razvrstati u odgojne

skupine: pozitivno poticajnu skupina u otvorenim uvjetima, odgojnu skupinu u poluotvorenim uvjetima ili odgojnu skupinu pojačane skrbi i nadzora u zatvorenim uvjetima.

Izvršavanje sankcija izrečenih maloljetnicima temelji se na pojedinačnom programu postupanja koji je u najvećoj mogućoj mjeri prilagođen procijenjenim kriminogenim i rizičnim čimbenicima, vezanim za maloljetnikovu osobnost. Pojedinačni program postupanja izvršava se kroz individualni rad i rad u malim skupinama, sukladno dobi i specifičnim potrebama maloljetnika.

1.2.1 Kazna maloljetničkog zatvora

Tijekom 2013. godine 32 maloljetnika bila su na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora. S obzirom na spol, svi maloljetnici u maloljetničkom zatvoru bili su muškog spola.

Tabela 12. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na dob, na dan 31.12.2013.

DOB	Broj maloljetnika	
	muški	žene
14 - 16	0	
16 - 18	0	
18 - 21	9	
21 - 23	6	
23 - 27	1	
UKUPNO	16	0

Na kraju 2013. godine na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora bilo je 16 maloljetnika, a tijekom godine 32 maloljetnika. Većina maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora su bili mlađi punoljetnici (56,3%) i stariji punoljetnici (37,5%).

Tabela 13. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na duljinu izrečene kazne, na dan 31.12.2013.

DULJINA KAZNE	Broj	
	muški	žene
od 6 mjeseci do 1 godine	2	
od 1 do 2 godine	3	
od 2 do 3 godine	7	
od 3 do 5 godina	3	
od 5 do 10 godina	1	
UKUPNO	16	0

Na kraju 2013. godine najveći dio maloljetnika (njih 7 ili 43,8%), izdržavao je kaznu u trajanju od 2 do 3 godine, dok je nešto manji broj maloljetnika (3 maloljetnika ili 18,8%) izdržavao kaznu zatvora od 1 do 2 godine, odnosno od 3 do 5 godina. Tek jedan maloljetnik (12,5%) imao je kaznu u trajanju od 6 mjeseci do 1 godinu i samo jedan maloljetnik kaznu u trajanju od 5 do 10 godina.

Tabela 14. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31.12.2013.

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj maloljetnika	
	muški	žene
života i tijela	6	
imovine	7	
spolne slobode	1	
spolno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta	1	
protiv javnog reda	1	
UKUPNO	16	0

Na kraju 2013. godine 7 maloljetnika ili 43,8% izvršavalo je kaznu maloljetničkog zatvora zbog imovinskog kaznenog djela, 6 maloljetnika ili 37,5% zbog kaznenog djela protiv života i tijela, a po jedan maloljetnik ili 6,25% imalo je izrečenu kaznu maloljetničkog zatvora zbog kaznenog djela protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja, kaznenog djela iskorištavanja djeteta i jedan maloljetnik izvršavao je kaznu zatvora zbog kaznenog djela protiv javnog reda.

Tabela 15. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31.12.2013.

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije		
bez školske izobrazbe		
nezavršena OŠ	3	
završena OŠ	7	
nezavršena srednja ili obrtnička škola		
završena srednja ili obrtnička škola	6	
završena viša škola		
završena visoka škola		
UKUPNO	16	0

S obzirom na stupanj obrazovanja na kraju 2013. godine 7 maloljetnika ili 43,7 % na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora ima završenu osnovnu školu, a 6 maloljetnika ili 37,5 % ima završenu neku srednju ili obrtničku školu.

1.2.2 Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod

Na kraju 2013. godine odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod izvršavalo je 77 maloljetnika i 6 maloljetnica. Tijekom 2013. godine na izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod zaprimljena su 62 maloljetnika i 4 maloljetnice. Ukupno je tijekom 2013. godine kroz odgojne zavode u prošlo 138 maloljetnika i 12 maloljetnica.

Tabela 16. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na dob, na dan 31.12.2013.

DOB	Broj maloljetnika	
	muški	žene
14 - 16	2	
16 - 18	31	3
18 - 21	39	3
21 - 23	5	
23 - 27		
UKUPNO	77	6

U statusu mlađeg punoljetnika bila je polovica maloljetnika (50,6 %), dok je 40,3 % maloljetnika bilo u dobi između 16 i 18 godina, a čak 6,5 % maloljetnika u dobi između 21 i 23 godine. Kod maloljetnica, 50 % bilo ih je u dobi starijih maloljetnika i 50 % u dobi mlađih punoljetnika.

Tabela 17. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31.12.2013. godine

KAZNENA DJELA PROTIV	Broj maloljetnika	
	muški	žene
života i tijela	9	
imovine	65	6
Slobode i prava čovjeka i građanina	1	
spolne slobode, ćudoređa	2	
braka, obitelji i mladeži		
kaznena djela protiv javnog reda		
opće sigurnosti ljudi i imovine		
ostali zakoni		
UKUPNO	77	6

S obzirom na vrstu kaznenih djela kod maloljetnika prevladavaju kaznena djela protiv imovine (84,4%), dok su kod maloljetnica djela protiv imovine jedina djela koje su maloljetnice počinile. Kod maloljetnika slijedi manja skupina od 11,7% maloljetnika koji su počinili kazneno djelo protiv života i tijela dok je 2,6% maloljetnika počinilo kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa.

Tabela 18. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31.12.2013. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj maloljetnika	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	1	
bez školske izobrazbe		
nezavršena OŠ	27	1
završena OŠ	22	4
nezavršena srednja ili obrtnička škola	13	1
završena srednja ili obrtnička škola	9	
drugo-osposobljavanje	5	
UKUPNO	77	6

Završenu srednju ili obrtničku školu ima tek 11,7 % maloljetnika. Značajan broj maloljetnika (35,1%) nema završenu osnovnu školu, dok 28,6% ima završenu osnovnu školu. Kod maloljetnika njih 66,7 % ima završenu osnovnu školu, dok je samo jedna maloljetnica završila srednju školu. U različite programe izobrazbe (opismenjavanja, programe osnovne škole, programe strukovnog osposobljavanja...) bilo je uključeno 119 maloljetnika i 9 maloljetnica.

1.2.3 Maloljetnici u istražnom zatvoru

Tijekom 2013. godine u istražnom zatvoru bilo je 57 maloljetnika. Broj dana boravka maloljetnika u istražnom zatvoru kreće se u rasponu od 1 dana do 150 dana.

Ministar pravosuđa donio je dana 22. svibnja 2013. godine Odluku o osnivanju posebnih zatvorskih jedinica za maloljetnike prema kojima je određen istražni zatvor. Navedenom Odlukom u zatvorima u Bjelovaru, Dubrovniku, Gospiću, Karlovcu, Osijeku, Požegi, Puli, Rijeci, Sisku, Splitu, Varaždinu, Zadru, Zagrebu i u Kaznionici i zatvoru u Šibeniku osniva se posebna zatvorska jedinica za maloljetnike u kojoj će se do osnivanja zatvorenih zavodskih ustanova iz članka 66. stavka 2. Zakona o sudovima za mladež izvršavati istražni zatvor određen maloljetniku.

1.3 KAŽNJENICI

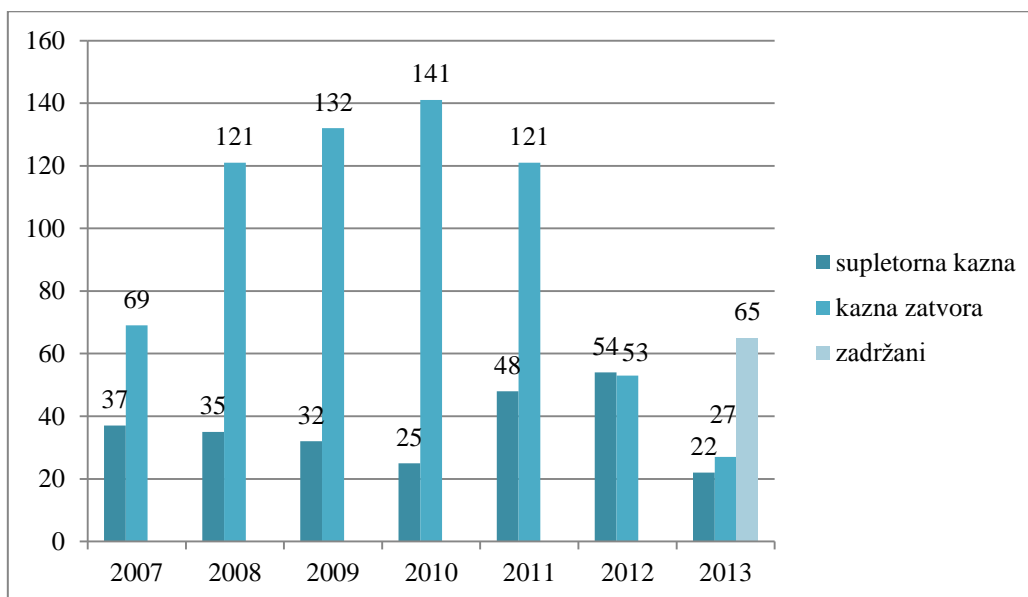
Termin kažnjenici označava zatvorenike kojima je izrečena kazna zatvora u prekršajnom postupku i zatvorenike kojima je izrečena kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršavaju kazne u zatvorima, kao i zatvorenici kojima je u prekršajnom postupku određeno zadržavanje.

U zatvorima je tijekom 2013. godine boravilo ukupno 4502 osoba u ova tri statusa od kojih 732 zatvorenika kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora, 1263 zatvorenika kojima je izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, te 2534 osoba kojima je u prekršajnom postupku određeno zadržavanje, što je u odnosu na prethodnu godinu 535 zatvorenika manje.

Tabela 19. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene kazne na dan 31.12.2013. godine

VRSTE KAZNI	Broj prekršajno kažnjenih	
	muških	ženskih
kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku	27	0
zadržavanje u prekršajnom postupku	60	5
novčana kazna izrečena u prekršajnom postupku zamijenjena kaznom zatvora	22	0
UKUPNO	109	5

Slika 16. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku prema vrsti kazne na dan 31.12.2013.

1.4 OSOBE STARIJE ŽIVOTNE DOBI

Na dan 31. 12. 2013. godine u zatvorskom sustavu je bilo 210 zatvorenika starijih od 59 godina (196 muškaraca i 14 žena), što je za 1,94% više u odnosu na dan 31. 12. 2012. godine. U ovoj skupini su 33 zatvorenika starija od 69 godina (31 muškarac i dvije žene). Udio zatvorenika starije životne dobi u zatvorskoj populaciji na dan 31. 12. 2013. iznosi 6,37% i nešto je veći u odnosu na prošlu godinu, kada je iznosio 4,34%.

Zatvorenici starije životne dobi upućuju se, kao i svi ostali zatvorenici koji su pravomoćno ili nepravomoćno osuđeni na kaznu zatvora, na daljnje izvršavanje kazne zatvora u kaznionicu ili zatvor u skladu s Okvirnim mjerilima za upućivanje (ovisno o visini izrečene kazne, vrsti kaznenog djela, kriminološkim osobinama, procjeni rizičnosti i zdravstvenom stanju). Pri tome se uvažavaju specifične potrebe ove populacije, prije svega mogućnosti kretanja i organizacija zdravstvene zaštite.

Na referentni dan u Kaznionici u Lepoglavi je bilo 79 zatvorenika starije životne dobi (stariji od 59 godina), u Zatvoru u Zagrebu 13, u Kaznionici u Lipovici-Popovači 28, u Kaznionici u Valturi 14, dok se taj broj u ostalim kaznionicama i zatvorima kretao od 0 do 8. Na dan 31. 12. 2013. godine u Kaznionici u Požegi bilo je 11 zatvorenica starijih od 59 godina.

1.5 OSOBE S INVALIDITETOM

Osobe s invaliditetom uključuju one koji imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom).

Često se pojam osoba s invaliditetom koristi samo u odnosu na osobe s fizičkim i osjetilnim oštećenjima. Konvencija jasno navodi da se osobama s invaliditetom smatraju i osobe s intelektualnim oštećenjima i osobe s mentalnim ili psiho-socijalnim oštećenjem (osobe s duševnim smetnjama, psihičkim bolestima ili problemima mentalnog zdravlja).

Uvažavajući specifične potrebe osoba s invaliditetom u ovom izvješću obuhvaćeni su podaci o osobama trajno ograničeno pokretni uz pomoć invalidskih kolica, slijepa osoba, osobe s oštećenim sluhom kao i osobe s višestrukim oštećenjima. Iako se statistički gledano, u zatvorskom sustavu, radi o relativno malom broju zatvorenika koji su osobe s invaliditetom, ovoj populaciji zatvorski sustav pridaje posebnu i sve veću pažnju te je unutar svojih smještajnih kapaciteta osigurao, prema sadašnjim pokazateljima, dostatan broj soba.

Kaznionica u Glini u novom objektu ima šest soba prilagođenih osobama s invaliditetom koje su opremljene prilagođenim sanitarijama i rukohvatima, te je svemu potrebnom omogućen pristup kolicima. Radi lakšeg pristupa osoba s invaliditetom sanitarni čvor odvojen je od prostorije za boravak širokim kliznim vratima. Visina telefonske govornice prilagođena je osobama u invalidskim kolicima, a kretanje između etaža omogućeno je dizalom. Potrebama ovih zatvorenika prilagođeni su i rukohvati na krevetu, a također i sustav otvaranja prozora. Ukoliko postoji potreba za pomoći druge osobe radno se raspoređuje drugi zatvorenik za pomoć zatvoreniku s invaliditetom u aktivnostima koje on sam ne može obaviti. Na ovaj način, osim što je osigurana potrebna pomoć, razvija se međuljudska solidarnost i razbijaju predrasude i stereotipi, što zasigurno doprinosi manjoj socijalnoj isključenosti.

Nadalje, Zatvor u Osijeku u prizemlju zgrade prilagodio je prostoriju za smještaj osobe s invaliditetom, kojoj je omogućen pristup bez prepreka, a sanitarni čvor je prilagođen i opremljen rukohvatima. Također su izgrađeni rukohvati s obje strane stepeništa i na ulazu u zgradu zatvora, te je postavljena rampa za ulaz.

Zatvor u Puli je, uvažavajući preporuke pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, u prizemlju zgrade zatvora, prilagodio jednu prostoriju potrebama osoba s invaliditetom sukladno standardima koji su propisani Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću (NN 107/07, u daljnjem tekstu Pravilnik). Isto tako, ulaz u zgradu zatvora prilagođen je osobama s invaliditetom na način da je izgrađena rampa za pristup kolicima.

Kaznionica u Lepoglavi za ovu kategoriju zatvorenika opremila je četiri prostorije. Sanitarni čvor je prilagođen na način da se umjesto tuša koriste tzv. ležeće kade, a zahodske školjke također su prilagođene.

U Zatvoru u Bjelovaru u tijeku je realizacija građevinskih radova u smislu prilagodbe prostora za smještaj zatvorenika s invaliditetom i izgradnja rampe, sukladno preporukama pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, a prema standardima propisanim Pravilnikom.

Iz navedenog je vidljivo, da iako prostora za unapređenje smještajnih kapaciteta za osobe s invaliditetom zasigurno još ima, u proteklom se izvještajnom razdoblju zatvorski sustav unatoč svim otežavajućim faktorima, uvažavajući i preporuke Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, maksimalno prilagođavao potrebama zatvorenika -osoba s invaliditetom.

Tijekom 2013. godine u kaznionicama i zatvorima boravilo je 9 osoba s teškim tjelesnim invaliditetom (vezani uz kolica), 65 osoba ograničeno pokretnih uz pomoć pomagala, 12 slijepi i slabovidnih osoba, 62 osobe s oštećenim sluhom i 50 osoba s višestrukim oštećenjima, dok je 15 osoba bilo lišeno poslovne sposobnosti.

Nastoji se takve osobe ne izdvajati od drugih zatvorenika te se podržava postupak njihovog integriranja u sustav dnevnih aktivnosti u kojima mogu ili žele sudjelovati. Iskustva govore da osobe s invaliditetom potiču druge na razvoj razumijevanja, empatije i društvene odgovornosti za pružanje pomoći.

Tabela 20. Osobe s invaliditetom na dan 31.12.2013. godine

osobe s invaliditetom	31.12.2013.	
	m	ž
pokretni uz pomoć štake ili drugog sličnog pomagala	57	8
pokretni uz pomoć invalidskih kolica	9	0
osobe s oštećenim sluhom	60	2
slijepe i slabovidne osobe	11	1
osobe lišene poslovne sposobnosti	15	0
osobe s višestrukim oštećenjima	50	0

1.6 ZATVORENICI OVISNICI

1.6.1 Ovisnici o drogama

Ovisnici o drogama, osobe koje zloroptrebljavaju drogu, odnosno osobe s drogom uzrokovanim poremećajima (u daljnjem tekstu: ovisnici o drogama) čine jednu od najbrojnijih, tretmansi i sigurnosno najzahtjevnijih skupina zatvorenika. Udio ovisnika o drogama u zatvoreničkoj populaciji kontinuirano je visok cijeli niz godina.

Složenost ove skupine očituje se prije svega u činjenici da je ovisnost je izravno povezana s činjenjem kaznenih djela, da je u ovoj skupini stopa recidivizma viša nego u općoj zatvoreničkoj populaciji, skloniji su rizičnom ponašanju u zatvoru od ostale zatvoreničke populacije (samoozljeđivanje, pokušaji suicida, konflikti s drugim zatvorenicima, pokušaji unosa droge i sl.), mlađi od ostatka zatvoreničke populacije te skloniji zdravstvenim problemima (hepatitis, HIV te općenito lošije zdravstveno stanje).

Tijekom 2013. godine u zatvorskom sustavu boravilo je ukupno 1958 zatvorenika ovisnika o drogama (svi kaznenopravni statusi), što čini 12,4% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini.

Na dan 31. prosinca 2013. godine u zatvorskom sustavu se nalazilo 735 zatvorenika ovisnika o drogama (svi kaznenopravni statusi), što je 16,9% ukupne zatvoreničke populacije.

U odnosu na prethodnu godinu bilježi se pad ukupnog broja ovisnika u zatvorskom sustavu za 13,4%, što dijelom prati pad ukupnog broja zatvorenika od 5,8%. Osim pada ukupnog broja ovisnika koji su se tijekom godine nalazili u zatvorskom sustavu, zabilježen je i njihov manji udio u ukupnoj zatvoreničkoj populaciji, osobito na dnevnoj razini. Tijekom godine udio u općoj zatvoreničkoj populaciji bio je za 1,1% manji nego 2012. godine, dok je na dan 31. prosinca u ukupnoj zatvoreničkoj populaciji udio ovisnika manji za čak 7,1% u odnosu na prethodnu godinu.

Od 6819 zatvorenika koji su tijekom 2013. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 1303, odnosno 19,1% su bili ovisnici o drogama. Od navedenog broja 43,8% zatvorenika je uz kaznu zatvora imao izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog

liječenja od ovisnosti, dok su kod 56,2% zatvorenika ovisnost o drogama i/ili poremećaje uzrokovane upotrebom psihoaktivnih tvari utvrdili stručni tim Centra za dijagnostiku u Zagrebu, odnosno stručni tim kaznenog tijela, u čijem je sastavu i liječnik.

Na dan 31. prosinca 2013. godine od ukupnog broja zatvorenika koji su izdržavali kaznu zatvora (N=3196), ovisnika o drogama bilo je 563, odnosno 17,6%, što je za čak 8,3% manji udio nego u prethodnoj godini. Kao i kod ukupne populacije ovisnika u zatvorskom sustavu, i u slučaju ovisnika koji izdržavaju kaznu zatvora uočen je pad njihovog ukupnog broja u odnosu na prethodnu godinu, no kod zatvorenika koji izdržavaju kaznu zatvora ovaj pad je iznimno izražen i iznosi čak 40,8%. Radi usporedbe, pad ukupnog broja zatvorenika koji su na dan 31. prosinca izdržavali kaznu zatvora također je u 2013. godini manji nego istog dana 2012. godine, ali za svega 13%. Osim pada ukupnog broja zatvorenika, procjenjuje se da se na smanjeni broj zatvorenika ovisnika o drogama utjecao i početak primjene novog Kaznenog zakona.

Među ovisnicima koji su tijekom 2013. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora (N=759), svega njih 206, odnosno 27,1% su na izdržavanju kazne bili prvi puta. Navedeno ukazuje na visoku stopu recidivizma ovisničke populacije koja iznosi čak 72,9%. Radi usporedbe, udio recidivista (osoba koje su se već ranije nalazile na izdržavanju kazne zatvora) u populaciji svih zatvorenika koji su tijekom 2013. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne iznosi 32,2%.

Od 193 maloljetnika koja su tijekom 2013. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, kod njih 57, odnosno 29,5% utvrđena je ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari. Tijekom godine i na dan 31. prosinca 2013. godine nije bilo maloljetnika kojima je sud izrekao sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti zbog odlučujućeg djelovanja ovisnosti o drogama na počinjenje kaznenog djela, a jednom maloljetniku izrečena je posebna obveza da ga se uz suglasnost staratelja podvrgne stručnom medicinskom postupku i postupku odvikavanja od droge. Kod ostalih maloljetnika ovisnost o drogama, zlouporabu droga i/ili poremećaje uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari utvrdio je stručni tim odgojnog zavoda, odnosno kaznionice, u čijem je sastavu i liječnik.

Od ukupnog broja svih zatvorenika ovisnika tijekom 2013. godine (N=1958), 66,5% činili su (odrasli) zatvorenici ovisnici koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, što je za 5,4% viši udio nego prethodne godine, dok su maloljetnici s prisutnim problemima vezanim uz drogu (maloljetnički zatvor i odgojna mjera) u ukupnoj ovisničkoj populaciji tijekom godine participirali s 9,9%, što je za 7,6% niži udio nego 2012. godine.

Tabela 21. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge

VRSTE DROGA	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31.12.2013.				
	Zatvorenici	Istražni zatvor	Prekršajno kažnjeni	Maloljet. zatvor	Odgoini zavod	Zatvorenici	Istražni zatvor	Prekršajno kažnjeni	Maloljet. zatvor	Odgoini zavod
opijati F11	605	241	79	0	0	267	91	0	0	0
kanabinoidi F12	195	66	12	0	54	101	9	0	2	24
sedativi i hipnotici F13	89	35	14	0	0	23	8	0	0	0
kokain F14	54	16	1	0	0	22	4	0	0	0
stimulativna sredstva F15	9	7	0	0	0	7	1	0	0	0
halucinogeni F16	1	3	0	0	0	2	1	0	0	0
hlapljiva otapala F18	29	0	0	0	0	18	0	0	0	0
više droga i ostale F19	321	94	30	3	0	124	32	1	0	0
UKUPNO	1303	462	136	3	54	564	146	1	0	24

U ukupnoj populaciji ovisnika o drogama tijekom 2013. godine, kao i prethodnih godina, najzastupljenija je bila ovisnost o opijatima s 47,2% te ovisnost o više droga s 22,9%. Slijedi ovisnost o kanabinoidima s 16,7%, ovisnost o sedativima i hipnoticima sa 7,%, o kokainu s 3,6% i hlapljivim otapalima s 1,5%. Tijekom godine najmanje su bili zastupljeni ovisnici o stimulativnim sredstvima s 0,8%, odnosno ovisnici o halucinogenima s 0,2%.

Od podskupina zatvorenika ovisnika u formalnopravnom smislu posebno izdvajamo osobe koji su tijekom 2013. godine izdržavale kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku te maloljetnike (maloljetnički zatvor i odgojna mjera):

Među odraslim zatvorenicima ovisnicima koji su tijekom godine izdržavali kaznu zatvora (N=1303) najzastupljeniji su također ovisnici o opijatima s 46,4% i ovisnici o više droga s 24,64%. Slijede ovisnici o kanabinoidima s 15%, ovisnici o sedativima i hipnoticima s 6,8%, o kokainu s 4,14% i hlapljivim otapalima s 2,2%. Tijekom godine i u ovoj populaciji najmanje su bili zastupljeni ovisnici o stimulativnim sredstvima s 0,7% i ovisnici o halucinogenima s manje od 0,1%.

Sva tri maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora kod kojih je utvrđena ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili su utvrđeni poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari isti su bili vezani uz upotrebu više supstanci. Kod sva 54 maloljetnika na izdržavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod kod kojih je utvrđena ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari sredstvo ovisnosti, odnosno zlouporabe je kanabis.

Tabela 22. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol

DOB I SPOL	Broj zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31.12.2013.					
	Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20 god.	61	0	14	0	1	1	25	0	1	0	0	0
21-25 god.	123	1	41	6	14	0	27	0	10	4	0	0
26-30 god.	317	9	104	6	27	1	129	4	30	1	0	0
31-35 god.	384	13	116	8	42	1	171	6	42	1	0	0
36-40 god.	260	6	116	2	27	1	118	3	35	0	0	0
>40 god.	182	4	44	4	21	0	100	5	20	2	1	0
UKUPNO	1327	33	436	26	132	4	570	18	138	8	1	0

Kao i u ukupnoj zatvoreničkoj populaciji, i među zatvorenicima ovisnicima (svih kaznenopravnih statusa) prevladavaju muške osobe, s udjelom od čak 96,8% tijekom 2013. godine.

U odnosu na dob, tijekom 2013. godine najviše je zatvorenika ovisnika (svi kaznenopravni statusi) bilo u dobi od 31 do 35 godina s 28,8%, slijede zatvorenici u dobi od 26 do 30 godina s 23,7% te u dobi od 36 do 40 godina s 21%. Zatvorenika i maloljetnika mlađih od 25 godina bilo je 13,4%, od čega je jedan maloljetnik mlađi od 16 godina. Ovisnika starijih od 40 godina tijekom 2013. godine bilo je 13%.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV: Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2013. godinu

S obzirom da je od početka 2013. godine u primjeni novi Kazneni zakon, u ovom Izvješću prikazujemo paralelno broj zatvorenika ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela osuđenih po starom i po novom Kaznenom zakonu:

Tabela 23. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2013. godine – KZ/97

Vrsta kaznenog djela – čl. KZ	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31.12.2013.				
	Zatvorenici		Istražni i zatvor	Mlt. zatvor, Odgojni zavod,		Zatvorenici		Istražni zatvor	Odgojni zavod,, mlt. zatvor	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		Sigurn. mjera / posebna obveza	bez sigurn. mjere	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		Sigurn. mjera / posebna obveza	bez sigurn. mjere
Zloupotreba opojnih droga (čl. 173. samo st. 1.)	48	47	25	0	0	29	28	8	0	0
Zloupotreba opojnih droga (čl. 173.st. 2,3,4,5 i 6)	228	248	22	0	0	114	92	13	0	0
Krađa, teška krađa (čl. 216., 217.)	92	178	67	1	33	51	43	11	1	15
Razbojništvo (čl. 218., 219.)	88	101	39	0	8	39	38	10	0	5
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.,91. i Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	21	13	8	0	0	18	10	4	0	0
Silovanje (čl. 188.)	2	9	3	0	0	1	3	2	0	0
Spolni odnošaj... (čl.189., 190., 191., 192., 193.)	0	6	7	0	0	0	1	2	0	0
Prijevarena (čl. 224.)	2	7	13	0	0	0	6	3	0	0
Nasilje u obitelji i zlostavljanje i zanemarivanje djeteta (čl.215. A i čl. 213.)	1	11	19	0		0	2	5	0	2
Ostala kaznena djela	72	87	47	0	0	25	37	25	0	1
UKUPNO	559	717	252	1	53	279	260	83	1	23
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, maloljetnici)	1276		252	54		539		83	24	
UKUPNO	1582					646				

Tabela 24. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2013. godine – KZ/11

Vrsta kaznenog djela – čl. KZ	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31.12.2013.				
	Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. zatvor, Odgojni zavod,		Zatvorenici		Istražni zatvor	Odgojni zavod, mlt. zatvor	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		Sigurn. mjera / poseb. obveza	bez sigurn. mjere	sig. mjera	bez sigurn. mjere		Sigurn. mjera posebna obveza	bez sigurn. mjere
Zlouporeba opojnih droga (čl. 190. st. 1.)	1	1	7	0	0	1	1	2	0	0
Zlouporeba opojnih droga (čl. 190. st. 2., 3., 4. i 5.)	3	7	53	0	0	4	6	19	0	0
Krađa, teška krađa (čl. 228., 229.)	2	6	66	0	0	1	6	17	0	0
Razbojništvo, razbojnička krađa	1	1	18	0	0	1	1	5	0	0
Ubojstvo, teško ubojstvo, usmrćenje, smrt iz nehaja (čl. 110., 111., 112. i 113.)	0	0	5	0	3	0	0	2	0	0
Tjelesna ozljeda, teška tjelesna ozljeda, osobito teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti (čl. 117., 118., 119. i 120.)	0	0	12	0	0	0	1	2	0	0
Spolni odnošaj bez pristanka, silovanje, teška kaznena djela protiv spolne slobode (čl. 152., 153. i 154.)	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0
Bludne radnje, spolno uznemiravanje, spolna zlouporeba djeteta, zadovoljenje pohote pred djetetom (čl. 155., 156., 158.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prijevarama (čl. 236.)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece (čl. 67. – 179.)	1	0	1	0		1	0	1	0	0
Ostala kaznena djela	4	0	44	0	0	3	0	14	0	0
UKUPNO	12	15	210	0	3	11	15	63	0	0
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, maloljetnici)	27		210	3		26		63	0	
UKUPNO	240					89				

Zatvorenici ovisnici specifični su po vrstama kaznenih djela koja čine. U odnosu na ostalu zatvoreničku populaciju, češće čine kaznena djela vezana uz zlouporebu droga te imovinska kaznena djela, a znatno su manje zastupljeni među počiniteljima kaznenih djela protiv života i tijela, protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa te ostalih kaznenih djela. Od svih kaznenih djela zbog kojih su se zatvorenici tijekom 2013. godine nalazili u zatvorskom sustavu, najzastupljenija su bila kaznena djela zlouporebe opojnih droga s 37,9%, zatim imovinski delikti - primarno krađa i teška krađa s 24,4% te razbojništvo i razbojnička krađa s 14,1%. Slijede kaznena djela ubojstva i tjelesne ozljede s 4,3%, dok su sva ostala kaznena djela zajedno zastupljena s 18,7%.

1.6.2 Supstitucijska terapija (parcijalnim) opijatskim agonistima

U zatvorskom sustavu kontinuirano je prisutna primjena terapije opijatskim agonistima. Kao supstitucijsko sredstvo do 2007. godine primjenjivan je isključivo metadon primarno u smislu brze ili spore detoksifikacije, a iznimno kao terapija održavanja. 2007. godine uveden je i parcijalni opijatski agonist buprenorfin, a koji se primjenjuje za detoksifikaciju ovisnika o opijatima, te kao prvi izbor liječnika u terapiji održavanja.

Tabela 25. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran metadon

METADON - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	74	1	75	7	16	0	0	0	0	0	165	8
na 31.12.2013.	31	0	15	0	0	0	0	0	0	0	46	0

Tabela 26. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran buprenorfin

BUPRENORFIN - DETOKSIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	204	2	78	1	15	0	0	0	0	0	297	2
na 31.12.2013.	84	0	21	0	0	0	0	0	0	0	105	0

Ako uzmemo u obzir sve kategorije zatvorenika, vidljivo je da se tijekom godine detoksikacija opijatskim agonistima primjenjivala na 472 osobe, od čega je u 36,7% slučajeva primijenjen metadon, a u 63,3% slučajeva buprenorfin. Na dan 31. prosinca 2013. godine u postupku detoksikacije bio je 151 zatvorenik, od čega je kod 69,5% zatvorenika detoksikacija provedena primjenom metadona, a kod 30,5% zatvorenika primjenom buprenorfina.

Tabela 27. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su tijekom 2013. godine i na dan 31. prosinca 2013. godine bili na održavanju metadonom

METADON - ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	75	5	72	8	36	0	0	0	0	0	183	13
na 31.12.2013.	27	2	21	1	0	0	0	0	0	0	48	3

Tabela 28. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su tijekom 2013. godine i na dan 31. prosinca 2013. godine bili na održavanju buprenorfinom

BUPRENORFIN ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	535	2	183	7	41	0	0	0	0	0	759	9
na 31.12.2013.	271	1	62	2	1	0	0	0	0	0	334	3

Prije uvođenja buprenorfina, održavanje na terapiji opijatskim agonistima propisivano je uglavnom istražnim zatvorenicima i kažnjenicima, dok su zatvorenici koji su izvršavali kaznu zatvora održavani na metadonu samo u iznimnim slučajevima. S uvođenjem buprenorfina, značajan je udio zatvorenika na održavanju opijatskim agonistima. Tijekom 2013. godine ovakvih zatvorenika bilo ukupno 942 (metadon i buprenorfin), od čega je u 80,6% slučajeva korišten buprenorfin, koji je i nadalje prvi izbor liječnika u terapiji održavanja. Kada je riječ o održavanju na metadonu, i nadalje se za održavanje primjenjuje znatno manje od buprenorfina te je u 2013. godini od ukupnog broja zatvorenika koji su bili na održavanju opijatskim agonistima kod njih 19,4% korišten metadon. Ipak, u odnosu na prethodnu godinu zamjećuje

se porast korištenja metadona u terapiji održavanja, jer je u 2012. godini isti korišten u svega 15,8% slučajeva.

1.6.3 Zloupotreba psihoaktivnih sredstava

Posjedovanje ili uzimanje lijekova bez posebnog odobrenja, posjedovanje ili uzimanje bilo kojeg opojnog ili psihoaktivnog sredstva ili alkohola, kao i odbijanje testiranja na alkohol, opojna ili psihoaktivna sredstva predstavljaju stegovne prijestupe opisane u Zakonu o izvršavanju kazne zatvora. Zatvorenici se na prisutnost droga (i lijekova koje im nije propisao liječnik) testiraju prilikom dolaska zatvorenika u kazneno tijelo, nakon povratka s korištenja pogodnosti izlazaka i kroz redovita i izvanredna testiranja unutar zatvora i kaznionica. Testiranje se provodi prema posebnom Protokolu o testiranju zatvorenika na sredstva ovisnosti u kaznionicama i zatvorima. Uz pretrage osoba, prostorija i stvari, testiranja zatvorenika predstavljaju najvažnije preventivne i kontrolne aktivnosti za utvrđivanje prisutnosti droge u kaznenim tijelima, ali su istovremeno i neizostavna metoda u tretmanu ovisnika o drogama, kojima se kontrolira apstinencija zatvorenika i obavlja nadzor nad uzimanjem propisane terapije psihofarmaka.

Tijekom 2013. godine 469 zatvorenika počinilo je ukupno 511 stegovnih prijestupa vezanih uz zloupotrebu psihoaktivnih sredstava. Broj stegovnih prijestupa veći je od broja zatvorenika i maloljetnika koji su ih počinili s obzirom da pojedini zatvorenici i maloljetnici jednom ili više puta ponavljaju počinjenje stegovnog prijestupa. Valja napomenuti da stegovne prijestupe zlouporabom (uzimanje, posjedovanje ili odbijanje testiranja) rade i zatvorenici koji nisu ovisnici.

Tabela 29. Stegovni prijestupi u vezi zloupotrebe psihoaktivnih sredstava tijekom 2013. godine

ZLOUPORABA PSIHOAKTIVNIH SREDSTAVA		alkohol		heroin		ostale droge		buprenorfin (koji nije propisan od strane liječnika)		ostala farmakoterapija (koja nije propisana od strane liječnika)		odbijanje testiranja		UKUPNO	
		M	Ž	M	Z	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
ZATVORENICI	broj stegovnih prijestupa	49	6	0	0	48	0	159	1	139	5	45	0	440	12
	broj zatvorenika koji su počinili stegovni prijestup	46	6	0	0	42	0	149	1	131	5	39	0	407	12
MALOLJETNICI	broj stegovnih prijestupa	0	0	0	0	37	0	0	0	7	0	15	0	59	0
	broj maloljetnika koji su počinili stegovni prijestup	0	0	0	0	32	0	0	0	6	0	12	0	50	0

Od svih počinjenih stegovnih prijestupa vezanih uz zloupotrebu psihoaktivnih sredstava 9,6% zloupotreba odnosilo se na alkohol, a 16,6% na (ilegalne) droge, pri čemu treba istaknuti da nije zabilježen ni jedan stegovni prijestup vezan uz zloupotrebu heroina. Na lijekove koji zatvoreniku nisu propisani od strane liječnika odnosilo se čak 59,5% svih stegovnih prijestupa vezanih uz zloupotrebu psihoaktivnih sredstava, a u 11,7% slučajeva nije poznato o kojem je psihoaktivnom sredstvu riječ jer je zatvorenik odbio testiranje.

Kao i prethodne godine, uočava se visok udio maloljetnika u počinjenu stegovnih prijestupa vezanih uz zlouporabu (ilegalnih) droga. Od ukupno 85 ovakvih stegovnih prijestupa, čak 43,5% su počinili maloljetnici.

Od ukupno 193 maloljetnika koji su tijekom 2013. godine izvršavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, njih 25,9% činilo je stegovne prijestupe vezane uz zlouporabu različitih psihoaktivnih sredstava.

1.6.4 Ovisnici o alkoholu

Tijekom 2013. godine u zatvorskom sustavu boravilo je 1060 zatvorenika ovisnika o alkoholu, odnosno zatvorenika s alkoholom uzrokovanim poremećajima (dalje u tekstu: ovisnika o alkoholu), što čini 6,7% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini. Na dan 31. prosinca 2013. godine u zatvorskom sustavu se nalazilo 324 zatvorenika ovisnika o alkoholu (svi kaznenopravni statusi), što je 7,5% od ukupne zatvoreničke populacije na taj dan.

Među ovisnicima o alkoholu značajna je zastupljenost prekršajno kažnjenih osoba s 21,2%, što nije neobično obzirom da je alkohol čest kriminogeni čimbenik pri počinjenju prekršaja opisanih u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, odnosno Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Od ukupno 6819 (odraslih) zatvorenika koji su tijekom 2013. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 589, odnosno 8,6% su bili ovisnici o alkoholu. Od navedenog broja, njih 46,7% imalo je izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok je kod 53,3% zatvorenika ovisnost o alkoholu, odnosno alkoholom uzrokovane poremećaje, utvrdio stručni tim Centra za dijagnostiku i/ili kaznenog tijela tijekom izdržavanja kazne.

Od ukupno 193 maloljetnika koji su tijekom 2013. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod ovisnika o alkoholu, odnosno osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima je bilo 22, odnosno 11,4%. Od navedenog broja, 9,1% maloljetnika imalo je izrečenu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok je kod 90,9% maloljetnika ovisnost o alkoholu, odnosno alkoholom uzrokovane poremećaje, utvrdio stručni tim maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Tabela 30. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na dob i kaznenopravni status

DOB I SPOL	Broj primljenih zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31.12.2013.					
	Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, Odgojni zavod, mlt. zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20 god.	21	0	6	0	0	0	9	0	0	0	0	0
21-25 god.	50	0	6	0	6	0	25	0	2	0	0	0
26-30 god.	78	3	15	0	21	0	43	1	4	0	1	0
31-35 god.	87	2	24	0	34	0	43	0	9	0	3	0
36-40 god.	70	0	23	0	33	0	32	0	9	0	3	0
>40 god.	347	13	88	2	122	9	172	7	24	1	4	0
UKUPNO	653	18	162	2	216	9	324	8	48	1	11	0

Od ukupnog broja zatvorenika ovisnika o alkoholu tijekom 2013.g. (N=1060), 55,6% činili su (odrasli) zatvorenici ovisnici koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku,

dok su maloljetnici (maloljetnički zatvor i odgojna mjera) u ukupnoj populaciji zatvorenika ovisnika o alkoholu tijekom godine participirali s 2,1%.

Među ovisnicima o alkoholu koji su tijekom 2013. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod (N=671), njih 286, odnosno 42,6% su bili prvi puta na izdržavanju kazne, odnosno odgojne mjere.

U odnosu na spol, među zatvorenicama ovisnicima o alkoholu (svih kaznenopravnih statusa) su i tijekom 2013. godine prevladavale muške osobe, s udjelom od čak 97,2%.

U odnosu na dob, i tijekom 2013. godine najviše je ovisnika o alkoholu bilo starije od 40 godina i to njih 63,7%.

Tabela 31. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na vrstu kaznenog djela

Vrsta kaznenog djela	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31.12.2013.				
	Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. zatvor, Odgojni zavod		Zatvorenici		Istražni i zatvor	Mlt. zatvor, odgojni zavod	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere
Krađa, teška krađa	24	54	41	1	8	11	26	10	0	2
Razbojništvo	28	26	17	0	5	12	11	2	0	3
Nasilje u obitelji i zlostavljanje i zanemarivanje djeteta	59	29	20	0	0	21	12	6	0	0
Kaznena djela iz prometa	17	66	9	0	0	6	54	1	0	0
Tjelesna ozljeda	25	9	15	0	0	8	4	4	0	0
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah	98	14	10	2	0	78	10	8	0	0
Spolni delikti	20	20	5	0	1	8	5	2	0	1
Prijevarama	8	13	8	0	0	2	4	4	0	0
Ostala kaznena djela	84	53	39	0	7	41	10	12	0	3
UKUPNO	363	284	164	3	21	187	136	49	0	9
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, maloljetnici)	647		164	24		323		49	9	
UKUPNO	835					381				

Za razliku od ovisnika o drogama, zatvorenici ovisnici o alkoholu čine vrlo raznolika kaznena djela, među kojima su ipak najzastupljenija kaznena djela s elementima nasilja i imovinska kaznena djela. Kaznena djela krađa i teška krađa zastupljena su s 14,7%, kaznena djela ubojstva, teškog ubojstva i ubojstva na mah 14,2%, kaznena djela nasilja u obitelji i zlostavljanja i zanemarivanja djeteta s 12,4% kaznena djela iz prometa s 10,6% te razbojništvo s 8,7%, dok su sva ostala kaznena djela pojedinačno znatno manje zastupljena.

1.7 ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZATVORENIKA I MALOLJETNIKA

Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika ostvaruje su u ambulantama kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, dok se specijalistički pregledi i bolničko liječenje provodi i u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. U slučajevima hitnosti ili nemogućnosti zbrinjavanja u Zatvorskoj bolnici upućuje ih se u zdravstvene ustanove u javnome zdravstvu.

Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je sa propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Od 01. srpnja 2013. godine na snazi je Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju („NN“ 80/13 – Zakon.) u kojem je u članku 7. stavku 1. točki 28. kao jedna od novina propisana i osnova osiguranja na obvezno zdravstveno osiguranje osoba s prebivalištem, odnosno odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj kojima je odlukom nadležnog suda oduzeta sloboda i nalaze se u ustrojstvenim jedinicama Ministarstva pravosuđa, prema prijavi Ministarstva pravosuđa. Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu izvješćivanja, obliku i sadržaju te roku podnošenja izvješća o obračunanom dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje, propisana je obveza izvješćivanja Ministarstvu pravosuđa o obračunanom dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje.

Sukladno dogovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici i maloljetnici koji imaju status zdravstveno osigurane osobe mogu se liječiti i kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulantama u sjedištu kaznionica, zatvora odnosno odgojnih zavoda. Propisuju im se lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Liječnički pregledi zatvorenika i maloljetnika u pravilu se obavljaju bez nazočnosti službenika osiguranja, a u njegovoj nazočnosti samo u slučajevima kada to izričito zahtijeva liječnik.

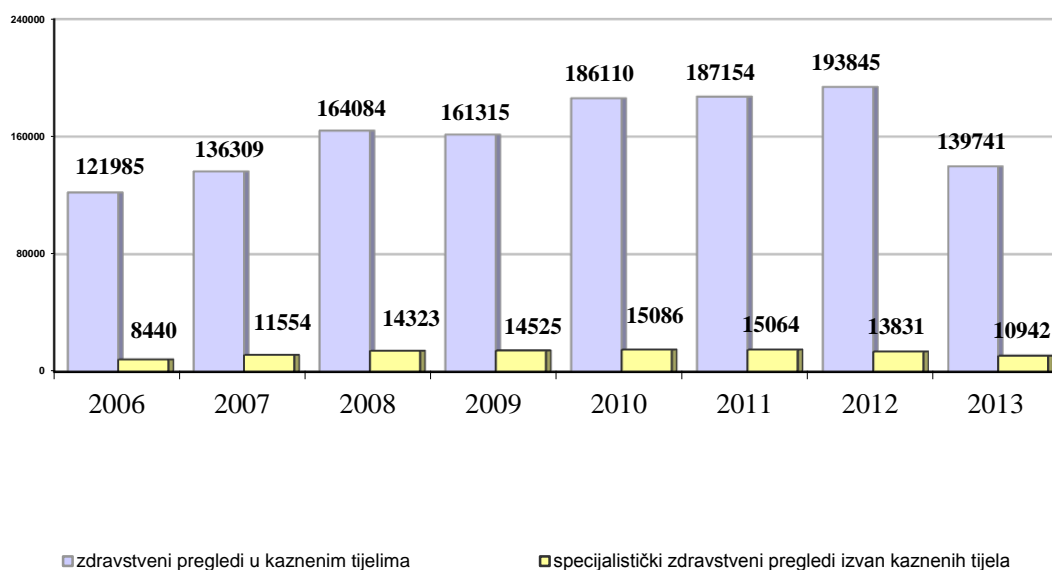
Sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja provode se u skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora na način da se svi zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja upućuju na izvršavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu. Tijekom izvršavanja sigurnosne mjere i napretka u liječenju zatvorenika odgovarajući stručni tim ocjenjuje jesu li ispunjeni svi uvjeti za nastavak izvršavanja mjere u ambulantnim uvjetima. Na temelju odluke tima zatvorenici se upućuju na daljnje izvršavanje kazne i liječenje u odgovarajuću kaznionicu i zatvor vodeći računa o zdravstvenim, kriminološkim i socijalnim osobitostima svakog zatvorenika. I nakon premještaja zatvorenika iz Zatvorske bolnice, psihijatri Zatvorske bolnice skrbe o psihičkom zdravlju zatvorenika s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja. Modalitet ambulantnog liječenja zatvorenika kao i učestalost i opseg psihijatrijskih pregleda i tretmana određuje se za svakog zatvorenika pojedinačno.

U 2013. godini zatvorenicima i maloljetnicima pružana je potrebna zdravstvena zaštita od strane liječnika i drugog medicinskog osoblja službenika zatvorskog sustava u sljedećem opsegu:

- 139741 opća liječnička pregleda,
- 7863 stomatološka pregleda,
- 15024 psihijatrijska pregleda,
- 12243 laboratorijska pretraga,
- 6861 drugih pregleda.

Uz to u ustanovama javnog zdravstva zatvorenicima su pružena 10942 liječnička pregleda, odnosno odgovarajuća liječenja.

Slika 17. Svi zdravstveni pregledi u kaznenim tijelima i specijalistički pregledi zatvorenika izvan kaznenih tijela

Sukladno Dopuni Plana prijma u državnu službu u tijela državne uprave i stručne službe i urede Vlade Republike Hrvatske za 2013.g. („NN“ broj: 76/13.) za Ministarstvo pravosuđa (kaznena tijela) odobren je prijam u državnu službu 29 službenika s visokom stručnom spremom, 1 službenika s višom stručnom spremom, 23 službenika sa srednjom stručnom spremom i 3 vježbenika s visokom stručnom spremom. Od odobrenog broja službenika planiralo se zaposliti 7 liječnika opće medicine, 4 liječnika specijalista i 5 medicinskih tehničara/sestara.

Raspisani su natječaji i popunjena su većina radna mjesta medicinskih sestara/tehničara, dok su primljena samo tri liječnika opće medicine (Zatvor u Zagrebu, Kaznionica u Lepoglavi). Potrebe za liječnicima riješene su uglavnom suradnjom sa Zatvorskom bolnicom ili u manjem obimu, ugovorima o pružanju usluga.

1.7.1 Prevencija i liječenje virusnih hepatitisa

Tijekom 2013. godine u okviru aktivnosti Odjela interne medicine Zatvorske bolnice u Zagrebu individualno se provodila edukacija bolesnika koji su zaprimljeni radi obrade i liječenja. Edukacija se provodila u kaznionicama i zatvorima kroz Centar za dobrovoljno i anonimno savjetovanje u sklopu projekta Ministarstva zdravlja kroz cijelu godinu, ili u suradnji kaznenih tijela sa nastavnim zavodima za javno zdravstvo i udrugama.

U kaznenim tijelima je tijekom 2013. na hepatitis B i C testirano ukupno 465 zatvorenika u okviru aktivnosti Odjela zdravstvene zaštite kaznenih tijela, u suradnji sa Zatvorskom bolnicom u Zagrebu ili u suradnji s nastavnim zavodima za javno zdravstvo i Udrugom HULOH Hepatos (zatvori u Splitu, Zagrebu i Bjelovaru), u okviru projekta „Hepatitis među rizičnim skupinama“.

Na Odjelu interne medicine Zatvorske bolnice tijekom 2013. godine provedeno je liječenje kroničnog hepatitisa C kod 6 zatvorenika, a započeta je preterapijska dijagnostička obrada kod još 5 zatvorenika.

1.8 TRETMAN ZATVORENIKA

U skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora svrha izvršavanja kazne zatvora je, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima. Ova definicija podrazumijeva da se izvršavanje kazne zatvora zasniva na rehabilitacijskom pristupu što pretpostavlja individualizaciju kazne kroz pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora te niz specijaliziranih programa tretmana za selekcionirane skupine zatvorenika.

Za svakog zatvorenika obvezno se utvrđuje pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora na temelju procjene rizičnosti za vrijeme izvršavanja kazne zatvora (o čemu ovisi upućivanje u kaznionice prema stupnju sigurnosti: zatvorena, poluotvorena, otvorena), kao i prema osobinama i specifičnim potrebama zatvorenika primjerenih vrsti i mogućnostima kaznionice, odnosno zatvora. Sastoji se od pedagoških, radnih, zdravstvenih, psiholoških, socijalnih i sigurnosnih postupaka.

Pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora sadrži smještaj na odjel, raspored na rad, način korištenja slobodnog vremena, obrazovnu razinu i potrebu za obrazovanjem ili stručnim osposobljavanjem, zdravstveno stanje i potreba za liječenjem, uključivanje u posebne programe (program ovisnosti o drogama, alkoholu, za oboljele od PTSP-a, i dr.) po odluci suda ili procjeni stručnog tima, prijedlog posebnih oblika individualnog ili skupnog rada, zbog potrebe za specifičnim psihološkom, psihijatrijskom, socijalnom ili pravnom pomoći, način ostvarivanja prava na dodir s vanjskim svijetom, pogodnosti, posebne mjere sigurnosti i program pripreme za otpust i pomoći nakon otpusta.

1.8.1 OPĆI PROGRAMI

Gledano u širem smislu, tretman obuhvaća sve postupke usmjerene prema zatvorenima u svrhu njihove resocijalizacije. Ovakve postupke nazivamo općim programima tretmana, a odnose se na izobrazbu, rad i organizaciju slobodnog vremena zatvorenika. Opći programi tretmana provode se u suradnji odjela tretmana s odjelima za rad i strukovnu izobrazbu, odjelima osiguranja te odjelima zdravstvene zaštite.

1.8.1.1 *Izobrazba zatvorenika i maloljetnika*

Izobrazba zatvorenika i maloljetnika strukturirana je u tri cjeline: opismenjavanje i završavanje osnovne škole bez obzira na dob zatvorenika i maloljetnika, osposobljavanje za obavljanje osnovnih poslova, srednjoškolsko izobrazba za određena zanimanja, razni tečajevi te nastavak započeto obrazovanja na razini srednje, više i visoke škole.

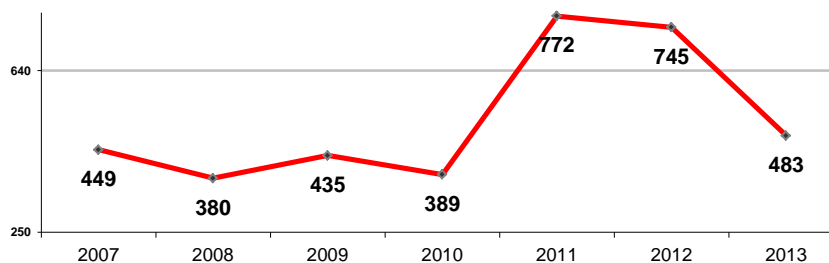
Kaznionice i zatvori obvezni su organizirati nastavak osnovnog obrazovanja za osobe do 21 godine starosti, a opismenjavanje se organizira neovisno o dobi. Nastavak obrazovanja predviđa se pojedinačnim programom izvršavanja kazne zatvora, a zatvorenike se potiče na završavanje započeto obrazovanja u cilju lakše socijalne inkluzije po isteku kazne.

Obrazovanje zatvorenika realizira se u suradnji sa vanjskim obrazovnim ustanovama. U kaznionicama i zatvorima se organizira osposobljavanje za određena zanimanja, a zatvorenima se može omogućiti stjecanje višeg i visokog obrazovanja na vlastiti trošak, ako se program izobrazbe može uskladiti sa sigurnosnim razlozima.

Izbor osposobljavanja za osnovne poslove i srednjoškolsko obrazovanje za zanimanja ograničen je brojem verificiranih programa i mogućnostima kaznionice, zatvora, odnosno odgojnog zavoda. Najčešće se radi o osposobljavanju za osnovne poslove u kojem je naglasak na praktičnom dijelu nastave (poslovi pečenjara, priprematelja jednostavnih jela, bureka i pizza, osnovni poslovi u kuharstvu, ugostiteljsko posluživanje, parketara, drvoprerađivača-stolara, drvoprerađivača-bačvara, uzgojitelja svinja i goveda, voćara – vinogradara, ratar – povrtlara, montera metalnih konstrukcija, operatera na računalu, rukovatelja viličarom, soboslikara – ličioca i zavarivanja, pomoćnog kuhara - konobara, pomoćnog zidara, montera strojeva i konstrukcija i traktorista) što se upisuje u radnu knjižicu.

Iz potvrda o osposobljenosti i svjedodžbi o završenoj izobrazbi ne smije biti vidljivo da je stečena, odnosno završena tijekom izdržavanja kazne zatvora ili izvršavanja odgojne mjere.

Slika 18. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u obrazovanje

Tijekom 2013. godine različite obrazovne programe nastavilo je pohađati 157 zatvorenika i maloljetnika koji su u te programe uključeni od 2012. godine što s novo uključenih 326 zatvorenika i maloljetnika znači da je u 2013. godini 483 zatvorenika i maloljetnika pohađalo neke od obrazovnih programa. U 2013. godini u Kaznionici u Lepoglavi nije se provodio nijedan program obrazovanja zatvorenika iz razloga što u Kaznionici u Lepoglavi nije ustrojena posebna jedinica pod nazivom Centar za odgoj i obrazovanje, pa sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama nadležno ministarstvo za obrazovanje nije moglo izdati dopusnicu za izvođenje programa obrazovanja zatvorenika u toj Kaznionici. Do rješavanja ovog problema u svrhu izvođenja programa obrazovanja angažirane su vanjske ustanove za provođenje obrazovanja, što znatno povećava troškove obrazovanja zatvorenika u zatvorskom sustavu, za što godinama nisu osigurana dostatna sredstva u državnom proračunu.

Tabela 32. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2012. godine

OBLICI IZOBRAZBE	tijekom godine					
	upisali	završili	prekinuli	nastavljaju	u kaznionici / zatvoru	Izvan kaznionice / zatvora
opismenjavanje	14	4	0	10	14	0
osnovna škola	57	26	0	31	52	5
osposobljavanje	103	98	2	3	93	10
obrtnička škola	1	1	0	0	1	0
srednja škola	16	8	0	8	5	11
visoka škola	7	2	0	5	1	6
Tečajevi	128	114	0	14	124	4
UKUPNO	326	253	2	71	290	36

1.8.1.2 Rad zatvorenika

U promatranom razdoblju brojno stanje zatvorenika utvrđeno prema prosječnom mjesečnom stanju je 4.659 zatvorenika. U istom razdoblju radno je angažirano prosječno mjesečno (prema punom mjesečnom fondu sati rada) 1.499 zatvorenika (32,17% od ukupnog prosječnog broja), a od čega je prosječno 124 zatvorenika radilo i duže od redovnog radnog vremena. Nesposobno za rad bilo je prosječno 191 zatvorenik, a ozlijeđenih na radu 116 zatvorenika.

Zatvorenici su radno angažirani:

- u zatvorskoj radionici	407 (27,15%)
- na pomoćnim, tehničkim, fizičkim i intelektualnim poslovima (režijski rad)	999 (66,64%)
- izvan kaznionice, odnosno zatvora	93 (6,21%)

U odnosu na kaznionice, zatvore i odgojne zavode zatvorenici su radno angažirani kako slijedi:

Tabela 33. Radni angažman zatvorenika

	Kaznionice	Zatvori	Odgojni zavodi
Rad u zatvorskoj radionici	393 (39%)	14 (3%)	-
Režijski rad	586 (58%)	360 (82%)	53 (100%)
Rad izvan kaznionice, odnosno zatvora	29 (3%)	64 (15%)	-
UKUPNO:	1.008	438	53

U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, promatrajući apsolutni broj zatvorenika, radno je angažirano 4,95% zatvorenika manje. Broj radno angažiranih zatvorenika, promatrajući postotak radne angažiranosti u odnosu na ukupan broj zatvorenika (što je realniji pokazatelj), je veći za 1,97% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Zaposlenost zatvorenika u kaznionicama uključujući i Zatvorsku bolnicu u odnosu na ukupan broj zatvorenika (1.994) je 50,55% (-0,41% u odnosu na 2012. g.), u zatvorima (2.589) je 16,92% (14,25% u odnosu na 2012.g.), a maloljetnika u odgojnim zavodima (76) je 69,74% (-17,31% u odnosu na 2012.g.).

Broj radno angažiranih zatvorenika prema podacima iz platne liste bez obzira na broj odrađenih sati rada iznosi 1.738 od kojih 1.659 zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, 9 pritvorenika, 68 maloljetnika i 2 kažnjenika. U odnosu na prethodno razdoblje ukupan broj radno angažiranih zatvorenika je smanjen za 6,10% i to: kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora za 5,69 %, kod pritvorenika stagnira, te kod maloljetnika smanjenje za 16,05%. Ukupna zaposlenost zatvorenika (1.738) u odnosu na ukupan broj zatvorenika (4.659) iznosi 37,30%. Zaposlenost zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora (1.149) u odnosu na ukupan broj iste kategorije zatvorenika u kaznionicama (1.931) iznosi 59,50%, a zaposlenost u zatvorima (510) u odnosu na ukupan broj (1.526) iznosi 33,42%.

U promatranom razdoblju je 48 zatvorenika nastavilo raditi kod svojeg poslodavca i to u:

- Kaznionici u Lipovici-Popovači - 2,
- Kaznionici u Požegi - 1,
- Kaznionici u Turopolju - 3,
- Kaznionici u Valturi - 2,
- Zatvoru u Bjelovaru - 3,
- Zatvoru u Dubrovniku - 3,
- Zatvoru u Osijeku - 5,
- Zatvoru u Požegi - 1,
- Zatvoru u Puli - 1,
- Zatvoru u Splitu - 2,
- Kaznionici i zatvoru u Šibeniku - 2,
- Zatvoru u Varaždinu - 3,
- Zatvoru u Zagrebu - 15.

Na ime rada, njihovi poslodavci su kaznionici i zatvorima uplatili 584.901 kn, od čega je zatvorenicima isplaćeno 146.224 kn.

Vlastitu djelatnost je nastavio obavljati 1 zatvorenika i to u Zatvoru u Varaždinu.

Na ime sufinanciranja troškova izdržavanja kazne zatvora zatvorenik je uplatio 5.251 kn.

Zatvorske radionice su većinom organizirane u odjelima za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika, a u njima se obavljaju poslovi obrade drva i metala, ugostiteljstva, poljoprivrede, održavanja, eksploatacije kamena i slično.

Pomoćno-tehnički poslovi na kojima rade zatvorenici u kaznionicama i zatvorima se najčešće odnose na održavanje čistoće i urednosti prostorija i kruga kaznionice, odnosno zatvora, pranje vozila, ličenje, pomoćne poslove u praonici rublja, kuhinji, skladištu, zatvorskoj radionici, zatvorskoj prodavaonici i slično.

Izvan kaznionice, odnosno zatvora zatvorenici su obavljali pomoćne poslove u pilani, poslove utovara-istovara, poslovi na preseljenju, pomoćni građevinski radovi, poljoprivredi (berba maslina, pomoćni poslovi u vinogradu) i slično, odnosno nastavljali obavljati vlastitu djelatnost ili rad kod svog poslodavca.

Nastavno dajemo usporedni prikaz broja radno angažiranih zatvorenika u razdoblju od 2007. do 2013. godine po kaznenim tijelima i mjestima rada.

Tabela 34. Radno angažirani zatvorenici od 2007. do 2013. po kaznenim tijelima

Kaznena tijela	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	% smanjenja/ povećanja 2013/2012.	% smanjenja/ povećanja 2013/2007.
Kaznionice	1.067	1.163	1.132	1.091	1.164	1.100	1.008	- 8,36	- 5,53
Zatvori	387	436	488	485	501	407	438	+ 7,62	+ 13,18
Odgojni zavodi	58	65	67	69	76	70	53	- 24,29	- 8,62
UKUPNO	1.512	1.664	1.687	1.645	1.741	1.577	1.499	- 4,95	- 0,86

Tabela 35. Radno angažirani zatvorenici od 2007. do 2013. po mjestu rada

Mjesto rada	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	% smanjenja/ povećanja 2013/2012.	% smanjenja/ povećanja 2013/2007.
Zatvorska radionica	565	602	525	468	524	447	407	- 8,95	- 27,96
Režijski poslovi	869	964	1.060	1.088	1.130	1.062	999	- 5,93	+ 14,96
Izvan kaznionice, zatvora	78	98	102	89	87	68	93	+ 36,76	+ 19,23
UKUPNO	1.512	1.664	1.687	1.645	1.741	1.577	1.499	- 4,95	- 0,86

Na ime naknada za rad zatvorenika u promatranom razdoblju, zatvorenicima je isplaćeno ukupno 9,959.778 kn, od čega za rad u redovnom radnom vremenu 9,785.712 kn, a 174.066 kn za prekovremeni rad.

Prosječna naknada za rad iznosi 544 kn za rad u redovnom radnom vremenu, a 661 kn za redovni rad i rad duži od punog radnog vremena.

Za rad u redovnom radnom vremenu prosječno su najviše naknade za rad u zatvorskoj radionici (615 kn), a najniže za rad na pomoćno tehničkim, fizičkim i intelektualnim poslovima (510 kn).

Radom zatvorenika u promatranom razdoblju ostvareno je 35,278.448 kn prihoda, 31,644.502 kn rashoda, te je tako ostvaren višak prihoda u iznosu od 3,633.946 kn.

Zbog nedostatka proračunskih sredstava ostvareni višak prihoda je u cijelosti utrošen. Osim toga, a na ime budućih prihoda od rada zatvorenika ostvareno je dodatnih 2,881.782 kn rashoda, većim dijelom za sufinanciranje izvršavanja kazne zatvora, a manjim za kapitalne izdatke (nabava opreme za potrebe zatvorskih radionica i zatvorenika) i izdatke za poboljšanje uvjeta života i rada zatvorenika.

1.8.1.3 Organizacija slobodnog vremena

Zatvorenicima i maloljetnicima se u slobodno vrijeme u okviru njihovih interesa te mogućnosti kaznionica, zatvora, odnosno odgojnih zavoda organiziraju različite vrste aktivnosti za zadovoljavanje tjelesnih i kulturnih potreba koje se odnose na sportsko-rekreativne i kulturne sadržaje.

Tabela 36. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika i maloljetnika tijekom 2013. godine

Broj ostvarenih kontakata s predstavnicima sredstava javnog priopćavanja		17
Broj posjeta nevladinih udruga i međunarodnih organizacija		379
KULTURNA I VJERSKA DOGAĐANJA	koncert	15
	kazališne predstave	28
	Vjerska događanja	517
SPORTSKA DOGAĐANJA	Nogomet (turniri)	49
	stolni tenis (turniri)	54
	Košarka (turniri)	33
	drugo (badminton, šah, odbojka, boćanje, dizanje utega, teretana)	993

U promatranom razdoblju zatvorenici i maloljetnici aktivno su sudjelovali u 545 kulturna i vjerska događanja u kaznionicama i zatvorima kao i izvan njih. Osim organizacije koncerata i kazališnih predstava za zatvorenike i maloljetnike upriličeni su i vjerski obredi.

Sve kaznionice, zatvori, odnosno odgojni zavodi omogućuju zatvorenicima i maloljetnicima posudbu knjiga iz vlastitih knjižnica ili iz gradske knjižnice. Zatvorenicima i maloljetnicima omogućena je i nabava knjiga, časopisa i dnevnog tiska za vlastita sredstva putem zatvorske prodavaonice.

Zatvorenici i maloljetnici u okviru literarno-novinarskih radionica pišu članke i uređuju informativne časopise za zatvorenike i maloljetnike. Sudjeluju u radu glazbenih sekcija čiji su nastupi posebno zapaženi u Kaznionici u Glini, Lepoglavi i Lipovici-Popovači koje imaju glazbene sastave te potpuno samostalno pripremaju i izvode glazbene priredbe.

Radovima nastalima radom zatvorenika i maloljetnika u likovnim radionicama priređuju se izložbe, a radovi su njihovo vlasništvo ili se prodaju, sve u skladu s Pravilnikom o troškovima izrade, procjeni, izlaganju, pohranjivanju i prodaji stvari nastalih radom zatvorenika u slobodno vrijeme.

Kaznionice/zatvori i odgojni zavodi u RH većinu sportskih aktivnosti i turnira organiziraju unutar kaznenog tijela. Međutim, potiče se suradnja s lokalnim sportskim klubovima gdje god za to postoji interes i mogućnost, pa tako Kaznionica u Glini ima takvu suradnju s lokalnim košarkaškim klubom (Košarkaški klub Glina) te nogometnim klubom i iz Gline i Topuskog (NK Banovac i NK Topusko), s kojima povremeno igraju utakmice. Također zatvorenici iz Kaznionice u Turopolju i Kaznionice u Lipovici –Popovači sudjeluju jednom godišnje u nogometnom turniru koji NGO (Udruga za kreativni socijalni rad Zagreb) organizira za zatvorenike ovisne o drogama, a u sklopu njihove resocijalizacije.

Cilj ovakve suradnje je poticanje zatvorenika na aktivno sudjelovanje u procesu izvršavanja kazne zatvora, održavanje kontakta s vanjskim svijetom i priprema za boravak na slobodi,

kao i upoznavanje lokalne zajednice s zatvoreničkom populacijom te smanjenje/otklanjanje predrasuda prema njima.

Kaznionice /zatvori i odgojni zavodi povremeno koriste ambasadore sporta kao uzore, npr. Kaznionice u Lepoglavi i Odgojni zavod u Turopolju, pa u različitim granama sporta prigodno surađuju s poznatim sportašima, koji se obraćaju zatvorenicima, kako bi im ovi približili sport, kroz zdravstveni i socijalni aspekt, te ukazali važnost prezentacije RH i kroz sport u Europi i svijetu.

1.8.1.4 Dušobrižništvo i vjeroispovijedanje

Zatvorenici i maloljetnici imaju pravo na vjeroispovijedanje koristeći vlastitu vjersku literaturu i stvari za religijsku uporabu, a također imaju pravo kontaktirati s vjerskim službenikom svoje vjerske zajednice.

Vjeroispovijedanje i dušobrižništvo za najzastupljenije vjerske zajednice uređeno je sporazumima o dušobrižništvu koje pojedina vjerska zajednica potpisuje s Vladom RH na temelju međunarodnih ugovora i Zakona o izvršavanju kazne zatvora (ovakav sporazum za sada postoji za zatvorenike i maloljetnike katoličke, pravoslavne i muslimanske vjeroispovijesti). U slučajevima ostalih vjerskih zajednica (upisanih u registar vjerskih zajednica koji vodi Ministarstvo uprave) omogućava se kontakt zainteresiranog zatvorenika ili maloljetnika s predstavnikom kojeg imenuje vjerska zajednica.

U povodu velikih katoličkih blagdana i ostalih blagdana drugih vjeroispovijesti osobita se pažnja poklanja vjerskim potrebama zatvorenika i maloljetnika te se organiziraju svete mise i duhovni susreti koje često predvode istaknuti crkveni vjerodostojnici.

1.8.2 POSEBNI PROGRAMI TRETMANA

Posebni programi tretmana primjenjuju se prema specifičnim skupinama zatvorenika (ovisnici o drogama, ovisnici o alkoholu, nasilni delinkventi, seksualni delinkventi i sl.) s ciljem smanjivanja rizika od ponovnog počinjenja kaznenog djela kroz ublažavanje i otklanjanje dinamičkih kriminogenih čimbenika.

U hrvatskom zatvorskom sustavu tradicionalno je prisutan rehabilitacijski koncept te početke provedbe posebnih programa, kao središnjeg dijela penološke rehabilitacije, nalazimo već u šezdesetim i sedamdesetim godinama prošlog stoljeća. Prvi posebni programi odnosili su se na tretman ovisnika o alkoholu i tretman ovisnika o drogama, a provodili su se u suradnji sa stručnjacima iz sustava javnog zdravstva. U suradnji s javnim zdravstvom započela je devedesetih godina prošlog stoljeća i provedba posebnog programa osoba oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja. Od 2005. godine nadalje kontinuirano se širi spektar posebnih programa, koji se razvijaju sukladno procijenjenim kriminogenim rizicima i tretmanskim potrebama zatvorenika.

Posebni programi tretmana primjenjuju se u pravilu samo na pravomoćno osuđene osobe, odnosno na zatvorenike koji izvršavaju kaznu zatvora i maloljetnike koji izvršavaju kaznu maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod. Kod ostalih kategorija zatvorenika provedba posebnih programa otežana je iz nekoliko razloga, među kojima su kratkoća boravka u kaznenom tijelu (kažnjenici i istražni zatvorenici), nemogućnost planiranja tretmana uslijed neizvjesne duljine boravka u kaznenom tijelu (istražni zatvorenici), nedostatak stručnog kadra za provedbu ovakvih programa i sl.

Određuju se zatvorenicima i maloljetnicima u okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, odnosno pojedinačnog programa postupanja, ovisno o procjeni njihovih kriminogenih rizika i tretmanskim potrebama, ali i općenito potreba za promjenom ponašanja radi poboljšanja kvalitete života njih samih te njihovog užeg i šireg socijalnog okruženja (edukativno razvojni programi).

Tijekom 2013. godine u zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima primjenjivali su se sljedeći posebni programi: tretman ovisnika o alkoholu, odnosno osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima, tretman ovisnika o drogama, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima, tretman osoba oboljelih od PTSP-a, trening kontrole agresivnog ponašanja, tretman seksualnih delinkvenata (PRIKIP - prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja) i tretman počinitelja kaznenih djela u prometu. Od edukativno razvojnih programa provodili su se programi Odgovorno roditeljstvo, Zatvorenik kao roditelj i komunikacijske radionice.

U posebne programe tretmana je tijekom 2013. godine od 7012 pravomoćno osuđenih zatvorenika i maloljetnika bilo uključeno njih 2057, odnosno 29,3%, što je značajan pad u odnosu na prethodnu godinu, no navedeno je primarno vezano uz smanjeni broj ovisnika o drogama te dijelom uz razloge koji su objašnjeni u poglavlju Posebni program tretmana ovisnika o drogama.

Tabela 37. Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana

POSEBNI PROGRAM	tijekom 2013. godine	na 31. 12. 2013.
Tretman ovisnika o alkoholu	611	322
Tretman ovisnika o drogama	972	489
Tretman osoba oboljelih od PTSP-a	145	74
Tretman počinitelja kaznenih djela u prometu	208	110
Trening kontrole agresivnog ponašanja	48	36
PRIKIP (tretman seksualnih delinkvenata)	69	40
UKUPNO	2053	1071

Na dan 31.12.2013. godine od 3295 zatvorenika i maloljetnika koji su se zatekli na izvršavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere, u posebne programe bilo su uključena njih 1072 zatvorenika i maloljetnika, odnosno 32,5%.

Tabela 38. Broj zatvorenika uključenih u edukativno razvojne programe

Edukativno razvojni program	tijekom 2013. godine
Odgovorno roditeljstvo	20
Zatvorenik kao roditelj	12
Komunikacijske radionice	67
UKUPNO	99

U edukativno razvojne programe tijekom 2013. godine bilo je uključeno 99 zatvorenika.

1.8.2.1 Posebni program tretmana ovisnika o alkoholu

U ovaj posebni program uključuju se zatvorenici (upućeni na izvršavanje kazne zatvora) kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od alkohola te zatvorenici za koje se u postupku dijagnostike utvrđena ovisnost ili zlouporaba alkohola, odnosno kod kojih je alkohol kriminogeni faktor. S obzirom na povezanost ovisnosti s rizikom od kriminalnog povrata, tretman ovisnosti kod ovih osoba često predstavlja središnji dio pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora te odbijanje sudjelovanja u tretmanu ovisnosti o alkoholu za posljedicu ima nižu ukupnu procjenu uspješnosti provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora.

Tretman se u svim kaznionicama i nekim zatvorima provodi grupno, a u zatvorima u kojima nema uvjeta za grupni rad, provodi se individualno. Tretman se provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi odjela tretmana pojedine kaznionice, zatvora ili odgojnog zavoda. U tretman su osim neposrednog izvoditelja (tzv. terapeuta) uključeni i nadležni stručni savjetnik za tretman, liječnik, po potrebi psihijatar, a posredno i drugi članovi timova tretmanskih skupina zaduženi za provođenje općih programa tretmana (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni pravosudni policajci). U okviru tretmana predviđeno je povezivanje s klubom liječenih alkoholičara koji djeluje u prebivalištu ili boravištu zatvorenika radi osiguravanja kontinuiteta tretmana te pripreme poslijepenalnog prihvata.

Tabela 39. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u posebni program tretmana ovisnosti o alkoholu

TRETMAN OVISNIKA O ALKOHOLU	tijekom 2013. godine			na dan 31. prosinca 2013. godine		
	Izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	275	314	589	169	143	312
maloljetnici	2	20	22	0	10	10
UKUPNO	277	334	611	169	153	322

U posebni program tretmana ovisnika o alkoholu, tijekom 2013. godine bilo je uključeno 589 zatvorenika, što iznosi 8,64% svih zatvorenika koji su se tijekom godine nalazili na izvršavanju kazne zatvora. Od ukupnog broja zatvorenika uključenih u program, 46,69% uključeno je na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, a ostali po procjeni stručnog tima Centra za dijagnostiku i/ili kaznenog tijela.

Na dan 31.12.2013. godine u posebni program tretmana ovisnika bila su uključena ukupno 312 zatvorenika, odnosno 9,76% od ukupnog broja zatvorenika koji su se na taj dan nalazili na izvršavanju kazne zatvora.

Tijekom 2013. godine od ukupno 193 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 22 (11,40%) je bilo uključeno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o alkoholu ili problema uzrokovanih zlouporabom alkohola. Od navedenog broja, 2 maloljetnika imala su izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok su ostali uključeni po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Na 31. prosinca 2013. godine od ukupno 99 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 10 (10,10%) je bilo uključeno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o alkoholu ili problema uzrokovanih zlouporabom alkohola. Svi maloljetnici su bili uključeni po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

1.8.2.2 *Posebni program tretmana ovisnika o drogama*

Ovisnici o drogama, osobe koje zloupotrebljavaju drogu, odnosno osobe s drogom uzrokovanim poremećajima (u daljnjem tekstu: ovisnici o drogama) čine specifičnu kategoriju počinitelja kaznenih djela, odnosno zatvorenika. Iako je jedan dio njih primarno kriminaliziran, najveći broj osoba koje kaznu izvršavaju zbog zlouporabe droga, odnosno kaznenih djela povezanih sa zlouporabom, kaznena djela čini upravo kao izravnu ili neizravnu posljedicu tih poremećaja. Stoga je primjena posebnog programa tretmana ovisnika, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima u zatvorskom sustavu usmjerena na prevenciju ovisničkog, a time i kriminalnog recidiva.

Ovisnici se u program uključuju na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti ili po preporuci stručnog tima nakon provedenog dijagnostičkog postupka u Centru za dijagnostiku ili tijekom prijama u kaznenom tijelu. Neovisno o tome na koji način je zatvorenik uključen u poseban program, pristup i elementi programa su jednaki za sve ovisnike o drogama. Jedan od važnih elemenata tretmana ovisnika je uključivanje u tretman u vlastitoj zajednici tijekom izdržavanja kazne, a naročito za vrijeme uvjetnog otpusta, što se realizira povezivanjem zatvorenika ovisnika o drogama sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju bolesti te organizacijama civilnog društva čija je registrirana djelatnost tretman ovisnosti.

U provedbi programa naglasak je stavljen na grupni oblik rada, a individualni se primjenjuje najčešće u kombinaciji s grupnim i tamo gdje nije organiziran grupni rad. U zatvorima se grupni tretman provodi kroz grupe liječenih ovisnika, a u kaznionicama kroz modificiranu terapijsku zajednicu ili grupe liječenih ovisnika. Tretman ovisnika obuhvaća liječenje i psihosocijalni tretman. Psihosocijalni tretman se odnosi na različite psihosocijalne intervencije i savjetodavnu pomoć uz redovite i izvanredne kontrole apstinencije, ali također obuhvaća i opće metode tretmana: radnu terapiju i organizirano provođenje slobodnog vremena zatvorenika ovisnika. Tretman se provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi odjela tretmana pojedine kaznionice, odnosno zatvora. U tretman su osim neposrednog izvoditelja (tzv. terapeuta) uključeni i nadležni stručni savjetnik za tretman, liječnik, po potrebi psihijatar, a posredno i drugi članovi timova tretmanskih skupina zaduženi za provođenje općih metoda tretmana (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni pravosudni policajci). Liječenje ovisnika središnji je dio i njihovog zdravstvenog zbrinjavanja koje neposredno provode liječnik i psihijatar.

Tabela 40. Broj zatvorenika ovisnika o drogama uključenih u posebni program

TRETMAN OVISNIKA O DROGAMA	tijekom 2013. godine				na dan 31. prosinca 2013. godine			
	izrečena sigurnosna mjera	Izrečena posebna obveza	po odluci stručnog tima	UKUPNO	izrečena sigurnosna mjera	Izrečena posebna obveza	po odluci stručnog tima	UKUPNO
zatvorenici	485	0	426	916	286	0	179	465
maloljetnici	0	1	56	56	0	0	24	24
UKUPNO	485	1	486	972	286	0	203	489

U posebni program tretmana ovisnika, tijekom 2013. godine bilo je uključeno 916 (odraslih) zatvorenika, odnosno 13,4% svih osoba koje su se tijekom 2013. godine nalazile na izvršavanju kazne zatvora. Od navedenog broja, 53% zatvorenika ovisnika o drogama uključeno je u program na temelju izrečene sigurnosne mjere liječenja od ovisnosti, a ostali po procjeni stručnog tima Centra za dijagnostiku, odnosno kaznenog tijela.

Na dan 31.12.2013. godine u posebni program tretmana ovisnika bilo je uključeno ukupno 465 (odraslih) zatvorenika, odnosno 14,5% od ukupnog broja zatvorenika koji su se na taj dan nalazili na izvršavanju kazne zatvora.

U usporedbi s 2012. godinom, bilježi s pad broja zatvorenika koji su tijekom 2013. godine uključeni u posebni program tretmana ovisnika o drogama. Tijekom 2012. godine u tretman je tijekom godine uključeno 21,5% svih osoba koje su se tijekom godine nalazile na izvršavanju kazne zatvora, što znači da je u 2013. godini u posebni program tretmana ovisnika uključeno 8,1% manje zatvorenika nego prethodne godine. Ovo je primarno vezano uz smanjeni broj ovisnika o drogama koji su se tijekom godine nalazili u zatvorskom sustavu, ali je dijelom povezano i s usklađivanjem utvrđenog stupnja ovisnosti, odnosno zlorabe droga s potrebama za tretmanom, uslijed čega je intenzitet i oblik tretmana stupnjevan. Sukladno navedenom, prema dijelu zatvorenika kod kojih nije utvrđena ovisnost nego zloraba bez težih posljedica ne primjenjuje se posebni program tretmana, nego edukacija iz područja štetnosti zlorabe droga te redovite i izvanredne kontrole apstinencije, dok se u posebni program tretmana uključuju zatvorenici s utvrđenom ovisnošću, zlorabom droge uslijed koje su nastupile štetne posljedice, odnosno zatvorenici s izraženim poremećajima vezanim uz uporabu droge.

U slučaju maloljetnika u posebni program tretmana uključuju se sve osobe koje zlorabljavaju droge neovisno o tome jesu li nastupile štetne posljedice, s obzirom da je program za maloljetnike primarno preventivnog karaktera.

Tijekom 2013. godine od ukupno 193 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 57, odnosno 29,5% je bilo uključeno u posebni program, odnosno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o drogama ili problema uzrokovanih zlorabom droga. Svi maloljetnici u tretman su uključeni po procjeni stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

Na 31. prosinca 2013. godine od ukupno 99 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 24, odnosno 24,2% je bilo uključeno u posebni program, odnosno u dodatni stručni rad zbog ovisnosti o drogama ili problema uzrokovanih zlorabom droga. Kao i tijekom godine, svi su uključeni na temelju procjene stručnog tima maloljetničkog zatvora, odnosno odgojnog zavoda.

U području tretmana ovisnika o drogama postoji suradnja s županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti te organizacijama civilnog društva s kojima se zatvorenike povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenici nastavljaju tretman nakon otpusta. U nekim zatvorima ova suradnja se provodi i na način da predstavnici županijskih službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti ili organizacija civilnog društva sudjeluju na sastancima grupa liječenih ovisnika u zatvoru, kao suradnici u provedbi posebnog programa ili provode vlastite programe u prostoru kaznenog tijela. Suradnja s vanjskim suradnicima u provedbi posebnog programa tretmana ovisnika omogućava kontinuitet tretmana i nakon otpusta, a kroz ovakav pristup moguće je u tretman i savjetovanje uključiti obitelj ili drugu osobu koja će ovisniku pružati potporu u apstinenciji i promjeni stila života.

1.8.2.2.1 Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama

U odnosu na provedbu međuresornog Projekta Resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja, pravovremeno je dostavljeno izvješće za potrebe pisanja godišnjeg Izvješća o provedbi Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe droga te obveze redovitog izvještavanja Vlade Republike Hrvatske od strane Ureda za suzbijanje zlouporabe droga. S obzirom da je zatvorski sustav tijekom protekle izvještajne godine u okviru projekta Resocijalizacije ovisnika realizirao izuzetno velik udio sredstava uključivši u obrazovanje 156 zatvorenika (od toga 11 zatvorenica), iste mogućnosti u ovoj izvještajnoj godini prepuštene su, u suglasnosti s predstavnicima Ureda za suzbijanje zlouporabe ovisnosti, ostalim ravnopravnim partnerima i sudionicima Projekta. Slijedom navedenog, zatvorski sustav novu će mogućnost obrazovanja putem ovog Projekta zainteresiranim zatvorenicima ponovo omogućiti u 2014. godini.

1.8.2.3 Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP

Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP je program koji se temelji na elementima kognitivno-bihevioralne terapije, a njime su obuhvaćeni muški zatvorenici koji imaju teškoće s kontrolom seksualnog nagona. Trajanje programa je 10 mjeseci u skupini od 8 do 12 zatvorenika.

Tijekom 2013. godine u PRIKIP posebni program bilo je uključeno ukupno 69 zatvorenika. Program se provodi u Kaznionici u Lepoglavi (dvije grupe počinitelja), u Kaznionici u Glini (jedna grupa počinitelja), a od jeseni 2013. godine Program se proširio i na Zatvor u Zagrebu gdje se provodi u dvije grupe počinitelja.

U ožujku 2013. godine završena je edukacija službenika tretmana koja je se sastojala od 75 sati izobrazbe pod nazivom Tretman seksualnih počinitelja i edukacija za provođenje Programa prevencije recidivizma i kontrole impulzivnog ponašanja (PRIKIP). Edukacija je provedena s ciljem da zatvorski službenici usvoje specifična znanja i vještine potrebne za grupni rad s počiniteljima kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog čudoređa.

Za sve provoditelje PRIKIP-a osigurana je redovita supervizija.

Edukacija novih provoditelja omogućila je širenje programa na veći broj kaznenih tijela, a samim time i na veći broj počinitelja seksualnih delikata. Osim širenja Programa na Zatvor u Zagrebu, također su obavljene sve pripreme i za njegovo širenje na Zatvor u Puli.

Tijekom 2013. godine Odjel za statističku analizu i evaluaciju programa tretmana napravio je prvu sustavnu evaluaciju PRIKIP-a, na temelju ulaznih i izlaznih upitnika, koja ukazuje na visoku učinkovitost i opravdanost provođenja ovog Programa.

1.8.2.4 Trening kontrole agresivnog ponašanja

Posebni program tretmana nasilnih delinkvenata usmjeren je na počinitelje kaznenih djela s elementima nasilja te na druge zatvorenike i maloljetnike koji imaju poteškoća u kontroliranju agresivnog ponašanja. Cilj mu je smanjivanje vjerojatnosti počinjenja nasilničkog kaznenog djela ali i smanjivanje vjerojatnosti manifestacije različitih oblika agresivnog ponašanja u kaznenim tijelima i nakon otpusta na slobodu, kroz trening socijalnih vještina, kontrolu ljutnje i razvoj tzv. moralnog rezoniranja. Program se u 2013. godini provodio u kaznionicama u Glini, Lepoglavi, Lipovici-Popovači, Požegi (Odjel za izvršavanje maloljetničkog zatvora), u Zatoru u Puli i Odgojnom zavodu u Požegi.

Tijekom 2013. godine u program je uključeno ukupno 48 osoba, od čega 36 zatvorenika, 6 maloljetnika na izdržavanju maloljetničkog zatvora te 6 maloljetnica na izdržavanju odgojne mjere upućivanja u Odgojni zavod.

1.8.2.5 Posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu

Osobe osuđene na kaznu zatvora zbog počinjenog kaznenog djela iz prometa najčešće nisu visoko kriminalizirane ni visoko sigurnosno rizične te kaznu zatvora u pravilu izvršavaju u poluotvorenim i otvorenim uvjetima. Zbog relativno velikog broja ovakvih zatvorenika koji, iako često nekriminalizirani, iskazuju brojne poteškoće izravno ili neizravno povezane s počinjenjem djela, ustrojen je posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu. Program je namijenjen muškim punoljetnim osobama na izdržavanju kazne zatvora zbog kaznenih djela iz prometa. Program tretmana zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa temelji se na četiri osnovna područja:

- a) poznavanje prometnih propisa,
- b) uzročnost i pojavnici oblici prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na alkoholiziranost i promet),
- c) posljedice prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na ozljede u prometu i prvu pomoć),
- d) prometna psihologija i kultura.

U 2013.g. Program se provodio u Kaznionici u Lipovici-Popovači i u Kaznionici u Valturi, a u Program je ukupno bilo uključeno 208 zatvorenika. Također se, prema potrebi, pružala i individualna podrška zatvorenicima sa PTSP-om koji je posljedica prometne nesreće. Program se provodi u zatvorenim skupinama od po 12 – 15 zatvorenika u trajanju od 7 mjeseci te kontinuirano u otvorenim skupinama za one zatvorenike koji su prošli osnovni dio programa ali su zainteresirani za dodatne sadržaje iz prometa sve do otpusta iz Kaznionice.

U cilju širenja programa na veći broj zatvora i kaznionica, odnosno veći broj zatvorenika, tijekom 2013. godine intenzivno se radilo na izradi Priručnika za provođenje strukturiranog programa tretmana zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa kako bi se moglo pristupiti organizaciji edukacije zatvorskih službenika za provođenje ovog Programa.

U provedbi ovog posebnog programa koriste se metode i tehnike grupnog i individualnog rada, te integralna prometna metoda (IPM). Uočena je potreba cjelovitog pristupa tretmanu zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa, odnosno zajedničko djelovanje i interakcija počinitelja, oštećenih i stručnjaka. Tako je IPM metoda proizašla iz dugogodišnjeg rada i

iskustva u radu s počiniteljima s kaznenim djelom iz prometa. Također je nastavljena suradnja s vanjskim partnerima: Hrvatskim autoklubom (HAK), Fakultet prometnih znanosti, Hrvatskim psihološkim društvom - Sekcija za prometnu psihologiju, Udrugom obitelji stradalih u prometu te s Ministarstvom unutarnjih poslova (MUP RH).

Tijekom 2013. godine nastavljena je uspješna suradnja s Udrugom obitelji stradalih u prometu u okviru čijeg su se programa, pod nazivom Sekunda koja mijenja život, odvijale preventivne prometne radionice za maturante u srednjim školama na kojima redovito sudjeluju zatvorenici. S obzirom na odličnu prihvaćenost radionice ove vrste kod maturanata i stručnog tima škole i s obzirom na njihove preporuke da se s takvim radionicama nastavi, tijekom 2013. godine održale su se radionice za maturante u Srednjoj školi u Buzetu u travnju 2013. godine, u Srednjoj talijanskoj školi „Dante Alighieri“ u Puli i u Gimnaziji u Karlovcu u listopadu 2013. godine. Na radionicama su sudjelovali zatvorenici, počinitelji kaznenog djela iz prometa, zajedno s oštećenima iz Udruge, a radionice su namijenjene učenicima završnih razreda od kojih je većina upravo položila ili je u tijeku polaganja vozačkog ispita. Cilj je bio razvijanje odgovornosti mladih vozača u prometu i prevencija prometnih nesreća.

U Kaznionici u Valturi u lipnju 2013. godine organizirana je još jedna vrsta preventivne radionice, a to je zajednička radionica počinitelja i oštećenih. Pri tome pod pojmom oštećenih podrazumijevamo žrtve i članove njihovih obitelji. Cilj radionice bila je prevencija recidivizma kod zatvorenika, počinitelja kaznenog djela iz prometa.

U sklopu Programa tretmana zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa, a na temelju dugogodišnje uspješne suradnje između Kaznionice u Valturi, HAK-a, Auto Kluba Pula - Rovinj i PU Istarske, 17. listopada 2013. održana je zanimljiva edukativno – preventivna radionica na kojoj su se zatvorenici upoznali sa simulatorom prevrtanja vozila. Cilj radionice bio je osvijestiti važnost korištenja sigurnosnog pojasa, kao i prevencija prometnih nesreća. U sklopu radionice održano je i predavanje Odjela za prevenciju Postaje prometne policije u Puli. Bilo je nazočno 70 zatvorenika od kojih je 50 isprobalo simulator, pri tome su nosili „pijane naočale“, a sve pod stručnim vodstvom djelatnika Kaznionice u Valturi i Auto Kluba Pula Rovinj.

Dana 9. prosinca 2013. godine, u sklopu navedenog programa, otvoren je prometni poligon u Kaznionici u Lipovici – Popovači koji je opremljen uz pomoć donacija Hrvatskog autokluba i Udruge koncesionara autocesta s naplatom. Poligonom će se koristiti zatvorenici počinitelji kaznenih djela iz prometa koji su uključeni u tretman.

1.8.2.6 Posebni program tretmana zatvorenika oboljelih od PTSP-a

Bez obzira na odmak od Domovinskog rata u zatvorima i kaznionicama još uvijek izdržava kaznu značajna skupina zatvorenika hrvatskih branitelji s izraženim simptomima posttraumatskog stresnog poremećaja. Obzirom na simptome koje ovaj poremećaj nosi sa sobom, osim tegoba koje nepovoljno djeluju na kvalitetu života samih oboljelih osoba, one na određeni način predstavljaju i rizičnu skupinu tijekom izdržavanja kazne.

Program se osniva prije svega na stručnoj podršci službenika tretmana s ciljem što lakše prilagodbe na uvjete izdržavanja kazne te savjetovanja i asistencije oko rješavanja problema vezanih uz ostvarivanje prava s osnove statusa hrvatskog branitelja.

Provodi se u skupinama ili individualno. Uključivanje u program je dobrovoljno, što znači da se zatvoreniku za kojeg se tijekom dijagnostičke obrade utvrdi da ispunjava osnovne kriterije (hrvatski branitelj, dijagnoza PTSP-a) ponudi uključivanje u program, a on sam odlučuje da li

će se uključiti. Gotovo svi prihvaćaju program, ako ne odmah po dolasku na izdržavanje kazne, onda tijekom.

Tijekom 2013. godine posebni program tretmana osoba oboljelih od PTSP-a provodio se u Kaznionicama u Lepoglavi, Požegi (Odjel tretmana zatvorenika), Lipovici-Popovači, Turopolju, Zatvorskoj bolnici te zatvorima u Puli i Zagrebu, a ukupno je bilo uključeno 145 zatvorenika.

Protokom vremena od završetka Domovinskog rata kontinuirano opada broj zatvorenika koji su uključeni u ovaj program.

1.8.2.7 Edukativno razvojni programi

Uz posebne programe tretmana u užem smislu, odnosno one koji su vezani uz specifične kriminogene čimbenike, možemo izdvojiti i programe koji se nude zatvorenicima neovisno o njihovim kriminogenim rizicima, a usmjereni su na rješavanje specifičnih problema, ili unaprjeđivanje kvalitete života i međuljudskih odnosa, kroz edukaciju i trening različitih životnih i socijalnih vještina. Ovi programi ne moraju se provoditi kontinuirano, ali mogu stajati kao ponuđena mogućnost, ili se mogu kreirati ako se pojavi potreba za njima.

Od ovakvih programa u 2013. godini izdvajamo program Odgovornog roditeljstva koji se provodio u Kaznionici u Valturi i Zatvoru u Puli, kao i program Zatvorenik kao roditelj koji se kao pilot projekt provodio u Kaznionici u Lipovici-Popovači.

1.8.2.7.1 Odgovorno roditeljstvo

Program „Odgovorno roditeljstvo“ provodio se u kaznenim tijelima od 2010. godine temeljem Sporazuma o suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti do kraja 2012. godine. Izmjenom odredbi Zakona o socijalnoj skrbi koje se odnose na nove obveze i javne ovlasti obiteljskih centara, obiteljski centri više nisu mogli s postojećim kadrovskim i materijalnim kapacitetima dalje provoditi program te je u listopadu 2012. godine u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav, održan sastanak s Pravobraniteljicom za djecu te Ministarstvom socijalne politike i mladih vezano za daljnje provođenje programa „Odgovorno roditeljstvo“ u kaznenim tijelima, a temeljem izuzetne motiviranosti zatvorenika za nastavkom programa te stvarnom potrebom za ovakvim sadržajima u kaznenim tijelima. Na sastanku je dogovoren nastavak suradnje s obiteljskim centrima u provođenju programa „Odgovorno roditeljstvo“ zaključno do kraja 2012. godine. Tijekom 2013. godine u Kaznionici u Valturi i Zatvoru u Puli službenici tretmana iz navedenih kaznenih tijela, proveli su program „Odgovornog roditeljstva“ temeljem suglasnosti Ministarstva socijalne politike i mladih.

1.8.2.7.2 Zatvorenik kao roditelj

Radi potrebe za daljnjim provođenjem programa za podizanje roditeljskih kompetencija za kojim su interes iskazali sami zatvorenici, ali i službenici kaznenih tijela, razmotrene su mogućnosti provođenja takvog programa u kaznenim tijelima od strane službenika iz tih kaznenih tijela, uz podršku i organizaciju Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav. Tijekom 2013. godine u Odjelu posebnih programa zatvorenika i maloljetnika, izrađen je program pod nazivom *Zatvorenik kao roditelj* te je za isti napisan Priručnik. U Kaznionici u Lipovici-Popovači proveden je pilot projekt u vremenu od travnja do lipnja, održano je 14 radionica, na kojima je sudjelovalo 12 zatvorenika. Isti je dobro prihvaćen te će se tijekom

2014. godine održati edukacija za zainteresirane službenike tretmana i osiguranja kaznenih tijela za provođenje spomenutog Programa u 12 kaznenih tijela.

1.8.2.7.3 *Komunikacijske radionice*

Uključivanje u ovaj edukacijsko razvojni program omogućeno je svim zainteresiranim zatvorenicima koji izdržavaju kaznu zatvora u Kaznionici u Valturi. Program je podijeljen na 9 tema koje se obrađuju kroz 9 radionica u malim grupama od 10-12 članova koji su heterogeni po svim obilježjima. Tijekom 2013. godine održana su 3 ciklusa po 9 radionica kojima je bilo obuhvaćeno ukupno 67 zatvorenika.

1.9 SURADNJA S INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA

U svrhu podizanja kvalitete provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, zatvorski sustav je otvoren prema suradnji s različitim institucijama te organizacijama civilnog društva, osobito u segmentu provedbe posebnih programa u zatvorima i kaznionicama.

U području tretmana ovisnika o drogama postoji suradnja s županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti te organizacijama civilnog društva s kojima se zatvorenike povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenici nastavljaju tretman nakon otpusta.

Tijekom 2013. godine ostvarena je suradnja u tretmanu i poslijepenalnom prihvatu ovisnika i s udrugama: "Terra" u Zatvoru u Rijeci, "Institut" u zatvorima u Puli, Zadru i Zagrebu, Kaznionici i zatvoru u Šibeniku te kaznionicama u Lepoglavi i Valturi, "Stijena" u kaznionicama u Glini, Lepoglavi i Požegi (Odjel tretmana maloljetnika) te Zatvoru u Osijeku, "Ne-ovisnost" u Zatvoru u Osijeku, "Čakula kroz život" u Kaznionici i zatvoru u Šibeniku, "Udruga za kreativni socijalni rad Zagreb" u Odgojnom zavodu u Turopolju i kaznionicama u Glini, Lipovici-Popovači i Turopolju. U pripremi poslijepenalnog prihvata i tretmana ovisnika o drogama ističemo suradnju s "Domom za ovisnike Zajednica Susret", s kojom je 2009. godine sklopljen Sporazum o suradnji na projektu psihosocijalne rehabilitacije zatvorenika-ovisnika tijekom uvjetnog otpusta. Suradnja se odvija na razini cijelog zatvorskog sustava, posebice u Kaznionici u Glini, Zatvoru u Gospiću i u Odjelu za zatvorenice u Kaznionici u Požegi, a od srpnja 2013. godine i u Zatvoru u Splitu.

Tijekom 2013. godine u dijelu prevencije i liječenja zatvorenika od hepatitisa i HIV-a, udruga "HULOH Hepatos" u okviru aktivnosti Projekta pod nazivom „Hepatitis među rizičnim skupinama“, u suradnji s nastavnim zavodima za javno zdravstvo, obavila je testiranje zainteresiranih zatvorenika na virusne hepatitise i HIV te edukaciju zatvorenika o načinima prijenosa i mogućnostima liječenja hepatitisa u zatvorima u Splitu, Zagrebu i Bjelovaru.

Tretman ovisnika o alkoholu tradicionalno je dobro povezan i naslonjen na rad udruga Klubova liječenih alkoholičara s kojima se zatvorenika povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenik nastavlja tretman nakon otpusta. Mreža KLA jedna je od najrasprostranjenijih mreža organizacija civilnog društva, što osigurava nastavak tretmana zatvorenika ovisnika o alkoholu nakon otpusta. Napominjemo da su u 2013. godini započele aktivnosti usmjerene ka konačnom formaliziranju dugogodišnje uspješne suradnje koja postoji između kaznenih tijela i klubova liječenih alkoholičara u zajednici, s ciljem preciznijeg definiranja međusobnih obveza i daljnjeg unapređenja rada. Sukladno navedenom, izrađen je

nacrt Sporazuma o suradnji između Uprave za zatvorski sustav i Hrvatskog saveza klubova liječenih alkoholičara (HSKLA) čije potpisivanje se planira u 2014. godini.

U području tretmana maloljetnika u Odgojnom zavodu u Turopolju ostvarena je suradnja s "Udrugom za kreativni socijalni rad", "Rehabilitacijskim centrom za stres i traumu", udrugama "Sirius" i "Taize", te udrugom "Status-M", čime je dan doprinos cjelokupnoj resocijalizaciji, ali i posebice stavljen naglasak na intenzivniju pripremu za izlazak iz zavoda te poslijepenalni prihvata i podršku. Području rada s maloljetnicima i mlađom zatvoreničkom populacijom dana je posebna pozornost i kroz zajednička promišljanja i osmišljavanje potrebnih intervencija s Udrugom "Igra" čija se provedba planira u 2014. godini. Odgojni zavod u Požegi realizirao je suradnju s udrugom "MI" iz Požege, otvorenom računalnom radionicom „Svi smo protiv“ iz Zagreba, kazališnom družinom Gradskog kazališta Požega, Gradskim muzejom te Gradskom knjižnicom i čitaonicom Požega, kojima doprinosi podizanju kvalitete života maloljetnika s izrečenom odgojnom mjerom Upućivanja u odgojni zavod.

U okviru programa tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu također je uspostavljena suradnja s vanjskim partnerima i to: Hrvatskim autoklubom, Hrvatskim psihološkim društvom-Sekcija za prometnu psihologiju, Udrugom obitelji stradalih u prometu te s Ministarstvom unutarnjih poslova.

Uz sve dosada spomenute udruge, centre i klubove, kaznena tijela surađivala su i sa sljedećima: udrugom za promicanje životnih i duhovnih vrednota „Korak nade“, udrugom „Knjiga nad knjigama“, udrugom za promicanje i očuvanje zdravlja „Procvat zdravlja“, Centrom za hagioterapiju, foto-klubom Split, udrugom likovnih i književnih stvaralaca ULIKS, udrugom „Skribonauti“, udrugom za opće dobro „Svjetlost“ Rijeka, te Udrugom hrvatskih branitelja dragovoljaca domovinskog rata.

Iz raznovrsnosti područja djelovanja navedenih organizacija civilnog društva uočljiva je otvorenost zatvorskog sustava istima te šarolikost interesnih područja koja su na taj način dostupna i omogućena zatvorenicima.

Što se tiče suradnje s institucijama, uz već navedene, posebno treba istaknuti dobru i sve intenzivniju suradnju s Uredom za suzbijanje zlouporabe droga, Referentnim centrom Ministarstva zdravlja za ovisnosti, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo te Ministarstvom zdravlja s kojima su se koordinirale i odrađivale različite aktivnosti od kojih ističemo – usklađivanje zdravstvene zaštite zatvorenika slijedom zakonskih izmjena, izradu i potpisivanje Sporazuma o suradnji i razmjeni podataka i informacija koje se odnose na liječenje ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu te izradu Smjernica za psihosocijalni tretman i ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu u Republici Hrvatskoj.

Također se nastavila ostvarivati i proširivati suradnja sa znanstvenim institucijama. Suradnja temeljena na sporazumima o suradnji postoji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom od 2007. godine, a s Filozofskim fakultetom, Odsjekom za psihologiju od 2013. godine. S Odsjekom za psihologiju Hrvatskih studija tijekom 2013. godine slična suradnja bila je u procesu dogovaranja i preciziranja pisanog sporazuma. Ovakav oblik suradnje uključuje obveze zatvorskog sustava prema studentskoj praksi i vježbama, održavanje povremenih radionica i predavanja kao i suradnju u zajedničkim stručnim programima i znanstveno-istraživačkim projektima. U suradnji sa zatvorskim sustavom nezaobilazan je svakako i Pravni fakultet, posebice u Zagrebu i Osijeku. U suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom tijekom 2013. godine nastavio se provoditi znanstveno istraživački projekt na

temu nasilja u kaznenim tijelima, nastavljena je suradnja na izradi posebnog programa tretmana ovisnika o drogama s kognitivno-bihevioralnim elementima i prevencijom relapsa, a u 2013. godini započela je i zajednička izrada novog posebnog programa koji se odnosi na trening socijalnih vještina. S Prometnim fakultetom nastavila se suradnja u okviru posebnog programa za zatvorenike koji izdržavaju kaznu zbog kaznenih djela iz prometa. S Pravnim fakultetom, Studijem za socijalni rad suradnja se tijekom protekle godine odvijala u okviru projekta Restorativne pravde, Restorative Justice at Post Sentencing Level; Supporting and Protecting Victims“. Glavni sadržaj projekta odnosno pilot projekta je senzibilizacija jedne male grupe zatvorenika na probleme žrtava kaznenih djela (restorativna pravda).

Pilot projekt senzibilizacije grupe zatvorenika na probleme žrtava imovinskih kaznenih djela provodio se u Kaznionici u Lipovici-Popovači i u Zatvoru u Zagrebu.

Vrijedno je istaknuti suradnju zatvorskog sustava s predstavnicima Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, u okviru koje su donirali igračke i didaktičku opremu vrijednu 142.000 kuna hrvatskim kaznionicama i zatvorima, kako bi se opremile i humanizirale prostorije namijenjene za posjete djece čiji se roditelji nalaze u istražnom zatvoru ili na izvršavanju kazne zatvora. Tijekom izvještajne godine, također se, putem donacije opreme za poligon za vožnju u Kaznionici u Lipovici-Popovači odvijala suradnja s Hrvatskim autoklubom te Udrugom koncesionara autocesta s naplatom.

1.10 SURADNJA S LOKALNOM ZAJEDNICOM

U svrhu osposobljavanja zatvorenika i maloljetnika za život na slobodi i unaprjeđenja rada ostvaruje se suradnja kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda s lokalnom i regionalnom zajednicom na čijem području se nalazi njihovo sjedište. Ova suradnja odnosi se prvenstveno na organizaciju rada zatvorenika i maloljetnika i poboljšanje standarda izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere.

Kao osobito intenzivnu ovdje ističemo suradnju Kaznionice u Valturi na dvije značajne kapitalne investicije - izgradnji sustava navodnjavanja i finalizaciji procedure za dobivanje rješenja za građenje bio-plinskog postrojenja. Dobra suradnja s lokalnom upravom ogledala se i kroz donaciju Grada Požege u iznosu od 150.000,00 kuna za adaptaciju prostora Odgojnog zavoda u Požegi, čime su doprinijeli poboljšanju smještajnih uvjeta zatvorenica i maloljetnica na izvršavanju odgojne mjere Upućivanja u odgojni zavod. Primjera donacija i drugih oblika doprinosa kaznenom tijelu zasigurno ima i u drugim lokalnim upravama, a sve sukladno njihovim mogućnostima.

Tijekom 2013. godine nastavila se dosadašnja uglavnom dobro razvijena suradnja s predstavnicima lokalne i regionalne uprave i samouprave.

Iako mnoga kaznena tijela gotovo na dnevnoj razini komuniciraju s lokalnom zajednicom i institucijama, službeno je zabilježena suradnja u 251 slučaju i to intenzivnije u prvoj polovini godine, što je za 64 susreta manje u odnosu na 2012. godinu.

Ovdje je potrebno istaknuti da su kaznena tijela primarno usmjerena na lokalne zajednice i njihove institucije iz razloga vezanih uz različite organizacijske aktivnosti i funkcioniranje samog kaznenog tijela, no ovom suradnjom također se doprinosi promjeni percepcije društva o zatvorenicima i maloljetnicima, kako bi oni imali bolju priliku za reintegraciju u društvo po izlasku. Tako je suradnja, uz općinska tijela, policijske postaje, zdravstvene ustanove, sve centre za socijalnu skrb i razne obrazovne institucije, obuhvaćala primjerice i suradnju s Gradskim muzejom Požega, Gradskom knjižnicom u Karlovcu i slično. Svakako je vrijedno

istaknuti zalaganje djelatnika Kaznionice u Lepoglavi da svoju nazočnost u lokalnoj zajednici i rad sa zatvorenicima približe građanstvu tijekom događanja pod nazivom Dani čipke i Dani Lepoglave. Isto je osmišljeno na način da se na štandovima izlažu radovi zatvorenika nastali tijekom kreativnih radionica i aktivnosti u slobodno vrijeme, kao i osiguravanjem gastronomske ponude za javnost. Kaznionica u Požegi pak tradicionalno sudjeluje na jesenskom Obrtničkom sajmu izlažući na svom štandu ručne radove zatvorenika i razne predmete izrađene od gline. Ovo su zasigurno neki od dobrih primjera suživota kaznenog tijela i lokalne zajednice koji doprinose rušenju predrasuda i boljem prihvaćanju kako institucije, tako i samih zatvorenika. Zatvorenici pak imaju priliku razvijati osjećaj samopouzdanja i umanjiti osjećaj socijalne isključenosti.

Umanjivanju socijalne isključenosti i kulturne deprivacije zasigurno doprinosi i projektna aktivnost pod nazivom „Pisce u zatvor“, kojoj je cilj promicati, razvijati i unapređivati književnost, kulturu i interkulturalni dijalog. Istim se realizirala serija književnih i likovnih radionica u četiri kaznena tijela u Hrvatskoj – Karlovcu, Zagrebu (ženski odjel), Lipovici-Popovači i Požegi, pod vodstvom eminentnih pisaca, pedagoga i likovnih umjetnika. Umjetnički rad u novim kontekstima, jedan je od izazova za umjetnike, a velika dobit za zatvorenike, stoga će ova Uprava i nadalje poticati aktivnosti koje doprinose humaniziranju i podizanju kvalitete života u zatvorima i kaznionicama.

1.11 POGODNOSTI ZATVORENIKA

Pogodnosti predstavljaju skup poticajnih mjera usmjerenih na smanjivanje negativnih učinaka zatvaranja i poticanje u ostvarivanju programa izvršavanja radi ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora.

One se sastoje od ublažavanja uvjeta unutar kaznionice, odnosno zatvora te češćih dodira s vanjskim svijetom. Pogodnosti razvrstavanja na odjel s blažim uvjetima unutar kaznionice i zatvora mogu se koristiti samo u kaznionicama i zatvorima u kojima su takvi odjeli ustrojeni.

Tabela 41. Pogodnosti i njihova zlorporaba tijekom 2013.godine

VRSTE POGODNOSTI		br. zatvorenika koji su koristili pogodnosti	broj iskorištenih pogodnosti	broj zlorporaba pogodnosti
Pogodnosti izvan kaznenog tijela	izlazak s posjetom	1933	5071	8
	izlazak bez posjete	94	132	1
	Izlazak u mjesto prebivališta, boravišta	2171	9520	85
	terapijski izlazak	99	148	1
	izvanredni izlazak	397	554	2
	godišnji odmor izvan kaznenog tijela	503	786	8
	izlazak s odgajateljem	69	106	0
	prigodni skupni izlazak	56	25	1
	nagradni dopust	52	64	3
Pogodnosti u kaznenom tijelu	produžena posjeta	873	1345	0
	slobodna posjeta (bez nadzora)	1158	5125	0
	posebne nagrade	138	43	5
	telefoniranje bez nadzora	2365	123944	0

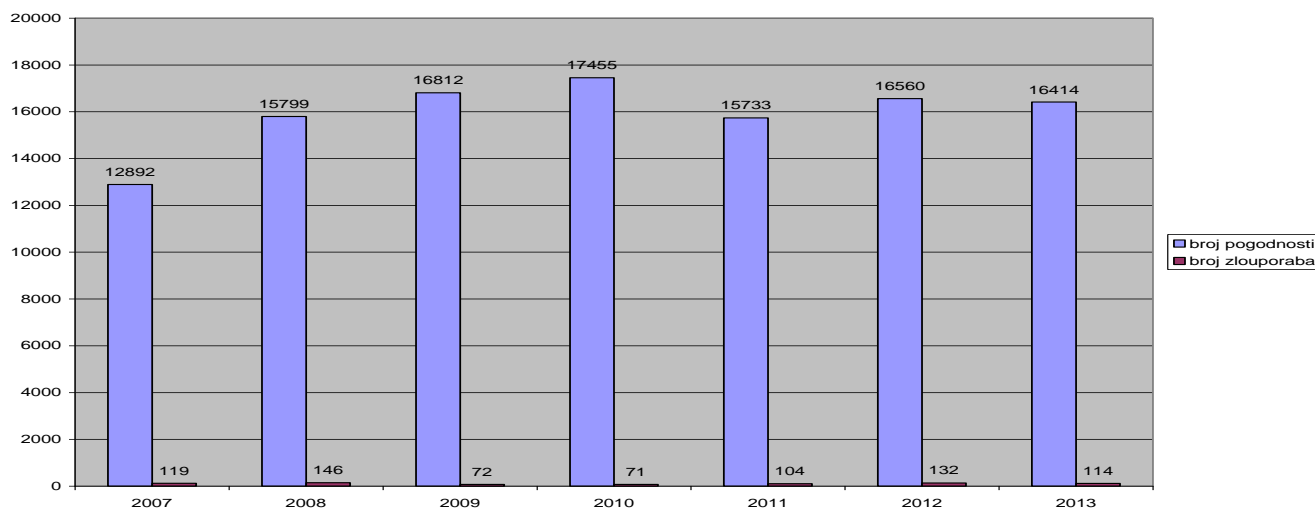
Tijekom 2013. godine upravitelji su odobrili 556 pogodnost razvrstavanja zatvorenika u odjel s blažim uvjetima iz zatvorenih u poluotvorene uvjete (427) i iz poluotvorenih u otvorene uvjete (129).

O odobravanju pogodnosti odluku donosi upravitelj na temelju procjene uspješnosti u provedbi pojedinačnog programa izvršavanja kazne vodeći se načelom individualizacije.

Broj odobrenih pogodnosti u 2013. godini smanjen je za otprilike 0,88% u odnosu na 2012. godinu, a zlorporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela se smanjila s 132 zlorporabe u 2012. godini na 114 u 2013. godini.

Zlorporabe pogodnosti izvan kaznenog tijela uglavnom su predstavljale kašnjenje s odobrene pogodnosti te povrata u kaznionicu, odnosno zatvor pod utjecajem alkohola.

Slika 19. Zlorporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela

Tijekom 2013. godine ministar pravosuđa je na prijedlog Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav donio izmjene i dopune Pravilnika o pogodnostima zatvorenika, što je unaprijedilo dosadašnju praksu izvršavanja kazne zatvora zatvorenika.

1.12 PREMJEŠTAJ ZATVORENIKA

Temeljem članka 151. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, o premještanju na izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor odlučuje Središnji ured na prijedlog upravitelja kaznionice ili zatvora gdje zatvorenik izdržava kaznu.

Upravitelj može predložiti premještanje zatvorenika radi ostvarivanja programa izvršavanja ili kad je to nužno zbog organizacije izvršavanja kazne i sigurnosti.

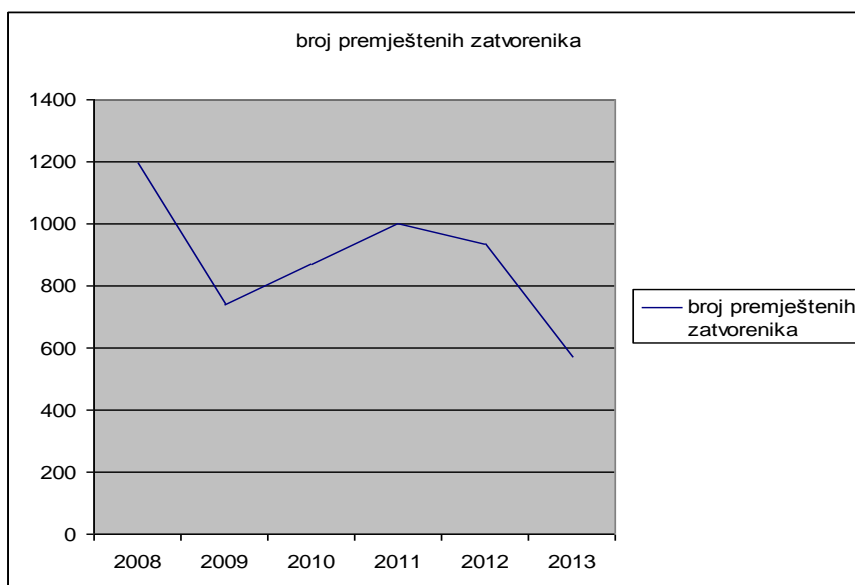
Temeljni kriteriji za premještanje zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja rezultati su provedbe programa izvršavanja kazne, sigurnosna procjena, procjena vjerojatnosti zlorporabe blažih uvjeta izdržavanja kazne, odnosno sigurnost zajednice.

Upravitelj kaznionice ili zatvora obvezno razmatra mogućnost premještaja u odjel ili kaznionicu, odnosno zatvor s blažim uvjetima nakon izdržane polovice kazne, a nakon toga svakih šest mjeseci.

Tijekom 2013. godine zaprimljeno je 564 prijedloga upravitelja za premještaj zatvorenika. Povjerenstvo za premještaje Središnjeg ureda pozitivno je riješilo 472 prijedloga, a odbilo je 92 prijedloga.

Najveći broj zatvorenika premješten je u zatvorene uvjete (iz drugih zatvorenih, poluotvorenih ili otvorenih uvjeta), a nešto više od 1/3 premješteno je u poluotvorene i otvorene uvjete.

Slika 20. Broj odobrenih premještaja zatvorenika u 2013. godini

Broj prijedloga za premještaj smanjen je 40% u odnosu na 2012. godinu, kada je zaprimljeno 935 predmeta. Jedan od razloga ove pozitivne promjene je primjena utvrđenih Okvirnih mjerila za upućivanje i razvrstavanje zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, kako pri upućivanju na izdržavanje kazne tako i pri predlaganju premještaja. Primjenom Okvirnih mjerila dobilo se na ujednačenosti postupanja temeljem transparentnih kriterija.

Smanjenje prenapučenosti koje je na 31. 12. 2013. godine u zatvorenim uvjetima bilo za 13 % manje nego 31.12. 2012. godine, velikim je dijelom utjecalo na opće stanje sigurnosti u zatvorenim uvjetima, a posljedično i na smanjenje broja prijedloga za premještajem zatvorenika iz organizacijskih i sigurnosnih razloga.

U manjem broju slučajeva premješteni su i zatvorenici u istražnom zatvoru, uz suglasnost nadležnog suda, a u svrhu smanjenja prenapučenosti i smještaja istražnih zatvorenika sukladno standardima Vijeća Europe i praksi Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, koji za zatvorenika neće biti ponižavajući kao i omogućavanje nesmetanog kretanja osoba s invaliditetom.

1.13 TRANSFER ZATVORENIKA

Republika Hrvatska je ratificirala Konvenciju o transferu osuđenih osoba Vijeća Europe kao i Dodatni protokol uz navedenu Konvenciju. U skladu s navedenim međunarodnim ugovorima

i Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima Republika Hrvatska preuzima na izvršenje kazne zatvora izrečene u drugoj državi državljanima Republike Hrvatske. Isto tako stranim državljanima osuđenim za kaznena djela u Republici Hrvatskoj omogućava se premještaj u strane države. Tijekom 2013. godine jedan osuđenik-zatvorenik premješten je na izdržavanje kazne iz inozemstva u Republiku Hrvatsku, dok je sedam zatvorenika premješteno iz Republike Hrvatske na daljnje izdržavanje kazne u strane države.

Tabela 42. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2013. godine

TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene	TRANSFER ZATVORENIKA		muški	žene
U državu	Bosna i Hercegovina	1		Iz države	Bosna i Hercegovina	3	
					Srbija	2	
					Crna Gora	1	
					Kraljevina Nizozemska	1	
					Sloveniju	1	
SVEUKUPNO				9			

1.14 UVJETNI OTPUST ZATVORENIKA

Novi Kazneni zakon (KZ/11) i ZOID KZ/12, koji je na snagu stupio 01.01.2013. godine, uveo je veliku novost u pogledu nadležnosti za odlučivanje o uvjetnom otpustu zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, pa o uvjetnom otpustu zatvorenika sad odlučuje sud nadležan po sjedištu kaznionice ili zatvora.

Međutim, novi Kazneni zakon je propisao do daljnjega i pravni dualizam u pogledu nadležnosti, jer je Povjerenstvo za uvjetni otpust i nadalje nadležno za odlučivanje o uvjetnom otpustu zatvorenika kojima su kazne izrečene ili se izvršavaju prema odredbama starog KZ-a (KZ/97).

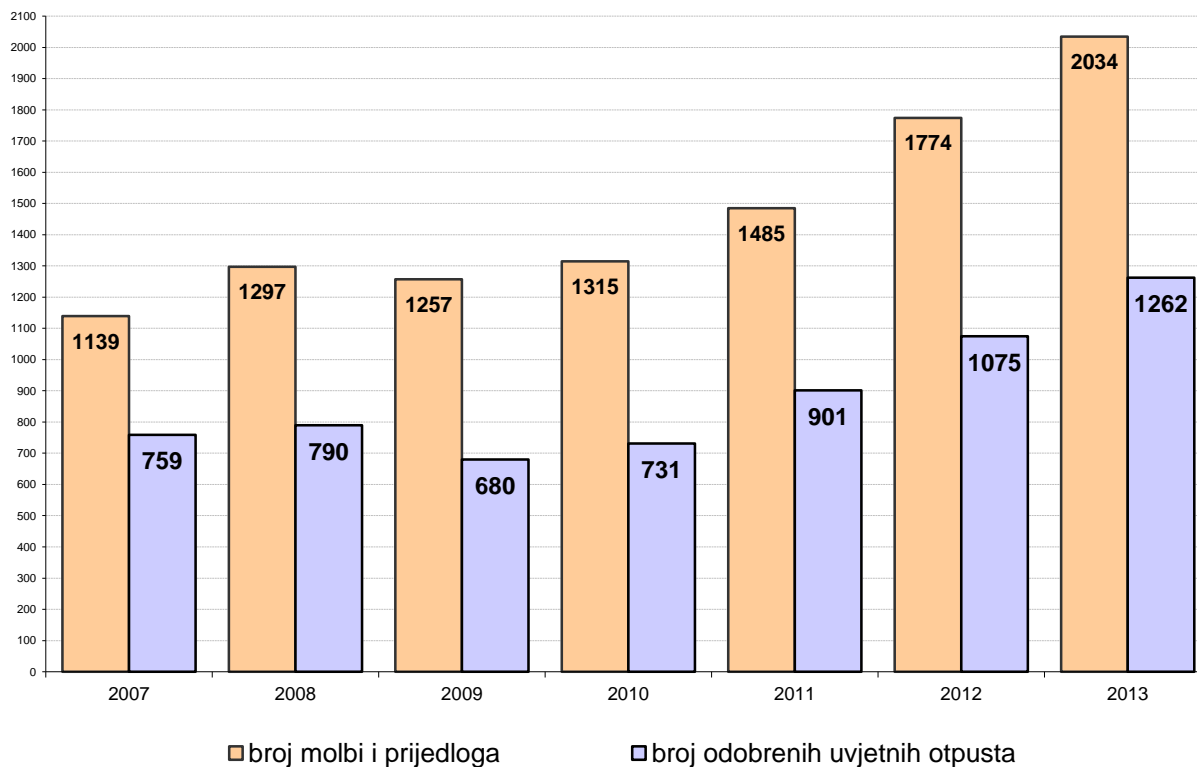
Stoga su u Godišnjem izvješće za 2013. godinu prvi put prezentirani i podacima o uvjetnim otpustima, koje je tijekom godine odobrio nadležni županijski sud i sudac izvršenja, prema proceduri propisanoj ZOID ZIKZ-a (iz 2013. g.).

1.14.1 UVJETNI OTPUST PO ODLUCI POVJERENSTVA ZA UVJETNI OTPUST I PO ODLUCI UPRAVITELJA

Do daljnjeg se na kazne koje su izrečene ili se izvršavaju sukladno odredbama starog Kaznenog zakona (KZ/97), primjenjuju odredbe o uvjetnom otpustu tog Zakona-to znači da po molbi/prijedlogu za uvjetni otpust odlučuje Povjerenstvo za uvjetni otpust ili upravitelj kaznionice /zatvora, a prema proceduri propisanoj u Zakonu o izvršavanju kazne zatvora, koji je bio na snazi u 2011. godini (ZIKZ/11).

Tijekom 2013. godine, a prema Godišnjem planu sjednica, Povjerenstvo za uvjetni otpust održalo je 81 sjednicu u kaznionicama i zatvorima, uz neposredno preslušavanje zatvorenika, na kojima je odlučeno o 2034 podnijete molbe ili prijedloga za uvjetni otpust.

Slika 21. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust (prikaz od 2007-2013. g)

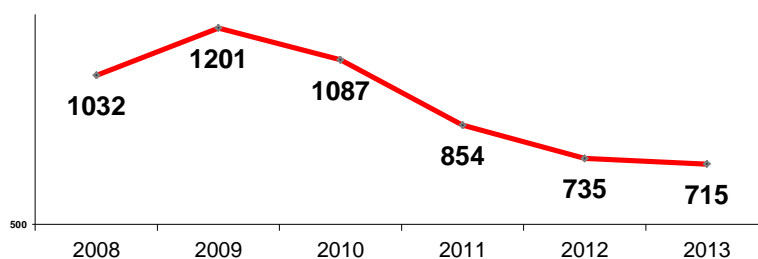
Usvojeno je 1262 molbi ili 62,1% molbi, odnosno prijedloga, odbijeno je 177 molbi ili 8,7%, a zbog nepostojanja formalno pravnih zakonskih pretpostavki, odbačeno je 49 molbi odnosno 2,4% molbi. Nadalje, odgođeno je rješavanje 417 molbi ili 20,5 % molbi (zbog potrebe dopune liječničke dokumentacije, pribavljanje izvješća centra za socijalnu skrb, okončanja kaznenog postupka, preuranjenosti ili drugih razloga). Ukupno 129 molbi ili 6,3% molbi prosljeđeno je na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora.

Odgođene i prosljeđene molbe na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora u pravilu su naknadno pozitivno riješene. Time se postotak pozitivno riješenih molbi i odobrenih uvjetnih otpusta u 2013. godini povećava na gotovo 88,9% od ukupno podnijetih molbi.

Na temelju odluke upravitelja kaznionica ili zatvora u 2013. godini uvjetno je otpušteno 715 zatvorenika na uvjetni otpust u trajanju do dva mjeseca što čini 13,8% od ukupno otpuštenih 5179 zatvorenika tijekom godine po svim osnovama.

Važno je navesti podatak da je tijekom 2013. godine je opozvano manje od 1% odobrenih uvjetnih otpusta.

Slika 22. Uvjetni otpust po odluci upravitelja

Zbrajajući uvjetno otpuštene zatvorenike po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust i po odlukama upravitelja kaznionica i zatvora, ukupno je po osnovi instituta uvjetnog otpusta otpušteno 1977 zatvorenika što je čini čak 38.2% u odnosu na sve ostale osnove otpuštanja tijekom 2013. godine.

1.14.2 UVJETNI OTPUST PO ODLUCI SUDA ILI SUCA IZVRŠENJA

Odredbe novog Kaznenog zakona (KZ/11) o uvjetnom otpustu primjenjuje se na kazne zatvora izrečene prema novom Kaznenom zakonu, koji je na snazi od 01. 01. 2013. godine.

Prema čl. 59 KZ/11, sud može otpustiti osuđenika s izdržavanja kazne zatvora ako je izdržao najmanje jednu polovinu kazne na koju je osuđen, ali ne manje od tri mjeseca, ako se osnovano očekuje da neće počinuti kazneno djelo te ako na to pristaje.

Sve odluke vezane uz uvjetni otpust zatvorenika donosi županijski sud nadležan po sjedištu kaznionice ili zatvora (sudac izvršenja kao pojedinac nadležan je odobravanje uvjetnog otpust do 3 mjeseca, a sudsko vijeće kojim predsjedava sudac izvršenja nadležno je za odobravanje uvjetnog otpusta u dužem trajanju), a prema proceduri propisanoj u ZOID ZIKZ-a/13.

Tijekom 2013. godine sudovi su odobrili ukupno 58 uvjetnih otpusta i to za 55 zatvorenika i 3 zatvorenice.

1.15 PRAVA ZATVORENIKA I NJIHOVA ZAŠTITA

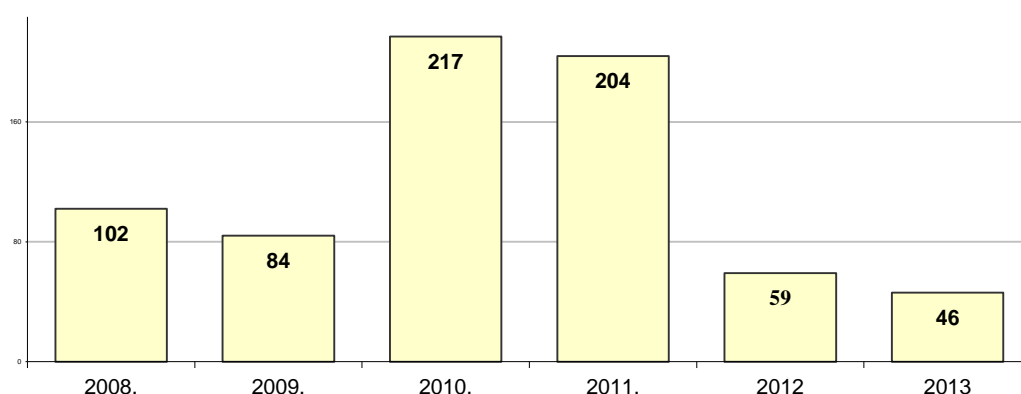
Temeljna ljudska prava propisana su Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim ugovorima, te Zakonom o izvršavanju kazne zatvora.

Zabranjena je diskriminacija zatvorenika po bilo kojoj osnovi. Ograničavanje zatvorenika u temeljnim pravima dopušteno je samo u granicama nužnim za ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora, odnosno iz razloga održavanja reda i sigurnosti i u postupku propisanom Zakonom o izvršavanju kazne zatvora.

Zaštita prava zatvorenika propisana je navedenim Zakonom i u nadležnosti je suca izvršenja. Ostvaruje se podnošenjem žalbe ili pritužbe sucu izvršenja.

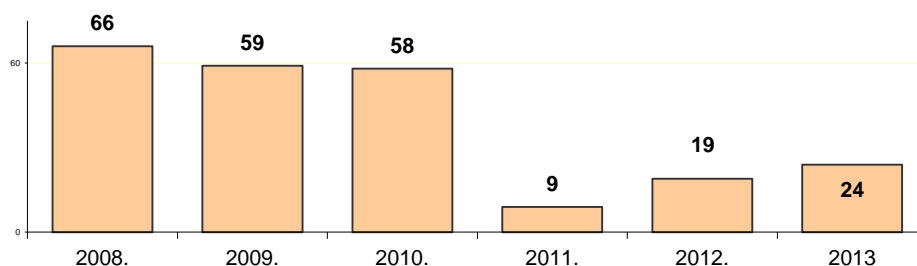
U 2013. godini podneseno je 46 žalbi nadležnom sucu izvršenja. Za razliku od 2012. godine to je smanjenje za 13 žalbi.

Slika 23. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika

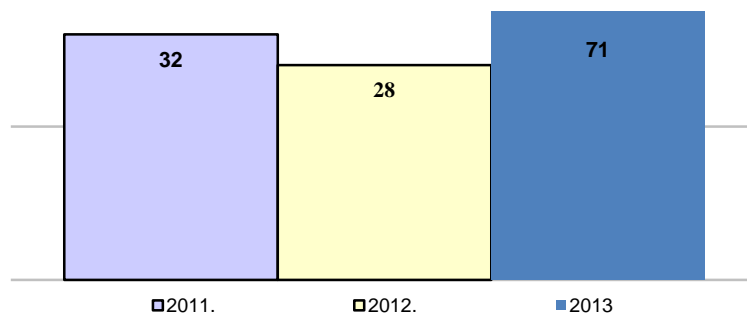
Protiv rješenja sucu izvršenja zatvorenik može podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. U 2013. godini podneseno je 24 žalbe što je za 5 više nego u 2012. godini. Od navedenog broja 7 žalbi je uvaženo dok je 17 žalbi odbijeno.

Slika 24. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika na rješenja sucu izvršenja

Protiv navedenog rješenja sucu upravitelji također mogu podnijeti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. Tako je u 2013. godini podneseno 71 žalba, što je za 43 više nego u 2012. godini. Od toga je 39 žalbe uvaženo, dok su 32 žalbe odbijene.

Slika 25. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja sucu izvršenja

1.16 PRITUŽBE ZATVORENIKA

Radi zaštite temeljnih ljudskih prava zatvorenici se imaju pravo pritužiti i Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa koji obavlja nadzor nad radom i postupanjem sa zatvorenicima. U odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu ili izobrazbu zatvorenici se mogu pritužiti i nadležnim ministarstvima.

Također, zatvorenici imaju pravo podnositi pritužbe i pučkom pravobranitelju, pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, pravobraniteljici za djecu, pravobranitelju za zaštitu osoba s invaliditetom te međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska članica. Zatvorenicima se jamči tajnost dopisivanja s tijelima državne vlasti, pravobraniteljima i navedenim međunarodnim organizacijama. U 2013. godini podnesene su ukupno 252 pritužbe

Pritužbe zatvorenika odnosile su se prvenstveno na:

- uvjete smještaja (36 pritužbi)
- zdravstvenu zaštitu (54 pritužbe)
- postupanje službenika (123 pritužbe)
- kršenje ostalih ljudskih prava (16 pritužbi)
- odluke sudova, DORH-a, obavijesti i sl. (23 pritužbe)

Osnovane pritužbe odnosile su se samo na uvjete smještaja.

1.17 ZAHTJEVI ZATVORENIKA ZA NAKNADU ŠTETE

Svaki zatvorenik kojem je nezakonito uskraćeno neko pravo ili je bio izložen bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja, ima pravo na naknadu štete.

Tijekom 2013. godine zaprimljena su 412 zahtjeva za naknadu štete od strane zatvorenika. Najviše zahtjeva za naknadom štete podneseno je zbog uvjeta smještaja. Navedeni postupci su u tijeku te će o osnovanosti podnesenih zahtjeva odlučiti nadležni sud.

2 ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA

2.1 UVOD - OCJENA STANJA SIGURNOSTI

Tijekom protekle godine ostvareni su pozitivni pomaci vezani uz povećanje broja službenika pravosudne policije što je doprinijelo kvalitetnijem i sigurnijem obavljanju poslova i osiguranju reda i sigurnosti u kaznenim tijelima. Usmjerenim djelovanjem na razvoj ljudskih potencijala i provođenjem programa potrebnih edukacija za očekivati je, i dalje, postizanje mnogih pozitivnih efekata u organizacijskom smislu. U kaznionicama, zatvorima i Odgojnom zavodu u Turopolju na dan 31. prosinca 2013. godine sistematizirano je 2279 radnih mjesta službenika Odjela osiguranja, a popunjeno je 1650 radnih mjesta.

Istodobno, uz određene zbirne amplitude u vidu postizanja krajnjih točaka minimuma i maksimuma, povećanje broja službenika pravosudne policije, pratio je trend smanjivanja ukupnog broja zatvorske populacije što je u konačnici rezultiralo znatno povoljnijim odnosom broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije u usporedbi s nizom proteklih godina. Međutim, iako je taj trend smanjivanja zatvorske populacije vrlo značajan, činjenica je da ukupan receptivni kapacitet kaznenih tijela još uvijek nije dostatan, tako da i dalje postoji potreba za dodatnim angažmanom ljudskog faktora u smanjivanju mogućih rizičnih ponašanja zatvorenika, a koja proizlaze iz neadekvatnog smještajnog prostora, odnosno iz razloga još uvijek prisutne prenapučenosti u kaznenim tijelima.

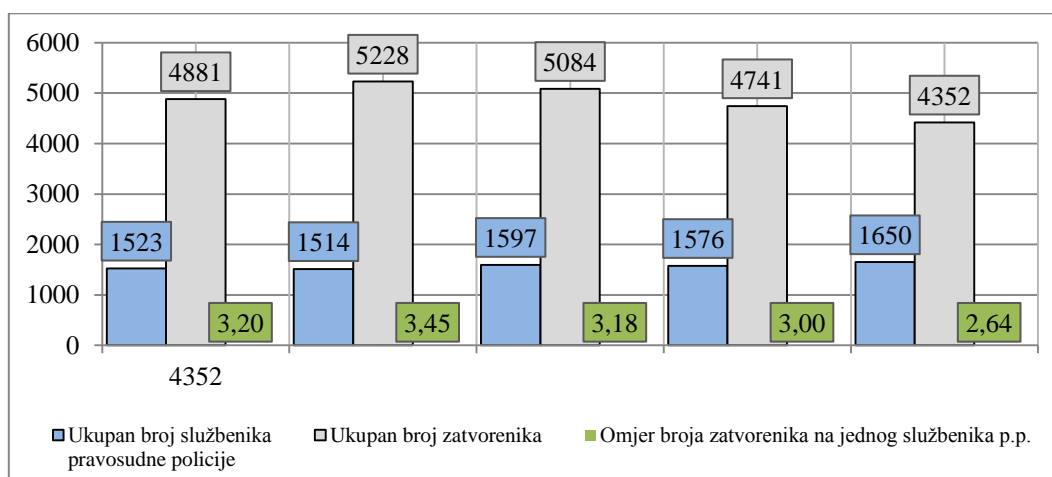
Najveći sigurnosni rizici proizlaze iz strukture i broja zatvorenika, te manjka tehničke opreme i neadekvatnih arhitektonskih rješenja kaznenih tijela. Nadalje, dodatan razlog koji neposredno utječe na povećanu složenost i opseg poslova Odjela osiguranja je nedostatak pojedinog stručnog osoblja i materijalno - prostorna ograničenja za provedbu usmjerenih okupacijskih aktivnosti sa zatvorenicama (maloljetnicima) koje za cilj imaju umanjivanje deprivacija, a samim tim značajno utječu na pojavnost rizičnih ponašanja kod zatvorenika (maloljetnika).

U tom smislu, prevencije incidentnih događaja i amortizacije negativnog utjecaja jednog dijela zatvorenika na psiho - socijalnu klimu u kaznenim tijelima, a čije nezadovoljstvo prvenstveno proizlazi iz prostornih i smještajnih uvjeta u kojima se nalaze, ali i izraženim socijalno - kulturnim razlikama, službenici Odjela osiguranja ulažu dodatne napore, te po principima dinamičke sigurnosti osiguravaju održavanje reda i sigurnosti, odnosno osiguravaju konzistentnost sustava sigurnosti proaktivnim djelovanjem.

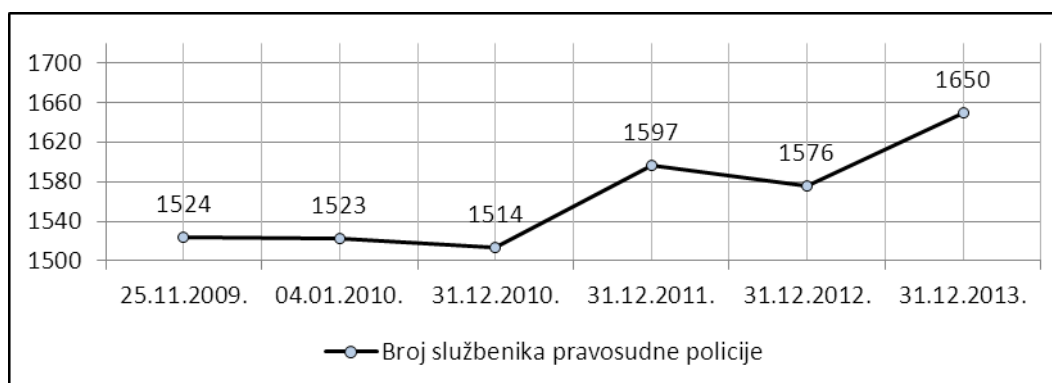
Osim toga, izrađene analize slučaja, ovisno o značaju i važnosti, holistički su orijentirane u pristupu sagledavanja i poduzimanja onih mjera i postupaka koje za cilj imaju otklanjanje inkohherentnih elemenata, prepoznatih kao kritične točke sigurnosti. Njihovom integracijom u poslovne procese, uz sustavnu evaluaciju učinaka, dodatno se podiže razina sigurnosti. To istovremeno prati razvoj novih modela i načina upravljanja informacijama značajnim za sigurnost s jasno određenom intencijom boljeg upravljanja sigurnosnim rizicima. Značaj prikupljenih i obrađenih informacija, bilo da je riječ o primarnim, ali uključujući i sekundarne izvore informacija, dovodi do boljeg pozicioniranja u odnosu na mogućnost poduzimanja konkretnih akcija usmjerenih na ublažavanje tj. onemogućavanje rizičnih djelovanja zatvorenika, a posebno onih koji su destruktivnog karaktera.

Analizirani podaci koji su slikovno i tablično prikazani u nastavku izvješća, odnose se na podatke prikupljene dnevnom i mjesečnim praćenjem pokazatelja stanja i rada kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda.

Slika 26. Omjer broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije

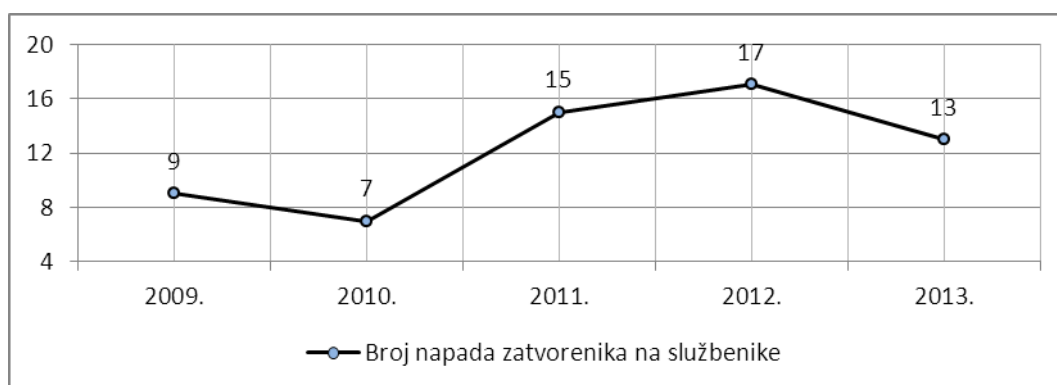

Slika 27. Kretanje broja službenika pravosudne policije

U odnosu na stanje 31. prosinca 2012. godine, broj službenika pravosudne policije na dan 31. prosinca 2013. godine veći je za 74 službenika. Povećanje broja službenika i popunjavanje sistematiziranih radnih mjesta, većim dijelom, vezano je uz prijam službenika Carinske uprave, realiziranim trajnim premještajima u Ministarstvo pravosuđa, upravu za zatvorski sustav, odnosno u kaznena tijela, Odjel osiguranja, gdje su raspoređeni na obavljanje poslova održavanja reda i sigurnosti. Istovremeno, promatrajući istu referentnu točku, ukupan broj zatvorenika smanjio se za 6,81 % što je dodatno naglasilo postojeći trend povoljnijeg omjera broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije čime se ostvaruje jedna od važnih pretpostavki postizanja više kvalitete i učinkovitosti u radu Odjela osiguranja. Tome u prilog, u smislu neposrednog pozitivnog učinka, idu i pozitivni pokazatelji praćenja rada i stanja u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima, a koji se ogledaju u smanjenju broja bjegova (udaljenja), primjena sredstva prisile, određivanja posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti, samoozljeđivanja zatvorenika te odbijanja zatvorske hrane.

Slika 28. Napad zatvorenika na službenike

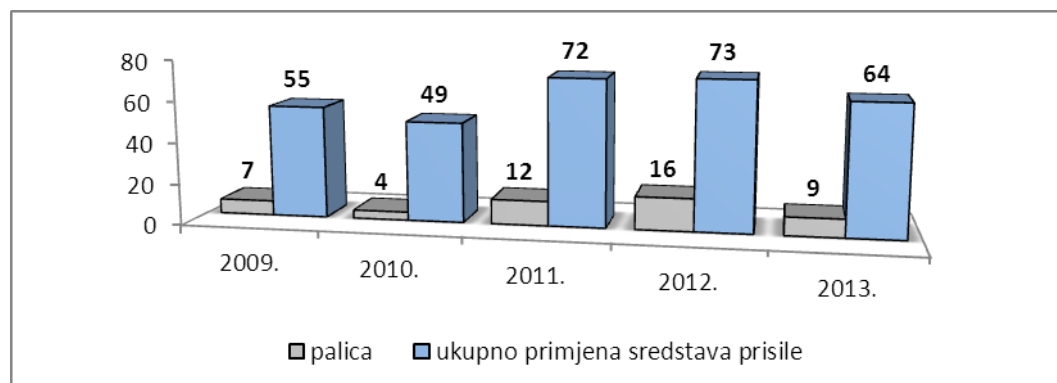
Broj napada zatvorenika na službenike tijekom 2013. godine manji je za 23,53 % u odnosu na razdoblje 2012. godine. Karakteristika izvršenih napada zatvorenika na službenike, u većini slučajeva, je izraz trenutne reakcije zatvorenika na situaciju, a ne planiranog i smišljenog napada, te nisu ni evidentirane teže ozljede kao posljedica ovakvog oblika rizičnog ponašanja zatvorenika. Iz same prirode posla službenika pravosudne policije, proizlaze mnoge opasnosti koje rastu u korelaciji s nedostacima vezanim za programske, arhitektonske te organizacijsko proceduralne i pravne pretpostavke, a što se nastoji amortizirati dodatnim angažmanom ljudskog faktora i po principima dinamičke sigurnosti, stvaranja pozitivne psiho – socijalne klime i osiguravanja potrebne razine sigurnosti i reda.

Napadi zatvorenika na službenike dogodili su se u sljedećim kaznenim tijelima (i odgojnom zavodu):

- Odgojni zavod u Turopolju – 4 napada,
- Zatvor u Zagrebu – 3 napada,
- Zatorska bolnica u Zagrebu – 2 napada.
- Zatvor u Puli – 1 napad,
- Zatvor u Požegi – 1 napad,
- Kaznionica u Lepoglavi – 1 napad,
- Kaznionica u Glini – 1 napad.

2.2 PRIMJENA SREDSTAVA PRISILE

Slika 29. Primjena sredstava prisile

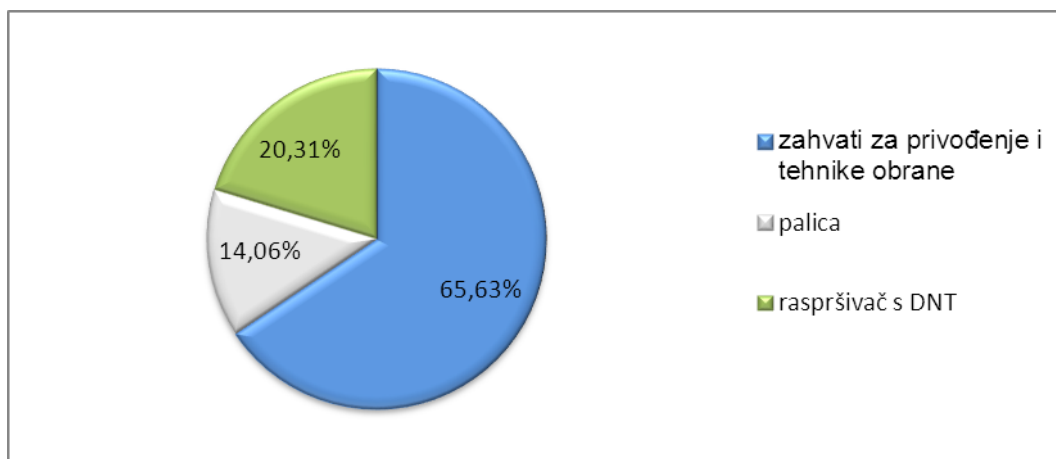
Ukupan broj primijenjenih sredstava prisile u odnosu na 2012. godinu smanjen je za devet primjena, odnosno 12,33%.

Smanjen je broj primjene palice za sedam primjena, ali istovremeno je povećan broj primjene raspršivača s dopuštenim neškodljivim tvarima (DNT) s 5 (pet) u 2012. godini na 13 (trinaest) u 2013. godini, koji se u konkretnim slučajevima pokazao kao učinkovitije i blaže sredstvo primjene sredstava prisile u rješavanju incidentnih situacija, te njegovom primjenom nisu nastale nikakve štetne posljedice po zatvorenika. Tijekom 2013. godine nisu primjenjivana ostala sredstva prisile određena člankom 142. važećeg Zakona o izvršavanju kazne zatvora.

Slika 29. prikazuje ukupan broj primijenjenih sredstava prisile i od tog broja, koliko je puta kao sredstvo prisile bila primijenjena palica.

Pri tome moramo naglasiti da je smjer djelovanja službenika Odjela osiguranja usmjeren na preventivno postupanje i provedbu određenih kurativnih mjera prema zatvorenicima (maloljetnicima), u onom opsegu koji obuhvaća rad i obveze službenika pravosudne policije, dok je primjena sredstava prisile, uvažavajući postupnost u primjeni ovisno o pruženom aktivnom otporu ili opasnostima koja prijete iz sigurnosno rizičnog ponašanja zatvorenika (maloljetnika), posljednja mjera kojom se održava red i sigurnost.

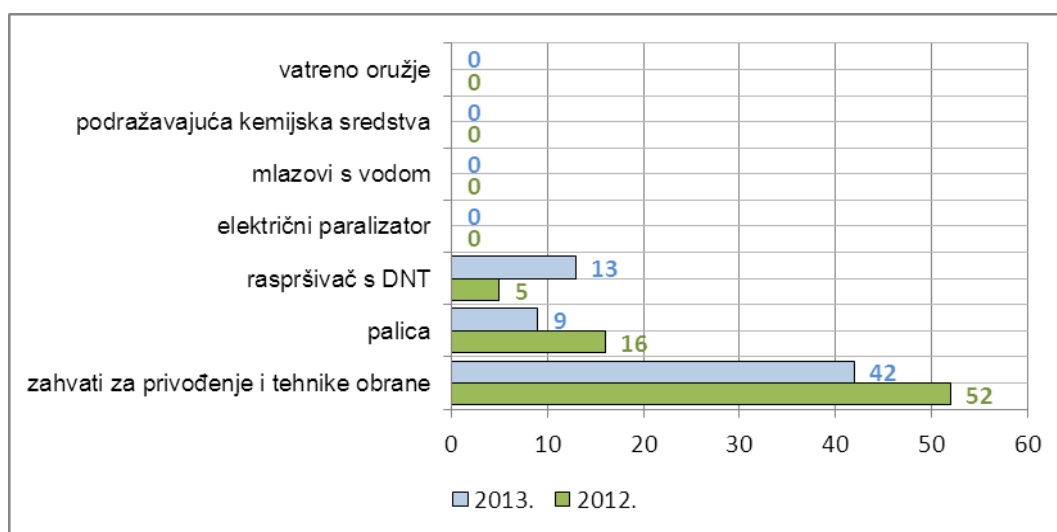
Slika 30. Vrste primijenjenih sredstava prisile u 2013. godini u postocima

Povećana primjena raspršivača s dopuštenim neškodljivim tvarima u 2013. godini u odnosu na primjenu palice, što je prvi takav pokazatelj od njegovog uvođenja i početka primijene, rezultat je odabira onog sredstva prisile kojim se najmanje ugrožava zdravlje i život pojedinca te uspješno savladava otpor, a razmjerno je pogibelji koja prijete. Raspršivač s DNT ne izaziva štetne posljedice na osobi prema kojoj je primijenjen, vrlo je učinkovit i predstavlja humaniji izbor sredstva prisile te umanjuje rizik nastanka ozljeda kako kod zatvorenika tako i službenika koji isto primjenjuje u skladu s propisima. Primjerice u Kaznionici u Lepoglavi primijenjen je četiri puta i to u slučajevima sprječavanja bijega zatvorenika i prilikom napada zatvorenika na službenike, dok je njegova primjena u Zatvoru u Zagrebu 2 (dva) puta bila vezana uz savladavanje zatvorenika koji su izvršili napad na službenike. Ukupno gledajući u 2013. godini zahvati za privođenje i tehnike obrane primijenjeni su 42 puta, raspršivač s dopuštenim neškodljivim tvarima 13 puta, a palica je primijenjena 9 puta. Zaključno, analizirajući podatke o primjeni sredstava prisile te uspoređujući ih s podacima iz 2012. godine, uočljivo je smanjenje primjene zahvata za privođenje i tehnika obrane za 19,23% te smanjenje primjene palice za 43,75 % uz istodobno povećanje primjene raspršivača s DNT za 160 %.

Usporedba podataka primijenjenih sredstava prisile s 2012. godinom prikazana je na slici 31 (Vrste primijenjenih sredstava prisile, usporedba).

Slika 31. Vrste primijenjenih sredstava prisile, usporedba

Analizirajući usklađenost primijenjenih sredstava prisile sa zakonskim propisima, od ukupno 64 primjena, 63 primjene sredstava prisile primijenjene su u skladu sa zakonskim propisima dok je jedna primjena zahvata za privođenje i tehnika obrane u Kaznionici i zatvoru u Šibeniku okarakterizirana kao prekoračenje ovlasti.

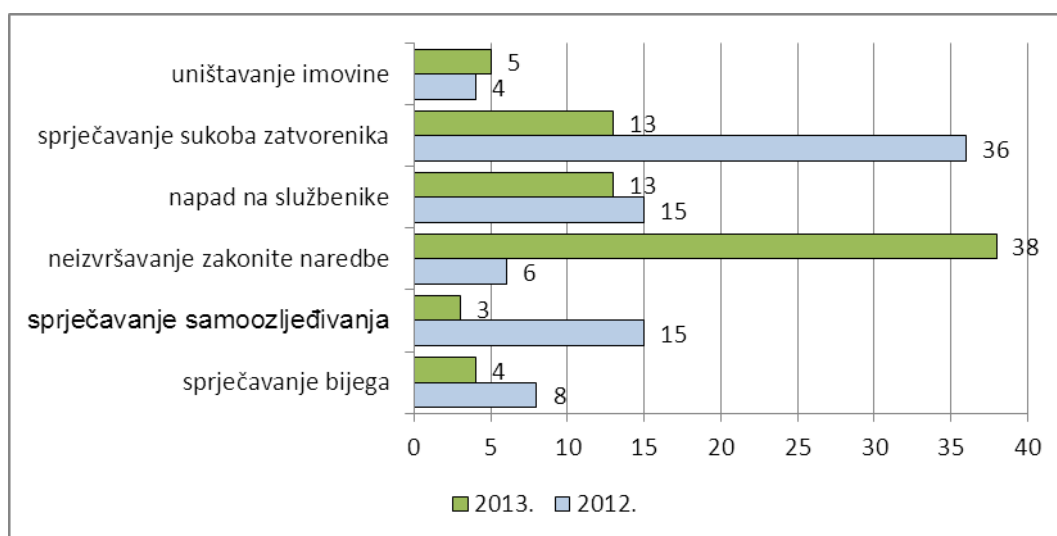
Tabela 43. Razlozi primjene sredstava prisile

Razlozi primjene sredstava prisile					
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
sprječavanje bijega	2	2	1	8	4
sprječavanje samoozljeđivanja	9	7	15	15	3
neizvršavanje zakonite naredbe	10	5	11	6	38
napad na službenike	4	3	13	15	13
sprječavanje sukoba zatvorenika	27	29	31	36	13
uništavanje imovine	3	3	4	4	5
ukupno	55	49	75	84	76

U Tabeli 43. prikazane su praćene kategorije razloga primjene sredstava prisile iz kojih proizlazi razmjerno povećanje kategorije neizvršavanja zakonite naredbe dok su ostale kategorije razloga primjene sredstava prisile u padu, izuzev kategorije uništavanja imovine koja bilježi blagi rast, a sve uspoređujući s podacima iz 2012. godine. Navedena usporedba prikazana je na slici broj 32. (Razlozi primjene sredstava prisile, usporedba).

Razlika u broju evidentiranih primjena sredstava prisile i većeg broja razloga za njenu primjenu, proizlazi iz činjenice da je u pojedinim slučajevima postojalo više razloga koji su doveli do primjene sredstava prisile te su na taj način i obrađeni.

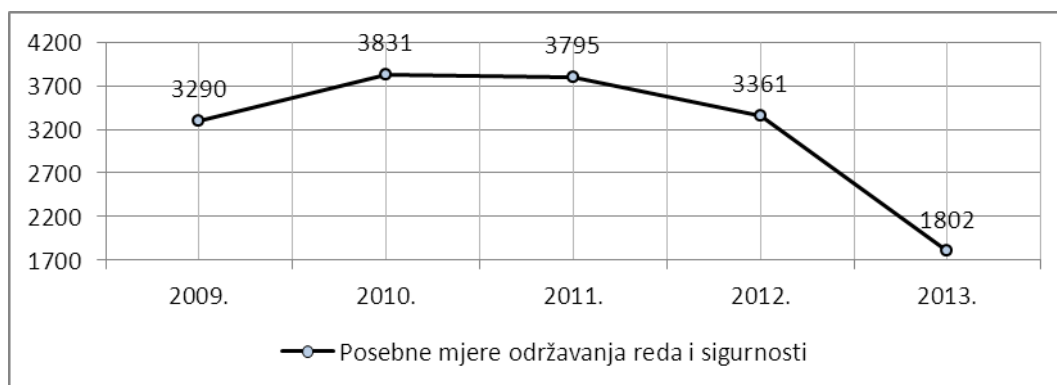
Slika 32. Razlozi primjene sredstava prisile, usporedba

Razlozi primjene sredstava prisile, koji se javljaju i opisuju, rezultat su nepredvidljivih reakcija zatvorenika (maloljetnika) i mnogih varijabilnih elemenata koji određuju njihovo psihičko stanje i ponašanje, a u konačnici rezultiraju (ili eskaliraju) nekim oblikom rizičnog ponašanja. Težnja službenika Odjela osiguranja je da takva stanja prepoznaju i adekvatno njima postupaju u skladu s profesionalnim i stručnim standardima, sve u smislu njihova otklanjanja, a što u krajnjoj mjeri uključuje i odlučnost kod primjene sredstava prisile.

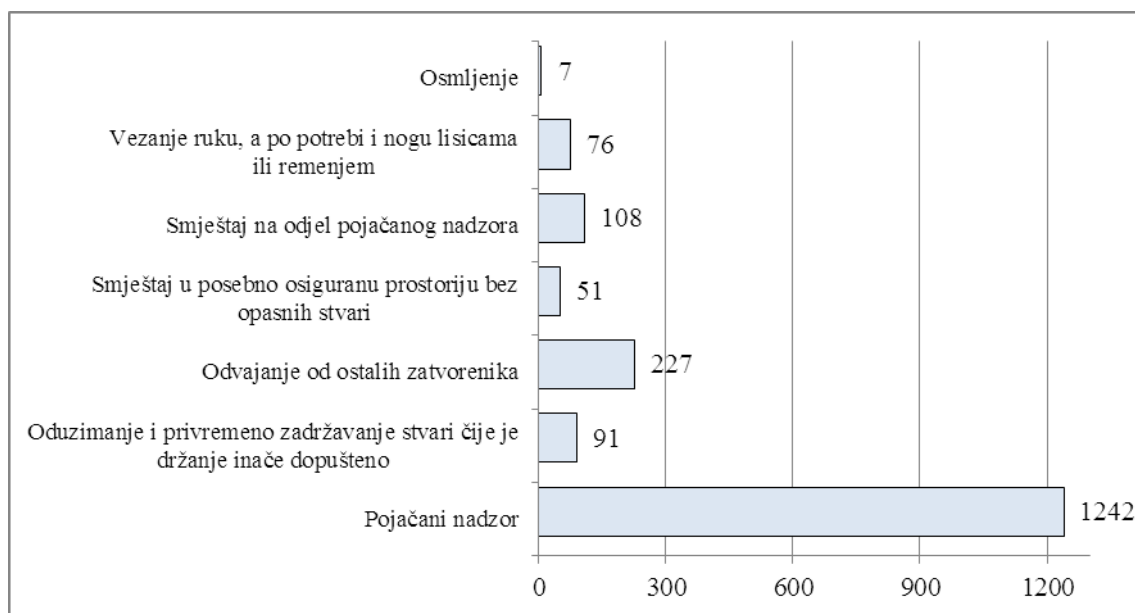
2.3 POSEBNE MJERE ODRŽAVANJA REDA I SIGURNOSTI

Slika 33. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti

U 2013. godini bilježi se pad broja posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti. Ovaj pad nastavak je trenda smanjivanja broja posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti od 2011. godine pa nadalje. Značajniji otklon u 2013. godini posljedica je pojačane kontrole načina određivanja tih mjera i utvrđivanja preciznijih kriterija usklađenih s odredbama Glave XIX. „Red i sigurnost“, Zakona o izvršavanju kazne zatvora, odnosno člancima od 135. do 139. Zakona, a koje se odnose i određuju posebne mjere održavanja reda i sigurnosti. Potreba izricanja posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti usko je povezana i s incidentnim događajima koji za posljedicu imaju izricanje ovih mjera, a tijekom 2013. godine takvi incidenti smanjeni su u gotovo svim pojavnostima koje pratimo. Naravno, i prosječan broj zatvorenika u Zatvorskom sustavu ima posredan i neposredan utjecaj na broj predmetnih mjera, a činjenica je da usporedno s padom prosječnog broj zatvorenika u zatvorskom sustavu pada i broj izrečenih mjera.

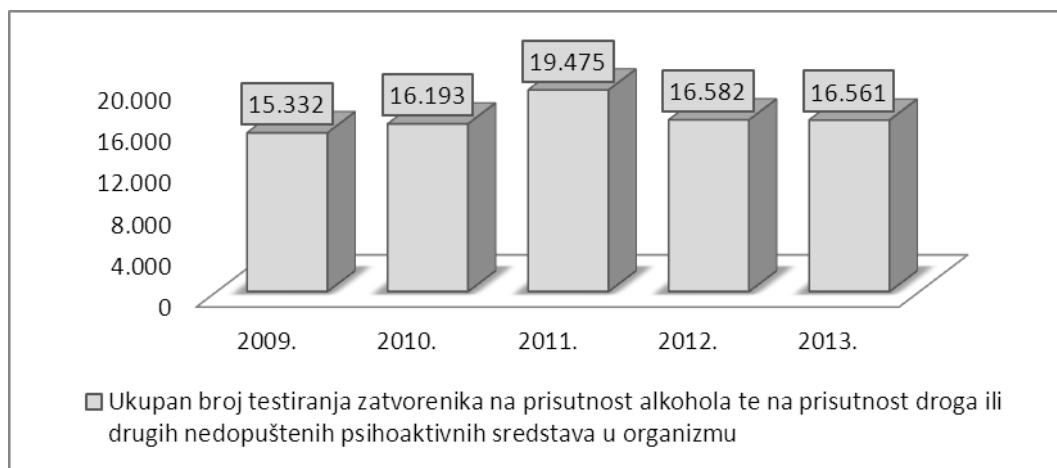
Slika 34. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti iz članka 135. Zakona o izvršavanju kazne zatvora prema vrsti i broju provođenja

Tijekom 2013. godine u kaznenim tijelima evidentirana je primjena svih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti određenih Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, s time da je najzastupljenija posebna mjera – pojačani nadzor, koja određuje češće motrenje zatvorenika tijekom obavljanja dnevnih aktivnosti i noću s udjelom od 68,92 %, a najmanje posebna mjera – osamljenja, koja se izriče zatvorenicima koji svojim postupcima ozbiljno ugrožavaju sigurnost, a o čijem provođenju na prijedlog upravitelja i uz prethodno mišljenje liječnika odlučuje sudac izvršenja, s udjelom od 0,39 %.

2.4 TESTIRANJE ZATVORENIKA NA PRISUTNOST ALKOHOLA TE NA PRISUTNOST DROGA I DRUGIH NEDOPUŠTENIH PSIHOAKTIVNIH SREDSTAVA U ORGANIZMU

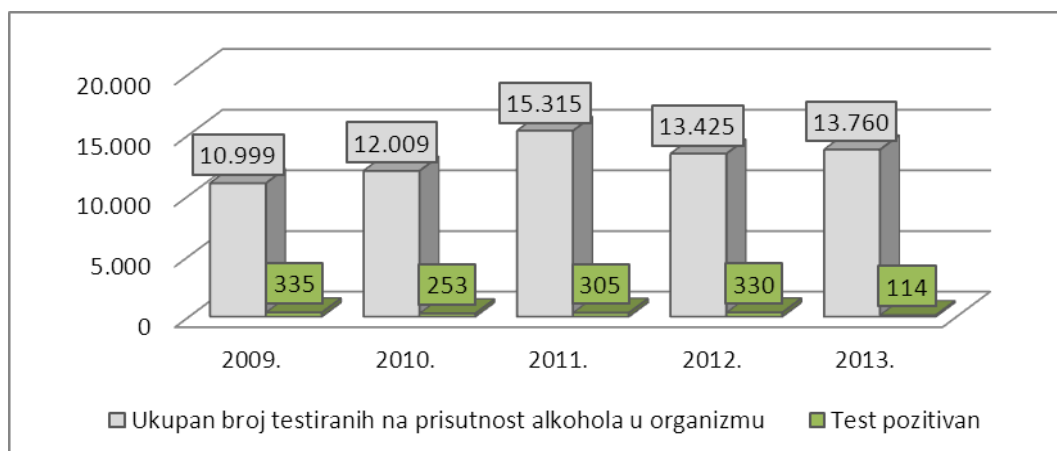
Slika 35. Ukupni broj testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu

Ukupni broj izvršenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola ili drugih sredstava ovisnosti u organizmu za 2013. godinu na približno je istoj razini u odnosu na 2012. godinu. Izraženo brojkom, broj testiranja u 2013. godini manji je za 21 testiranje ili 0,13 %. Navedeno smanjenje ili bolje rečeno, zadržavanje ukupnog broja testiranja na razini 2012. godine rezultat je manjeg prosječnog brojnog stanja zatvorenika. Ukupni broj testiranih zatvorenika, uz ciljana testiranja koja se provode prema procijeni i potrebi, sadrži i redovna testiranja zatvorenika kod dolaska u kaznionicu ili zatvor s korištenja pogodnosti izlaska te prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne.

Testiranje zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu provodi se zbog prevencije unosa i konzumiranja droge u kaznionicama i zatvorima, sprječavanja širenja njene zlouporabe te poduzimanja odgovarajućih zdravstvenih, tretmanskih i sigurnosnih mjera.

Slika 36. Ukupni broj testiranih zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu

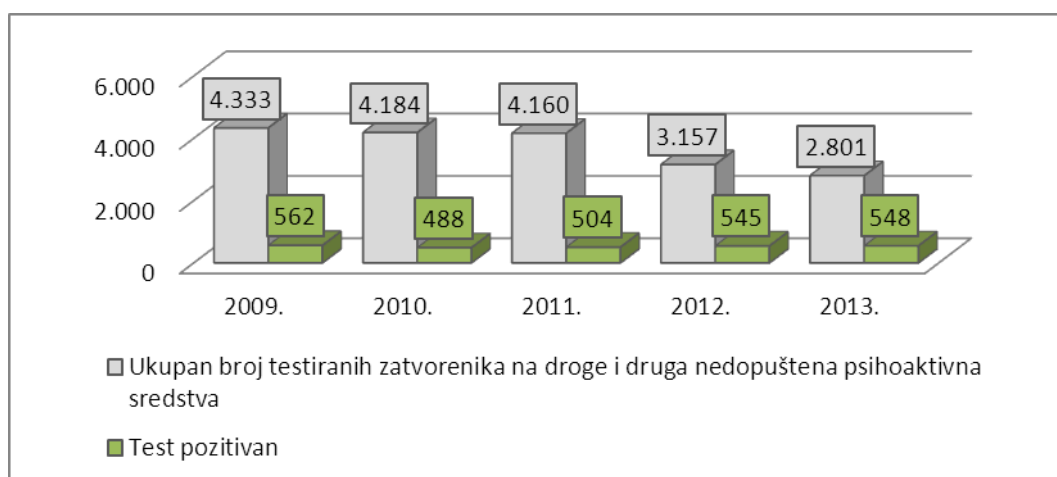

Iz podataka prikazanih na slici 36. proizlazi da je ukupni broj zatvorenika testiranih na prisutnost alkohola u organizmu u 2013. godini veći za 2,50%, dok je udio zatvorenika koji su

bili pozitivni na testu smanjen za 65,45% u odnosu na broj i rezultate testiranja u 2012. godini.

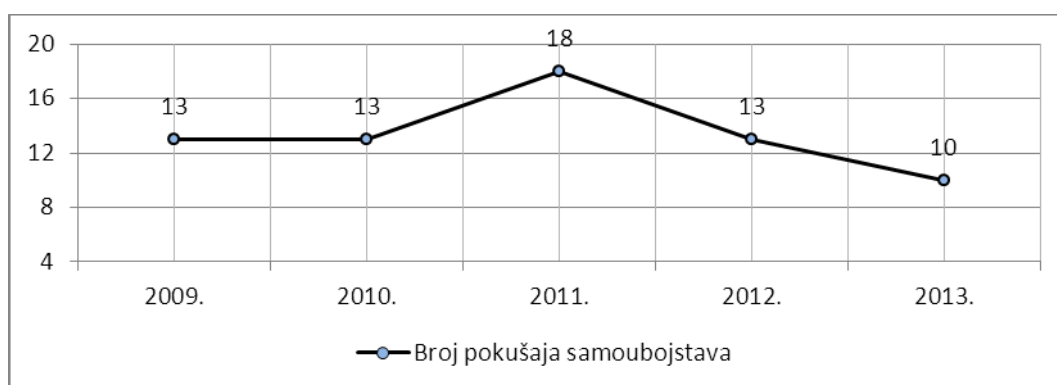
Na sljedećoj slici (slika 37. Ukupan broj testiranih na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu), uspoređujući podatke s 2012. godinom, u 2013. godini izvršeno je manje testiranja za 11,28 %, uz povećanje broja zatvorenika pozitivnih na testiranju za 0,55 %. Kod tih testiranja moramo napomenuti da su u ukupnom broju evidentirana testiranja i pozitivni rezultati zatvorenika na supstance psihofarmaka, a koje isti nisu imali u ordiniranoj terapiji, odnosno koje su nedopušteno konzumirali.

Slika 37. Ukupan broj testiranih zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu

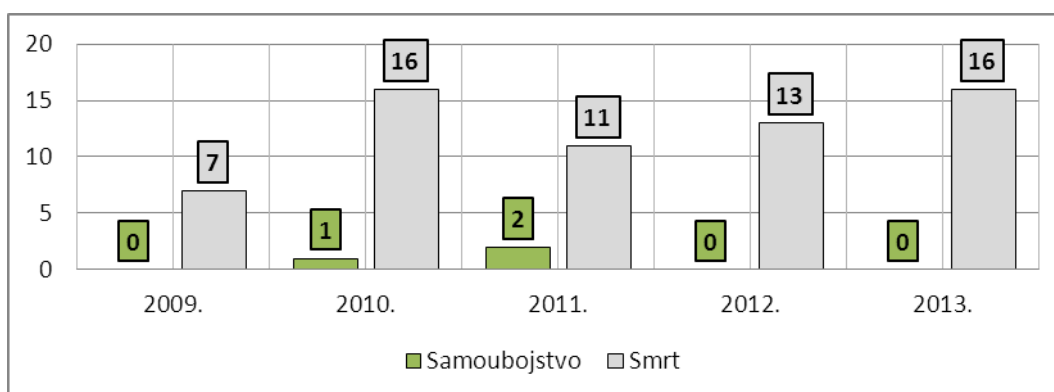
2.5 SAMOUBOJSTVA I SMRT ZATVORENIKA

Slika 38. Broj pokušaja samoubojstava

Smanjen je broj pokušaja samoubojstava za 23,08% u odnosu na 2012. godinu, čime se nastavlja trend pada broja pokušaja samoubojstava zatvorenika započet prethodne godine. Promatrajući duže razdoblje prikazano na slici broj 38., broj pokušaja samoubojstava dosegnuo je najniže vrijednosti. Rezultat je to kontinuiranog provođenja mjera prevencije samoubojstava zatvorenika i studioznog pristupa u tretmanu i manifestnih oblika pokušaja samoubojstava.

Slika 39. Broj samoubojstava i smrti

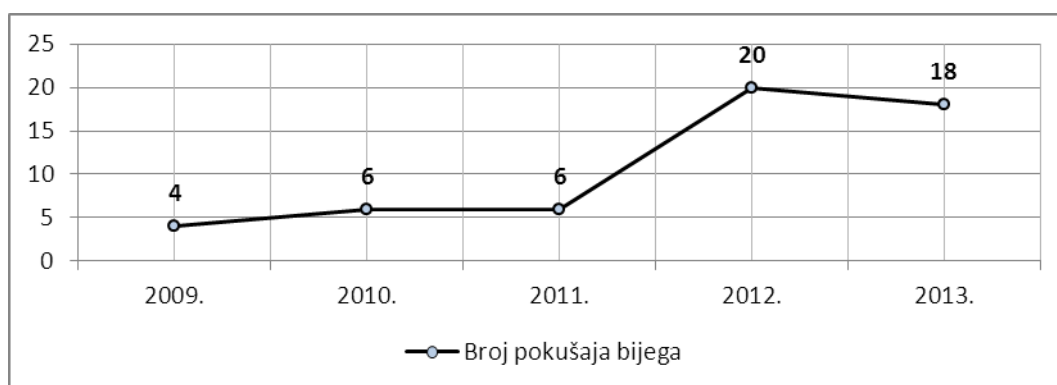
Tijekom 2013. godine nije bilo samoubojstava, a smrti zatvorenika evidentirane su u sljedećim kaznionicama i zatvorima:

- Zatvorska bolnica u Zagrebu – 11,
- Kaznionica u Lepoglavi – 2,
- Zatvor u Osijeku – 1,
- Zatvor u Varaždinu – 1,
- Zatvor u Zagrebu – 1.

Pretpostavljamo da će u narednim razdobljima broj smrtnih slučajeva zatvorenika, s obzirom na mogućnost izricanja dugotrajnijih kazna zatvora i pokazatelje općeg starenje zatvorske populacije, biti u porastu.

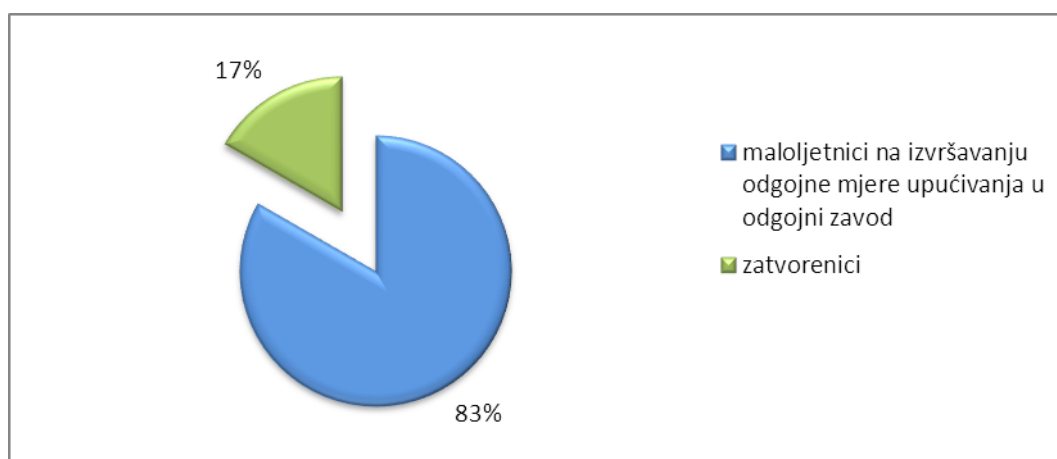
2.6 BIJEG ZATVORENIKA

Slika 40. Broj pokušaja bijega

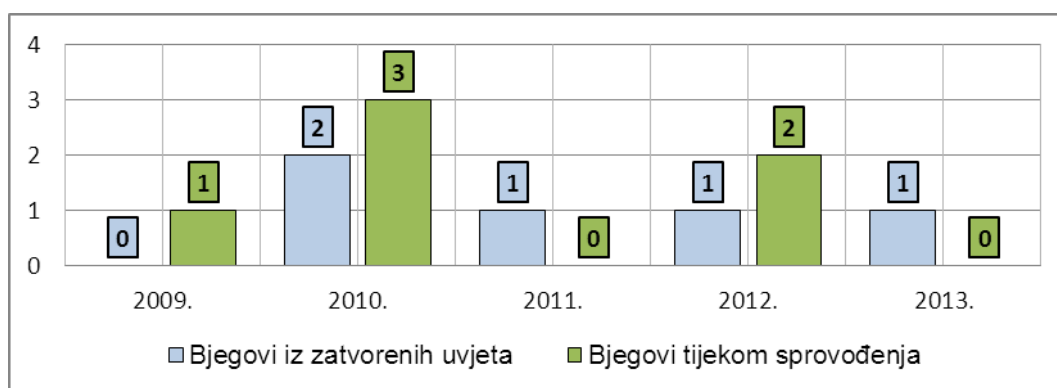
Od ukupno 18 pokušaja bijega u zatvorskom sustavu, 15 pokušaja bijega izvršili su maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, a koji tu mjeru izvršavaju u Odgojnom zavodu u Turopolju. Ostala tri pokušaja bijega zatvorenika evidentirana su u Kaznionici u Lepoglavi (dva pokušaja bijega) i jedan u Zatvoru u Osijeku. Pokušaji bijega nisu vezani za kazneno tijelo u kojem su se zatvorenici nalazili, već su oni povezani s poslovima sprovođenja, odnosno hospitalizacije u vanjskoj bolnici te su u tim slučajevima zatvorenici bili pod nadzorom.

Slika 41. Broj pokušaja bijega, odnos maloljetnici – zatvorenici

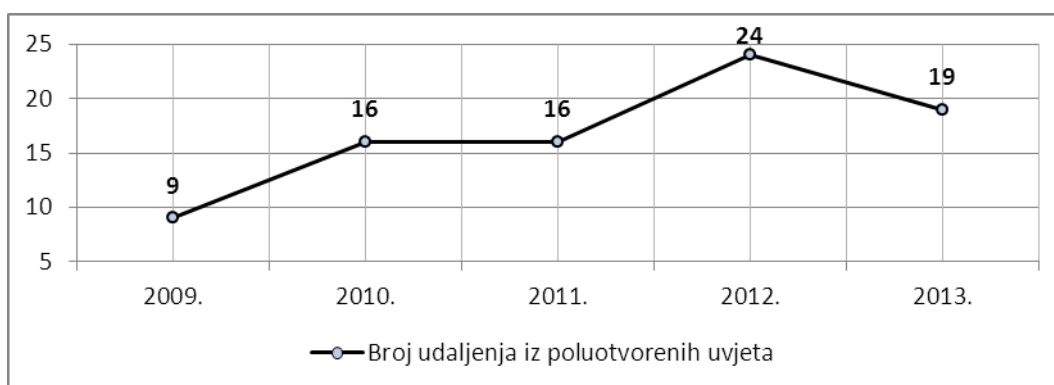
Od ukupnog broja zatvorske populacije, udio maloljetnika na izvršavanju zavodske mjere je u prosjeku manji od 2%. Evidentirani pokušaji bijega od strane maloljetnika na izvršavanju zavodske mjere ukupnim brojem su na razini 2012. godine.

Slika 42. Broj bjegova iz zatvorenih uvjeta i bjegova tijekom sprovođenja

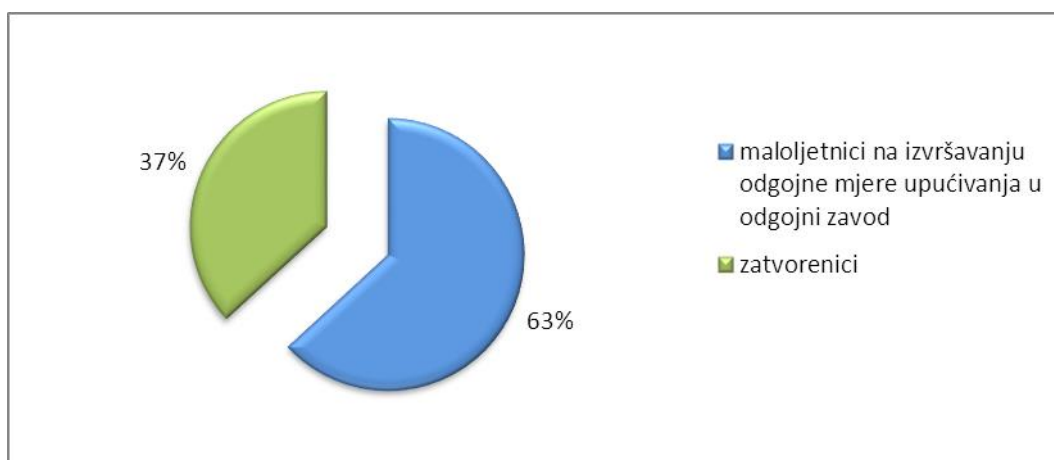
U 2013. godini nije bilo ostvarenih bjegova uz mjere osiguranja tijekom sprovođenja izvan kaznenih tijela, a bijeg zatvorenika iz zatvorenih uvjeta dogodio se u Kaznionici u Lepoglavi. Analizom slučaja utvrđeni su propusti ljudskog faktora i nepoštivanja proceduralnih načela koji su doveli do stvaranja kumulativnih uvjeta za počinjenje bijega zatvorenika preskakanjem vanjskog kružnog zida Kaznionice. Reakcijom službenika Odjela osiguranja, zatvorenik je vraćen u krug Kaznionice. Na temelju tog događaja preispitane su mnoge procedure i aspekti sigurnosti, a mjere i postupci za poboljšanje razine sigurnosti implementirane su u poslovne procese.

Slika 43. Broj udaljenja iz poluotvorenih uvjeta

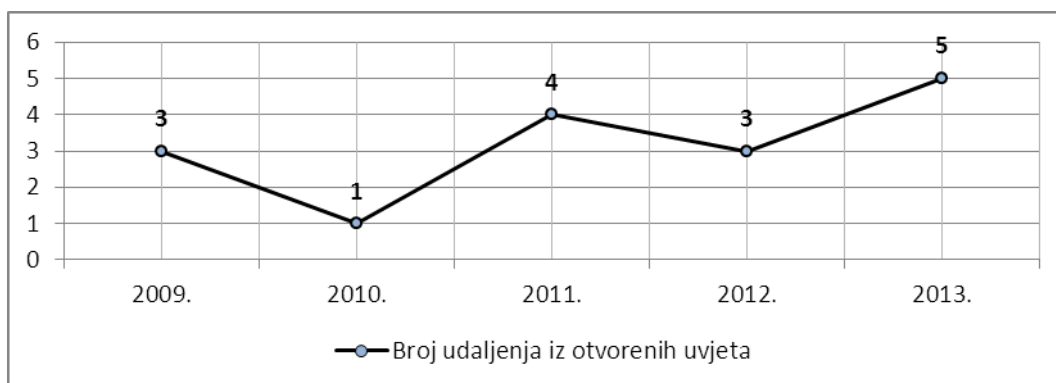
Ukupan broj udaljenja u odnosu na 2012. godinu, u 2013. godini manji je za 20,83%. Najvećim djelom (12 udaljenja) riječ je o udaljenju maloljetnika iz uvjeta u kojima se nalaze na izdržavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, a ostala udaljenja vezana su za poluotvorene uvjete ili uvjete koji odgovaraju poluotvorenim uvjetima u kojima bi se zatvorenici nalazili zbog radnih aktivnosti. Navedeni bjegovi evidentirani su, osim u Odgojnom zavodu u Turopolju (12) i u Kaznionici u Lipovici (1), Kaznionici u Turopolju (2), Zatvoru u Gospiću (2) i Zatvoru u Zagrebu (2). Odnos zatvorenika u kaznenim tijelima i maloljetnika na izvršavanju zavodske mjere koji su izvršili udaljenje iz poluotvorenih uvjeta prikazan je na slici 44.

Slika 44. Broj udaljenja iz poluotvorenih uvjeta, odnos maloljetnici - zatvorenici

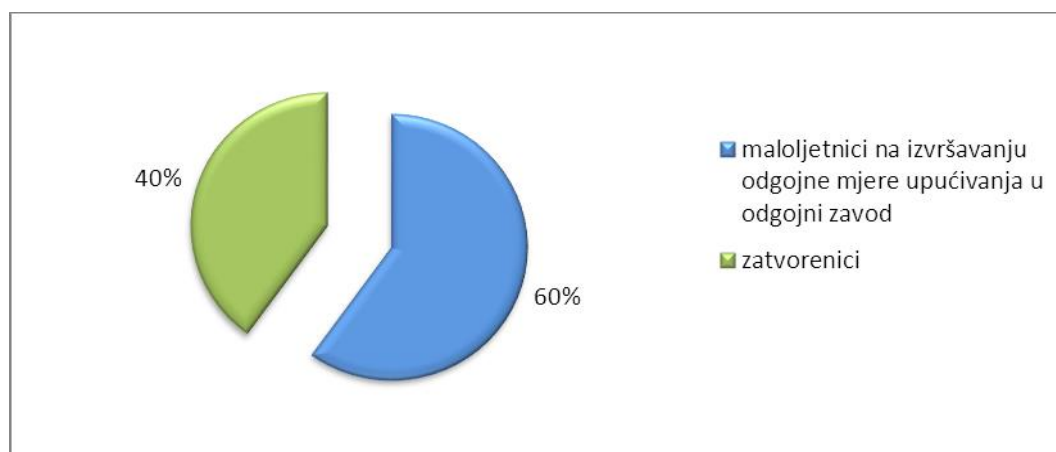
Uspoređujući podatke s 2012. godinom, kada su maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere iz uvjeta koji odgovaraju poluotvorenim uvjetima izvršili 17 bjegova, u 2013. godini broj bjegova iz tih uvjeta je smanjen za 5, odnosno za 29,41%. Međutim, broj bjegova je i dalje iznimno velik te ukazuje na prostorne, organizacijske ali i formalno pravne pretpostavke, koje se u provođenju zavodske mjere pokazuju kao ograničavajuće i nedovoljno uređene.

Slika 45. Broj udaljenja iz otvorenih uvjeta

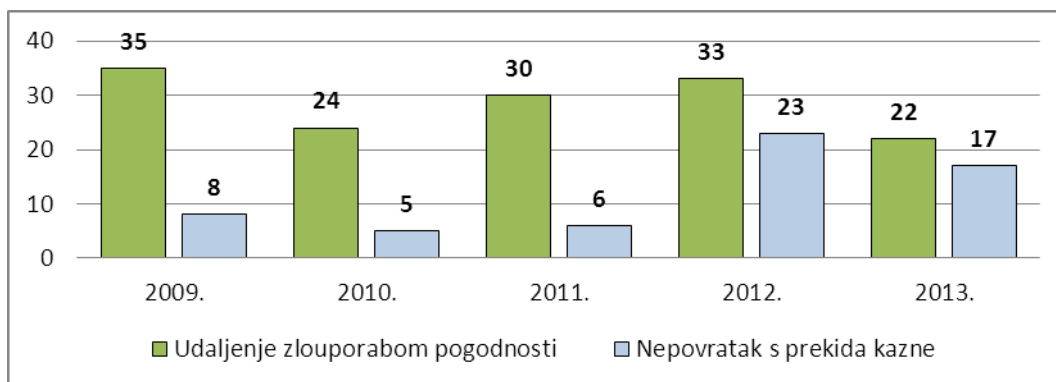
Broj udaljenja iz otvorenih uvjeta u 2013. godini povećan je za 66,67% u odnosu na 2012. godinu. Izvršeni bjegovi iz otvorenih uvjeta ili uvjeta koji odgovaraju otvorenim uvjetima dogodili su se u Odgojnom zavodu u Tropolju (3), Zatvoru u Bjelovaru (1) i Zatvoru u Puli (1). Kako se i u ovoj praćenju kategoriji bjegova veći dio odnosi na bjegove maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, na sljedećoj slici (broj 46.) prikazan je taj omjer u odnosu na zatvorenike u ostalim kaznenim tijelima.

Slika 46. Broj udaljenja iz otvorenih uvjeta, odnos maloljetnici – zatvorenici

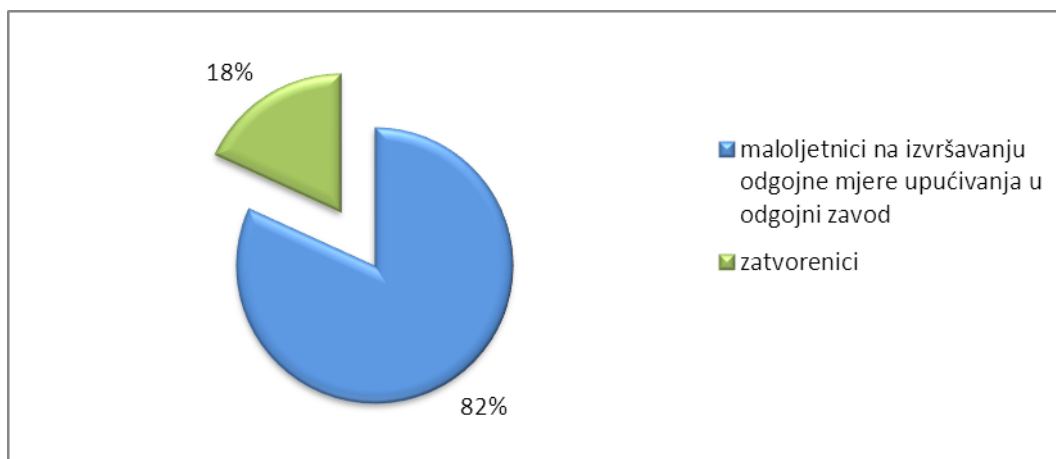
Podatak za 2013. godinu, u kojoj su maloljetnici izvršili 3 bijega iz otvorenih uvjeta, identičan je izvršenom broju bjegova iz tih uvjeta u 2012. godini.

Slika 47. Broj udaljenja nepovratkom s pogodnosti izlaza i nepovratkom s prekida kazne

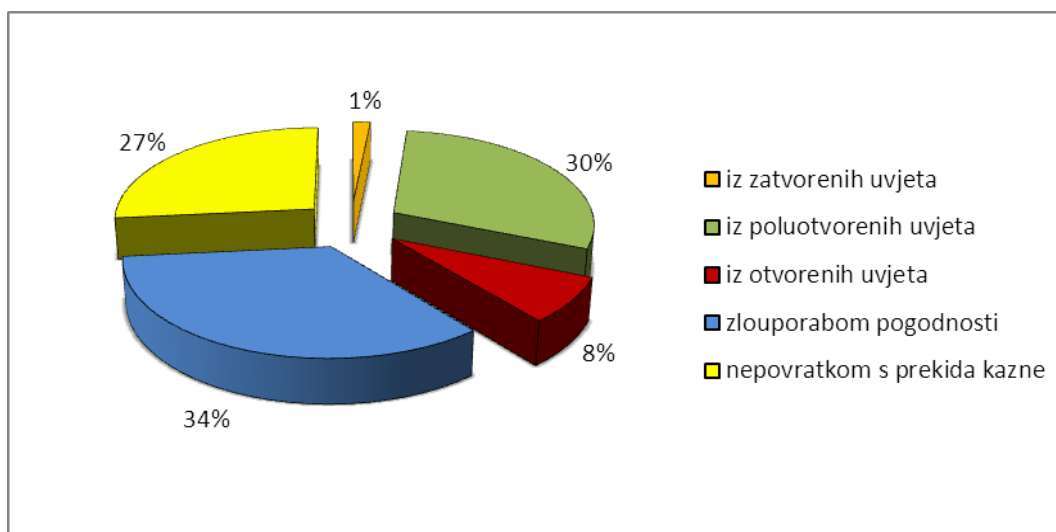
Uspoređujući podatke iz 2013. godine s podacima iz 2012. godine, smanjen je broj udaljenja nepovratkom s pogodnosti izlaza za 36,36%, a isto tako smanjen je i broj nepovratka s prekida kazne za 26,09%. Gledajući duže razdoblje, prikazano na slici broj 47., broj nepovratka s prekida kazne je iznad prosjeka (prosječan broj za razdoblje 2009 – 2012. je 10,5), dok je broj udaljenja nepovratkom s pogodnosti izlaza ispod prosječnih vrijednosti koje proizlazi iz njene pojavnosti za razdoblje od 2009. do 2012. godine (prosječan broj za navedeno razdoblje – 30,5). Zaustavljen je trend rasta za obje kategorije koji je evidentiran u 2012. godini.

Slika 48. Broj udaljenja nepovratkom s pogodnosti izlaza, odnos maloljetnici – zatvorenici

Od ukupno 21 evidentiranog slučaja nepovratka s pogodnosti izlaza, 17 nepovratka s pogodnosti izlaza evidentirano je u Odgojnom zavodu Turopolje, a jedan u Odgojnom zavodu u Požegi. Ostala 3 nepovratka s pogodnosti izlaza evidentirana su u Kaznionici u Glini (2) i Zatvoru u Splitu (1). Uspoređujući podatke s 2012. godini, broj bjegova nepovratkom s pogodnosti izlaza u padu je za 26,09%, odnosno u 2013. godini izvršeno ih je 5 manje u Odgojnom zavodu u Turopolju, dok je broj od jednog nepovratka s pogodnosti izlaska u Odgojnom zavodu u Požegi identičan kao i 2012. godine. Iako je prisutna tendencija smanjenja, što može biti uvjetovano drugačijim pristupom u radu i primjenom novih oblika programa postupanja, broj i omjer bjegova maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod nepovratkom s pogodnosti izlaza i dalje je iznimno velik.

Slika 49. Struktura bjegova s obzirom na uvjete iz kojih su izvršeni

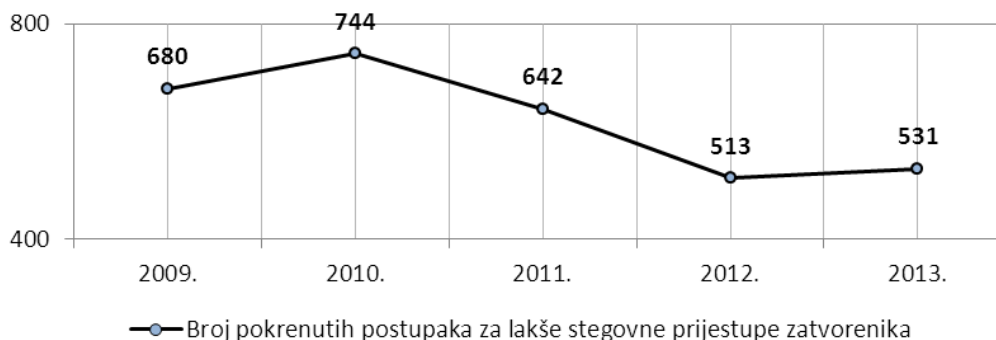
Analizirajući strukturu bjegova s obzirom na uvjete iz kojih su izvršeni, 60% svih bjegova odnosi se na nepovratak s pogodnosti izlaza i nepovratak s prekida kazne gdje nema neposrednog nadzora nad zatvorenima (maloljetnicima). Ukupno gledajući, od 63 bijega, 32 su izvršili maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, a što predstavlja 50,79%. U daljnjem sagledavanju, ako izuzmemo nepovratak s prekida kazne, kojih je bilo 17, postotak udjela maloljetnika u izvršenim bjegovima raste na 69,57%.

Promatrajući u cjelini broj pokušaja bjegova i bjegove prema tipovima uvjeta iz kojih su izvršeni, a što smo segmentirano prikazivali u praćenju odnosa maloljetnika koji su na izvršavanju odgojne mjere i zatvorenika u kaznenim tijelima, ta relacija ukazuje na potrebu preispitivanja zakonskih i podzakonskih propisa te sveukupnih mjera koje se odnose na sankcije izrečene maloljetnicima koji se nalaze na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod s obzirom na ukupni udio koji oni ostvaruju u ovim praćenim kategorijama. U tom smislu smatramo da su to prije svega, pitanje razvrstavanja maloljetnika tijekom izvršavanja odgojne mjere radi smanjenja međusobnog negativnog utjecaja, uvjeti i kriteriji određivanja zavodske odgojne mjere, odnosno maloljetničkog zatvora, te provedba onih oblika programa postupanja i okupacijskih aktivnosti kojima se ostvaruje svrha odgojne mjere i pozitivno utječe na razvoj maloljetnika. Pokazuje se da usprkos uložnim dodatnim naporima u ostvarenju pretpostavki za humanije izvršavanje odgojne mjere izostaju pomaci u smanjivanju rizičnih oblika ponašanja maloljetnika, odnosno oni su mali. U tom kontekstu, objektivni problemi proizlaze iz prostornih i arhitektonskih rješenja odgojnog zavoda, ali i nedostatka stručnog osoblja za provedbu specifičnih i specijaliziranih oblika tretmana.

2.7 STEGOVNI PRIJESTUPI

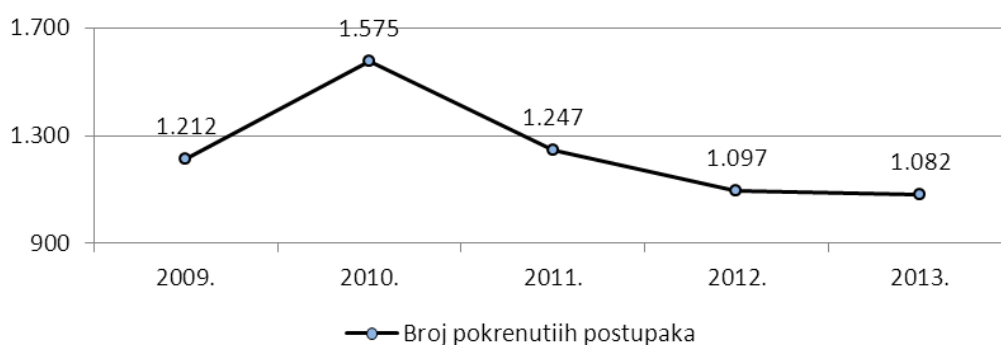
2.7.1 Zatvorenici

Slika 50. Broj pokrenutih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika

Broj pokrenutih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika u blagom je porastu u odnosu na 2012. godinu za 3,51%. U posljednje dvije godine, broj pokrenutih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika, značajno je ispod prosjeka u odnosu na duže razdoblje (odnosi se na sliku broj 50.; prosječna vrijednost za razdoblje od 2009. do 2012. godine je 644,75 pokrenutih postupaka) koji je svoj vrijednosni ekstrem imao u 2010. godini.

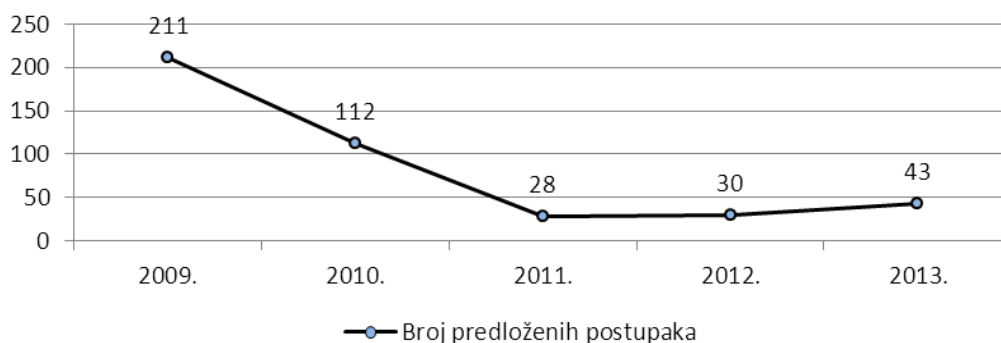
Slika 51. Broj pokrenutih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika

Broj pokrenutih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika u blagom je padu u odnosu na 2012. godinu za 1,37 %. Slično kao i za lakše stegovne prijestupe, uz značajno veći broj pokrenutih postupaka u odnosu na prethodne, najviše pokrenutih postupaka za teže prijestupe zatvorenika evidentirano je 2010. godine, a u usporedbi s dužim razdobljem, osim što je na razini prethodne godine, ispod je prosječnih vrijednosti (prosječna vrijednost za razdoblje od 2009. do 2012. godine je 1282,75 pokrenutih postupaka).

2.7.2 Zatvorenici u istražnom zatvoru

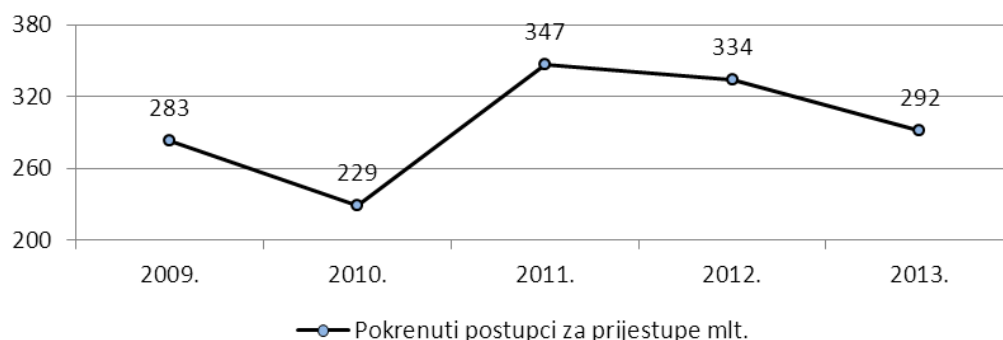
Slika 52. Ukupno predloženih stegovnih postupaka za prijestupe zatvorenika u istražnom zatvoru

Broj predloženih stegovnih postupaka za prijestupe zatvorenika u istražnom zatvoru u odnosu na 2012. godinu pokazuje trend rasta za 43,33%. Usporedimo li podatak iz 2013. godine s 2011. godinom, broj predloženih stegovnih postupaka za prijestupe zatvorenika u istražnom zatvoru veći je za 53,57%.

2.7.3 Maloljetnici

Slika 53. Ukupno pokrenutih postupaka za prijestupe maloljetnika

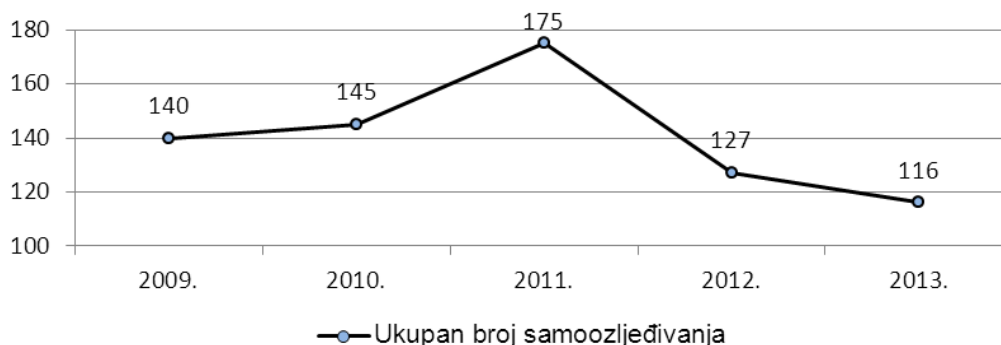

Broj ukupno pokrenutih postupaka za prijestupe maloljetnika u odnosu na 2012. godinu, nastavlja započeti trend pada za 12,57%. Broj ukupno pokrenutih postupaka za prijestupe maloljetnika, promatrajući duže razdoblje (odnosi se na sliku broj 53.), pokazuje vrijednosne oscilacije. Maksimalnu vrijednost doseže 2011. godine te se taj broj postupno smanjuje u 2012. i 2013. godini.

2.8 OSTALI ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA

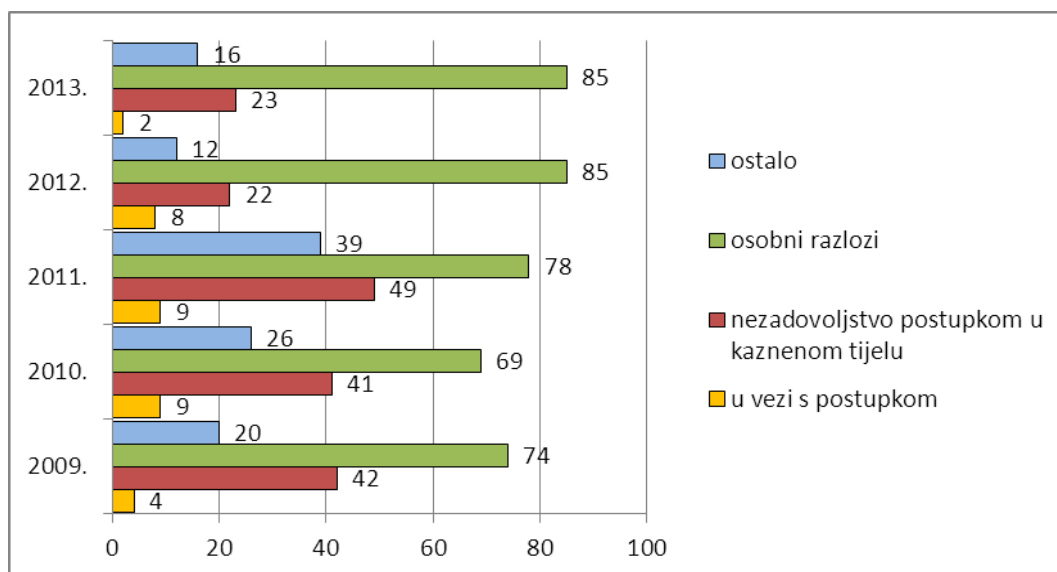
2.8.1 Samoozljeđivanje zatvorenika

Slika 54. Ukupni broj samoozljeđivanja zatvorenika

U 2013. godini nastavlja se smanjenje broja samoozljeđivanja, u odnosu na 2012. godinu to smanjenje iznosi 8,66%. Najveći broj samoozljeđivanja, u promatranom razdoblju prikazanom na slici 54. evidentiran je 2011. godine. U 2012. godini dolazi do značajnog smanjenja samoozljeđivanja zatvorenika, a isti tren se nastavlja i u 2013. godini. Uspoređujući duže razdoblje (od 2009. do 2012. godine, prosječan broj samoozljeđivanja zatvorenika je 146,75) broj samoozljeđivanja zatvorenika u 2013. godini značajno je ispod prosjeka. Kriterij za određivanje broja samoozljeđivanja nije broj zatvorenika koji su se samoozlijedili, već ukupan broj izvršenih samoozljeđivanja.

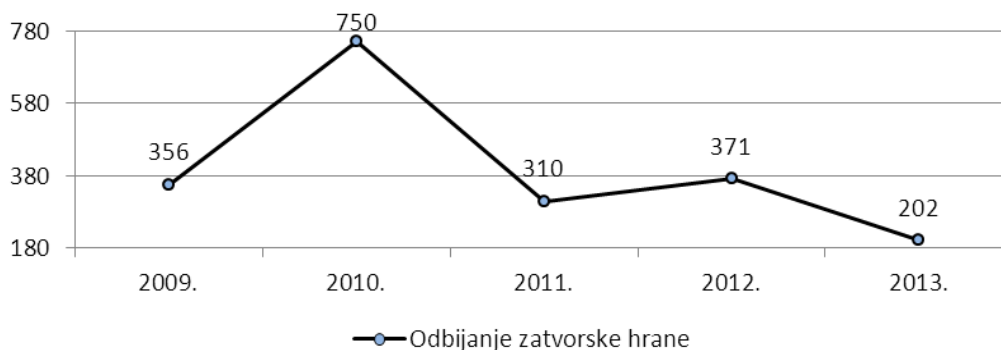
Slika 55. Razlozi samoozljeđivanja

Kod samoozljeđivanja zatvorenika kao razlozi za njegovo počinjenje prevladavaju razlozi osobne prirode (67,46 %), dok je u puno manjem opsegu to nezadovoljstvo postupkom u kaznenom tijelu (18,25 %), a razlog – nezadovoljstvo u vezi sa sudskim postupkom, izražen postotkom, iznosi 1,59 %.

2.8.2 Odbijanje hrane

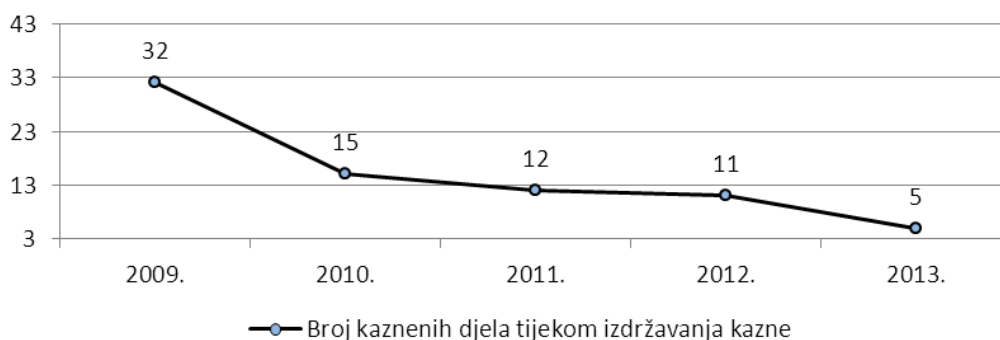
Slika 56. Odbijanje zatvorske hrane

Broj zatvorenika koji su odbijali zatvorsku hranu u 2013. godini manji je za 45,55 % u odnosu na 2012. godinu. U razdoblju prikazanom na slici broj 56., riječ je o osjetno manjem broju zatvorenika koji su odbijali zatvorsku hranu.

2.8.3 Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne

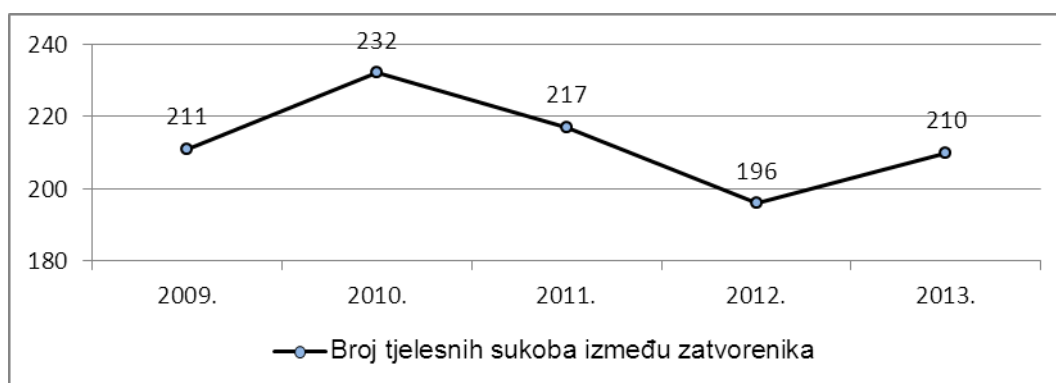
Slika 57. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne

Broj kaznenih djela tijekom izdržavanja kazne u kontinuiranom je opadanju, tako da je u 2013. dosegao najnižu vrijednost (5). U odnosu na 2012. godinu manji je za 54,54 %, a usporedimo li broj kaznenih djela tijekom izdržavanja kazne s 2009. godinom, manji je za čak 84,38 %.

2.8.4 Tjelesni sukobi

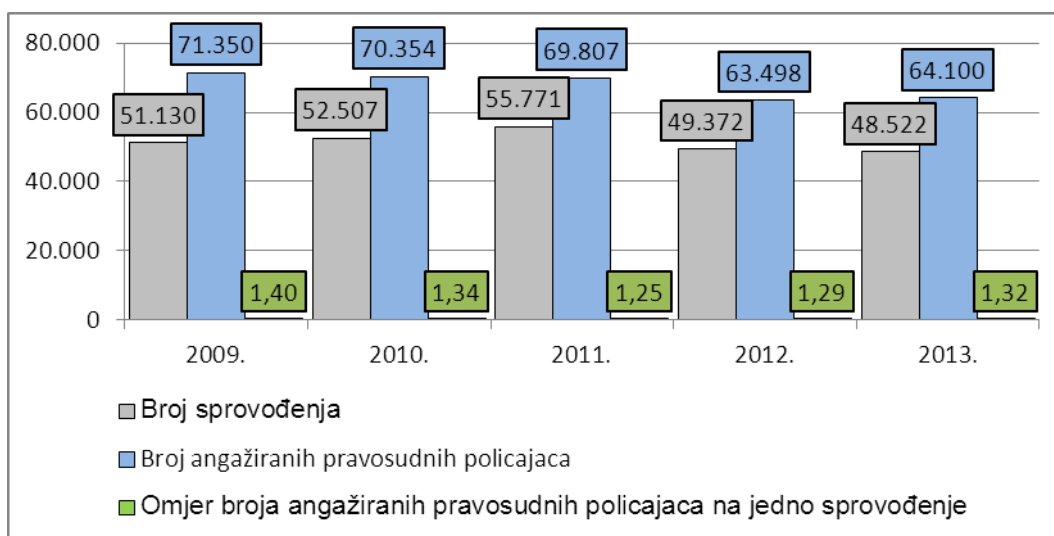
Slika 58. Tjelesni sukobi između zatvorenika

Kretanje broja tjelesnih sukoba zatvorenika pokazuje, nakon dvije uzastopne godine koje obilježava smanjenje broja tjelesnih sukoba, uzlazni trend, odnosno u odnosu na 2012. godinu povećanje broja za 7,14 %.

2.8.5 Sprovedenja

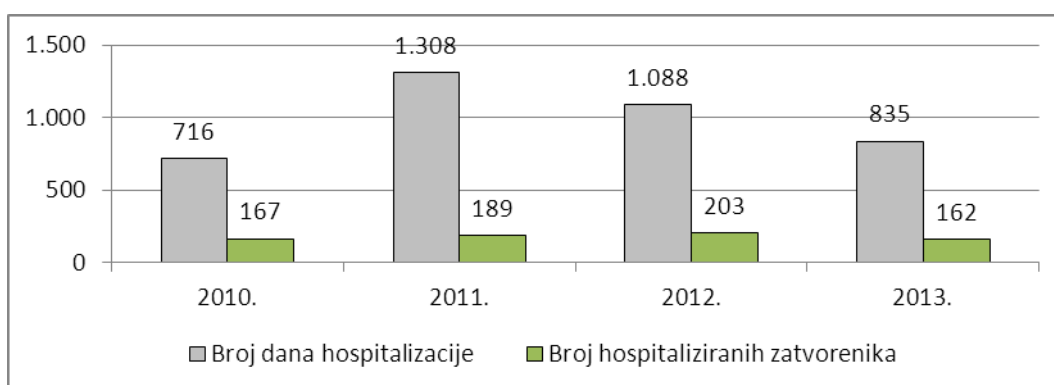
Slika 59. Broj sprovedenja i broj angažiranih pravosudnih policajaca

Broj sprovedenja zatvorenika izvan kaznenih tijela smanjen je u odnosu na prethodne godine te je zabilježen porast broja službenika koji su angažirani za obavljanje ovog sigurnosno vrlo zahtjevnog dijela poslova službenika osiguranja. Prosječan broj angažiranih pravosudnih policajaca po sprovedenom zatvoreniku (1,32), iako povećan u odnosu na prethodne tri godine, još uvijek je relativno malen radi ograničavajućeg broja službenika, dok su stvarne potrebe u bitnom drukčije. Složenost poslova sprovedenja proizlazi iz činjenice da se brojčano unaprijed ne mogu preciznije planirati, da uključuju niz sigurnosnih rizika, a koji su posebno izraženi kod sprovedenja sigurnosno rizičnih zatvorenika. U tom smislu, poduzimaju se odgovarajuće mjere i postupci radi održanja koncepcije sigurnosti tijekom sprovedenja, što u pojedinim slučajevima može uključivati i suradnju u realizaciji samog sprovedenja sa službenicima Ministarstva unutarnjih poslova.

2.8.6 Liječenje u vanjskim bolnicama

Slika 60. Ukupni broj hospitaliziranih zatvorenika i ukupni broj dana hospitalizacije u vanjskim bolnicama

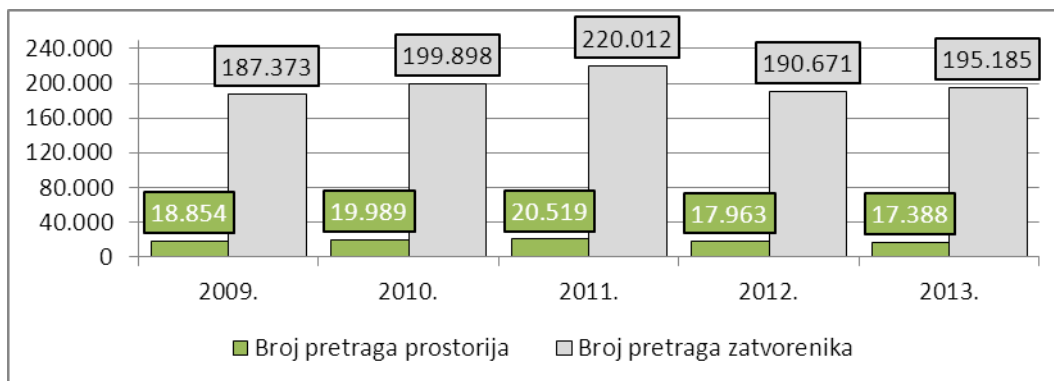

Ukupan broj dana koliko su zatvorenici boravili na liječenju u vanjskim bolnicama, kao i sam broj zatvorenika, smanjen je u odnosu na 2012. godinu za 23,23 %, odnosno broj zatvorenika manji je za 20,20 %. Riječ je o vrlo zahtjevnom poslu osiguranja zbog potrebe osiguravanja zatvorenika na liječenju i postizanja onog stupnja sigurnosti koji odgovara zatvorenim

uvjetima. Primjerice, tijekom boravka na liječenju u vanjskoj bolnici u 2013. godini izvršen je i pokušaj bijega zatvorenika za kojeg se smatralo, temeljem zdravstvenih pokazatelja, da to nije u stanju počinuti.

2.8.7 Pretrage

Slika 61. Broj temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika

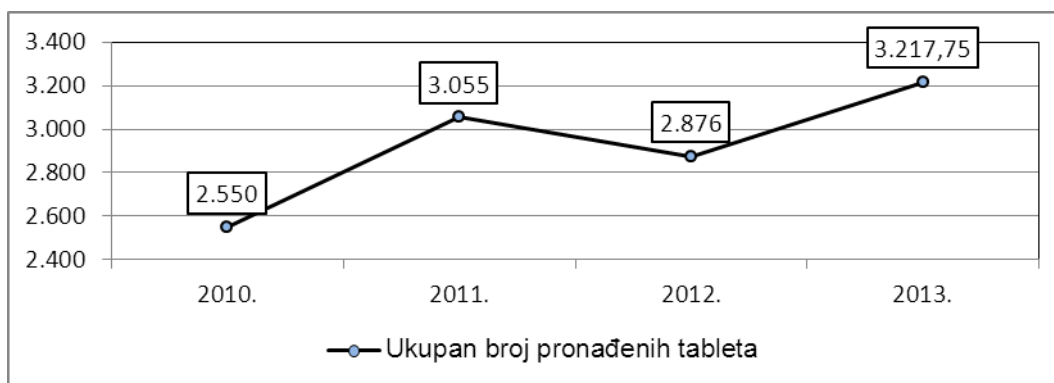
Pretrage zatvorenika i prostorija važan su dio poslova osiguranja u pogledu preventivne aktivnosti usmjerene na sprječavanje unosa i posjedovanja nedozvoljenih stvari i tvari koje mogu poslužiti i dovesti do ugrožavanja reda i sigurnosti kaznenog tijela. Osim temeljitih pretraga svakodnevno se obavljaju i djelomične pretrage zatvorenika koje dodatno utječu na smanjenje rizika da zatvorenici posjeduju nedopuštene stvari i tvari. U 2013. godini, iako se smanjio prosječan broj zatvorenika, povećana aktivnost u obavljanju poslova temeljitih pretraga zatvorenika rezultirala je povećanjem broja izvršenih pretraga za 2,37 %. Broj temeljitih pretraga prostorija, uspoređujući ga s 2012. godinom, manji je za 3,20 %.

Tabela 44. Pronađene nedopuštene stvari i tvari

VRSTA STVARI I TVARI		GODINA				
		2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
mobitel		96	38	30	48	46
pila		1	2	3	4	3
nož i sl.		87	14	37	17	22
vrsta i količina droge u gramima	heroin	3,50	150,30	0,22	0,00	0,00
	kokain	1,50	0,00	0,00	0,00	16,10
	kanabis	18,60	3,20	2,80	23,60	39,45
	ecstasy (kom.)	93	0	0	0	4
	ostalo	42,75	3,60	13,29	1,00	70,11

U odnosu na 2012. godinu povećan je pronalazak svih droga, osim heroina, čiji pronalazak nije zabilježen ni 2012. godine. Veći dio ukupne količine pronađenih droga, pronađen je i oduzet kod pokušaja unosa u kazneno tijelo. Pronađene stvari na razini su evidentiranih pronalazaka u 2012. godini.

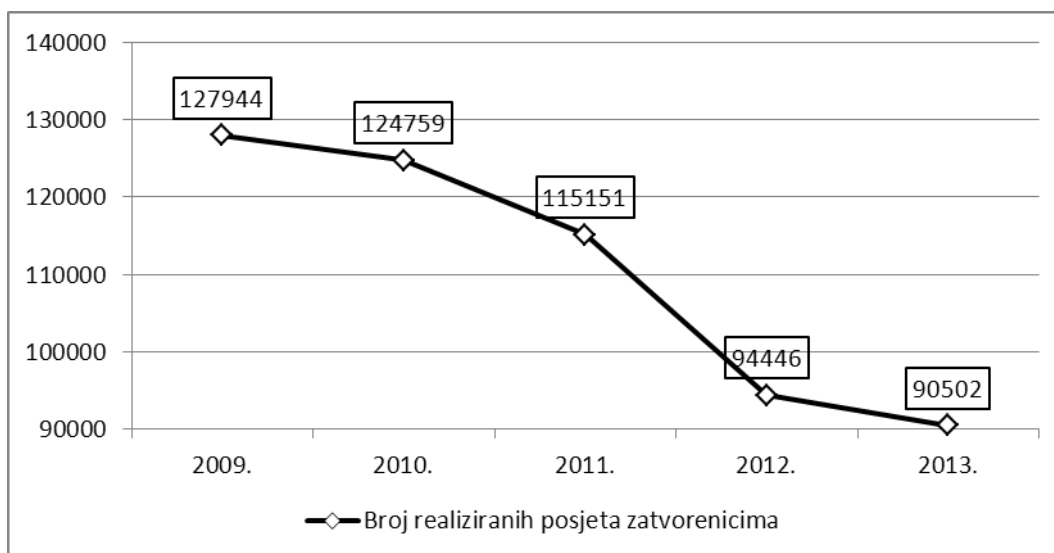
Slika 62. Ukupni broj pronađenih tableta

Broj pronađenih tableta je za 11,88 % veći u odnosu na prethodnu godinu.

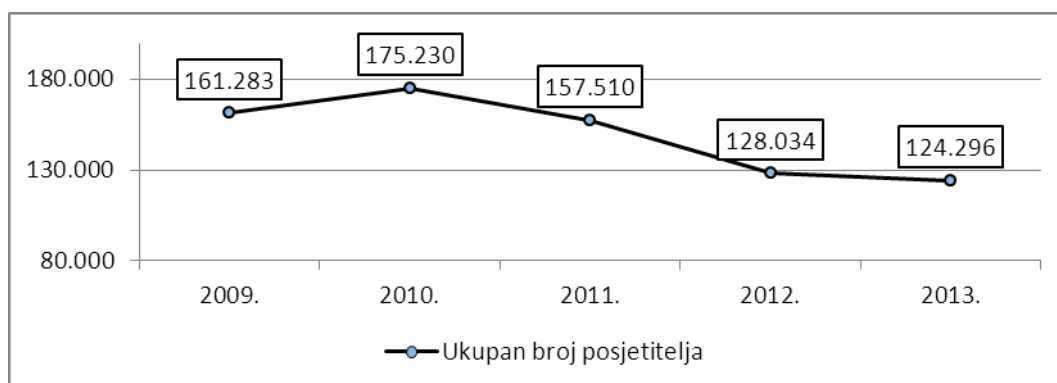
2.8.8 Posjete zatvorenicima

Slika 63. Broj realiziranih posjeta zatvorenicima

Nastavlja se trend pada ukupnog broja zatvorenika koji su imali posjete, tako da je on u odnosu na 2012. godinu manji za 4,18 %, dodirujući najniže vrijednosti zabilježene u proteklih pet godina.

Slika 64. Ukupni broj posjetitelja

Ukupan broj posjetitelja manji je za 2,92 % u odnosu na prethodnu godinu, što predstavlja nastavak tog trenda koji je zabilježen u 2011. godini.

2.8.8.1 *Zatvorenici roditelji maloljetne djece i posjete maloljetne djece roditeljima*

Pravo na kontakte s obitelji tijekom izdržavanja kazne zatvora jednako je pravo zatvorenika kao što je to pravo članova obitelji koji se nalaze na slobodi. Zbog toga se u zatvorskom sustavu posebna važnost pridaje obiteljskim kontaktima i odnosima, pomaže se njihovoj uspostavi ako su narušeni, a zatvoreniku se omogućuje sudjelovanje u odgoju djece kroz ostvarivanje zakonom propisanog prava na posjete članova obitelji, a posebno djece sukladno Konvenciji o pravima djeteta. Maloljetna djeca mogu posjećivati roditelje koji izvršavaju kaznu svaki tjedan i blagdanom kako bi se što manje osjetile posljedice izbjivanja roditelja iz obitelji te kako bi se obitelj sačuvala do zatvorenikova izlaska na slobodu.

Na dan 31. prosinca 2013. godine na izvršavanju kazne zatvora nalazilo se 1108 zatvorenika očeva s ukupno 1985 maloljetne djece i 39 zatvorenica majki s ukupno 134 maloljetna djeteta.

Na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora 31. prosinca 2013. godine nalazio se jedan maloljetni zatvorenik, a na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod četiri maloljetnika i jedna maloljetnica koji su roditelji ukupno 8 maloljetne djece.

Tabela 45. Zatvorenici, maloljetnici, odgajani* roditelji maloljetne djece i maloljetna djeca na dan 31. 12. 2013.

ZATVORENICI, MALOLJETNICI, odgajani* RODITELJI MALOLJETNE DJECE I MALOLJETNA DJECA* NA DAN 31. prosinca 2013. godine	zatvorenici		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
broj zatvorenika, maloljetnika roditelja maloljetne djece	1108	39	1	0	4	1	1113	40
broj maloljetne djece čiji je roditelj na izdržavanju kazne	1985	134	1	0	6	1	1992	135

Tijekom 2013. godine u zatvorskom sustavu bilo je ukupno 3039 zatvorenika, zatvorenica i maloljetnika roditelja koji su tijekom godine primili 7384 posjeta svoje maloljetne djece.

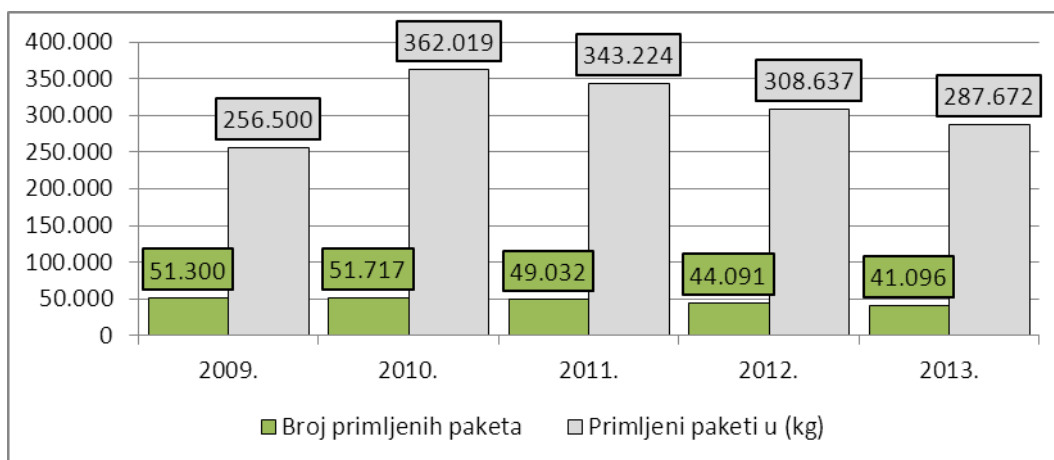
Tabela 46. Posjete maloljetne djece tijekom 2013. godine

POSJETE MALOLJETNE DJECE* TIJEKOM 2013. GODINE	zatvorenici		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
broj zatvorenika, maloljetnika koji su imali posjetu maloljetne djece	2863	162	3	0	11	0	2877	162
broj posjeta maloljetna djece	6756	589	16	0	33	0	6795	589

U svim zatvorima i kaznionicama poduzima se sve kako bi se zaštitila prava i interesi djece osoba lišenih slobode. U okviru raspoloživih materijalnih sredstava i mogućnosti kaznionica i zatvora kontinuirano se radi na obogaćivanju prostora prilagođenih za posjete djece kroz nabavku igraćaka i didaktičkih materijala, osvježavanje prostora bojama i crtežima po zidovima i sl. Nadalje, roditelji s maloljetnom djecom uvijek se, kada je to moguće obzirom na broj posjetitelja, uvode preko reda u odnosu na druge posjetitelje. U nekim zatvorima su zbog velikog broja posjetitelja, posjete djece organizirane u za to određene dane, sve kako bi se izbjegla dugotrajna čekanja. U pojedinim kaznenim tijelima u skladu s mogućnostima osmišljen je i vanjski prostor za djecu.

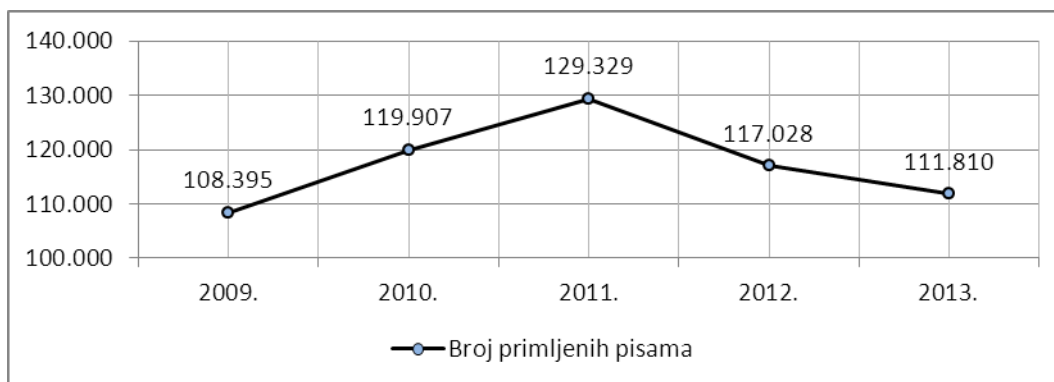
2.8.9 Paketi, pisma

Slika 65. Broj primljenih paketa

Silazni trend slijedi i broj primljenih paketa koji je u odnosu na 2012. godinu, manji za 6,79%.

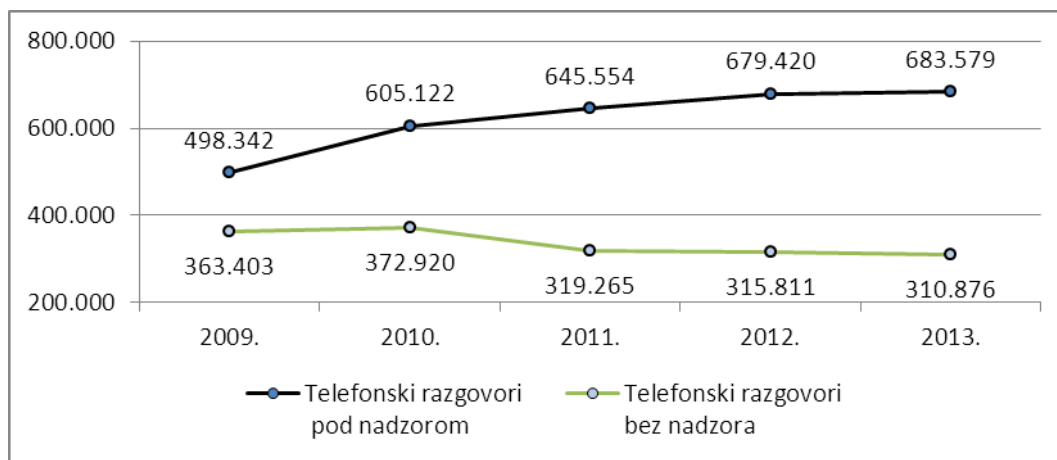
Slika 66. Broj primljenih pisama

Broj primljenih pisama, nakon uzlaznih vrijednosti do 2011. godine, nastavlja slijediti trend pada iz 2012. godine te je u odnosu na prethodnu godinu manji za 4,46 %.

2.8.10 Telefonski razgovori

Slika 67. Broj telefonskih razgovora zatvorenika

Broj ostvarenih telefonskih kontakata zatvorenika pod nadzorom povećan je u odnosu na proteklu godinu čime se u tom dijelu povećao i opseg poslova službenika Odjela osiguranja vezan za izvođenja i nadzor u kaznenom tijelu. Međutim, osim manjeg sigurnosnog rizika, ostvareni telefonski razgovori zatvorenika s osobama s kojima im je odobren telefonski kontakt pozitivno utječu na njih u psihičkom, ali i emotivnom smislu te dovode do stvaranja konstruktivnije klime za provođenje pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora ali i podizanja razine međuljudskih odnosa i tolerancije među samim zatvorenicima u cjelini.

2.9 ZAKLJUČAK - OCJENA STANJA SIGURNOSTI

Uzimajući u obzir podatke prikupljene praćenjem stanja i rada u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima te njihovom usporedbom s proteklim razdobljima, stanje sigurnosti za 2013. godinu možemo ocijeniti dobrim. Kontinuiranim radom na praćenju i implementiranju suvremenih načela i koncepata sigurnosti, pa zatim i iz njih proizašlih sigurnosnih procedura te njihovom nadogradnjom i sustavnom evaluacijom postignutih učinaka, prema principima dinamičke sigurnosti, osigurava se održivost i konzistentnost sustava sigurnosti i bolje upravljanje sigurnosnim rizicima. Navedeno ide u smjeru amortiziranja negativnih efekata, objektivno prisutnih, u vidu nedostataka vezanih uz prostor, smještaj, arhitektonska rješenja kaznenih tijela i nedostatak stručnog osoblja te posebno zbog tih ograničenja, nedostatka strukturiranih okupacijskih aktivnosti koji su usmjerene na umanjivanje deprivacija zatvorenika (maloljetnika), a čime se bitno utječe na smanjenje pojavnosti rizičnih oblika ponašanja zatvorenika (maloljetnika).

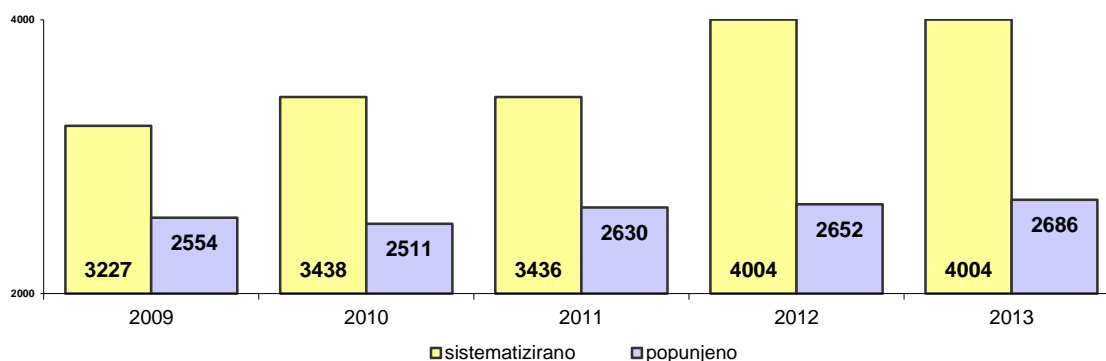
Nadalje, osim u smislu razvoja i upravljanja ljudskim resursima, potrebna su dodatna i kontinuirana ulaganja u vidu podizanja materijalno – tehničke razine i opremljenosti kaznenih tijela, a što u konačnici dovodi do boljih rješenja u smislu otklanjanja uočenih inkohherentnih elemenata u sustavu osiguranja, odnosno dovodi do više razine sigurnosti. Sastavni dio razmatranja koncepta sigurnosti jest i analiziranje pojavnosti događaja koji u bitnom utječu na sigurnost kaznenih tijela, s izvorištem u praksi, a koje kao takve dovode do potrebe preispitivanja pojedinih dijelova formalno - pravnih odrednica na multidisciplinarnoj razini.

3 ZAPOSLENICI USTROJSTVENIH JEDINICA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV

3.1. POPUNJENOST SISTEMATIZIRANIH RADNIH MJESTA

Prilogom II. Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa sistematizirano je 1 207 radnih mjesta sa 4 004 izvršitelja u ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav (osam kaznionica, trinaest zatvora, dva odgojna zavoda te dva centra), koja se popunjavaju državnim službenicima i namještenicima (dalje: zaposlenici).

Slika 68. Ukupan broj izvršitelja sistematiziranih radnih mjesta

Na dan 31. prosinca 2013. godine bilo je zaposleno 2 686 službenika/namještenika što je 67,1% ili 1 318 manje izvršitelja od sistematiziranog broja, odnosno zaposleno je 34 službenika/namještenika više nego u 2012. godini.

Tabela 47 Zaposlenici prema ustrojstvenim jedinicama na dan 31.12.2013.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	sistematizirano	popunjeno		UKUPNO
		M	Ž	
izvan ustrojstvene jedinice	84	28	29	57
odjel upravnih poslova	319	78	131	209
odjel osiguranja	2279	1499	151	1650
odjel tretmana	384	60	148	208
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika (maloljetnika - Odgojni zavod u Turopolju)	429	198	52	250
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	291	49	126	175
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	200	35	86	121
odjel dežurstva	18	16	0	16
UKUPNO	4004	1963	723	2686

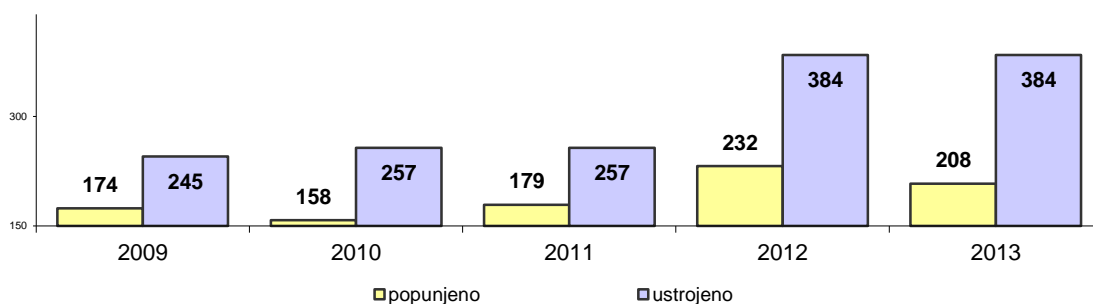
U svim odjelima postoje nepopunjena radna mjesta zbog čega se poslovi izvršavanja kazne zatvora tijekom cijelog promatranog razdoblja obavljaju u izrazito otežanim uvjetima čemu dodatno pridonosi prekapacitiranost kaznenih tijela i financijsko ograničenje državnog proračuna.

Tabela 48 Zaposlenici prema dobi, spolu i radnom stažu na dan 31.12.2013.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	prosjeck starosne dobi			prosjeck efekt. radnog staža u sustavu		
	M	Ž	M+Ž	M	Ž	M+Ž
izvan ustrojstvene jedinice	48,7	47,3	47,1	17,2	17,5	17,4
odjel upravnih poslova	47,8	45,3	46,5	16,3	13,6	14,6
odjel osiguranja	41,1	40,3	40,9	15,6	14,9	15,5
odjel tretmana	47,6	43,3	44,3	15,3	12,1	12,7
odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	49,4	47,4	48,8	16,9	16,1	16,7
odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	44,5	47,2	46,4	11,9	15,7	14,4
odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	42,3	44,9	42,7	13,3	13,5	12,8
odjel dežurstva	49,0	0	49,0	16,0	0	16,0
UKUPNO	46,3	45,1	45,7	15,3	14,8	15,0

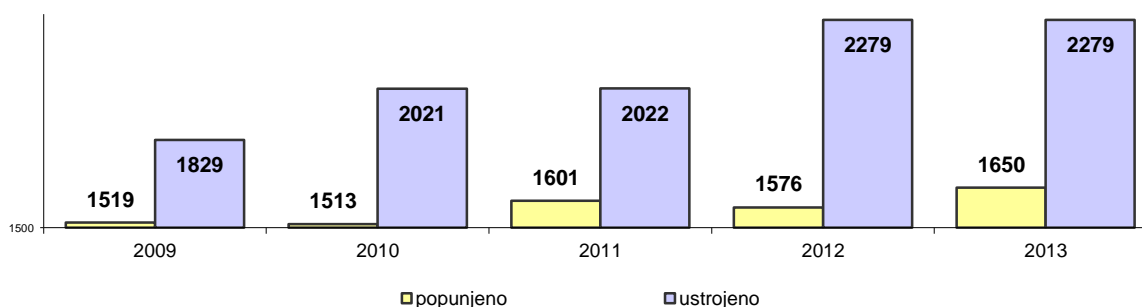
Obavljanje poslova izvršavanja kazne zatvora zahtijeva posebna, sasvim specifična znanja i vještine koja su po kombinatorici visoke razine poznavanja relevantnih propisa, penologije, kriminologije, kriminalistike i osobito komunikacijskih vještina karakteristična za zatvorski sustav zbog čega je nužno osigurati dovoljan broj odgovarajuće stručno osposobljenih izvršitelja u svim segmentima izvršavanja kazne zatvora. Glavna svrha izvršavanja kazne zatvora jest da se osoba koja se nalazi na izdržavanu kazne zatvora (nadalje: zatvorenik) osposobi za život na slobodi, u skladu sa zakonom i društvenim pravilima, zbog čega je i cjelokupan tretman zatvorenika odnosno svi postupci usmjereni prema istima su u svrhu njihove resocijalizacije. Tako odjel tretmana čine stručnjaci društvenih struka, psiholozi, socijalni pedagozi, pedagozi, socijalni radnici, liječnici i drugi stručnjaci koji provode razne opće i pojedinačne programe, vode razne intervjuje i razgovore sa zatvorenicima, pomažu im u rješavanju socijalnih, osobnih, obiteljskih i ostalih problema te su im uvijek na raspolaganju.

Slika 69. Službenici odjela tretmana

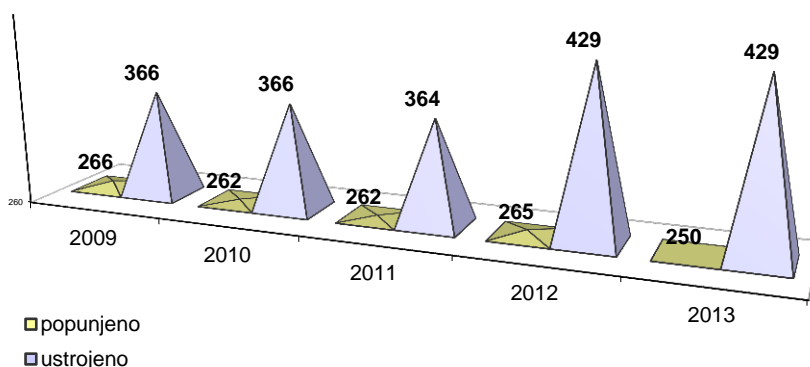
Službenici odjela osiguranja osim što osiguravaju kaznena tijela, osobe i imovinu, održavaju unutarnji red, nadziru i sprovode zatvorenike, sudjeluju u provedbi pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora.

Slika 70. Službenici odjela osiguranja

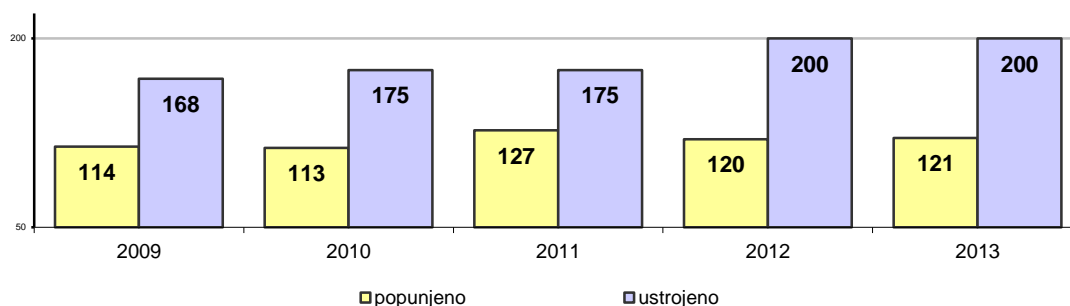
Jedno od temeljnih prava zatvorenika je pravo na rad i strukovnu izobrazbu, a ujedno je i jedan od temeljnih elemenata pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. Zatvoreniku se omogućuje rad u skladu s njegovim zdravstvenim sposobnostima, stečenim znanjima te mogućnostima kaznenog tijela. Istoga se potiče na rad radi održavanja i stjecanja stručnog znanja i iskustva, njegova osposobljavanja te radi tjelesnih i duševnih potreba. U postizanju svrhe izvršavanja kazne na osposobljavanju zatvorenika za rad, organizaciji i nadzoru njihova rada rade državni službenici - strukovni učitelji, koji su raznih struka ovisno o poslovima koji se obavljaju u nekom kaznenom tijelu. Unatoč porastu broja zatvorenika, broj službenika - strukovnih učitelja tijekom 5 godina nije povećavan, ali isto nije imalo negativan učinak na izvršavanje poslova i postupanje sa zatvorenicima.

Slika 71. Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika

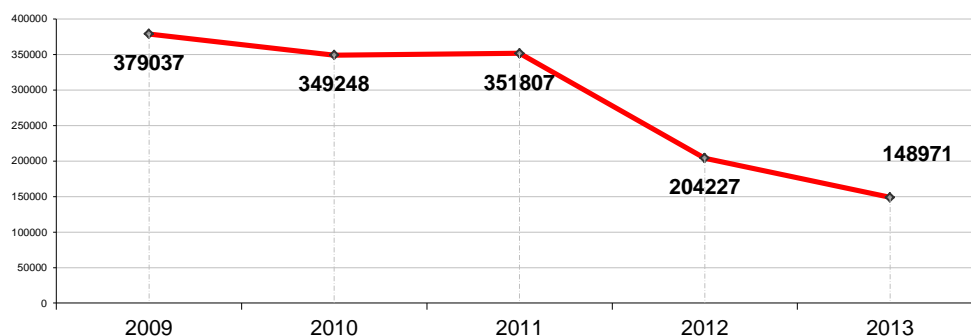
Osiguravanje zdravstvene skrbi zatvoreniku predstavlja obvezu zatvorskog sustava, dok je nadzor nad pružanjem zdravstvene zaštite zatvorenicima u nadležnosti Ministarstva zdravlja. U svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima u kojima je radno mjesto liječnika sistematizirano ali nepopunjeno, kao i u zatvorima u kojima takva radna mjesta nisu ustrojena, sklapaju se ugovori o djelu s liječnicima javnog zdravstva te se na taj način pruža primarna i specijalistička zdravstvena skrb zatvorenicima i maloljetnicima.

Slika 72. Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika

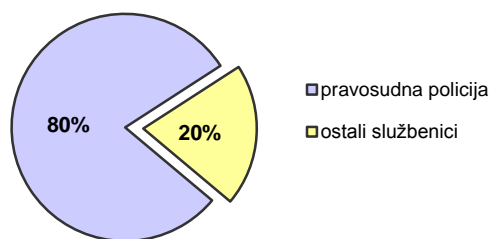
Zbog nedostatne popunjenosti sistematiziranih radnih mjesta službenici ostvaruju prekovremeni rad. U 2013. godini (bez rukovodećih službenika) ostvareno je 148.971 prekovremenih sati rada za što je isplaćeno 8,507.028,09 kuna.

Slika 73. Prekovremeni rad

Najveći broj prekovremenih sati rada (118.814 sati) ostvarili su službenici odjela osiguranja (pravosudne policije) za što im je isplaćeno 7,014.011,94 kuna.

Slika 74. Omjer prekovremenog rada

Ostali službenici ostvarili su 30.157 prekovremenih sati za što im je isplaćeno ukupno 1,493.016,15 kuna.

3.2. IZOBRAZBA SLUŽBENIKA

Za zaposlenike zatvorskog sustava zakonska obveza je stalna stručna izobrazba, u skladu s pravilnikom i programima izobrazbe. Stručna izobrazba provodi se u posebnoj ustrojstvenoj jedinici Uprave za zatvorski sustav - Centru za izobrazbu, ali i drugim učilištima, pa se tako službenici zatvorskog sustava dodatno educiraju i prema programima koji se provode u Ministarstvu uprave. Zbog specifičnosti rada sa zatvorenicima i maloljetnicima provode se posebni programi izobrazbe različitih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava u Centru za izobrazbu, kojeg je u 2013. godini pohađalo oko 366 službenika, odnosno 184 službenika manje nego u 2012. godini.

Programi izobrazbe provedeni u Centru za izobrazbu tijekom 2013. godine:

- 22, 23. i 24. temeljni tečaj za vježbenike pravosudne policije – 71 polaznik,
- Timski rad službenika kaznenih tijela (5 seminara) 76 polaznika,
- Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja - 16 polaznika,
- Komunikacija u obavljanju državne službe - 16 polaznika,
- Specifičnosti u postupanju prema osobama s invaliditetom za službenike Kaznionice u Valturi, Zatvora u Puli-Pola i Zatvora u Rijeci - 13 polaznika,
- Rukovanje i uporaba aerosolnih raspršivača - 16 polaznika,
- Uporaba električnog paralizatora (više seminara) – 20 polaznika,

- Uporaba palice Tonfa (više seminara) – 22 polaznika,
- Osposobljavanje službenika za rukovanje alkotesterom (2 seminara) - 77 polaznika,
- Organizacija natjecanja iz Tehnika fizičkog sprječavanja nasilničkog ponašanja zatvorenika (1 dan) - 39 sudionika

Centar za izobrazbu organizirao je sudjelovanje:

- četiri predstavnika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske na „Međunarodnom seminaru o tehnikama intervencije i samoobrane“ održanom u Centru za izobrazbu službenika zatvorskog sustava Poljske, Kalisz, od 31. svibnja do 02. lipnja 2013. godine,
- dva predstavnika UZS MP RH na 6. konferenciji Europske mreže centara za izobrazbu službenika zatvorskih sustava, Portlois, Irska, od 04. do 08. lipnja 2013. godine,
- jednog predstavnika UZS MP RH na konferenciji „Izobrazba za rad službenika zatvorskog sustava utemeljen na vrijednostima – buduće koncepcije“, održan 10. i 11. prosinca 2013. godine u Amersfoort, Nizozemska u organizaciji „Europrisa“.

Centar za izobrazbu ujedno je organizirao studijsku posjetu dvočlanog izaslanstva pokrajine Hessen, Savezna Republika Njemačka, zatvorskom sustavu Republike Hrvatske od 23. do 26. rujna 2013. godine, dok je 23. listopada 2013. godine delegacija Republike Ukrajine iskazala počast zatvorskom sustavu Republike Hrvatske te došla u studijsku posjetu pri čemu je posjetila i Centar za izobrazbu.

3.3. PSIHOSOCIJALNA POMOĆ OVLAŠTENIM OSOBAMA

U 2013. godini psihosocijalnu pomoć ovlaštenim osobama nije zatražio niti jedan službenik. Također, uslijed nedostatka financijskih sredstava nisu održavane preventivne radionice za službenike usmjerene na razvoj vještina suočavanja sa stresom.

3.4. SURADNJA SA SINDIKATIMA

U zatvorskom sustavu djeluje sedam sindikata: Sindikat pravosudne policije Hrvatske koji je najbrojniji s 45,4% službenika članova, Sindikat državnih i lokalnih službenika i namještenika Republike Hrvatske s 27,9% službenika članova, Sindikat zaposlenika zatvorskog sustava s 1,5% službenika članova, Nezavisni sindikat pravosudne policije Republike Hrvatske s 1,8% službenika članova, Nezavisni sindikat djelatnika MUP-a s 1,0% službenika članova te na kraju s tri člana Sindikat policije Hrvatske i s jednim članom Hrvatski liječnički sindikat.

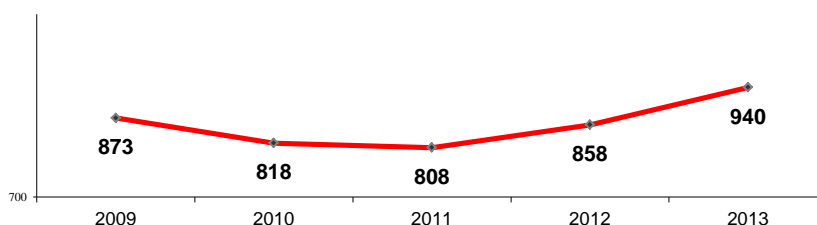
Sa svim navedenim sindikatima održava se stalna suradnja u odnosu na pitanja određena Kolektivnim ugovorom za državne službenike i u odnosu na tijek provođenja planiranih mjera na reformi zatvorskog sustava u sklopu reforme pravosuđa.

Tijekom 2013. godine sindikatima su dostavljeni odgovori, očitovanja i mišljenja koji se odnose na status službenika i namještenika, zvanja službenika pravosudne policije, plaće vježbenika, problematiku organizacije i obavljanja poslova službenika pravosudne policije, probleme vezane na prenapučenost i druga pitanja. Također su od sindikata zatražena mišljenja u svezi s donošenjem Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa i izmjena i dopuna Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa.

3.5. BOLOVANJA ZAPOSLENIKA

Tijekom 2013. godine zbog bolovanja s posla je izostalo 940 zaposlenika (državnih službenika i namještenika), što je za 82 više u odnosu na 2012. godinu.

Slika 75. Bolovanja zaposlenika

Od ukupnog broja zaposlenika na bolovanju je bilo 613 muškaraca i 327 žena. Prosjek trajanja bolovanja (u mjesecima) zaposlenika - muškaraca iznosi 6, 64 dok prosjek zaposlenica iznosi 6, 96.

3.6. SUDSKI ZAHTJEVI ZA ISPLATOM

Tijekom 2013. godine podneseno je 247 zahtjeva za mirno rješenje spora odnosno tužbi zbog isplata na ime naknade za godišnji odmor, prekovremeni rad, rad blagdanima i neradnim danima, terenski dodatak, troškova prijevoza, sve na temelju Kolektivnog ugovora za državne službenike i namještenike.

Zahtjev za naknadu štete za godišnji odmor temelje na mišljenju Zajedničke komisije za tumačenje i praćenje primjene Kolektivnog ugovora za državne službenike i namještenike prema kojem se prilikom korištenja godišnjeg odmora za obračun uzima prosjek plaće isplaćene u 3 uzastopna mjeseca u kojima je službenik radio, odnosno u kojima nije koristio godišnji odmor, slobodni dan, bolovanje.

Službenici odjela osiguranja rade u smjenama neovisno radi li se o redovitom radnom danu, neradnom danu ili blagdanu. Zbog tog rada službenicima se obračunavaju dodaci na plaću na način utvrđen Kolektivnim ugovorom. Međutim, službenici svoj zahtjev za naknadu za prekovremeni rad temelje na činjenici da su radili u smjeni na neradni dan ili blagdan i traže dodatno uvećanje plaće kao da ne rade u smjenama, odnosno kao da su trebali biti slobodni.

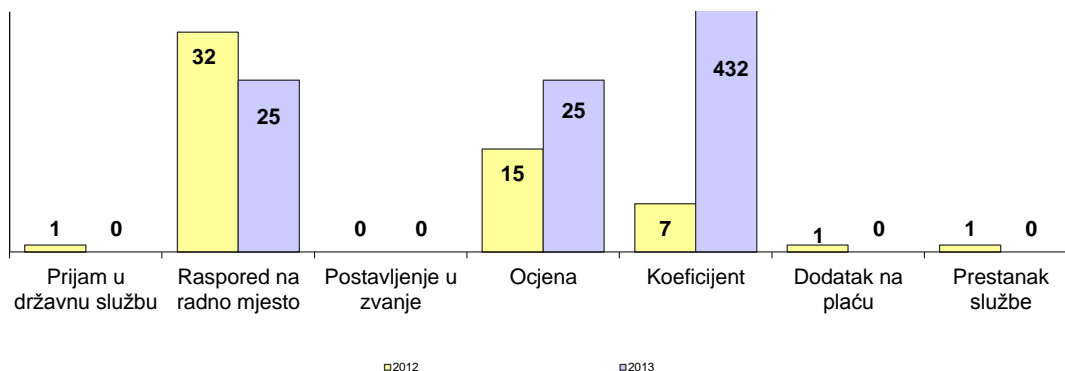
Zahtjevi za terenski dodatak odnose se na rad u drugom kaznenom tijelu u koje je službenik privremeno bio premješten, a koji rad se ne smatra radom na terenu.

3.7. ŽALBE ODBORU ZA DRŽAVNU SLUŽBU

Odboru za državnu službu tijekom 2013. godine podneseno je ukupno 482 žalbe službenika kaznenih tijela na rješenja kojima je odlučeno o njihovim pravima i obvezama iz državne službe.

Od ukupnog broja žalbi 25 žalbi odnosilo se na raspored na radno mjesto, 25 žalbi na ocjenu za rad i učinkovitost u prethodnoj godini te 432 žalbe na koeficijent složenosti poslova radnog mjesta.

Slika 76. Žalbe Odboru za državnu službu

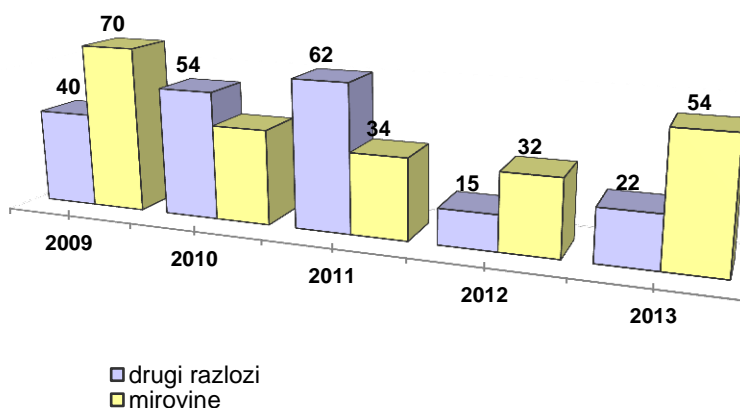

3.8. PRESTANAK DRŽAVNE SLUŽBE

U 2013. godini državna služba prestala je za sedamdeset i šestero (76) službenika, iz sljedećih razloga:

- sporazum - sedmero (7) službenika,
- odluka Službeničkog suda - jedan (1) službenik,
- otkaz - jedan (1) službenik
- smrt - jedan (1) službenik,
- premještaj sporazumom u drugo državno tijelo - dvanaestero (12) službenika,
- zbog ostvarivanja prava na mirovinu - a) po općem propisu - šestero (6) službenika, b) po posebnom propisu, a temeljem rješenja ministra - četrdeset osmero (48) službenika.

Slika 77. Prestanak državne službe

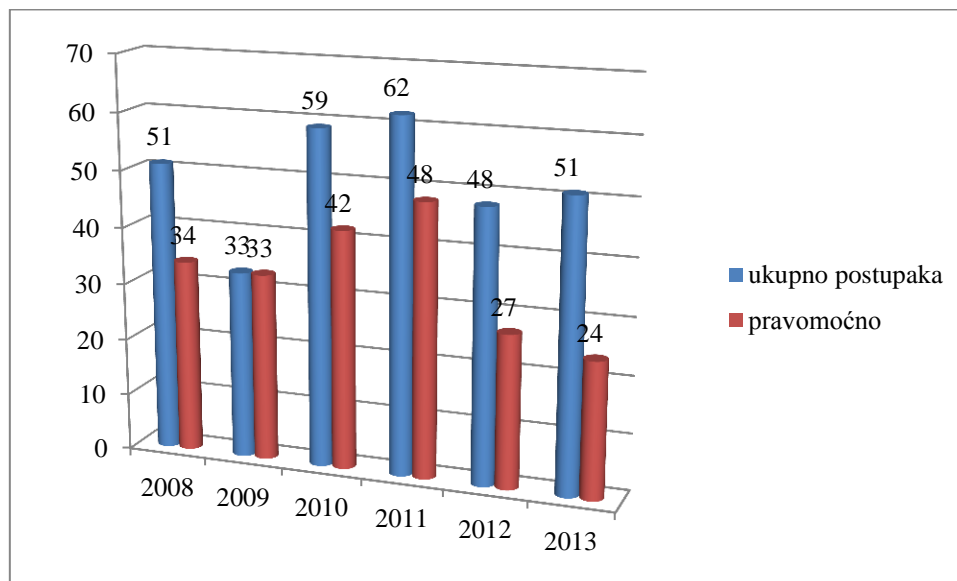

3.9. ODGOVORNOST ZBOG POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI

Za odlučivanje o teškoj povredi službene dužnosti nadležan je poseban sud - Službenički sud za državne službenike sustava izvršavanja kazne zatvora.

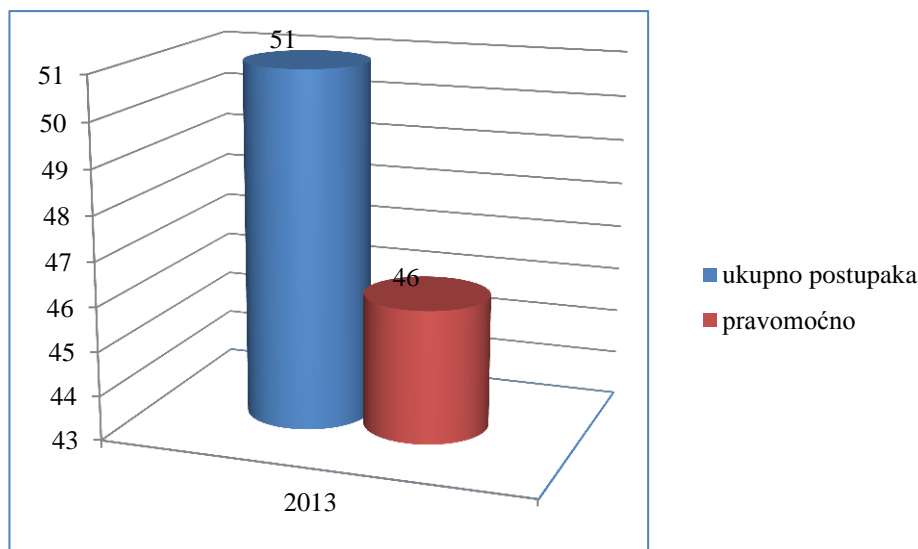
Tijekom 2013. godine pokrenuta su ukupno 45 postupka zbog teške povrede službene dužnosti, dok je još 6 postupaka u tijeku od 2010. godine. U 20 postupaka izrečena je novčana kazna, 3 postupka su oslobađajuća, jedan postupak je obustavljen zbog zastare te 24 postupka su nedovršena.

Slika 78. Teške povrede službene dužnosti

Tijekom 2013. godine pokrenut je ukupno 51 postupak povodom lakših povreda službene dužnosti. U 28 postupaka izrečena je opomena, a novčana kazna u 18 postupaka, dok je 5 postupaka nedovršenih.

Slika 79 Lakše povrede službene dužnosti

4 IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNIONICA, ZATVORA I ODGOJNIH ZAVODA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2013. GODINE (KONSOLIDIRANI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI)

4.1. TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI

Zbrojni rezultati poslovanja prema Izvještaju o prihodima i rashodima za razdoblje siječanj - prosinac 2013. godine iskazuju sljedeće osnovne karakteristike ostvarenja, i to:

Tabela 49 Prihodi i rashodi

PRIHODI IZ PRORAČUNA ZA FINANCIRANJE REDOVNE DJELATNOSTI	482,023.577 kn
PRIHODI OD PRODAJE PROIZVODA I USLUGA	36,612.767 kn
OSTALI PRIHODI	4,153.407 kn
PRIHODI I PRIMICI UKUPNO	522,789.751 kn

RASHODI I IZDACI UKUPNO	520,329.121 kn
VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA	2,460.630 kn
MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA PRENESENI	58,887.344 kn
MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA ZA POKRIĆE U SLIJEDEĆEM RAZDOBLJU	56,426.714 kn

Ukupne nepodmirene obveze na dan 31. prosinca 2013. godine iznose 53,349.728 kn i sastoje se od dospjelih nepodmirenih obveza na teret državnog proračuna u iznosu od 36,179.308 kn, nedospjelih nepodmirenih obveza na teret državnog proračuna u iznosu od 9,488.595 kn i ukupnih nepodmirenih obveza na teret vlastite djelatnosti u iznosu od 7,681.826 kn.

Struktura ukupnih prihoda je sljedeća:

- Prihodi iz proračuna.....92,20%
 - Prihodi od vlastite djelatnosti.....7,00%
 - Ostali prihodi i primici.....0,80%
- od čega:
- Prihodi po posebnim propisima0,23%
 - Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države0,50%
 - Prihodi od prodaje imovine.....0,06%
 - Prihodi od imovine.....0,01%
 - Prihodi od donacija.....0,10%
 - Ostali prihodi.....0,10%

Iz danog pregleda je vidljivo da strukturalno dominantno učešće u ukupnim prihodima i primicima, osim prihoda iz proračuna čine prihodi od vlastite djelatnosti, odnosno prihodi od prodaje proizvoda i robe, te pruženih usluga.

Osim naplaćenih prihoda od vlastite djelatnosti (36,612.767 kn), kaznionice i zatvori su ostvarili i nenaplaćene, odnosno obračunate prihode (6,456.978 kn), odnosno ukupni prihodi iznose 43,069.745 kn. Navedeni prihodi odnose se prvenstveno na prihode ostvarene radom zatvorenika, a manjim dijelom na prihode od prehrane i smještaja.

Ostali prihodi i primici se najvećim dijelom odnose na prihode od Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna (2,090.294 kn) kao što su novčani poticaji Ministarstva poljoprivrede kaznionicama u Lepoglavi, Lipovici - Popovači, Požegi, Turopolju, Valturi i Zatvoru u Gospiću (1,605.276 kn), pomoći Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Odgojnom zavodu u Turopolju za projekt za Hrvatsku pismenosti (114.000 kn), te pomoći gradova, općina i županija (371.018 kn) Kaznionici u Požegi, Odgojnom zavodu u Turopolju, te zatvorima u Bjelovaru, Puli i Splitu.

Prihodi po posebnim propisima (957.801 kn), su od sufinanciranja troškova od strane zatvorenika prilikom nastavka obavljanja vlastite djelatnosti i prihoda ostvarenih nastavkom rada kod poslodavca, naplate štete od zatvorenika, refundacije iz proteklih godina i slično.

Struktura ukupnih rashoda je sljedeća:

1. Rashodi za zaposlene.....	69,31%
2. Materijalni rashodi	30,41%
3. Financijski rashodi	0,16%
4. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine.....	0,12%

Radi cjelovitijeg uvida u financijsko poslovanje kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, nastavno se daje usporedni prikaz osnovnih financijskih pokazatelja poslovanja u razdoblju od 2007. do 2013. godine.

Tabela 50. Nepodmirene dospjele obveze na teret Državnog proračuna

2007. g.	2008. g.	2009. g.	2010. g.	2011. g.	2012. g.	2013. g.
15,760.438	11,024.718	22,940.921	32,821.859	25,141.528	36.338.116	36,179.308

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV: Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2013. godinu

Tabela 51. Rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu

	2007. godina	2008. godina	2009. godina	2010. godina	2011. godina	2012. godina	2013. godina
Prihodi iz proračuna za zaposlene	329,100.695	377,586.950	401,395.573	387,950.875	400,401.413	385,228.074	371,440.507
Prihodi iz proračuna za tekuće rashode	87,237.286	123,560.353	100,919.211	116,081.900	138,527.424	107,306.405	110,583.070
Prihodi iz proračuna ukupno	416,337.981	501,147.303	502,314.784	504,032.775	538,928.837	492,534.479	482,023.577
Prihodi od vlastite djelatnosti	40,216.439	43,575.101	38,348.886	35,824.784	38,450.865	35,496.897	36,612.767
Ostali prihodi	5,590.225	5,941.322	4.864.819	5,973.441	5,471.844	4,535.047	4,153.407
UKUPNI PRIHODI	462,144.645	550,673.726	545,528.489	545,831.000	582,851.546	532,566.423	522,789.751
UKUPNI RASHODI	470,396.313	545,570.052	561,720.916	555,209.719	577,011.741	546,399.661	520,329.121
Višak prihoda		5,103.674			5,839.805		2,460.630
Manjak prihoda	8,251.668		16,192.427	9,378.719		13,833.238	
Manjak prihoda preneseni	22,229.002	30,480.670	25,376.994	41,559.195	50,988.828	45,076.809	58,887.344
Manjak prihoda za pokriće u sljedećem razdoblju	30,480.670	25,376.743	41,569.421	50,973.620	45,149.023	58,910.047	56,426.714

4.2. IZVJEŠĆE O UTROŠENIM SREDSTVIMA

Za izvršavanje kaznenopravnih sankcija i mjera, u promatranom razdoblju, utrošeno je kako slijedi:

Tabela 52. Ukupni rashodi

Vrsta rashoda	ukupni rashodi (u kn)	učešće u ukupnim rashodima (u postocima)
1. Plaće	278,588.602	57,18
2. Ostali rashodi za zaposlene	9,436.658	1,94
3. Doprinosi na plaće	72,626.621	14,91
4. Službena putovanja	701.187	0,14
5. Naknade za prijevoz	10,788.626	2,21
6. Stručno usavršavanje	69.130	0,01
7. Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	3,779.160	0,78
8. Materijal i sirovine	36,166.680	7,42
9. Energija	28,770.700	5,90
10. Materijal i dijelovi za tek. i inv. održavanje	1,719.462	0,35
11. Sitni inventar i autogume	388.689	0,08
12. Službena radna i zaštitna odjeća i obuća	103.869	0,02
13. Usluge telefona, pošte i prijevoza	1,783.822	0,37
14. Usluge tek. i invest. održavanja	2,397.258	0,49
15. Usluge promidžbe i informiranja	912.179	0,19
16. Komunalne usluge	13,670.623	2,81
17. Zdravstvene i veterinarske usluge	14,325.413	2,94
18. Intelektualne i osobne usluge	2,249.829	0,46
19. Računalne usluge	408.149	0,08
20. Ostale usluge	461.038	0,09
21. Naknade za rad zatvorenika	6,317.717	1,30
22. Premije osiguranja	367.760	0,08
23. Reprezentacija	47.798	0,01
24. Ostali nespomenuti rashodi	1,000.773	0,21
25. Financijski rashodi	149.451	0,03
Ukupno:	487,231.194	100

Navedeni rashodi terete sredstva Državnog proračuna sa 98,50%, sredstva vlastite djelatnosti sa 1,26%, a ostale izvore sa 0,24%.

U odnosu na ukupne, prethodno navedene rashode, prosječni trošak po jednom zatvoreniku iznosi **286,52 kn dnevno** što je za 2,08% više u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2012. godine.

Uzimajući u obzir samo direktne troškove zatvorenika, prosječni dnevni trošak po jednom zatvoreniku **iznosi 56,54 kn**, što je manje za 0,98% u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2012. godine.

Nastavno dajemo prikaz po kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima.

Tabela 53. prosječni dnevni ukupni i direktni dnevni trošak po zatvoreniku

Red. broj	KAZNIONICA, ZATVOR ODNOSNO ODGOJNI ZAVOD	Prosječni dnevni ukupni trošak po 1 zatvoreniku	Indeks u odnosu na prosjek	Prosječni direktni dnevni trošak po 1 zatvoreniku	Indeks u odnosu na prosjek	Odnos: 1 zaposlenik na xy zatvorenika
1.	Zatvorska bolnica u Zagrebu	634,94	222	119,03	211	1/0,88
2.	Kaznionica u Glini	235,76	82	48,62	86	1/2,01
3.	Kaznionica u Lepoglavi	302,42	106	71,35	126	1/1,65
4.	Kaznionica u Lipovici-Popovači	251,96	88	62,39	110	1/2,07
5.	Kaznionica u Požegi	481,28	168	77,73	137	1/0,98
6.	Kaznionica u Turopolju	418,60	146	50,09	89	1/1,08
7.	Odgojni zavod Turopolje	692,70	242	82,36	146	1/0,78
8.	Kaznionica u Valturi	341,05	119	41,02	72	1/1,21
9.	Zatvor u Bjelovaru	242,27	85	42,88	76	1/2,02
10.	Zatvor u Dubrovniku	324,36	113	43,89	78	1/1,34
11.	Zatvor u Gospiću	314,08	110	51,41	91	1/1,47
12.	Zatvor u Karlovcu	349,88	122	41,36	73	1/1,37
13.	Zatvor u Osijeku	215,66	75	43,95	78	1/2,30
14.	Zatvor u Požegi	250,93	88	39,41	70	1/1,89
15.	Zatvor u Puli	238,30	83	57,13	101	1/2,11
16.	Zatvor u Rijeci	284,98	99	51,41	91	1/1,73
17.	Zatvor u Sisku	317,47	111	51,54	91	1/1,47
18.	Zatvor u Splitu	244,53	85	47,49	84	1/2,07
19.	Kaznionica i zatvor u Šibeniku	265,01	92	51,07	90	1/1,85
20.	Zatvor u Varaždinu	234,28	82	47,68	84	1/2,03
21.	Zatvor u Zadru	321,28	112	51,92	92	1/1,48
22.	Zatvor u Zagrebu	193,01	67	49,91	88	1/2,70
	UKUPNO	286,52	100	56,54	100	1/1,72

Napominjemo da je iskazani prosječni dnevni trošak po zatvoreniku u kaznionicama u Požegi i Turopolju smanjen za prosječne troškove prehrane koji se odnose na zatvorenike i maloljetnike u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju, odnosno za isti je iznos povećan prosječni dnevni trošak po zatvoreniku i maloljetniku u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju. Korigirani su, također, i troškovi prehrane kod korisnika koji su bez naknade preuzeli prehrambene proizvode od drugih korisnika unutar zatvorskog sustava.

Struktura direktnih troškova zatvorenika je sljedeća:

- prehrana	36,17%,	odnosno	20,45 kn
- smještaj	35,72%,	odnosno	20,20 kn
- liječenje	15,01%,	odnosno	8,49 kn
- naknade za rad u režiji	6,43%,	odnosno	3,63 kn
- potrošni materijal	2,57%,	odnosno	1,45 kn
- preprate	2,51%,	odnosno	1,42 kn
- slob. aktiv. i izobrazba	0,33%,	odnosno	0,19 kn
- ostalo	1,26%,	odnosno	0,71 kn

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV: Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2013. godinu

Nastavno se daje usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2007. do 2013. godine.

Tabela 54 Usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2007. do 2013. g

Direktni dnevni prosj. trošak po zatv.	2007.g.	2008.g.	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.	% smanjenja/ povećanja 2012/2011.	% smanjenja/ povećanja 2012/2006.
Prehrana	18,36	21,70	22,02	20,31	21,44	20,78	20,45	- 1,59	+ 11,38
Smještaj	15,89	15,29	14,96	17,04	18,32	19,46	20,20	+ 3,80	+ 27,12
Liječenje	9,76	10,39	10,83	10,94	10,63	9,26	8,49	- 8,32	- 13,01
Ostalo	9,31	9,51	8,53	8,14	8,25	7,60	7,40	- 2,63	- 20,52
UKUPNO	53,32	56,89	56,34	56,43	58,64	57,10	56,54	- 0,98	+ 6,04

5 NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA

Nadzor nad postupanjem sa zatvorenicima u kaznionicama i zatvorima te maloljetnicima u odgojnim zavodima, sukladno zakonima, obavljaju Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, sudac izvršenja županijskog suda, Pučki pravobranitelj, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Pravobraniteljica za djecu i Pravobranitelj za osobe s invaliditetom, nevladine udruge koji se bave zaštitom ljudskih prava te periodički Europski odbor za sprječavanje mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja Vijeća Europe i Misija stručnjaka Europske komisije za područje pravosuđa i unutarnjih poslova (Peer based Mission).

5.1. NADZOR SREDIŠNJEG UREDA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV

Temeljem čl. 18. Zakona o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“ broj 190/03.- pročišćeni tekst, 76/07., 27/08., 83/09., 18/11. 48/11. - Odluka USRH, 56/13. i 150/13.) upravni i inspeksijski nadzor nad radom Kaznionica, zatvora, centara i odgojnih zavoda provodi Središnji ured Uprave za zatvorski sustav u skladu s propisima.

Tijekom 2013. godine Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa obavio je niz stručno-instrukivnih obilazaka kaznionica, odnosno zatvora i odgojnih zavoda koji su uglavnom rezultirali savjetovanjem o potrebnim promjenama u svakodnevnom radu tijekom samog obilaska kaznenog tijela ili pisanim uputama. Isto tako obavljena su četiri inspeksijska nadzora.

Tabela 55 Nadzori tijekom 2013. godine

KAZNIONICA / ZATVOR	RAZLOG NADZORA/PRITUŽBE	UTVRĐENO STANJE
Odgojni zavod u Turopolju	Incident u kojem su ozlijeđena trojica maloljetnika; uvid u zakonitost i pravilnost rada službenika	utvrđene su nepravilnosti u načinu vođenja propisanih i internih evidencija
Zatvor u Osijeku	zahtjev Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (povodom podneska zatvorenika)	nisu utvrđene nezakonitosti, nedostaci niti nepravilnosti
Zatvor u Osijeku	izvješće upravitelja (o utvrđenom nezakonitom radu i propuštanju mjera i radnji radi sprječavanja nezakonitosti)	utvrđene su nezakonitosti i nepravilnosti vezane za rad zatvorske prodavaonice te osnove za pokretanje postupka zbog povrede službene dužnosti određenih službenika
Kaznionica u Glini	pritužba zatvorenika (radi uvida u zakonitost i pravilnost rada službenika)	utvrđene su nezakonitosti i nepravilnosti

Nakon utvrđenih nepravilnosti u Odgojnom zavodu u Turopolju i u Kaznionici u Glini dani su pisani naputci o potrebnim promjena u postupanju, dok je nakon utvrđenih nepravilnosti u Zatvoru u Osijeku pokrenut postupak zbog povrede službene dužnosti određenih službenika.

5.2. OBILASCI SUDACA IZVRŠENJA

Temeljem članka 47. Zakona o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“ broj 190/03.- pročišćeni tekst, 76/07., 27/08., 83/09., 18/11. 48/11. - Odluka USRH, 56/13. 150/13.) nadležni sudac izvršenja najmanje jednom godišnje obilazi zatvorenike, razgovara s njima i upućuje ih u njihova prava iz Zakona o izvršavanju kazne zatvora. Tijekom 2013. godine svi su suci izvršenja obišli najmanje jednom kaznionicu ili zatvor prema svojoj mjesnoj nadležnosti.

Tabela 56. Broj obilazaka suca izvršenja sukladno čl. 47. ZIKZ-a u 2013. godini uz naznaku je li sudac izvršenja obišao sve zatvorenike, pojedine odjele ili uz sjednicu Povjerenstva za uvjetni otpust

		OBILASCI SUCA IZVRŠENJA		
		sve zatvorenike	pojedini odjeli	Tijekom sjednica Povjerenstva za uvjetni otpust
ZATVORI	BJELOVAR	7		
	DUBROVNIK	1	0	
	GOSPIĆ	0	8	
	KARLOVAC	0	15	
	OSIJEK	2	0	
	POŽEGA	0	3	4
	PULA			4
	RIJEKA	2	0	1
	SISAK	2	0	
	SPLIT	1	0	
	ŠIBENIK	0	0	1
	VARAŽDIN	2	16	
	ZADAR	1	0	
ZAGREB	0	110 (razgovora na sudu)	4	
KAZNIONICE	GLINA	0	0	4
	LEPOGLAVA	1X 6 sudaca	0	4
	LIPOVICA	0	0	4
	POŽEGA M	4	0	4
	POŽEGA Ž	4	0	
	POŽEGA MZ	0	0	
	TUROPOLJE	1	0	4
	VALTURA	1	0	4
ZAT. BOLNICA	0	0		

5.3. NADZOR UREDA PUČKE PRAVOBRANITELJICE I NACIONALNOG PREVENTIVNOG MEHANIZMA

Sukladno ovlastima iz Zakona o pučkom pravobranitelju, tijekom 2013. godine postupajući po pritužbama zatvorenika, Pučka pravobraniteljica obišla je nekoliko kaznenih tijela. Kroz tablični prikaz dajemo njihov pregled.

Tabela 57 Posjete Pučke pravobraniteljice

Naziv ustrojstvene jedinice	Datum obilaska	Razlog	Mišljenje/primjedbe/prijedlozi
Kaznionica u Glini	28. 03. 2013.	provjera poštivanja zatvoreničkih prava	jačanje zaštite osoba lišenih slobode
Zatvorska bolnica u Zagrebu	06. 05. 2013.	zahtjev zatvorenika	bez izvješća
Zatvor u Bjelovaru	10. 07. i 19. 09. 2013.	posjet zatvorenicima koji su podnosili pritužbe Pučkom pravobranitelju	nema primjedbe
Odgojni zavod u Požegi	15. 10. 2013.	redovna posjeta	bez primjedbi
Kaznionica u Turopolju		Pritužba zatvorenika na procjenu uspješnosti	Nerazmjer bilješki o ponašanju zatvorenika i utvrđene procjene uspješnosti
Kaznionica u Požegi			bez izvješća

Tijelo koje obavlja poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (dalje: Nacionalni preventivni mehanizam), a djeluje unutar Ureda pučke pravobraniteljice, sukladno članku 3. i 5. Zakona o nacionalnom preventivnom mehanizmu za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja („Narodne novine“, broj: 18/11.) tijekom 2013. godine obavilo je obilaske nekih kaznenih tijela.

Tabela 58. Posjete Nacionalnog preventivnog mehanizma

Naziv ustrojstvene jedinice	Datum obilaska	Razlog	Mišljenje/primjedbe/prijedlozi
Odgojni zavod u Turopolju			Bez izvješća
Kaznionica u Glini	26.02.-01.03.2013.	utvrđivanje razine poštivanja ljudskih prava zatvorenika	jačanje zaštite osoba lišenih slobode
Zatvorska bolnica u Zagrebu	06.05.2013., 14.10.2013. i 25.10.2013.	obilazak zatvorenika	bez izvješća
Zatvor u Puli-Pola	9.10.2013. i 10.10.2013.	obilazak zatvorenika i utvrđivanje postupanja u skladu s Programom	nacionalni Program se najvećim dijelom provodi; reguliranje prenapučenosti; kontrola jelovnika
Kaznionica u Lepoglavi	11.-15.11.2013.	redovni pregled	bez izvješća
Zatvor u Zagrebu		redovni pregled	

Suradnji s Uredom pučke pravobraniteljice tijekom 2013. godine u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav posvećena je posebna pozornost te su uvažene sve preporuke i upozorenja vezana uz prava zatvorenika i sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka. Na osnovu preporuka izdani su nalozi kaznenim tijelima za postupanje u mjeri u kojoj su to dozvoljavali sigurnosni razlozi ili raspoloživa financijska sredstva.

Jedan od najčešćih prigovora Pučke pravobraniteljice tijekom obilazaka 2013. godinu, a koje se odnosi na osobe lišene slobode i obavljanje poslova Nacionalnog preventivnog mehanizma je prenapučenost zatvorenih uvjeta izdržavanja kazne zatvora te načelno možemo složiti s utvrđenim činjenicama vezanim uz prenapučenost. Tijekom proteklih godina, a tako i tijekom 2013. godine, poduzimane su mjere za smanjivanje prenapučenosti kako kroz mala građevinska rješenja u pojedinim kaznenim tijelima, tako kroz promjene u zakonskim rješenjima. Tendencija smanjivanja broja zatvorenika kroz nekoliko proteklih godina te neznatno povećanje smještajnih kapaciteta u pojedinim kaznenim tijelima mogu se procijeniti kao pozitivni rezultati poduzetih mjera.

Predstavnici Ureda Pučke pravobraniteljice tijekom 2013. godine postupajući po pritužbama osoba lišenih slobode, a u okviru ispitnih postupaka, posjetili Zatvor u Bjelovaru, Kaznionicu u Požegi i Kaznionicu u Turopolju. Obavljajući poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma tijekom 2013. godine predstavnici Ureda Pučke pravobraniteljice bili su u obilasku šest tijela u nadležnosti Ministarstva pravosuđa, a to su: Odgojni zavod u Turopolju, Kaznionica u Glini, Zatvorska bolnica, Zatvor u Puli, Kaznionica u Lepoglavi i Zatvor u Zagrebu.

Središnji ured Uprave za zatvorski sustav zaprimio je pisanim putem preporuke Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM-a) koje se odnose na Kaznionicu u Glini i Zatvorskoj bolnici. Prema preporukama dani su nalozi po kojima su kaznena tijela obvezna promijeniti postupanja za koja je utvrđeno da su procijenjena kao neadekvatna. Isto tako su uvažene preporuke koje su dane Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav, a odnose se uglavnom na upravne i organizacijske poslove kojima se mijenja i nadzire cijeli sustav:

1. popunjavanje službenicima Odjela tretmana u svim kaznenim tijelima

Tijekom 2013. godine u svim kaznenim tijelima u kojima nisu bila popunjena sva radna mjesta u Odjelima tretmana, raspisani su natječaji za njihovo popunjavanje. Planom zapošljavanja predviđeno je zapošljavanje ukupno 15 službenika u odjelima tretmana, čime bi se osiguralo da u svim kaznenim tijelima ima najmanje jedna stručna osoba u tretmanu, te da se popuni većina sistematiziranih radnih mjesta. Do kraja godine svi natječaji nisu realizirani, već se očekuje njihova realizacija početkom 2014. godine. U nekim kaznenim tijelima Odjel tretmana popunjen je prelaskom službenika iz drugog državnog tijela ili javne službe.

2. osigurati svim zatvorenicima pribor za jelo

Pribor za jelo (nož i vilica) nije i dalje dostupan svim zatvorenicima u zatvorenim uvjetima, ali su u tijeku materijalne pripreme kao i pripreme u načinu postupanja s priborom prije i poslije obroka. Potrebno je prije uvođenja cijelog pribora svim zatvorenicima procijeniti utjecaj ove promjene na sigurnost u pojedinim kaznenim tijelima.

3. osigurati dostatna sredstva za rad Kaznionici u Glini kako bi se udovoljilo obvezama koje proizlaze iz ZIKZ-a

Tijekom 2013. godine u skladom s realnim mogućnostima Državnog proračuna, rebalansom su povećana sredstva za funkcioniranje cijelog zatvorskog sustava u iznosu od 28.995.402 kn, od čega je 14.600.000 kn namijenjeno podmirivanju troškova prehrane zatvorenika i energije.

4. pravno normiranje načina i svrhe provođenja posebne mjere održavanja reda i sigurnosti – smještaj u posebno osiguranu sobu bez opasnih stvari

Nedorečenost postojećeg Zakona o izvršavanju kazne zatvora u području provođenja posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti za sada se premošćuje naputcima o postupanju kako bi se osigurala zakonitost i ujednačavanje postupanja. Pravno normiranje moguće je kroz izmjenu Zakona u cijelosti.

Središnji ured Uprave za zatvorski sustav je radi unaprjeđenja rada i ujednačavanja postupanja sa zatvorenicima kod primjene sigurnosne mjere vezivanja zatvorenika lisicama dana 28. kolovoza 2013. godine donio naputak o postupanju. Isto tako je obavljena dodatna edukacija svih službenika Odjela osiguranja na temu provođenja Posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti, a u svezi s navedenim uprava Zatvora u Zagrebu donijela je „Smjernice za provođenje posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti“ kojima je detaljno propisano tko donosi odluku o određivanju i prestanku provođenja posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti.

5. unutar cijelog zatvorskog sustava ujednačiti opsege pogodnosti

Tijekom 2013. godine svi upravitelji kaznenih tijela, uz suglasnost pomoćnika ministra, donesli su Kućni red u kojem su ujednačeni načini ostvarivanja prava u svim kaznenim tijelima, kriteriji za procjenu uspješnosti te opseg pogodnosti usklađen s određenom razinom procjene i stupnjem sigurnosti kaznenog tijela.

6. osigurati bolju dostupnost zdravstvene službe u skladu s potrebama zatvorenika

Od 01. srpnja 2013. godine na snazi je Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju („NN“ 80/13 – Zakon.) u kojem je u članku 7. stavku 1. točki 28. kao jedna od novina propisana i osnova osiguranja na obvezno zdravstveno osiguranje osoba s prebivalištem, odnosno odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj kojima je odlukom nadležnog suda oduzeta sloboda i nalaze se u ustrojstvenim jedinicama Ministarstva pravosuđa, prema prijavi Ministarstva pravosuđa. Time je započeo proces kojim će omogućiti podizanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite zatvorenicima.

Do kraja 2013. godine trećina zatvorenika dobila je svoje zdravstvene iskaznice osnovnog zdravstvenog osiguranja, kaznenim tijelima dana je preporuka, uz informativni letak za zatvorenike, kako i po kojim kriterijima podnijeti zahtjev za dopunskim osiguranjem na teret državnog proračuna, a u tijeku je izrada pravnih dokumenata koji će izjednačiti liječnike u zatvorskom sustavu s liječnicima u sustavu javnog zdravstva po ovlastima pisanja recepata i uputnica.

Planom prijama službenika za 2013. godinu predviđeno je raspisivanje natječaja za sva upražnjena radna mjesta liječnika u zatvorskom sustavu. Realiziran je prijam tri liječnika: dva u Zatvoru u Zagrebi i jednog u Kaznionici u Lepoglavi.

7. zbog potreba zatvorenika s izrečenim sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskom liječenja i liječenja od ovisnosti, osigurati dostupnost psihijatra jednom tjedno

Zbog povećanog obima posla u Zatvorskoj bolnici zaposlen je na godinu dana jedan psihijatar. Potrebe za psihijatrima u Kaznionici u Glini i Kaznionici u Lepoglavi pokrivaju se dolascima psihijatra iz Zatvorske bolnice i ugovorima o djelu, a u drugim zatvorima i kaznionicama u kojima su potrebe za psihijatrom manje potrebe su riješene ugovorom o djelu ili se zatvorenici voze na pregled u Zatvorsku bolnicu.

8. potrebno je evaluirati postojeći program provođenja sigurnosne mjere obveznog liječenja ovisnosti i uskladiti ga s potrebama korisnika

9. razmotriti izdvajanje zatvorenika ovisnika na poseban odjel
Obzirom da su tijekom 2013. godine usvojene Smjernice za liječenje ovisnosti kojima je obuhvaćeno i liječenje ovisnika u zatvorskom sustavu, u narednom razdoblju postupanje sa zatvorenicima ovisnicima uskladit će se sa Smjernicama.

Ostale preporuke koje su dane uz pojedine obilaske kaznionica i zatvora uglavnom su prihvaćene i provedene u onoj mjeri u kojoj su to dozvoljavali prostorni i sigurnosni uvjeti u pojedinim kaznenim tijelima.

U svezi preporuka Pučke pravobraniteljice dane u Godišnjem izvješću za 2013. a koje se odnose na Odluke Ustavnog suda od 17. ožujka 2009. i 03. studenoga 2010, navodimo slijedeće:

- Preporuka NPM-a o sanitarnim čvorovima koji su odijeljeni samo do pola zida i nedostatku privatnosti za vrijeme korištenja sanitarnih čvorova:

- poduzimaju se aktivnosti da se do kraja 2014. godine, sukladno financijskim mogućnostima, prostor sanitarnog čvora u sobama fizičkom pregradom do visine stropa odijeli od ostatka sobe.

- Preporuka o izgradnji dizala u Zatvorskoj bolnici:

- tijekom 2013. godine bila su objavljena dva natječaja za izbor izvođača radova na koja nisu stigle adekvatne ponude pa će natječaj biti ponovljen u svibnju 2014. godine.

5.4. NADZOR PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU

Ured pravobraniteljice za djecu i Uprava za zatvorski sustav su i tijekom 2013. godine nastavili kvalitetnu suradnju, te je zabilježen daljnji napredak u području zaštite prava djece iz djelokruga ove Uprave, uključujući i one segmente u kojima su dobivene preporuke Ureda pravobraniteljice. Na zahtjev Ureda pravobraniteljice za djecu, ova se Uprava očitovala u slučajevima sumnje na kršenja prava djece iz svoje nadležnosti, kao i o pozitivnim aktivnostima koje su poduzimane tijekom 2013. godine u zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima iz područja zaštite prava djeteta.

U svim kaznionicama i zatvorima uređeni su prostori za posjete malodobne djece roditelju i opremljeni namještajem prilagođenim djeci te igračkama, likovnim i piscim materijalima, slikovnicama i sl. U pojedinim kaznenim tijelima u skladu s mogućnostima osmišljen je i vanjski prostor za djecu koja su u posjeti roditelju. Prostori za posjete djece su tijekom 2013. godine dodatno opremljeni novim igračkama, didaktičkim materijalima, namještajem i tepisima iz donacije UNICEF-a.

Ured pravobraniteljice za djecu se, izlaganjem „Potrebe i prava djece čiji su roditelji u zatvoru, hrvatska i europska iskustva“, odazvao pozivu na sudjelovanje u okruglom stolu „Zatvorenik kao roditelj – psihološka perspektiva“, održanom 21. svibnja 2013. godine u suradnji Uprave za zatvorski sustav i Hrvatskog psihološkog društva, na kojem su predstavljene aktivnosti zatvorskog sustava na poboljšanju kvalitete kontakta roditelja zatvorenika i njihove djece. Osim predstavnika Ureda pravobraniteljice za djecu te predstavnika svih kaznionica i zatvora, okruglom stolu su nazočili i predstavnici probacijske službe, centara za socijalnu skrb, nevladinog sektora i drugih te je naglašena je potreba za uskom suradnjom različitih službi zatvorskog sustava, socijalnih službi, obiteljskih centara, sudaca izvršenja, pravobraniteljstava te nevladinih udruga u zaštiti prava i potreba djece čiji se roditelj nalazi u zatvoru. Istaknuta je potreba ujednačenog tumačenja zakonskih okvira kao i potreba vođenja evidencija o broju maloljetne djece čiji se roditelj nalazi u zatvoru.

Predložena je izrada brošure o tome kako prikladno pripremiti dijete na odlazak roditelja na izdržavanje kazne, koja bi bila dostupna svim zainteresiranim korisnicima. Na kraju, naglašena je potreba da se edukacija o pravima i potrebama djece čiji su roditelji u zatvoru, osim što je već uvrštena u posebni program „Zatvorenik kao roditelji“, uvrsti i u redovnu edukaciju službe osiguranja i zatvorskih službenika općenito.

Vezano uz omogućavanje češćih posjeta djece, a vezano uz nedostatna materijalna sredstva za troškove putovanja i udaljenost roditelja zatvorenika od prebivališta djeteta, što osobito dolazi do izražaja u Kaznionici u Požegi kao jedinoj kaznionici za žene, ispred UZS je putem Ministarstva pravosuđa upućen prijedlog MSPM da se u novi Zakon o socijalnoj skrbi uvrste odredbe o mogućnosti odobravanja jednokratne pomoći za trošak puta zbog posjete djeteta roditelju zatvoreniku u slučajevima kad nema druge mogućnosti podmirenja istih.

Usvojena je preporuka Pravobraniteljice za djecu da se posjete za svu djecu, neovisno o kaznenopravnom statusu roditelja, odvijaju u istim uvjetima – bez staklene barijere. Navedeno postupanje je u skladu s Pravilnikom o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje istražnog zatvora koji u čl. 20. propisuje da se posjete maloljetne djece do 14 godina, odvijaju u prostoriji u kojoj je omogućen neposredni kontakt.

U skladu s preporukom Ureda pravobraniteljice za djecu, u svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima, u skladu s mogućnostima, poduzete su različite aktivnosti na obilježavanju Europskog tjedna djece čiji su roditelji u zatvoru. Već uoči Tjedna, u većini kaznenih tijela, zatvorenici i zatvorenice su u okviru slobodnih aktivnosti izrađivali čestitke, literarne radove, ukrasne predmete i igračke za poklon djeci prilikom posjete u Tjednu. Organizirane su radionice s roditeljima zatvorenicama na temu roditeljstva, u pojedinim kaznenim tijelima u suradnji s Obiteljskim centrima, a članovi stručnih timova kaznionica su zatvorenicama i zatvorenicama dodatno poticali roditelje na kontakte s djecom te pružali individualnu podršku u poboljšanju kvalitete kontakta s njihovom djecom. Gotovo sva kaznena tijela su, u svrhu obilježavanja Europskog tjedna djece čiji su roditelji u zatvoru, dodatno opremila prostore za posjete djece novim didaktičkim igračkama, prikladno uredila te prostore i izložila zajedničke radove djece i roditelja nastale na prigodnim radionicama, a većina je osigurala i slatkiše, koji su bili podijeljeni djeci prilikom posjete. Organizirane su likovne, glazbene i dramske radionice, a Zatvor u Osijeku je za vrijeme dječjih posjeta u Tjednu ugostio glumicu-lutkaricu Sandru Colnarić iz Dječjeg kazališta „Branko Mihaljević“, koja je, uz pomoć ginjol lutaka i mini scenografije, animirajući djecu improvizirala predstavu.

U odnosu na zaštitu prava i interesa maloljetnika u istražnom zatvoru, a koje se odnosi na ustrojavanje zatvorene zavodske ustanove, istražni zatvor za maloljetnike izvršavat će se u posebnim zatvorskim jedinicama, sukladno Odluci ministra pravosuđa, dok se ne steknu uvjeti za osnivanje posebnih zatvorenih zavodskih ustanova.

U odnosu na uvjete u posebnoj zatvorskoj jedinici u Zatvoru u Zagrebu prihvaćene su preporuke pravobraniteljice za djecu te su u tijeku radovi na uređenju posebne zatvorske jedinice za maloljetnike u kojoj će se izvršavati istražni zatvor do osnivanja zatvorenih zavodskih ustanova kao i planiranje tretmanskih aktivnosti usmjerenih na razvijanje socijalnih vještina, interesa i podizanje obrazovne razine uz razvijanje radnih navika u što će biti uključeni službenici Odjela tretmana i Odjela osiguranja.

Vezano uz preporuke u odnosu na stanje u Odgojnom zavodu u Turopolju, Uprava za zatvorski sustav je nakon analize stanja u Zavodu izvršila organizacijske promjene radi unaprjeđivanja kvalitete rada s maloljetnicima, što je preduvjet za planiranje daljnjih aktivnosti. U tom smislu je tijekom 2013. godine promijenjen rukovodeći kadar te su

poduzete promjene u strukturi i organizaciji posla. U odnosu na uvjete smještaja i boravka u Odgojnom zavodu u Turopolju, u sklopu projekta IPA 2012 – Potpora zatvorskom sustavu, u 2014. godini predviđeni su gradnja novih i nadogradnja postojećih objekata u Odgojnom zavodu u Turopolju. Vezano uz preporuke u odnosu na Odjel maloljetničkog zatvora u Kaznionici u Požegi, prostor je zadovoljavajući s obzirom da je u zadnje dvije godine broj maloljetnika u Odjelu maloljetničkog zatvora u stalnom opadanju (ispod 15 maloljetnika).

U svim kaznenim tijelima se, u okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, provodi savjetodavni rad sa zatvorenicima koji su roditelji maloljetne djece, a tijekom 2013. godine je u Odjelu posebnih programa zatvorenika i maloljetnika izrađen program pod nazivom Zatvorenik kao roditelj. Primjena programa je započela pilot projektom u Kaznionici u Lipovici-Popovači, gdje je od travnja do lipnja održano 14 radionica za grupu od 12 zatvorenika. Tijekom 2014. godine se planira održati edukacija za službenike tretmana i osiguranja kaznenih tijela, zainteresirane za provođenje Programa Zatvorenik kao roditelj u 12 kaznenih tijela. U cilju održavanja i poboljšanja odnosa u obitelji ostvaruju se kontakti sa članovima obitelji, a u slučajevima kad se radi o značajnije poremećenim odnosima ili se kod djece zamjećuju određene poteškoće, obitelji se preporuča traženje pomoći od centara za socijalnu skrb, Obiteljskog centra ili dječjeg psihologa.

U Kaznionici u Požegi je za žene-rodilje ustrojen odjel za rodilje formiran 1985. godine, jedinstven u zatvorskom sustavu Hrvatske. Na ovom odjelu borave 6 tjedana prije i nakon poroda rodilje zatvorenice i maloljetnice zajedno s djetetom do njegove treće godine života ili do otpusta kad se radi o kraćoj kazni. Ovisno o želji majke dijete se može uključiti u lokalnu predškolsku ustanovu, a centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu majke nadzire razvoj i dobrobit djeteta. Tijekom 2013. godine u ovome odjelu su boravile rodilje sa svojom djecom i to dvije zatvorenice i dvije maloljetnice. Na dan 31. prosinca 2013. godine na Odjelu za rodilje boravile su jedna maloljetnica i jedna zatvorenica sa svojom djecom.

5.5. NADZOR PRAVOBRANITELJICE ZA INVALIDE

Tijekom 2013.godine suradnja Uprave za zatvorski sustav s Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom ogledala se osim kroz njene posjete kaznenim tijelima, kroz radne tematske sastanke, te svakako kroz postupanje zatvorskog sustava po dobivenim preporukama.

Od ukupno 33 obilaska Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom u 2013.godini, tri su se odnosila na kaznena tijela, kojom prilikom su posjećeni Zatvor u Bjelovaru, te Kaznionica, Zatvor i Odgojni zavodu u Požegi.

Kaznena tijela nakon toga su izvijestila Pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom pismenim putem o poduzetom. Tako je u Zatvoru u Bjelovaru po ostvarenim preduvjetima, započela, a sada je još uvijek u tijeku realizacija građevinskih radova u smislu prilagodbe prostora za smješta zatvorenika s invaliditetom i izgradnja rampe, sukladno dobivenim preporukama i standardima propisanim Pravilnikom. Zatvor u Požegi je slijedeći preporuku pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, pokrenuo postupak prijema medicinske sestre, čime se osigurala kontinuirana medicinska skrb tijekom prve i druge smjene.

Treba istaknuti da je zatvorski sustav također već ranije u nekoliko kaznenih tijela realizirao arhitektonske i građevinske adaptacije u smislu usklađivanja sa zakonskom regulativom i dobivenim preporukama, te navedeno govori u prilog suradnji i aktivnom odnosu prema području koje institut pravobraniteljice štiti.

Tako podsjećamo da Kaznionica u Glini u novom objektu ima šest soba prilagođenih osobama s invaliditetom koje su opremljene prilagođenim sanitarijama i rukohvatima, te je svemu potrebnom omogućen pristup kolicima. Radi lakšeg pristupa osoba s invaliditetom sanitarni čvor odvojen je od prostorije za boravak širokim kliznim vratima. Visina telefonske govornice prilagođena je osobama u invalidskim kolicima, a kretanje između etaža omogućeno je dizalom. Potrebama ovih zatvorenika prilagođeni su i rukohvati na krevetu, a također i sustav otvaranja prozora. Ukoliko postoji potreba za pomoći druge osobe radno se raspoređuje drugi zatvorenik za pomoć zatvoreniku s invaliditetom u aktivnostima koje on sam ne može obaviti. Na ovaj način, osim što je osigurana potrebna pomoć, razvija se međuljudska solidarnost i razbijaju predrasude i stereotipi, što zasigurno doprinosi manjoj socijalnoj isključenosti.

Nadalje, Zatvor u Osijeku u prizemlju zgrade prilagodio je prostoriju za smještaj osobe s invaliditetom, kojoj je omogućen pristup bez prepreka, a sanitarni čvor je prilagođen i opremljen rukohvatima. Također su izgrađeni rukohvati s obje strane stepeništa i na ulazu u zgradu zatvora, te je postavljena rampa za ulaz.

Zatvor u Puli je, uvažavajući preporuke pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, u prizemlju zgrade zatvora, prilagodio jednu prostoriju potrebama osoba s invaliditetom sukladno standardima koji su propisani Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti (NN 107/07, u daljnjem tekstu Pravilnik). Isto tako, ulaz u zgradu zatvora prilagođen je osobama s invaliditetom na način da je izgrađena rampa za pristup kolicima.

Kaznionica u Lepoglavi za ovu kategoriju zatvorenika opremila je četiri prostorije. Sanitarni čvor je prilagođen na način da se umjesto tuša koriste tzv. ležeće kade, a wc školjke također su prilagođene.

Uz sve navedeno, treba istaknuti da je na dan 31.12.2013. u kaznenim tijelima Republike Hrvatske na izdržavanju kazne zatvora bilo je ukupno 68 osoba smanjene pokretljivosti i to 9 pokretnih uz pomoć kolica za invalide i 57 zatvorenika pokretnih uz pomoć štake ili drugog sličnog pomagala. Iako se statistički gledano, u zatvorskom sustavu, radi o relativno malom broju zatvorenika koji su osobe s invaliditetom, ovoj populaciji zatvorski sustav pridaje posebnu i sve veću pažnju te je unutar svojih smještajnih kapaciteta osigurao, prema sadašnjim pokazateljima dostatan broj soba.

Da zatvorski sustav pridaje sve veći značaj specifičnostima postupanja sa zatvorenicima osobama s invaliditetom, zasigurno govori i podatak iz Godišnjeg izvješća Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, prema kojem ova populacija participira sa svega 4% u ukupnom broju zaprimljenih pritužbi po kojima je taj institut postupao.

Prostora za unapređenje smještajnih kapaciteta za osobe s invaliditetom zasigurno još ima, no promatramo li naznačenu problematiku u okviru realnih mogućnosti, uslijed ekonomske krize koja se ne može zanemariti, te u kontekstu stvarnih potreba, s učinjenim možemo biti zadovoljni. Na kraju ističemo, izrazito važnu činjenicu da se u program Centra za izobrazbu službenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, tijekom 2012. i 2013. , unijela kao redovit sadržaj i provodila edukacija o pravilnom ophođenju s osobama s invaliditetom, što će se nastaviti i nadalje u uvjerenju da ista doprinosi ukupnim pozitivnim pomacima u ovom djelokrugu rada.

5.6. NADZOR PRAVOBRANITELJICE ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Izdržavanje kazne za žene u Republici Hrvatskoj ograničen je na Kaznionicu u Požegi, ako su kazne zatvora duže od 6 mjeseci ili u zatvorenim uvjetima zatvora najbližeg mjestu stanovanja, kad su kazne 6 mjeseci ili manje. Upravitelje zatvora potiče se da sve zatvorenice koje imaju kraću kaznu, a zadovoljavaju okvirna mjerila za izdržavanje kazne u poluotvorenim uvjetima Kaznionice u Požegi, što prije predlažu za premještaj.

Zatvorenice s kaznama do godinu dana, ako imaju mogućnost nastavka rada kod poslodavca ili nastavka obavljanja vlastite djelatnosti, također se upućuju na izdržavanje kazne u zatvor najbliži mjestu stanovanja. Tom prilikom procjenjuju se dobrobiti nastavka rada i blizina obitelji u odnosu na uvjete u kojima zatvorenica izdržava kaznu

Dana 15. listopada 2013. godine Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova obišla je jedinu kaznionicu za žene, Kaznionicu u Požegi. Tom prilikom razgovarala je sa zatvorenicama koje su iskazale interes. Povod obilaska bilo je preseljenje Otvorenog odjela za žene u prostore koje je do tada koristio Odgojni zavod za maloljetnice. Ocijenjeno je da je preseljenje velik korak u podizanju standarda izdržavanja kazne ne samo u Otvorenom odjelu, već i u Poluotvorenom i Zatvorenom, koji su tako dobili više prostora i mogućnosti za njihovo preuređenje.

Suradnja s Uredom pravobraniteljice za ravnopravnost spolova nastavila se provođenjem ankete među zatvorenicama, a vjerujemo da će rezultati dati poticaj za daljnju suradnju i ukazati na probleme koje možemo zajedničko rješavati.

5.7. ZDRAVSTVENO – INSPEKCIJSKI NADZOR MINISTARSTVA ZDRAVLJA

Sukladno preporuci Pučkog pravobranitelja, tijekom 2013. godine Ministarstvo zdravlja, koje je prema čl. 18. st. 7. Zakona o izvršavanju kazne zatvora nadležno za provedbu nadzora nad pružanjem zdravstvene zaštite zatvorenicama i maloljetnicima u zatvorskom sustavu, obavilo je zdravstveno-inspekcijske nadzore kako slijedi:

- 26. travnja 2013. godine u Kaznionici u Lepoglavi
- 30. travnja 2013. godine u Kaznionici u Turopolju
- 30. travnja 2013. godine u Odgojnom zavodu u Turopolju
- 14. svibnja 2013. godine u Kaznionici u Glini
- 11. rujna 2013. godine u Zatvoru u Puli
- 11. rujna 2013. godine u Kaznionici u Valturi

Tijekom provođenja zdravstveno-inspekcijskih nadzora zdravstveni inspektori pregledali su prostore, medicinsko-tehničku opremu, medicinsku dokumentaciju te odobrenja za rad zdravstvenih radnika koji pružaju zdravstvenu zaštitu zatvorenicama u zatvorskom sustavu. Provedenim nadzorima utvrđeno je da pojedine ambulante u sklopu nadziranih kaznionica, Odgojnog zavoda i zatvora ne zadovoljavaju propisane minimalne prostorne uvjete ili pak nisu opremljene sukladno važećim propisima iz područja javnog zdravstva.

Vežano uz utvrđene nedostatke valja napomenuti da je u tijeku izrada Pravilnika o uvjetima u pogledu prostora, opreme i radnika zdravstvene ustanove koja pruža zdravstvenu zaštitu osobama lišenim slobode koju zajednički izrađuju Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo zdravlja. Nakon stupanja na snagu novog Pravilnika oprema, prostorni uvjeti, kao i

minimalno-tehnički uvjeti u ambulanta zatvorskog sustava uskladit će se s novim važećim propisima.

Osim toga, vezano uz minimalne prostorne uvjete ambulanti u kojima se provodi zdravstvena zaštita Kaznionici u Lepoglavi, Zatvoru u Puli i Kaznionici u Valturi date su preporuke za preuređenje i proširenje prostora ambulante u kojoj se obavlja zdravstvena zaštita osoba lišenih slobode, te su radovi u tijeku a njihovo se okončanje očekuje tijekom 2014. godine. Kaznionica u Lepoglavi također se pobrinula za zbrinjavanje rendgenskog uređaja na ekološki prihvatljiv način koji je preduvjet za početak radova u ambulanti.

2.8. OSVRT NA PERIODIČNI POSJET EUROPSKOG ODBORA ZA SPREČAVANJE MUČENJA I NELJUDSKOG I PONIŽAVAJUĆEG POSTUPANJA ILI KAŽNJAVANJA (CPT) REPUBLICI HRVATSKOJ

U svezi s Izvješćem hrvatskoj Vladi o posjeti Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) Hrvatskoj od 18. do 27. rujna 2012. godine, pod brojem CPT (2013) 7, koje je primljeno u ožujku 2013. godine, u skladu s člankom 10. Europske konvencije o sprječavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, dostavljeno je očitovanje Uprave za zatvorski sustav o mjerama i aktivnostima poduzetim u skladu s preporukama CPT-a.

Tijekom boravka u Hrvatskoj u vremenu od 18. do 27. rujna 2012. godine, Odbor je obišao Kaznionicu u Glini, Zatvor u Sisku, Zatvor u Zagrebu i Zatvorsku bolnicu. Uz procjenu o uočenom poboljšanju općeg stanja u običnim kaznenim tijelima, u izvješću se upozorava na određene propuste u uvjetima smještaja (prekapacitiranost, nedostupnost sanitarija), postupanja službenika u određenim situacijama, nedovoljnim mogućnostima provođenja raznih aktivnosti za zatvorenike i nedostatku službenika u odjelima tretmana, zdravstvene zaštite i osiguranja. Istovremeno samim izvješćem možemo biti zadovoljni jer nema utvrđenih grubih kršenja ljudskih prava u odnosu na zatvorenike.

Uprava za zatvorski sustav prihvatila je sve preporuke Europskog odbora za sprečavanje mučenja i neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja koje su upućene te kontinuirano poduzima aktivnosti na njihovoj primjeni. Neke od aktivnosti započete su i prije izvješća CPT-a, potaknute potrebom Uprave za unapređenjem postupanja sa zatvorenicima.

Uvažavajući apsolutnu zabranu mučenja, neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, poduzimaju se najveći naponi u svrhu osiguravanja realizacije prava zatvorenika na smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, kvalitetnu i dostatnu prehranu te što dulji boravak zatvorenika izvan soba za smještaj, odnosno ćelija uz omogućavanje primjerenih sadržaja za organizirano korištenje slobodnog vremena ali uzimajući u obzir potrebe koje proizlaze iz procjene rizičnosti svakog pojedinog zatvorenika te posljedično sigurnosti kaznenih tijela i društvene zajednice.

Napominjemo da su i izvješće CPT-a upućeno Vladi Republike Hrvatske i odgovor Vlade na izvješće, odlukom Vlade RH objavljeni na internetskim stranicama Europskog odbora za sprečavanje mučenja i neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (www.cpt.coe.imt) te dostupni široj javnosti.

6 MEĐUNARODNA SURADNJA

Uprava za zatvorski sustav ostvaruje suradnju s brojnim europskim zemljama.

Bilateralna suradnja regulirana je s Republikom Slovenijom, Mađarskom, Rumunjskom i Crnom Gorom kroz potpisivanje sporazuma i drugih vrsta dokumenta kojima se predviđaju različita područja suradnje poput razmjene iskustava, razmjene znanstveno-tehničkih informacija, ostvarivanja zajedničkih istraživanja, analiza i programa vezanih uz probleme izvršavanja kazni, sudjelovanja i provedbe programa koje financira Europska unija, suradnju u području izobrazbe službenika zatvorskog sustava i sl. Suradnja se ostvaruje kroz organiziranje uzajamnih posjeta, uzajamno pozivanje na organizirane konferencije, seminare i radne susrete, prenošenje informacija o programima Europske unije i pozivanje na sudjelovanje u njihovoj realizaciji i sl.

Sukladno Sporazumu o suradnji, u studenom 2013. godine četveročlana delegacija Uprave za zatvorski sustav MP RH posjetila je zatvorski sustav Republike Slovenije. Tijekom boravka u Sloveniji delegacija se upoznala s ustrojem zatvorskog sustava Slovenije, a osim posjete Upravi, organiziran je i obilazak Kaznionice Dob pri Mirni i Zatvora u Kopru. Oba kaznena tijela kao novoizgrađeni kapaciteti zanimljiv su primjer iskustva u izgradnji zatvora i kaznionica, a korisno je bilo i usporediti način rada hrvatskih i slovenskih kaznenih tijela. Osim suradnje na razini dvaju uprava, u 2013. godini organiziran je i jednodnevni stručni posjet službenika Odgojnog zavoda u Turopolju Odgojnom zavodu Radeče.

Bilateralna suradnja ostvarivana je tijekom 2013. godine i sa zemljama s kojima ne postoje formalizirani oblici suradnje:

Uz podršku Njemačke zaklade za međunarodnu pravnu suradnju (IRZ), Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa od 2010. godine ostvaruje kontinuiranu bilateralnu suradnju sa Saveznom Republikom Njemačkom, odnosno pojedinim njemačkim saveznom pokrajinama u području izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera. U rujnu 2013. godine, u organizaciji IRZ-a i Ministarstva pravosuđa Savezne Republike Njemačke realizirana je studijska posjeta službenika Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav MP RH i Kaznionice u Požegi ministarstvu pravosuđa Savezne Republike Njemačke, koja je obuhvatila posjetu Upravi za zatvorski sustav i probaciju saveznog ministarstva pravosuđa u Berlinu te posjetu kaznionici za žene socioterapijskog tipa i zavodu za maloljetnike u Berlinu.

Osim suradnje koja je ostvarena uz podršku IRZ-a, u rujnu 2013. godine realizirana je i studijska posjeta ravnatelja zatvorskog sustava i upravitelja centra za izobrazbu Njemačke savezne pokrajine Hessen hrvatskom zatvorskom sustavu, kojom prilikom im je prezentirana struktura i način funkcioniranja našeg sustava, s naglaskom na izobrazbi službenika.

U listopadu 2013. godine u studijskom posjetu Upravi za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske bila je delegacija iz Ukrajine. Posjet je organiziran u sklopu Međunarodnog programa pomoći u kriminalističkoj obuci Ministarstva pravosuđa SAD-a (*International Criminal Investigative Assistance Program – ICITAP*) u Kijevu.

U studijskoj posjeti Upravi za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa bila je i delegacija iz Republike Azerbajdžan u prosincu 2013. godine. Svrha posjete bila je upoznati se sa sustavom obrazovanja i načinom rada osoba koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora.

Multilateralna suradnja ostvaruje se primarno u okviru Okruglog stola čelnika zatvorskih sustava srednje Europe (*Middle European Correctional Roundtable*) – MECR te kroz članstvo u Europskoj organizaciji za zatvorske i korekcijske sustave – EuroPris:

MECR predstavlja neformalni i dobrovoljni mehanizam za približavanje čelnika skupine europskih zatvorskih sustava koji se suočavaju sa sličnim problemima, sa zajedničkom svrhom iznalaženja perspektiva i načina za smanjivanje i ublažavanje učinaka zatvaranja. Svrha MECR-a je promoviranje sigurnosti u zatvorima, promoviranje uspješnije integracije zatvorenika u društvo te ojačavanje različitih službi u zemljama članicama radi doprinosa sigurnosti i zaštiti zajednice kroz razmjenu najbolje prakse. Uprava za zatvorski sustav MP RH jedan je od osnivača MECR-a čije su članice danas: Austrija, Češka, Bavarska, Hrvatska, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija i Švicarska. Osim predstavnika navedenih zemalja, na sastancima MECR-a redovito sudjeluje i predsjednik najvećeg svjetskog udruženja za područje izvršenja kaznenopravnih sankcija *International Corrections and Prisons Association* – ICPA.

Do danas je održano 11 MECR sastanka na kojima se raspravljalo o temama relevantnim za područje izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera. Sastanci su se do kraja 2013. godine održavali dva puta godišnje, svaki puta u drugoj zemlji, a Hrvatska je bila domaćin 8. sastanka održanog u svibnju 2012. godine. U 2013. godini sastanci su održani u Beču, Austrija, od 06. do 08. svibnja i u Straubingu, Njemačka savezna pokrajina Bavarska, od 11. do 13. rujna. Uslijed povećanog broja međunarodnih obveza zemalja članica, od 2014. godine sastanci će se održavati jednom godišnje.

EuroPris (<http://www.euopris.org>) je europska organizacija za zatvorske sustave i sustave izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera (korekcijske sustave). Osnovna uloga organizacije je zastupanje interesa zatvorskih i korekcijskih sustava s područja Europe u relevantnim tijelima Europske unije, a u neki od ciljeva su:

- Savjetodavna djelatnost iz područja izvršavanja kaznenopravnih sankcija pri donošenju vezane legislative,
- Formiranje europskih radnih skupina stručnjaka iz zatvorskih i korekcijskih sustava čija je uloga razmatranje i savjetovanje o stručnim pitanjima (slično postojećim radnim skupinama policije u okviru Europol-a i državnog odvjetništva u okviru Eurojust-a)
- Utjecanje na europsku politiku i legislativu vezanu uz zatvorske i korekcijske sustave,
- Formiranje lobističkih interesnih grupa za zatvorska/korekcijska pitanja i resurse, osobito u kontekstu financiranja iz programa EU,
- Predstavljanje interesa zatvorskih praktičara,
- Pružanje podrške profesionalnom upravljačkom osoblju,
- Razvoj međusobnih odnosa i razmjena informacija s drugim organizacijama koje djeluju u kaznenopravnom području, s perspektivom razvoja najbolje prakse u ovom području.

Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske je od 2012. godine punopravna članica EuroPris-a, za što Ministarstvo pravosuđa plaća redovitu godišnju članarinu.

U razdoblju od svog osnivanja, EuroPris je ostvario zamjetne rezultate na europskom nivou te je važnost njegove uloge prepoznata od strane Europske komisije i Vijeća Europe, čiji su visoki predstavnici također sudjelovali na EuroPris događanjima na kojima su svojim izlaganjima dali podršku daljnjem radu organizacije. Napominjemo da EuroPris ostvaruje

suradnju i sudjeluje u radu različitih europskih institucija i organizacija: dio je europske Platforme za kazneno pravo (CJP), ima status promatrača na sastancima Vijeća za penološku suradnju Vijeća Europe (PC-CP), blisko surađuje s Europskom organizacijom za probaciju (CEP) s kojom ima potpisan Sporazum o povezivanju i dr. EuroPris organizira brojne aktivnosti za unaprjeđivanje područja rada zatvorskih sustava u kojima redovito sudjeluju i hrvatski stručnjaci. U 2013. godini hrvatski predstavnici aktivno su sudjelovali u radu stručnih radnih skupina EuroPrisa o informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji te o istraživanju i statistici.

U listopadu 2013. godine pomoćnik ministra pravosuđa nadležan za zatvorski sustav na Godišnjoj glavnoj skupštini EuroPrisa jednoglasno je izabran za člana Upravnog odbora (Odbora direktora) ove organizacije na razdoblje od tri godine. Uz hrvatskog pomoćnika ministra, članovi Upravnog odbora su generalni direktori zatvorskih sustava Belgije, Austrije, Engleske i Walesa, Norveške, Nizozemske, Finske i Rumunjske.

Osim navedenog, predstavnici Uprave za zatvorski sustav MP RH sudjeluju na stručnim sastancima, seminarima i konferencijama u organizaciji Vijeća Europe i Europske komisije te u organizaciji različitih europskih zemalja.

7 AKTIVNOSTI NA PROVEDBI AKCIJSKOG PLANA ZA UNAPRJEĐENJE ZATVORSKOG SUSTAVA 2011.-2014.

U namjeri da se dostignu, ili barem približi standardima kvalitete, Ministarstvo pravosuđa izradilo je Akcijski plan za unaprjeđenje zatvorskog sustava Republike Hrvatske od 2009. do 2014. godine, koji je dostavljen Vladi Republike Hrvatske te kojeg je Hrvatski sabor usvojio u srpnju 2009. godine.

Usvojeni Akcijski plan za unaprjeđenje zatvorskog sustava Republike Hrvatske definirao je neophodne mjere za unaprjeđenje stanja u zatvorskom sustavu i njegovo usklađivanje s europskim standardima na način:

- povećanje smještajnih uvjeta zatvorenika,
- novo zapošljavanje djelatnika u zatvorskom sustavu,
- osuvremenjivanje i nabavu neophodne opreme.

Aktivnosti na provedi Akcijskog plana za unaprjeđenje zatvorskog sustava tijekom 2013. godine gotovo su identične aktivnostima koje se provode proteklih nekoliko godina. Ono što ipak želimo istaknuti ove godine su male, ali pozitivne promjene u smještajnim kapacitetima u pojedinim kaznenim tijelima.

Naime, Akcijskim planom predviđen je niz malih građevinskih zahvata u nizu kaznenih tijela kojima bi se trebalo povećati smještajne kapacitete.

Stoga je vrijedno istaknuti da je dio aktivnosti završen, čime se doprinijelo kvaliteti ostvarivanja ljudskih prava osoba kojima je oduzeta sloboda.

Slijedi tablični pregled smanjenja i povećanja kapaciteta po kaznenim tijelima.

Tabela 59 Kapaciteti zatvorskog sustava

KAPACITETI ZATVORSKOG SUSTAVA			
Red.br.	Kaznionica/zatvor	DOSADAŠNJI KAPACITET	NOVI KAPACITETI
1.	Glina	716	607
2.	Lepoglava	523	542
3.	Lipovica	254	208
4.	Turopolje	82	82
5.	Požega žene	147	165
	Požega muškarci	94	99
	Požega mlt. zatvor M	41	21
	Požega mlt. zatvor Ž	10	10
6.	Šibenik	86	119
7.	Valtura	150	165
8.	Zatvorska bolnica	107	126
9.	Bjelovar	53	91
10.	Dubrovnik	38	38
11.	Gospić	100	125
12.	Karlovac	36	40
13.	Osijek	100	110
14.	Požega	67	48
15.	Pula	140	166
16.	Rijeka	110	116
17.	Sisak	46	48
18.	Split	136	186
19.	Varaždin	77	100
20.	Zadar	64	62
21.	Zagreb	594	626
	Ukupno	3.771	3.900

Prema podacima u tablici, dosadašnji kapaciteti su iznosili 3.771. mjesto. Tijekom godina dograđivanjem, preuređivanjem, te prenamjenom prostorija kapaciteti su povećani na 3.900 mjesta, što je 129 mjesta više, odnosno povećanje od 3,42%.. Pri izmjeri i računanju novih kapaciteta vodilo se računa da se poštuju odredbe čl. 74 st. 3 Zakona o izvršavanju kazne zatvora koji glasi „ Prostorije u kojima borave zatvorenici moraju biti čiste, suhe i dovoljno prostrane. Za svakog zatvorenika u spavaonici mora biti najmanje 4 m² i 10 m³ prostora.“. Novi kapaciteti sustava prema stupnju sigurnosti i ograničavanju kretanja zatvorenika iznose u zatvorenim uvjetima 2911 mjesta, u poluotvorenim uvjetima 704 mjesta, te u otvorenim uvjetima 285 mjesta.

Neke od promjena sigurno zahtijevaju objašnjenje. Tako je kapaciteti Kaznionice u Glini promijenjen sa 716 na 607 mjesta što je smanjenje za 109 mjesta ili 19 %. Dio umanjenih

kapaciteta se odnosi na prostore koji služe za izvršavanje stegovnih mjera, a do sada se brojio kao smještajni kapacitet, a zbog dotrajalosti prostora kapaciteti su umanjeni za 67 mjesta u „Internatu“ koji je neuseljiv te mu je potrebna adaptacija.

Kapaciteti Kaznionice u Lipovici promijenjeni su sa 254 na 208 mjesta što je smanjenje za 46 mjesta ili 35%. Kapaciteti su promijenjeni zbog dotrajalosti prostora koji više nisu pogodni za smještaj zatvorenika u njima. Cijeli jedan objekt zbog dotrajalosti više nije u uporabi.

U većini zatvora došlo je do reorganizacije prostora i usklađivanja smještajnih kapaciteta sa zakonskim odredbama, što je u manjem broju dovelo do smanjenja kapaciteta, a kod većine do blagog porasta.

Novi kapacitet koristi se u izračunima prekapacitiranosti od početka ožujka 2014. godine.

Budući da je Plan aktivnosti podrazumijevao uz racionalnije korištenje i prenamjenu postojećih kapaciteta, izgradnju novih kapaciteta, novo zapošljavanje, izobrazbu i informatičko povezivanje te nabavu opreme, u nastavku o učinjenom izvještavamo kako slijedi:

- U Kaznionici u Glini radovi u smislu izgradnje, sanacije i opreme, uspješno su završeni sa sredstvima predviđenim u prethodnoj izvještajnoj godini, te nije bilo daljnjih troškova ni radova u 2013. godini, izuzev redovnog održavanja. Bitno je ipak naglasiti da su učinjene preinake, prenamjene i dogradnje značajno podigle standard kvalitete smještaja osoba lišenih slobode, te imale pozitivan učinak na kvalitetu i uvjete rada zaposlenika.

- U odnosu na sredstva planirana za ugradnju lifta u dva kaznena tijela, izvještavamo da su tijekom 2013. godine provedena dva natječaja za izbor izvođača radova u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. Međutim, isti su poništeni zbog nedostatnog iznosa osiguranih financijskih sredstava, odnosno najpovoljnija ponuda bila je veća od planiranog iznosa. Stoga je povodom rebalansa Državnog proračuna podnesen prijedlog za povećanjem iznosa za izgradnju lifta te će se po objavi Državnog proračuna pokrenuti postupak javnog natječaja za izbor izvođača radova, kako bi se ugradnja lifta realizirala tijekom 2014. godine.

- U odnosu na planirani paket projekata za koji je Europska komisija potvrdila provedbu i koji će se financirati iz komponente Pomoći u tranziciji i jačanje institucija programa IPA TAIB 2012-2013, pod nazivom Podrška zatvorskom sustavu Republike Hrvatske, ističemo da su izvještajno razdoblje obilježile aktivnosti koje prethode građevinskim radovima. Naime, istim je planirano urediti Centar za izobrazbu, Odgojni zavod u Turopolju te provesti informatičko povezivanje i opremanje sustava. Vezano uz isto izvještavamo da će projekt i potrebna dokumentacija za objavljivanje natječaja biti gotove do kraja lipnja 2014. godine.

- U Zatvoru u Rijeci tijekom protekle godine nisu se realizirala sredstva za planiranu aktivnost uređenje kotlovnice, ali su u 2014.g. predviđena sredstva za provođenje projektiranja.

- U Kaznionici u Valturi predviđene su dvije značajne investicije - izgradnja sustava navodnjavanja i građenje bio-plinskog postrojenja. U 2013. godini utrošeno je u svrhu otkupa zemljišta 621.489,56 kn, a za navodnjavanje 500.000,00 kn te je finalizirana procedura za dobivanje rješenja za izgradnju bio-plinskog postrojenja. Važno je istaknuti da je osiguran kontinuitet ovih aktivnosti planiranim sredstvima u 2014. godini, u iznosu od 8.000.000,00 kuna.

- Zatvor u Gospiću planiranim sredstvima za uređenje kotlovnice započeo je realizaciju istog te su radovi još uvijek u tijeku, a sukladno sklopljenom ugovoru utrošiti će se planiranih 1.090.105,56 kuna

- U odnosu na Kaznionicu i Zatvor u Šibeniku, potrebu izgradnje i opreme, iz Plana je vidljivo da su aktivnosti predviđene u 2014. i 2015.g., uz napomenu da će se dio sredstava osigurati zajmom kod Razvojne banke Vijeća Europe (CEB).

- Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori broj 8/2012. od 14.11.2012.g. objavljen je Zakon o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1725 (2010) između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu) provodi se nešto sporije od planirane dinamike, uglavnom zbog objektivnih razloga, a što ne bi trebalo značajno utjecati na konačan završetak planirane obnove i dogradnje. Treba istaknuti da je aktivnost pri kraju faze projektiranja, te se očekuje tijekom tekuće godine raspisivanje natječaja za izvođača radova prve faze u kojoj se izvodi dogradnja zatvora.

- U Zatvoru u Bjelovaru tijekom 2013. godine nastavile su se aktivnosti za potrebe rekonstrukcije dijela objekta u kojem je smješten zatvor i koje će rezultirati dodatnim prostorom za smještaj petnaest zatvorenika, adekvatnim prostorijama za pohranu arhivske građe, kao i poboljšanim prostorom kuhinje u kojoj se pripremaju obroci za zatvorenike s pratećim prostorijama za pripremu namirnica i skladištem. Vrijednost investicije je oko 500.000,00 kuna.

Uz skromno osigurana sredstva za složene i višestruke potrebe sustava u državnom proračunu, treba istaknuti da se dodatni pomaci u kaznenim tijelima događaju zahvaljujući suradnji s lokalnom zajednicom i njihovim povremenim donacijama. Tako je primjerice Grad Požega sa iznosom od 150.000,00 kuna doprinio poboljšanju smještajnih uvjeta zatvorenika i maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere Upućivanja u odgojni zavod, kojim sredstvima je učinjena adaptacija prostora Odgojnog zavoda u Požegi.

- Što se tiče cijeloživotnog obrazovanja zaposlenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, ističemo da se u Centru za izobrazbu službenika zatvorskog sustava kontinuirano provodi edukacija i osposobljavanje službenika za rad sa zatvorenicima.

Također, Uprava za zatvorski sustav kroz djelatnost Službe tretmana radi na kontinuiranom osmišljavanju i provođenju posebnih edukacijskih programa kojima se osnažuju postojeći kapaciteti sustava.

Ističemo da je dio sredstava, ranije spomenutog, IPA TAIB 2012-2013 projekta pod nazivom Podrška zatvorskom sustavu Republike Hrvatske s predviđenim sredstvima od 4,69 milijuna eura, upravo namijenjen povećanju profesionalnih i upravljačkih vještina Uprave za zatvorski sustav te podršci primjene Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u zatvorskim sustavima, a u okviru istog kao naročito značajnu dobit ističemo Informatizaciju Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

Na dan 31. prosinca 2013. godine bilo je zaposleno 2 686 službenika/namještenika što je 67,1% ili 1 318 manje izvršitelja od sistematiziranog broja, odnosno zaposleno je 34 službenika/namještenika više nego u 2012. godini. Prema planu prijma u državnu službu Ministarstva pravosuđa za 2013. godinu predviđeno je primiti 136 novih izvršitelja na radna mjesta u kaznionicama, zatvorima, odgojnim zavodima, Centru za dijagnostiku i Centru za izobrazbu. Plan nije u potpunosti ostvaren tijekom 2013. godine jednim dijelom zbog dugotrajnosti postupka prijama te su otvoreni natječaji još uvijek u tijeku, ili zbog toga što se na o na ponovljene natječaje za neka radna mjesta (npr. liječnici) nitko nije javio. U planu

prijama za 2014. godinu i dalje će se predvidjeti popunjavanje radnih mjesta od iznimne važnosti za ostvarivanje svrhe izdržavanja kazne i prava zatvorenika.

Zaključno, sve navedeno zasigurno će doprinijeti nastojanjima ka poboljšanju kapaciteta i uvjeta života zatvorenika, odnosno ciljevima Akcijskog plana za unaprjeđenje zatvorskog sustava Republike Hrvatske.

POPIS SLIKA:

Slika 1 Organizacijska struktura Uprave za zatvorski	6
Slika 2. Prikaz broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta na 31.12. od 2003. do 2013. godine.....	10
Slika 3. Prikaz popunjenosti u % na dan 31. 12. 2013. godine	12
Slika 4 Postotak zatvorenika koji su prvi put na izdržavanju zatvorske kazne na 31. 12.	15
Slika 5 Prethodna osuđivanost i vrsta kaznenog tijela u koje su zatvorenici upućeni 2013. god	16
Slika 6 Raspodjela zatvorenika prema vrstama kaznenih djela (KZ/97)	18
Slika 7 Raspodjela zatvorenica prema vrstama kaznenih djela (KZ/97)	18
Slika 8 Raspodjela prema vrsti kaznenog djela (KZ/97) i spolu	19
Slika 9 Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11)	21
Slika 10 Raspodjela zatvorenica prema vrsti kaznenih djela (KZ/11)	22
Slika 11 Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenog djela i spolu (KZ/11)	22
Slika 12 Duljina kazne svih zatvorenika na dan 31. 12. 2013.	23
Slika 13 Zatvorenici obzirom na dob na dan 31. 12. 2013.	25
Slika 14 Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31.12.	26
Slika 15. Zatvorenici u istražnom zatvoru na dan 31. 12. od 2009. do 2013. godine	27
Slika 16. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku prema vrsti kazne na dan 31.12.2013.....	37
Slika 17. Svi zdravstveni pregledi u kaznenim tijelima i specijalistički pregledi zatvorenika izvan kaznenih tijela.....	49
Slika 18. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u obrazovanje	51
Slika 19. Zlouporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela	69
Slika 20. Broj odobrenih premještaja zatvorenika u 2013.godini	70
Slika 21. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust (prikaz od 2007-2013. g).....	72
Slika 22. Uvjetni otpust po odluci upravitelja.....	73
Slika 23. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika.....	74
Slika 24. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika na rješenja suca izvršenja	74
Slika 25. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja suca izvršenja	74
Slika 26. Omjer broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije.....	77
Slika 27. Kretanje broja službenika pravosudne policije	77
Slika 28. Napad zatvorenika na službenike	78
Slika 29. Primjena sredstava prisile	78
Slika 30. Vrste primijenjenih sredstava prisile u 2013. godini u postocima	79
Slika 31. Vrste primijenjenih sredstava prisile, usporedba	80
Slika 32. Razlozi primjene sredstava prisile, usporedba.....	81
Slika 33. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti	81
Slika 34. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti iz članka 135. Zakona o izvršavanju kazne zatvora prema vrsti i broju provođenja.....	82
Slika 35. Ukupni broj testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu	83

Slika 36. Ukupan broj testiranih zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu.....	83
Slika 37. Ukupan broj testiranih zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu	84
Slika 38. Broj pokušaja samoubojstava.....	84
Slika 39. Broj samoubojstava i smrti.....	85
Slika 40. Broj pokušaja bijega	85
Slika 41. Broj pokušaja bijega, odnos maloljetnici – zatvorenici	86
Slika 42. Broj bjegova iz zatvorenih uvjeta i bjegova tijekom sprovođenja	86
Slika 43. Broj udaljenja iz poluotvorenih uvjeta.....	87
Slika 44. Broj udaljenja iz poluotvorenih uvjeta, odnos maloljetnici - zatvorenici.....	87
Slika 45. Broj udaljenja iz otvorenih uvjeta.....	88
Slika 46. Broj udaljenja iz otvorenih uvjeta, odnos maloljetnici – zatvorenici.....	88
Slika 47. Broj udaljenja nepovratkom s pogodnosti izlaza i nepovratkom s prekida kazne	88
Slika 48. Broj udaljenja nepovratkom s pogodnosti izlaza, odnos maloljetnici – zatvorenici.....	89
Slika 49. Struktura bjegova s obzirom na uvjete iz kojih su izvršeni	89
Slika 50. Broj pokrenutih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika	90
Slika 51. Broj pokrenutih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika	91
Slika 52. Ukupno predloženih stegovnih postupaka za prijestupe zatvorenika u istražnom zatvoru	91
Slika 53. Ukupno pokrenutih postupaka za prijestupe maloljetnika	92
Slika 54. Ukupni broj samoozljeđivanja zatvorenika	92
Slika 55. Razlozi samoozljeđivanja	93
Slika 56. Odbijanje zatvorske hrane	93
Slika 57. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne.....	94
Slika 58. Tjelesni sukobi između zatvorenika	94
Slika 59. Broj sprovođenja i broj angažiranih pravosudnih policajaca	95
Slika 60. Ukupni broj hospitaliziranih zatvorenika i ukupni broj dana hospitalizacije u vanjskim bolnicama.....	95
Slika 61. Broj temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika.....	96
Slika 62. Ukupni broj pronađenih tableta	97
Slika 63. Broj realiziranih posjeta zatvorenicama	97
Slika 64. Ukupan broj posjetitelja	97
Slika 65. Broj primljenih paketa	99
Slika 66. Broj primljenih pisama.....	99
Slika 67. Broj telefonskih razgovora zatvorenika	100
Slika 68. Ukupan broj izvršitelja sistematiziranih radnih mjesta.....	101
Slika 69. Službenici odjela tretmana	103
Slika 70. Službenici odjela osiguranja.....	103
Slika 71. Službenici odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika.....	104
Slika 72. Službenici odjela zdravstvene zaštite zatvorenika.....	104
Slika 73. Prekovremeni rad	105
Slika 74. Omjer prekovremenog rada.....	105
Slika 75. Bolovanja zaposlenika.....	107
Slika 76. Žalbe Odboru za državnu službu.....	108
Slika 77. Prestanak državne službe	108
Slika 78. Teške povrede službene dužnosti.....	109
Slika 79 Lakše povrede službene dužnosti	109

POPIS TABLICA:

Tabela 1 Kretanje svih kategorija zatvorenika u 2013. godini	14
Tabela 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama na dan 31.12.2013. godine	16
Tabela 3. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2013. – KZ/97	17
Tabela 4. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31.12.2013. – KZ/11	19
Tabela 5. Zatvorenici obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2013. godine	23
Tabela 6. Struktura zatvorenika obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12 2013.	24
Tabela 7. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2013. godine	24
Tabela 8. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/97 na dan 31.12.2013.	27
Tabela 9. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/11 na dan 31.12.2013.	29
Tabela 10. Zatvorenici obzirom na trajanje istražnog zatvora na dan 31. 12. 2013. godine	31
Tabela 11. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2013. godine.....	31
Tabela 12. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na dob, na dan 31.12.2013.	33
Tabela 13. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na duljinu izrečene kazne, na dan 31.12.2013.....	33
Tabela 14. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31.12.2013.....	34
Tabela 15. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31.12.2013.....	34
Tabela 16. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na dob, na dan 31.12.2013.	35
Tabela 17. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31.12.2013. godine.....	35
Tabela 18. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31.12.2013. godine.....	35
Tabela 19. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene kazne na dan 31.12.2013. godine.....	36
Tabela 20. Osobe s invaliditetom na dan 31.12.2013. godine.....	39
Tabela 21. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge	40
Tabela 22. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol	41
Tabela 23. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2013. godine – KZ/97	42
Tabela 24. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2013. godine – KZ/11	43
Tabela 25. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran metadon	44
Tabela 26. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran buprenorfin	44
Tabela 27. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su tijekom 2013. godine i na dan 31. prosinca 2013. godine bili na održavanju metadonom	44

Tabela 28. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su tijekom 2013. godine i na dan 31. prosinca 2013. godine bili na održavanju buprenorfinom.....	44
Tabela 29. Stegovni prijestupi u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava tijekom 2013. godine.....	45
Tabela 30. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na dob i kaznenopravni status.....	46
Tabela 31. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na vrstu kaznenog djela.....	47
Tabela 32. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2012. godine.....	52
Tabela 33. Radni angažman zatvorenika	52
Tabela 34. Radno angažirani zatvorenici od 2007. do 2013. po kaznenim tijelima.....	54
Tabela 35. Radno angažirani zatvorenici od 2007. do 2013. po mjestu rada	54
Tabela 36. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika i maloljetnika tijekom 2013. godine	55
Tabela 37. Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana	57
Tabela 38. Broj zatvorenika uključenih u edukativno razvojne programe.....	58
Tabela 39. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u posebni program tretmana ovisnosti o alkoholu.....	58
Tabela 40. Broj zatvorenika ovisnika o drogama uključenih u posebni program.....	60
Tabela 41. Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2013.godine	68
Tabela 42. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2013. godine.....	71
Tabela 43. Razlozi primjene sredstava prisile	80
Tabela 44. Pronađene nedopuštene stvari i tvari	96
Tabela 45. Zatvorenici, maloljetnici, odgajanici* roditelji maloljetne djece i maloljetna djeca na dan 31. 12. 2013.....	98
Tabela 46. Posjete maloljetne djece tijekom 2013. godine	98
Tabela 47 Zaposlenici prema ustrojstvenim jedinicama na dan 31.12.2013.	101
Tabela 48 Zaposlenici prema dobi, spolu i radnom stažu na dan 31.12.2013.....	102
Tabela 49 Prihodi i rashodi	110
Tabela 50. Nepodmirene dospjele obveze na teret Državnog proračuna	111
Tabela 51. Rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu	112
Tabela 52. Ukupni rashodi.....	113
Tabela 53. prosječni dnevni ukupni i direktni dnevni trošak po zatvoreniku	114
Tabela 54 Usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2007. do 2013. g.....	115
Tabela 55 Nadzori tijekom 2013. godine	116
Tabela 56. Broj obilazaka suca izvršenja sukladno čl. 47. ZIKZ-a u 2013. godini uz naznaku je li sudac izvršenja obišao sve zatvorenike, pojedine odjele ili uz sjednicu Povjerenstva za uvjetne otpuste.....	117
Tabela 57 Posjete Pučke pravobraniteljice	118
Tabela 58. Posjete Nacionalnog preventivnog mehanizma	118
Tabela 59 Kapaciteti zatvorskog sustava.....	131